Emanuel Copăcianu
MA RIA MAGDALENA
cu o postfaţă a autorului

Tiparul la întreprinderea poligrafică Iaşi Comanda nr. 213 I.S.B.N. 973-9026-00-1
PARTEA 1
1.

Ca mai toate oraşele lumii vechi, Capernaumul era un oraş bogat în praf şi sărac în poezie şi taine. Avea o înfăţişare mohorîtă şi asta parcă-i da şi mai mult un aspect de sărăcie şi molimă. Puţinii locuitori, iudei şi străini, pentru pricini uşor de bănuit, continuau să se pîndească cu acelaşi vicleşug şi ură de totdeauna, în tot ce făceau unii, ca şi în tot ce spuneau ceilalţi. Aşezat pe malul Tiberiadei, oraşul avea înfăţişarea unui punct în jurul căruia pluteau preocupări mărunte, meschine, pricină serioasă ca romanii, stăpînitorii de atunci, să-şi bage de multe ori nasul în treburile urbei.

Ostaşii garnizoanei din strălucitorul oraş iudaic cu nume roman, Tiberiada, coborau din când în când pentru a potoli câte o răscoală de care, se înţelege, vinovaţi nu erau decît iudeii. când se întîmpla aşa ceva, legionarii împăratului Tiberiu nu aveau altceva de făcut decît să-i cuminţească aşa cum ştiau ei, adică trecîndu-i prin foc şi sabie. Fireşte, răsculaţii se potoleau, cel puţin pentru o vreme, şi asupritorii îi sileau să jure credinţă şi supunere; ei făceau asta cu multă bunăvoinţă, ştiind bine că n-o să se ţină de jurămînt. Cei care nu înţelegeau să se supună, erau duşi cu forţa în galerele romane, trebuind să muncească pentru o ţară străină, pe care o urau cam tot atît cât îi urau şi pe ei romanii.

Cu toate acestea, Iisus Hristos a făcut din Capernaum un loc de refugiu care îi era îndeajuns de drag, pentru

care pricină unul din prietenii săi, când avea să vorbească despre această aşezare, o numeşte oraşul său". Fireşte, amănuntul acesta nu-l ştiau prea mulţi ucenici, şi câţiva mai apropiaţi luaseră prea bine seama la o întîmplare ca asta.

în ziua aceea de aprilie blând, soarele părea că arde mai tare ca de obicei în oraşul situat pe ţărmul tiberiadei în care, de obicei, nu se întîmpla nimic deosebit.

Pe drumul ars de soare, străjuit de o vegetaţie bogată, Iisus, însoţit de ucenici şi prieteni, păşea încet, vorbind despre nişte taine pe care aceştia nu le înţelegeau prea bine. Unul din oamenii lui Ioan Botezătorul tocmai întrebase ceva despre postul pe care-l ceruse proorocul deşertului şi Iisus căuta să le arate ce a vrut să însemne acesta, cînd un străin îl întîmpină şi, prins de o ciudată deznădejde, rosti cu multă tristeţe:

— învăţătorule, fiica mea moare; vino, deci, de-ţi pune mâna pe ea şi va trăi...

Străinul nu era numai un om de vază, ci şi unul de ispravă. Se numea Iair şi el era unul din fruntaşii de seamă ai sinagogii din Capernaum. Cuprins de deznădejdea morţii fiicei sale, auzind că Iisus se găsea încă în oraşul său, Iair alergă într-un suflet înaintea sa, împărtăşindu-i disperarea. Fireşte, tristeţea acestuia îl impresionă pe Iisus, pricină pentru care porni tăcut spre casa dregătorului. Nu era numai El şi ucenicii, ci şi acei ascultători care îl urmau cuprinşi de o admiraţie mută şi de dragoste nemărturisită, dornici să-l audă vorbind despre o împărăţie a cerurilor care nu prea înţelegeau ce este. Dar erau şi din aceia care veniseră să vadă cum arăta acest om ce tămăduise atîţia bolnavi şi care, pe deasupra, se mai numea şi fiul lui Dumnezeu.

— Ce fel de Dumnezeu e acesta, cînd, iată-l, întru toate este asemenea nouă, ziceau unii.

— Ba, să veniţi şi să-l vedeţi mîncînd şi stând laolaltă cu vameşii şi cu păcătoşii, adăugau alţii.

Dar mai erau şi alţii care credeau altfel şi aceştia îl ascultau parcă prinşi de o nevăzută

vrajă, mirîndu-se şi admirîndu-l căci El îi învăţa ca unul care are putere,
6
iar nu ca fariseii şi cărturarii", spune unul din ascultătorii săi, scriind cea dintîi viaţă a lui Iisus.

Iisus păşea încet între Iair şi Ioan, ucenicul iubit, care era cel mai tînăr între cei doisprezece. În spatele lor veneau oameni de toate vîrstele, de toate stările şi din toate seminţiile, îmbulzindu-se şi unii şi alţii.

Unii voiau numai să-l vadă. Alţii căutau să-şi atingă măcar o mînă de poala hainelor sale, de unde se vede că fariseii aveau dreptate să spună despre El nişte vorbe ca acestea:

— Mare sminteală şi mare nebunie a adus în norod omul ăsta. Oare cît va trebui să îndurăm atîta ruşine din pricina lui?

O femeie între două vîrste se strecură cu multă greutate printre bărbaţi şi copii. Îmbrăcată într-o mantie lungă de purpură şi acoperindu-şi faţa cu un şal bogat, ţinea cu tot dinadinsul să-şi ascundă şi gîndul şi fapta, dar şi rangul, căci nu era o femeie de rînd. Femeia era bolnavă: suferea de scurgerea sîngelui. Şi nu pătimise puţin din pricina asta, căci multe îndurase în cei doisprezece ani de boală, căutîndu-se cu mulţi doctori şi cheltuise tot ce avusese, dar nimic nu folosise", spune istoricul şi evanghelistul Matei.

Cineva, o rudă îndepărtată, îi vorbise despre un mare Prooroc care avea puterea să vindece tot felul de bolnavi. Omul îi vorbise despre tămăduirea unui slăbănog pe care-l cunoştea ea însăşi. E drept, încă nu-l văzuse pe acest slăbănog, dar omul era în stare să se jure de cinci ori pe zi că aşa este, dacă ea s-ar fi îndoit de vorbele lui. Dar nu se îndoia, căci mai auzise şi de vindecarea unui surd şi a unui orb. Cel care săvîrşise astfel de minuni se numea Hristos şi mulţi spuneau că El va mîntui pe Israil. Acum nu se mai îndoia şi de aceea îşi spunea adesea:

— Numai El ar putea fi acel Mesia despre care au vorbit proorocii noştri.

încredinţată că El era cel aşteptat şi ştiind acum cîtă suferinţă alungase din trupurile atîtor cunoscuţi bolnavi, femeia, întărită de o credinţă nouă, îşi spusese: mă voi vindeca, numai de aş putea să mă ating de hainele lui".
7
De aceea căutase să facă lucrul acesta, dar cu grijă, căci nu voia să i se ia seama. Martorul întâmplării ne spune cum ea se atinse de vestmintele lui şi cum îndată i-a secat scurgerea sângelui şi cum a simţit îndată că s-a vindecat.

Apoi, încercă să se facă nevăzută şi necunoscută, dîndu-se în lături şi ascunzându-şi chipul după faldurile bogate ale şalului. Fireşte, Iisus ştia toate acestea, căci, întorcîndu-se către cei din jurul său, rosti cu glas domol:

— Cine s-a atins de haina mea?

Unul din ucenici răspunse parcă a dojană:

— Nimeni, Doamne, poporul se îmbulzeşte.

Privind în jur, Iisus părea totuşi să-l caute pe cel ce se atinsese de hainele sale. Privirea i se opri asupra femeii, ca şi cum ar fi vrut să-i spună: nu e aşa că te-ai tămăduit? Mărturiseşte, mai suferi?

Femeia, puţin înspăimîntată, privea tăcută, neştiind ce să facă, în vreme ce Iisus continua s-o privească cu omenească duioşie, ca şi cum ar fi voit s-o facă să înţeleagă că nu avea de ce să se teamă. Femeia înţelesese cu ce greşise şi acum nu mai îndrăznea să se apropie. Ar fi putut cere tămăduirea aceasta, dar îi fusese ruşine s-o facă de faţă cu ceilalţi. Îi era ruşine, dar îi era şi teamă, ştiind că poporul ar fi alungat-o din pricina necurăţiei ei, legea oprind-o de la asemenea atingeri. Ea ştia prea bine toate acestea şi cumpănindu-şi greşeala ce făcuse, prinsă de teamă şi ruşine căzu la picioarele lui Iisus rostind moale:

— Milostiveşte-te, Doamne şi nu mă osîndi...

Iisus ascultă tăcut ceea ce El singur ştia; mărturisirea femeii nu era pentru El, ci pentru

ceilalţi, ea dovedind nu numai dărnicia lui Dumnezeu, ci şi puterea credinţei omeneşti. Sfîrşind ea, Iisus rosti:

— Femeie, credinţa ta te-a mîntuit; mergi în pace.

Aceasta răsuflă uşurată şi, ridicîndu-se, privi cu inimă caldă şi recunoştinţă spre binefăcătorul ei, neştiind ce ar fi trebuit să facă. Ştia în schimb, că întâmplarea asta din ziua aceea de aprilie blând nu va mai fi uitată niciodată şi că-şi va aminti de ea cu nesfîrşită recunoştinţă.

8

De aceea, cînd El nu va mai fi printre oameni, va pune pe unul din sculptorii vremii să dăltuiască din piatră două statui: Iisus şi ea, femeia al cărei nume era Veronica.

Despre acest amănunt, trei veacuri mai tîrziu, doi cronicari — Eusebiu din Cezareea şi Sozomen — aveau să facă o însemnare ca aceasta: ... Şi pentru că am avut prilejul să scriu de această cetate, cred că nu trebuie uitat un lucru foarte însemnat ce încă dăinuie acolo. Femeia pe care a tămăduit-o Hristos Mîntuitorul de curgerea sîngelui e Veronica. Se vede încă acolo casa sa şi în faţa casei un monument ca un act de recunoştinţă în amintirea vindecării sale de o boală şi pe acest monument de piatră sînt aşezate două statui. Una este a unei femei ce se roagă în genunchi şi cu mâinile întinse; cealaltă este a lui Iisus, care stă în picioare, îmbrăcat cu o haină lungă, întinzîndu-şi mîna către această femeie. La picioarele lui creşte o plantă necunoscută ce se înalţă pînă la gulerul hainei lui şi care vindecă tot felul de boli. Eu însumi am văzut această statuie — adaugă Eusebiu — şi lucrul acesta nu trebuie să mire pe nimeni».

Aici, tocmai în locul unde era statuia care amintea lumii de Iisus Hristos, Iulian Apostatul, necredinciosul împărat, a cerut să fie pus chipul său săpat în bronz aurit. Ostaşii se grăbiră să-i împlinească porunca, mărturiseşte la rîndul său Sozomen, un foc căzu din cer şi răsturnă chipul împăratului, sfărîmîndu-i capul, lovindu-l în dreptul inimii şi lipindu-l de pămînt... iar chipul său se vede şi acum, înnegrit de acea lovitură de trăznet...

2.

Tulburată de o ciudată tristeţe amestecată cu un imens sentiment de bucurie, Veronica păşea acum, în drum spre casă, pe uliţa îngustă şi plină de praf, furată de o mie de gînduri. Cîţiva copii se jucau cu un măgăruş, care, docil, nu se împotrivea deloc. Văzînd-o că se apropie, unul încălecă animalul blând. Pe cap îşi atîrnase o coroniţă de flori, stîngaci împletită, dar el părea nespus de mîndru

9

de podoabele sale şi privind-o de SUS, CU ZÂMBET şi cu glas tare zise:

— Salută-mă, Veronica... nu vezi doar trece împăratul străzii...

Era un joc obişnuit în lumea lor, dar Veronica nu prea luase seama la aşa ceva; auzise ca prin vis cuvintele micului Cezar şi-şi continuase drumul prinsă de lumea gîndurilor ce o stăpîneau.

în auz încă mai stăruiau acele cuvinte al căror înţeles nu prea-l desluşea: Fiică, mergi în pace, credinţa ta te-a mîntuit". în schimb, în trup nu mai simţea nici o durere şi asta nu era puţin.

— Aşadar, nu mai sufăr, îşi zise ea, amintindu-şi de privirea aceea pe care o întîlnise în ochii lui Iisus. Trebui să-şi mărturisească ei însăşi că niciodată nu a văzut asemenea privire la ceilalţi oameni. Ochii lui aveau o frumuseţe cu totul aparte, iar privirea lor zămislea o duioşie neomenească şi o blîndeţe cu totul nepămînteană. Totuşi, căută să găsească pricina pentru care tremurase atît de înspăimîntată atunci cînd era la picioarele lui. Dar nu găsi nici o pricină şi, împăcată, prinse a-şi surîde cuprinsă de o uşoară bucurie. Abia atunci îşi dete seama că în inima ei, în trupul ei vibra o altă viaţă şi că viaţa asta i-o adusese Marele Prooroc.

Furată de asemenea gînduri şi sentimente, nu luă seama că trecuse câţiva paşi de poarta casei sale, astfel că fusese nevoită să se întoarcă. Făcu lucrul acesta după ce, mai întîi, privi cîteva clipe în lungul străzii: întîlni aceiaşi copii care se zbenguiau cu o zburdălnicie proprie

doar vîrstei lor. Le zîmbi mulţumită, părînd că abia acum luase seama. Intră, închizînd uşor poarta în urma ei. Un miros de santal şi migdali o întîmpină ca şi cum i-ar fi urat bun venit. Respiră adînc, vrînd să-şi umple plămînii cu mirosul lor parfumat, simţindu-se parcă o altă femeie. Apoi, rupse o frunză de santal pe care o mîngîie duios şi strivi o floare de rodii între dinţi. O lăsă să-i cadă la picioare, parcă puţin absentă.

îşi mai aruncă o dată privirea în grădina pe care o îngrijea ca pe o fiinţă dragă, apoi intră în casă, înfăţişarea locuinţei fiind de o graţie cu totul aparte. Camerele

însorite aveau vederea spre grădină, iar peristilul era pavat cu lespezi de marmură colorată şi asta însemna un plus de gust care impresiona plăcut. îşi scoase cu grabă şalul şi mantia de purpură, apoi coborî în agora, unde ştia că o aşteaptă Ursula, bătrîna slujitoare rămasă ca o adevărată zestre de la cei ce o aduseseră pe lume. Aceasta îşi salută, mai întîi, stăpîna cu ceremonialul ei de totdeauna, apoi spuse:

— Astăzi avem oaspeţi, stăpîna mea.

— De cine vrei să spui, Ursula?, întrebă la rîndul ei Veronica prinsă de o firească curiozitate.

Bătrîna n-a mai avut vreme să răspundă, căci de pe divanul cu scoarţe bogate, o femeie — încă tînără şi de o frumuseţe strălucitoare — se sculă îndată şi cu o veselie zgomotoasă şi molipsitoare îşi îmbrăţişă prietena.

— Maria, tu aici? întrebă Veronica cu bucurie, dar şi cu mirare.

— Asta înseamnă că Antonio nu ţi-a spus nimic...

— Antonio, zici? Nu, nu mi-a spus nimic; de altfel, nu l-am văzut de cîteva zile.

—... pentru că Antonio, se vede, a rămas tot omul guvernatorului, dar şi acelaşi nestatornic curtezan al femeilor de la curtea imperială.

Spunîndu-şi părerea despre frumosul tribun Antonio, Maria lăsă să se vadă şirul alb de mărgăritar al dinţilor care contrasta puternic cu culoarea măslinie a obrazului, prinzînd a rîde îndeajuns de zgomotos şi parcă şi nepotrivit cu clipa de faţă. Dar Veronica era prea obişnuită cu firea ei veselă, aşa că nici nu luă seama la un amănunt ca acesta. De aceea, privind-o cu aceeaşi căldură, o întrebă:

— De unde vii, Maria?... pari obosită...

— Obosită? repetă ea, mirată oarecum. Nu... nu sînt... adică s-ar putea să fiu obosită, căci doar am fost la serbarea ofiţerilor...

— Vorbeşti de garnizoana romană, Maria?

— De ea şi de ofiţerii romani: sînt încîntători... ce frumos ştiu ei să petreacă!...

— Nu cumva te-ai îndrăgostit de vreunul, Maria?

— Nu aş avea de ce să-ţi ascund adevărul, m-am îndrăgostit;., de toţi şi de nici unul, căci e mai bine aşa...

— Ce vrei să spui?

— Nimic alta decît că nu eu m-am îndrăgostit de ei, ci ei... Nu crezi că e mai bine aşa, Veronica?

— Deci, îi rămîi credincioasă lui Antonio... nu e aşa?

— Şi lui... şi fiului guvernatorului... şi comandantului garnizoanei... şi mai marelui vameşilor... şi...

-— Ajunge, Maria Magdalena, ajunge, interveni Veronica, oprind-o să mai adauge şi numele frumosului acrobat de la circul din Tiberiada, învăluind-o cu o privire în care era şi mustrare, dar şi îngăduinţă. Unde vrei să ajungi?

— Unde, decît acolo unde-mi place, răspunse ea privind dincolo de zare, fără să vadă ceva. Apoi, reluă, dispusă să facă o mărturisire la care nu se gîndise, dar pe care uneori femeia o face în anumite împrejurări. Vorbea blând, liniştită, ca şi cum nu ar fi fost vorba de

ea:

— Vezi tu, Veronica, am impresia că fac toate astea numai pentru beţia cărnii, pentru beţia dragostei pe care o simt în mine cum arde ca un jăratec. Alteori cred că o fac din dorinţa de a trăi în luxul cu care bărbaţii mă răsplătesc... dar cred că o fac şi dintr-o crudă şi teribilă dorinţă de răzbunare împotriva bărbaţilor.

— Dar ce vină au ei, Maria? întrebă Veronica surprinsă, aşezîndu-se alături de ea.

— Auzi vorbă: ce vină au ei? O, draga mea, cît de puţin îi cunoşti tu!

— Atît cît îi cunosc, Maria, nu am nici o pricină să mă plîng de ei, căci, la urma urmei, cu cît socoteşti tu că noi sîntem altfel? Oameni, Maria, oameni cu aceleaşi păcate şi cu aceleaşi virtuţi şi ei şi noi.

Văzînd-o că le ia apărarea, atunci chipul mariei căpătă aşa, deodată, o nouă înfăţişare şi vocea ei, parcă puţin răguşită, avea acum nuanţe noi şi necunoscute.

— Tu, Veronica, vorbeşti astfel pentru că nu-i cunoşti nici pe ei şi nici viaţa asta, că dacă azi sînt aşa cum sînt, toată vina este numai şi numai a lor.

-— Ce te face să crezi asta?,

— Toate, Veronica, toate. Ei sînt cei care mi-au aprins dorinţe ce nu se vor stinge decît odată cu mine. Şi asta,

pentru că toţi au văzut în mine o carne, o fărîmă de lut din cel mai dorit de bărbaţi, lut menit să le astîmpere capriciul şi poftele de care sînt veşnic flămînzi. Toţi nu fac decît unul şi acelaşi lucru, toţi îmi vorbesc de dragoste; ca şi cum în viaţa asta nu ar mai fi şi altceva.

— Poate că lucrurile nu stau chiar aşa, o întrerupse Veronica, urmărind-o cu vădită curiozitate. Poate că...

— Nu mă întrerupe, te rog, ci ascultă-mă, ceru ea, continuînd pe acelaşi ton. Vorbindu-mi toţi astfel, se vede c-au uitat că omul nu este numai lut plin de patimi şi pofte şi că în el mai străluceşte şi o fărîmă din marele Demiurg, acel nous", acel suflet cu slăbiciunile şi darurile lui şi atît de sensibil în faţa a tot ce este omenesc. Eu nu ştiu dacă acest suflet este aer, foc sau sînge cum îmi spunea tatăl meu, Teofil, vrednic urmaş al sofiştilor greci şi nici dacă este ceva nematerial sau de origine divină cum mă învăţa buna mea mamă, Eucharis. Eu nu mă pricep la astfel de probleme, Verona, dar eu cred că, dincolo de carnea asta, în noi mai străluceşte ceva şi acest ceva ne spune dacă facem un lucru bun sau rău, sau dacă sîntem fericiţi sau nefericiţi.

— Iată ceva ce şi eu tot astfel cred, Maria şi sînt încredinţată că nu mă înşel.

— Ei bine, reluă ea cu aceeaşi însufleţire, bărbaţii n-au văzut aşa ceva la mine, niciodată. Sau dacă au văzut, au închis ochii şi nu s-au căutat decît pe ei. Nici unul n-a încercat să citeascăîn sufletul meu, căci fiecare s-a căutat pe el şi nu s-a văzut decît pe el. Ori, eu cred că sufletul omului ascunde atîtea taine în el pe care nimeni nu le poate descifra.

A prins a zîmbi atunci Veronica şi, iluminată de fiorii unor gînduri lăuntrice, a zis:

— Eu cunosc un astfel de om, Maria.

— Vreun ghicitor în stele, vreun asirian celebru în trecere spre Roma?

— Nu, Maria,-nu. Eu nu cred că omul ăsta s-ar putea asemăna cu cei ce ştiu să ghicească în astre sau în palmă, rosti ea convinsă, neluînd seama că aceasta nu reţinuse mai nimic din vorbele ei. Stăpînită de propriile ei gînduri, continuă:

— Da, Veronica, n-am întâlnit pe nimeni care să poată citi în sufletul meu. Pe toţi i-a interesat numai bucuria cărnii, beţia dragostei de o clipă, întocmai cum pe fluturii de noapte îi atrage beţia luminii... cu o singură deosebire, una singură...

— Care? întrebă aceasta zîmbind.

-— Fluturii îşi ard aripile şi mor...

—.... Şi bărbaţii?

— Hm! Cu ei nu se întîmplă nimic; zboară mai departe. Iată de ce vreau să mă răzbun;

aseară am fost la serbarea garnizoanei...

— Vorbeşti de garnizoana împăratului?

— Da, a fost şi mîndrul Irod Antipa cu gîsculiţa lui de împărăteasă.

— Se spune că e frumoasă...

— Da, aşa e. Numai că pe cît este de frumoasă, pe atît e de cicălitoare şi ambiţioasă... să vezi...

— Două lucruri rele pentru o femeie, nu?

— Da, mai ales cînd această femeie este şi împărăteasă. Dar nu despre ea voiam să-ţi vorbesc. Ascultă-mă, ceru ea, privindu-şi vîrful sandalelor pe care frumosul şi risipitorul Antonio i le adusese de la Roma. Şi, cu o voce catifelată, cu modulaţiuni uşoare, continuă:

— Tu îţi mai aminteşti de Stihus?

Veronica înclină uşor capul în semn afirmativ. îşi reaminti că-l întîlnise cîndva — nu ştia anume cînd — şi că era un bărbat din cei care plac la prima vedere şi pe care-l poţi iubi toată viaţa.

— Ei bine, a fost ucis aseară, spuse Maria cu o uşoară tresărire în glas.

— Stihus ucis? exclamă Veronica, surprinsă brusc.

Apoi tăcu preţ de o clipă, vreme în care observă că pe chipul mariei nu avusese loc nici o schimbare, nici o durere lăuntrică. Numai glasul parcă fusese altul: avusese o altă intonaţie, puţin tristă, intonaţie pe care, de altfel o au toţi oamenii cînd vorbesc despre moartea altora. Şi asta, pentru că atunci, se vede că mai fiecare se gîndeşte la propria lui moarte.

Fireşte, absenţa unei stări deosebite, a unei duioşii, chiar şi circumstanţială a mariei, nu o mira deloc pe cealaltă.

O cunoştea prea bine ca să-i ceară aşa ceva. Cînd îl părăsise pe Papia — care-i fusese bărbat după lege — n-a simţit nici o părere de rău. S-a dus după Pandera —ofiţerul roman cu nume grecesc pe care-l cunoscuse într-o împrejurare oarecare în micul ei sat în care nu se petrecea nimic de seamă. O vreme locuise la o prietenă — o femeie fără vîrstă şi fără ocupaţie —pe o ulicioară dosnică, frecventată de unii bărbaţi şi ocolită de femeile cinstite, din pricina unor obiceiuri aduse de la Roma.

Cum Veronica nu ştia prea bine pricina pentru care Maria se despărţise de Papia, o întrebă cu firească curiozitate:

— Şi de ce l-ai părăsit pe Papia?

— De ce? Mă plictisea şi mă plictiseam şi eu alături de el, răspunse ea cu simplitate.

— Cum adică?

— Simplu; mă ucidea cu dragostea lui, cu gelozia şi cu fanatismul lui.

— Dar, după cîte ştiu, era un om preţuit în Magdala.

— Tocmai asta îl făcea şi mai nesuferit. îşi împărţea viaţa între sinagogă şi dragostea lui sîcîitoare. Şi, recunoaşte şi tu, e greu, e imposibil chiar ca o femeie să-şi trăiască viaţa astfel. Dacă i-ai fi vorbit ceva de teatru sau de serbările de la curtea imperială ar fi sărit în sus ca muşcat de şarpe. Odată, am vrut să mă duc la băile publice. Ei bine, asta l-a scandalizat din cale afară şi atunci mi-am făgăduit mie însămi că ar fi mai înţelept lucru să mă despart decît să mai rămîn alături de acest om. Şi cînd te gîndeşti că frumoasa egipteancă îşi spăla trupul în lapte de măgăriţă şi faţa cu rouă îţi vine să-ţi iei lumea în cap, nu alta. Primea parfumuri de absint şi chiparos de dincolo de Egipt şi Alexandria... mie, abia de-mi îngăduia puţin santal să-mi ung părul... spunea că legea lui Moise opreşte asemenea deşertăciuni.

— Ştiu eu ce să zic?

— în ziua în care l-am cunoscut pe Pandera şi mi-a jurat că mă va iubi toată viaţa, l-am părăsit pe ursuzul de Papia fără nici o părere de rău. De altfel, viaţa alături de el n-a fost deloc fericită, căci e greu să trăieşti cu un om bătrîn şi libidinos, ursuz, gelos şi cicălitor, să

încerci să-ţi ascunzi dispreţul pentru el sub tot felul de vorbe goale sau mincinoase, făţarnic şi morocănos şi care n-a încercat, măcar o singură dată, să pătrundă în inima ta, sau să vadă dacă în tine, pe lângă lut, mai sălăşluieşte şi un suflet. Cu totul altceva a fost Pandera; el a fost cel dintâi bărbat pe care l-am iubit. Aveam pe atunci... da, aveam douăzeci de ani; el era cu cîţiva mai în vârstă. Era un om voinic, frumos, bun luptător şi îi plăcea să petreacă zile de-a rîndul, uitîndu-şi pînă şi îndatoririle lui de ostaş. Ai lui spuneau că era răutăcios, aspru şi ascuns, crud, vrăjmaş, neleal şi lacom de sânge şi bani. Ba, cineva îl numise în glumă un Tiberiu în miniatură, o variantă a împăratului. Ţi-l aminteşti, Veronica?

— Nu, nu cred că l-aş fi văzut vreodată, preciză aceasta privind-o lung.

— Cu mine, Pandera era cheltuitor şi darnic. Cred că risipea mai mult decît avea, împlinindu-mi toate capriciile. Mă răsfăţa ca pe un copil. La început îmi spunea Maria, aşa cum îmi spuneau toţi prietenii. într-o zi mi-a spus Maria din Magdala şi numele ăsta mi-a plăcut mult, căci el îmi amintea astfel de micul orăşel al copilăriei mele. După aceea mi-a spus Maria Magdalena, căpătînd astfel un nume asemănător femeilor din înalta aristocraţie romană. îmi cerea să-l însoţesc pretutindeni şi eu făceam asta cu plăcere. Aveam o lectică personală, trasă de patru cai neobişnuit de puternici. Cu el am fost întîia oară la un amfiteatru. Atunci am văzut luptele gladiatorilor cu fiarele deşertului. Unul a fost sfîşiat şi, în faţa spectatorilor înnebuniţi de bucurie, trecu de viu în pîntecele leopardului înfometat. A fost un spectacol deosebit de frumos şi mă întrebam de ce nu am fost pînă atunci la un amfiteatru.

— Ce numeşti tu frumos, Maria? întrebă ea surprinsă şi contrariată. Un om e mîncat de viu de un leopard şi tu nu te scîrbeşti şi nu te îngrozeşti de aşa ceva? Nu crezi că şi el e un om ca oricare altul?

— O fi, dar omul într-o arenă devine altceva, Veronica, altceva. Orice s-ar zice, romanii ăştia ştiu să petreacă, deşi Papia nici nu voia să audă de ei. îi numea

barbari şi păgâni, dar asta cred că e ceva care nu mă interesează. Dar ceea ce mi-a plăcut în seara aceea, a fost o scenă unică, o scenă care ne-a încîntat pe toţi şi pe care o ţii minte toată viaţa.

— Despre ce vrei să vorbeşti, Maria? întrebă ea prinsă cu totul în mreaja vorbelor ei şi a unor întîmplări ce deveneau tot mai interesante. Aceasta îşi potrivi, mai întâi, o şuviţă rebelă, apoi continuă pe acelaşi ton:

— E vorba de jocul unei dansatoare venită tocmai din îndepărtata Romă. Tu ştii bine cît de mult iubesc romanii ăştia serbările, petrecerile. Dacă au pîine — şi asta au, nu se pot plînge — şi distracţii, nu le mai trebuie nimic. Iată cum au ajuns leii şi leoparzii lor la noi, deşi neamul nostru nu prea se împacă cu asemenea jocuri, căci de cele mai multe ori nu omul cîştigă, ci animalul. Dar aplauzele cele mai bogate nu gladiatorii le-au cîştigat, ci tînăra dansatoare care a născocit un dans cu totul nou şi necunoscut nouă, iudeilor. Cînd a apărut în arenă, tribunele parcă au amuţit, căci nicicînd nu s-a văzut o fată mai frumoasă ca ea. Singura ei îmbrăcăminte era un văl străveziu, încît aş putea spune mai curînd că era goală. Oprindu-se în mijlocul arenei, pînza căzu cu foşnet uşor, rămînînd aşa cum venise pe lume în faţa spectatorilor care o priveau surprinşi cu totul, într-o tăcere tainică; nicicînd nu s-a văzut aşa ceva la noi. Preţ de cîteva clipe, ea privi spre tribunele noastre, ca şi cum ar fi căutat ceva şi eu observai atunci că formele trupului ei erau deosebit de frumoase. Seara, împinsă de slăbiciune şi curiozitate, mi-am cercetat eu însămi liniile trupului şi am văzut că nu arăt rău. Pandera căutase chiar să mă încredinţeze că trupul meu este cu mult mai de preţ şi mai desăvîrşit ca al dansatoarei.

— Slăbiciuni omeneşti, Maria, sublinie Veronica, întrerupînd-o şi zîmbindu-i cu înţelegere.

— Se poate... apoi, dansatoarea, cu o mişcare plină de graţie, se culcă pe nisipul roşcat al arenei. Nimeni nu ştia ce avea de gînd să facă şi cum se va sfîrşi jocul acesta. Un sclav se

apropie cu paşi mici de dans, neauziţi. Ea schiţă un gest cu mâinile şi sclavul dispăru spre a se întoarce cu două gîşte albe pe care le lăsă la picioarele
17
ei. Apoi, începu să presare grăunţe de orz într-un anumit loc al trupului gol. Iar gâştele începură să ciugulească bob cu bob, orzul căzut acolo unde se face diferenţa dintre bărbat şi femeie. Sfârşindu-se mâna de grăunţe, dansatoarea se dezlănţui unui joc prinsă de o patimă necunoscută nouă. Scena cu vădite nuanţe mitologice, se înţelege, plăcuse acestui public care nu se mai sătura privind-o.

— îmi dau seama ce a fost, Maria, sublinie aceasta cu voce ştearsă.

— Multă vreme, după aceea, oraşul nu vorbise decît despre dansatoare şi gâştele ei. Irod Antipa însuşi o pofti la palat, cu toată împotrivirea romancei sale. Se zice că dansatoarea, îmbrăcată în haine de soldat, l-ar fi însoţit pe Irod într-o călătorie dincolo de Tiberiada şi eu, una, cred că aşa ceva a fost cu putinţă, căci s-o fi săturat bietul om de cicăleala împărătesei.

— Slăbiciuni omeneşti, Maria, slăbiciuni, fie că sîntem oameni de rînd, fie că stăm pe tronurile acestei lumi, socoti Veronica cu o nouă îngăduinţă. Dar să nu uităm, ce s-a întîmplat cu Stihus? întrebă, întorcîndu-şi gîndul de pe drumul spre care acesta alunecase fără să ştie cum.

— A da, făcu aceasta... Stihus, bietul Stihus. Era un băiat bun. Păcat, rosti ea prinsă, abia acum, de o fărîmă de părere de rău. Ştiu numai că Pandera aflînd de dragostea lui pentru mine, i-a căutat pricină de ceartă şi că l-a ucis într-o seară, într-o împrejurare de care nu ştiu nimic şi în care nu am nici un amestec.

— Patima geloziei?

— A geloziei sau a dragostei, nu ştiu. Cu bărbaţii n-o scoţi niciodată la capăt, căci nu-i înţeleg pentru care pricină îmi ţin calea sau mă poftesc în casele lor, spunîndu-mi vorbe frumoase şi făcîndu-mi daruri de preţ, sau oferindu-mi vestminte rare....

Şi tot aşa, continuară să vorbească de o întîmplare sau alta, neluînd seama că seara coborînd grăbită şi învăluind casa uşor într-o umbră odată cu care mirosul de migdali şi santal pătrundea aşa de proaspăt prin fereastra larg deschisă. Maria, prinsă de o uşoară senzaţie
18
de oboseală, se sculă de pe divanul cu scoarţe bogate şi sprijinindu-şi coatele de tocul ferestrei, respiră adânc aerul răcoros al serii. Veronica veni alături şi, petrecîndu-şi mîna pe umerii ei, părul, uşor atins, lăsă mireasma plăcută a unui parfum pe care nu-l mai întîlnise la ea. Apoi, răsfirîndu-i părul bogat şi negru ca noaptea, întrebă surîzînd uşor:

— Antonio?

— Nu...

— Celestin de la băile publice?

— Nici el...

— E un parfum nou, Maria, nu e aşa?

— Da... Marcellinus...

— Marcellinus? zise Veronica, repetîndu-i numele cu aceeaşi intonaţie cu care cealaltă îl rostise. Cine este?

— Un copil; sau aproape un copil, dacă vrei, dar un copil tare îndrăgostit; un dansator de la circul Bazianos.

— Maria, Maria, îngînă aceasta cu dulce dojană, dar parcă şi cu părere de rău. Şi, oftînd uşor, se lăsă în voia tăcerii privind cerul pe care o spuză de stele se năştea în înălţimile de azur ale firmamentului. Găsea, sau numai i se părea, că e o seară aşa de frumoasă cum nu-şi amintea să fi văzut demult.

Rînd pe rînd tristă, tăcută şi visătoare, Veronica era o fire poetică şi gingaşă, gata să se înflăcăreze sau să plîngă pentru acele lucruri care îi aduceau o bucurie sau o durere. Imaginaţia ei bogată crea şi amplifica stări de lucruri peste care şi în care aducea cîte o

părticică din sufletul ei cu tot ceea ce este suferinţă şi slăbiciune omenească. O ascultase pe Maria vorbindu-i de dragostele ei, dar dacă aceasta ar fi întrebat-o acum ceva, n-ar fi putut spune precis că au vorbit de asta sau de altceva. Pricina nu era nici Maria şi nici seara asta atît de frumoasă, ci întîmplarea aceea de care se lega tămăduirea, făcînd-o să-şi simtă sufletul cuprins de o negrăită bucurie. Cîtă vreme vorbise Maria, făcuse eforturi uriaşe să aştepte mărturisirea ei, ca acum să-şi poată mărturisi ea tainica bucurie. Simţi nevoia să-şi lipească obrazul de părul ei bogat şi negru ca noaptea; făcu asta cu o nespusă duioşie. Apoi, lăsîndu-şi mâna uşor în palma ei caldă, moale şi catifelată, zise:

— Maria, tu nu ştii ceva...

— Ce vrei să spui, Veronica? întrebă ea surprinsă. Ţi s-a întâmplat vreo nenorocire?

— O nenorocire? repetă ea cuvîntul. Nu, Maria, nu. Din contră, s-a întâmplat o mare bucurie. Da, da, o mare bucurie... Nu mai sufăr, Maria... asta s-a întâmplat... nu mai sufăr... ştii tu ce înseamnă asta?

Magdalena privi lung spre ea, cu o vădită bucurie în ochi. Ştia cît suferise din pricina aceea, cît pătimise şi cît umblase după leacuri. Ar fi fost în stare să meargă pînă la Atena sau Roma dacă i s-ar fi spus că acolo era leacul de care are nevoie. Dar, iată, nu găsise nimic şi nu se alesese cu nimic din toate încercările pe care le cunoscuse vreme de doisprezece ani.

— Şi cînd s-a întâmplat asta, Veronica?

— Astăzi, Maria...

— Astăzi?... de necrezut. Cum? hai, povesteşte-mi cum a fost...

— Da, astăzi... El a făcut minunea asta. L-am văzut şi eu, rosti cu glas scăzut, în care era parcă un sentiment de duioasă recunoştinţă.

— El? repetă Maria, El, proorocul acela din Nazaret?

— Da, El, Marele Prooroc pe care-l aşteaptă tot neamul nostru.,

— Ciudat, Veronica, şi la Tiberiada se vorbea despre El. Auzeam că ar fi potolit o furtună pe mare şi că a salvat de la moarte nişte bieţi pescari de-ai noştri.

—aşadar, toată lumea a auzit de întîmplarea asta.

E firesc, Maria, doar se zice că nimeni nu-şi aminteşte să mai fi văzut aşa furtună pe marea noastră.

— Eu găsesc că nu e nimic extraordinar în întîmplarea asta. Dacă El, într-adevăr este Mesia, n-ar trebui să ne mirămcred că bătrînul Charon pe Stixul lui tot aşa ar putea face la nevoie: cu cîţiva sicli ar fi în stare să potolească mînia lui Neptun.

— Maria, eu cred că El nu e un om.

— Atunci, dacă nu e un om, ce ar putea fi?

— Ar putea fi ceea ce El singur spune despre el însuşi, numindu-se Fiul lui Dumnezeu.

— Fă-mă să înţeleg, cum vine asta?

— Maria, eu nu ştiu cum arată nici Dumnezeu şi nici Fiul său, dar am convingerea că El nu este numai un om. Şi chiar dacă ar fi numai om, e greu să-i cauţi asemănare printre oameni. Eu l-am văzut şi-mi dau seama de asta. îl ştii pe Casius?

—casius? repetă aceasta, încercînd să-şi reamintească chipul unui bărbat care purta acest nume, dar negăsind, înclină capul în semn că nu. Atunci Veronica adăugă:

— Casius, orbul de pe uliţa noastră; adică a fost odată orb, acum nu mai este.

— Cum, a murit?

— Nu, Maria, n-a murit; l-a tămăduit acest Prooroc. Casius auzise că Nazarineanul mai tămăduise şi pe alţii. L-a căutat pe Andrei pescarul şi el, înduioşat de nenorocirea lui Casius, l-a dus şi l-a arătat Nazarineanului; acum orbul vede şi vorbeşte despre aceasta oriunde şi oricui. Dacă tu vrei, trimit pe Ursula după el.

—la ce bun, Veronica? Ştiu bine că este aşa cum spui.

— De altfel, eu însămi am stat de vorbă cu el ca să aflu cum şi ce a fost şi cum şi-a

căpătat vederea. Poate că, într-un fel, şi întîmplarea cu Casius m-a îndemnat să-l caut pe Nazarinean, nădăjduind că m-ar ajuta să scap de necazul meu. şi uite, astăzi l-am întâlnit.

— Unde?

— Se ducea în partea cealaltă a Capernaumului. Îl chemase acolo Iair, mai marele sinagogii.

—are şi el vreun necaz?

— Nu ştiu... pare-mi-se că are pe cineva bolnav. M-am strecurat cum am putut printre mulţimea aceea de oameni care-l urma, vrînd să fiu cît mai aproape de El. Am izbutit şi, la o învălmăşeală, m-am atins de hainele lui. Atunci s-a întîmplat minunea cea mare: m-am simţit sănătoasă. Nu mai sufeream. Dar El a ştiut asta, a simţit chiar şi a fost nevoie ca eu să mărturisesc singură fapta mea. Eu am furat asta, Maria, nu i-am cerut-o, căci îmi era ruşine.

— Şi te-a mustrat în faţa lumii?

— Deloc, Maria. Nu mi-a zis nimic, dar eu tremuram toată de ruşine şi de spaimă. Cînd mi-am ridicat ochii spre El, am întîlnit o privire pe care nu cred s-o mai fi întîlnit cîndva printre oameni. Era o privire care chema şi mustra în acelaşi timp, care ierta şi totodată citea în sufletul tău. Făcînd un semn cu mâna, mi-a spus aceste cuvinte pe care nu le voi uita nicicînd:

— Fiică, credinţa ta te-a mîntuit; mergi în pace.

— Oh! Veronica, ce veste neaşteptată îmi spui tu... ei bine, ştii cît mă bucură întîmplarea asta?

—ştiu, ştiu, Maria, răspunse ea cu voce caldă, parcă şoptită. Iată ceva ce nu se uită, căci din clipa aceea a încetat orice urmă de suferinţă în trupul meu. îţi dai tu seama ce înseamnă a fi iarăşi om după o suferinţă de doisprezece ani, să nu te mai doară nimic? Dacă nu mi-ar fi vorbit despre acest Nazarinean Casius şi Andrei pescarul, n-aş fi ştiut nimic şi aş fi suferit şi astăzi. Crede-mă, nu e puţin lucru ceea ce s-a întâmplat.

Maria Magdalena asculta tăcută şi se întreba dacă este adevărat tot ceea ce se spunea despre acest Nazarinean despre care se vorbeau atîtea. Unii îl socoteau un răzvrătitor şi un vrăjmaş al legii mozaice. Ba, mulţi îl urau de moarte şi cei mai înverşunaţi erau saducheii şi fariseii. îşi aminti de gelosul ei Papia, el însuşi fariseu cu vază şi socoti că, fără doar şi poate, şi el era unul din mulţii vrăjmaşi ai proorocului. Un sentiment de dispreţ se născu pentru gelosul fariseu şi se întrebă dacă nu cumva Papia greşea şi acum, aşa cum greşise şi înainte. Dar în acelaşi timp simţi că-n inima ei îşi făcuse loc un sentiment de încredere şi simpatie pentru acest Nazarinean despre care voia să mai ştie ceva:

— Şi cum arată El?

— Eu nu ştiu cum să ţi-l înfăţişez, dacă tu nu crezi în El.

— Eu n-am spus asta, se apără ea îndîrjită. E drept, toate aceste întîmplări puse pe seama lui mi se par nu ştiu cum şi încă nu ştiu ce să cred şi ce să nu cred despre El.

— E drept, lumea îl socoteşte Mesia, cel care va mîntui pe Israil, dar sînt şi din cei ce îi stau de-a curmezişul

şi-l defăimează. Tu îmi ceri să-ţi vorbesc despre El ce ştiu, cum arată şi ce face.

— Nu ştiu dacă El o fi acel Mesia pe care-l aşteptăm toţi. Dar dacă El a cutezat să se dea a fi Fiul lui Dumnezeu, te încredinţez, nu va sfîrşi bine; iudeii îl vor omorî ca pe Isaia sau ca pe Zaharia. Noi avem o lege pe care ne-a dat-o Moise şi la ea nu se mai poate adăuga nimic, chiar dacă cineva ne-ar vorbi în numele lui Iehova.

— Eu nu ştiu dacă El vrea să schimbe sau să strice legea lui Moise, dar El este ceva mai mult. Dacă trebuie să ne îndoim de vorbele lui, atunci trebuie să credem că El într-adevăr e Fiul lui Dumnezeu.

— Ştii bine, interveni Magdalena la rîndul său, eu nu mă pricep la asemenea chestiuni, dar nu uita că nici un profet care s-a atins de legea lui Moise, n-a sfîrşit bine. De altfel,

Pandera mi-a vorbit odată de religia lor; ea este mai interesantă şi mai bogată în zei decît biata noastră religie care-ţi cere să crezi şi să slujeşti numai unui singur Dumnezeu.

— Şi ce vezi tu rău în asta?

— La urma urmei, s-ar putea să nu fie nimic rău în a sluji unui singur Dumnezeu. Dar mie îmi place politeismul lor cu înfăţişarea aşa de omenească, aşa de apropiată de realităţile noastre pămînteşti şi, într-un fel, el parcă ar corespunde sufletului meu. De altfel, el are o asemănare grozavă cu zeii Olimpului despre care-mi vorbea uneori tatăl meu. Aşa fiind, mă întreb ce ar putea fi acest Nazarinean?... un prooroc, un zeu, un Dumnezeu?

— Nu crezi, tu, Maria, că ar fi mai bine ca să-l vezi tu însăţi, căci doar l-au văzut atîţia şi au vorbit cu El.

— Eu nu zic că n-aş vrea să-l văd, dar te-ai întrebat tu ce m-ar interesa pe mine acest prooroc? Ce i-aş cere? Şi ce ar putea să-mi dea, cînd nu am nevoie de nimic? Deocamdată, lasă-mă să mă bucur de sănătatea ta şi asta îmi este de ajuns. Să lăsăm zilei de mîine grijile ei...

Veronica nu dete importanţă răzvrătirii ei, ştiind bine că putea lua lucrurile oricum şi socoti că e mai cuminte

să tacă. Afară, în noaptea înstelată, luna incendiase pămîntul cu o pulbere fină de argint. Prin migdalii cu beteală de mireasă, lumea de vis a frumosului şi irealului plutea nevăzută spre culmi spre care se avînta doar gîndul şi închipuirea. Veronica deschise ochii mari cu bucurii imense ce veneau parcă dintr-o lume nevăzută, imperceptibilă. Şi rămase astfel, cu capul rezemat de prietena ei, stăpînită de un ciudat sentiment de tristeţe, dar şi de o nespusă duioşie, peste care cuvintele Nazarineanului pluteau ca o binecuvîntare:

— Mergi în pace... credinţa ta te-a mîntuit!...

3.

— Pace casei acesteia şi stăpînilor ei! rostiră în acelaşi timp cele două femei, păşind pragul peristilului pardosit cu pietre viu colorate.

— Pace vouă, le întîmpină cu ospitalitate Veronica, ieşind înaintea lor.

Una, în plină maturitate, purta o mantie strălucitoare şi bogată, care-i indica în acelaşi timp şi o bună poziţie socială. Aceasta era Suzana, soţia unui demnitar de încredere de la curtea lui Irod Antipa. Cealaltă era Naomi, singura fiică a bătrînei Ursula şi una din slujnicele lui Nicodim, sinedrist de vază al marii sinagogi din Ierusalim. Acum venise să-şi vadă mama, femeie în vîrstă, care nu stătea chiar aşa bine cu sănătatea.

Veronica îşi îmbrăţişa prietena cu multă afecţiune, în vreme ce şi Naomi, de cealaltă parte, îşi îmbrăţişa mama pe care o vedea destul de rar. Bătrîneţea Ursulei se scurgea liniştită între dorul de copilă şi puţinele servicii pe care ea le aducea stăpînei sale, ca una care făcea parte din moştenirea lăsată de mama ei.

Suzana stătea în Cana, un sat cu oarecare vază. Strălucirea aceasta nu venea din cine ştie ce întîmplări de seamă din vechea istorie a neamului iudaic, ci din dărnicia cu care pămîntul acestui ţinut înzestrase viile. Un

vin mai bun ca în Cana nu se găsea în toată Palestina şi amănuntul acesta îl ştiau, mai ales, străinii.

Irod Antipa însuşi îşi încărca pivniţele cu acel straşnic vin din Cana, ca unul care avea nevoie pentru strălucitoarele sale ospăţuri de care se vorbea pînă şi în palatul Cezarului roman. Oamenii chiar făceau haz pe seama marelui pivnicer al împăratului, care, îmbătîndu-se nu ştiu cînd, a căzut într-un butoi cu vin. Ar fi putut să se înece acolo, dacă măgăruşii palatului n-ar fi răsturnat printr-o fericită întîmplare vasul şi astfel, odată cu vinul a fost scos afară şi bietul om. Bineînţeles, împăratul făcuse haz de isprava pivnicerului său şi nu era petrecere la care să nu povestească mesenilor despre aceasta. Poate că despre o întîmplare ca

asta ştia şi Roma, dar pivnicerul împăratului nu prea se sinchisea.

Suzana, zise Veronica luînd-o de mînă şi aşezînd-o alături de dînsa pe divanul cu scoarţe bogate, e adevărat ceea ce se spune că s-ar fi petrecut la Cana?

— Despre ce vrei să spui? Nu cumva e vorba despre pivnicerul împăratului? răspunse Suzana, zîmbind veselă şi deloc surprinsă.

— A, da, am auzit pe mulţi vorbind despre păţania lui, zise Veronica cu acelaşi zîmbet, dar nu despre el am vrut să te întreb. Am auzit că acolo a fost o nuntă şi că, sfîrşindu-se vinul, proorocul acela din Nazaret ar fi făcut o minune prin nu ştiu ce putere.

— Da, asta aşa e; din întîmplare, eu însămi am fost la nunta asta, mirele Simon fiind ruda noastră. Şi nu ştiu cum s-a făcut, că în cea de a patra sau a cincea zi, vinul era pe sfîrşite. Asta însemna ca petrecerea să ia sfîrşit, în vreme ce nuntaşii voiau încă să petreacă şi aşa cum ştii, aşa ceva nu prea este în obiceiul nostru.

— Şi atunci ce aţi făcut?

— Cum Simon era rudă cu Maria din Nazaret, mama lui Iisus, aceasta l-a rugat pe Nazarinean să facă ceva...

— Şi a făcut vin din apă, adăugă Veronica. Iată, Suzana, ceva greu de crezut, căci s-au găsit destui să spună că nuntaşii s-au îmbătat atît de rău, încât nici nu au ştiut ce beau... tu ce zici?

Suzana răsuflă adînc, ca şi cum ar fi vrut să capete puteri noi, apoi reluă cu o voce blândă:

— Cum de se găsesc oameni care să spună o vorbă ca asta? Mai întîi, cum îşi poate închipui cineva că se pot îmbăta, aşa, deodată, toţi nuntaşii? Dacă vrea cineva să se încredinţeze de aşa ceva, n-are decît să se ducă la o asemenea petrecere şi să ia seama dacă, într-adevăr, se va îmbăta toată lumea.

— E drept ceea ce spui, Suzana, nu este cu putinţă ca toţi să bea pînă într-atîta încât să nu mai ştie ce se întîmplă cu ei. Şi apoi, care om, chiar beat fiind, dîndu-i-se să bea apă, o să spună că e vin?

— Bineînţeles că n-o să spună aşa ceva, iar dacă, totuşi, va spune, n-o să-l creadă nimeni. Numai că de acolo şi pînă aici, întîmplarea a putut să se rătăcească în unele amănunte şi lumea să nu mai ştie cum şi ce a fost.

— Vezi tu, Ana, — zise ea pronunţîndu-i numele în forma lui diminutivă şi familiară, Ursula ţine să mă încredinţeze că, într-adevăr, apa s-a putut preface în vin,, căci Nazarineanul a mai făcut şi pe aici nişte fapte tot aşa de puţin obişnuite. De altfel, oamenii spun că El ar fi adevăratul Mesia de care vorbesc proorocii noştri.

— Iată o vorbă pe care am auzit-o şi în Cana şi în Ierusalim.

Atunci a apărut Ursula cu fructe proaspete şi vin de smochine; punându-le la îndemîna celor două femei, socoti că întîmplarea din Cana era un fapt pe care se cădea să-l cunoască în toate amănuntele lui şi de aceea întrebă:

— Buna mea stăpînă, cum tu ai fost de faţă, ne-ai putea spune cum şi ce a fost?

Naomi, ca una care nu ştia prea multe lucruri asculta tăcută, dar curioasă, căci avea prilejul să afle ce s-a întâmplat acolo, la nunta acelor tineri din Cana. Se bucura de pe acum ştiind că va duce o veste ce-i va fi pe placul bătrînului fariseu, Nicodim, stăpînul ei care,, într-o noapte, primise vizita Nazarineanului.

— Da, încuviinţă Suzana, învăluind-o cu o privire gravă, serioasă. Eu însămi am fost la această nuntă, mirele

Simon fiind vărul bărbatului meu. Casa lui se află în marginea Canei şi, vă încredinţez, e destul de încăpătoare. E o casă cu pereţii albi, aşezată la margine de drum, în umbra unor sicomori bătrîni; în spate se află o vie de soi pe care Simon o îngrijeşte cu multă rîvnă. Oamenii se străduiseră să facă o nuntă frumoasă, căci veniseră toate neamurile şi mulţi

prieteni.

— înseamnă că el este un om cu dare de mînă, luă seama Naomi.

— Da, fata mea. Simon are o situaţie bună. De aceea a putut rîndui o petrecere frumoasă. Şi la nuntă a fost şi Maria din Nazaret, ruda mamei lui, care a venit însoţită de fiul ei, Iisus, bărbatul acela chipeş şi blând despre care lumea vorbeşte atîtea. Dar El nu era singur; îl însoţeau vreo zece bărbaţi de diferite vîrste. Cel mai tînăr din ei avea înfăţişarea feciorelnică şi timidă a unui copilandru. Mi se pare că-l chema Ioan şi, mai toată vremea, se afla lîngă fiul mariei pe care şi el şi ceilalţi îl numeau învăţătorule".

— Tot aşa i se spune şi în cetatea Ierusalimului, observă Naomi. Ba, se mai vorbeşte şi de nişte tămăduiri a unor bolnavi de prin toate satele. Pe unii din aceştia i-am văzut şi eu, buna mea stăpînă.

— Da, Naomi, şi noi am auzit vorbindu-se de asemenea tămăduiri şi nu mă îndoiesc că n-a fost aşa. Dar, iată, cînd petrecerea era în toi, mirele s-a întristat deodată şi, oarecum ruşinat, ni se plînse că vinul este pe sfîrşite. Din întîmplare, n-avea nici de unde să se împrumute şi nici de unde să cumpere. Maria din Nazaret se sculă, tăcută, din mijlocul nostru şi spuse aceasta fiului ei care era cu prietenii săi la celălalt capăt al mesei. Cei mai mulţi socoteau că, lipsind vinul, oaspeţii ar putea pleca. Dar nu plecă nici unul, căci fiul mariei din Nazaret le făcu semn cu mîna să se aşeze. Apoi, se duse la mirele Simon cu care vorbi ceva, după care se întoarse la locul său, continuînd să stea de vorbă cu nuntaşii. Curînd după aceea intrară nişte bărbaţi cu şase vase mari de piatră pe care abia le duceau. Ei trecură chiar prin faţa mesei noastre.

— S-a uitat cineva în vasele acelea să vadă ce se află în ele? zise Ursula.

— Fireşte că da... şi nu unul, ci mai mulţi, de îndată ce a trecut cu ele pe lângă noi, preciză Suzana.

— Şi ce era? Ce aţi văzut într-însele?

— Ce era să vedem decît ceea ce era: apă... apă de fîntînă. Iată ceva neobişnuit, ne-am zis noi, căci încă nu s-a auzit că s-ar fi adus undeva atîta apă la o nuntă, în toiul petrecerii.

Fireşte că nu s-a auzit aşa ceva, încuviinţă Veronica.

— După cum ştiţi, de apă ar fi fost nevoie la începutul petrecerii, fiind nevoie de ea la ritualul curăţeniei. Dar acum? Şi bărbaţii aceia înaintară printre nuntaşi, apoi aşezară vasele la picioarele Nazarineanului. Prietenii lui priveau miraţi. Cîţiva luară carafe mari, vrînd să-şi umple cănile de băut. Ba, un bărbat mai în vîrstă, cu o barbă înspicată, se strîmbă nemulţumit făcând o mutră aşa de nepotrivită că ceilalţi începură să rîdă pe seama lui. Încredinţîndu-se că este apă, omul rosti tare:

Nuntă cu apă?... încă n-am auzit; să mergem prieteni.

Nazarineanul le făcu semn să stea, aşa că nu plecă nimeni. L-am văzut privind apa din vase preţ de cîteva clipe şi trecîndu-şi uşor o mână pe deasupra ei şi ştergîndu-şi fruntea de o uşoară sudoare. Apoi, l-am auzit chemînd nişte slujnice cărora le ceru să scoată vin şi să-l dea nunului, ca unul ce la o astfel de petrecere, cum ştiţi are mai multă vază.

-— Şi nunul ştia ce fusese în vase? întrebă bătrîna Ursula.

Suzana, puţin contrariată, zîmbi şters, apoi, păstrînd acelaşi ton, continuă:

— E greu să crezi, Ursula, că toţi mesenii ştiau că în vase era apă şi numai unul nu ştia. Ce zici?

Oarecum ruşinată şi umilită, aceasta zise:

— Eu zic că ai dreptate, stăpînă.

-— Eu nu spun decît ceea ce am văzut. La ce bun să spun altceva? Căci, iată, bând, nunul s-a şi grăbit să spună că este un vin straşnic de bun. Ba, s-a mai întîmplat

ceva: l-a întrebat pe mire de ce a ţinut ascuns un asemenea vin? Vorbind drept, nunul n-ar fi

trebuit să se mire, căci doar văzuse şi el vasele cu apă.

— Eu nu ştiu nimic, s-a apărat mirele. Ştiu numai că vinul s-a terminat şi că ruda noastră din Nazaret a cerut ca aceste vase să se umple cu apă.

— Dar voi, interveni Veronica, voi aţi băut din acest vin?

— Se înţelege că da. Şi am băut toţi mesenii, nu numai eu. Şi pe toţi i-am auzit spunînd că este un vin nemaipomenit de bun şi că are un gust şi un parfum cu totul aparte.

—ei bine, Ana, tu care ai fost de faţă, cum îţi explici că a fost cu putinţă aşa ceva? întrebă Veronica dornică să înţeleagă şi să despice firul în patru.

Veronica avea dreptate să întrebe şi să vadă cum s-au întîmplat lucrurile, nu pentru că s-ar fi îndoit de puterea Nazarineanului, ci pentru că şi alţii ar fi vrut să ştie cum şi ce a fost acolo. De aceea, Suzana socoti că era de datoria ei să spună tot ceea ce se întîmplase şi tot ceea ce văzuse.

— Da, Veronica, eu v-am spus ceea ce am văzut. Dar cum şi cu ce putere a schimbat Nazarineanul apa în vin, eu nu ştiu. Ştiu numai că tînărul acela, Ioan l-a întrebat pe învăţătorul său cum a făcut minunea asta de a făcut din apă vin, şi încă un vin de care s-au mirat toţi nuntaşii.

— Şi? rosti Veronica prinsă de o curiozitate nouă.

— Nazarineanul i-a răspuns cu un cuvînt pe care noi l-am auzit foarte bine, dar nu l-am înţeles. Le-a spus anume că vouă nu vă este încă dat a cunoaşte tainele lui Dumnezeu. Tu, Veronica, reluă aceasta după o scurtă tăcere, înţelegi ce a vrut să spună Nazarineanul?

Aceasta cumpăni atît cît îi era cu putinţă vorbele şi socotind că s-ar putea înşela spunînd una sau alta, se mulţumi să răspundă doar atît:

— Nu, Ana, nu...

Dar cum Ursula socotise că vorbele acelea erau îndeajuns de simple, interveni:

— Eu cred că a vrut să spună că nu orice om este în stare să-l înţeleagă pe Dumnezeu şi tainele lui.

— De pildă, tu, Ursula, eşti un astfel de om, nu e aşa? răspunse Veronica vrând s-o necăjească puţin pe bătrîna şi credincioasa ei slujnică.

— De, ştiu eu, stăpînă? se apără blând bătrîna femeie.

Apoi, Suzana continuă:

— întâmplarea de la nunta din Cana a făcut pe mulţi să vorbească cu admiraţie despre Nazarinean, dar să şi răzvrătească pe unii. Că i s-au mai adăugat şi alte întâmplări tot aşa de puţin obişnuite, asta e altceva şi dacă ar fi să le aflăm pe toate nu cred că ar fi cu putinţă vreunuia din noi, căci prea sînt multe.

Naomi ascultase emoţionată şi chipul ei se înseninase prins de o bucurie lăuntrică, nevăzută. De pe el radia parcă o lumină şi o bucurie ce nu-şi găsea asemănare. Şi ea auzise ceva despre minunea din Cana, dar nu în felul în care i-o spusese Suzana, care fusese acolo. Auzise despre aşa ceva, cum auzise despre alte întîmplări care se petrecuseră în Ierusalim sau în împrejurimile acestuia. De aceea, socotind că era de datoria ei să spună ceea ce ştia, apropiindu-se de cele două femei, începu cu glas domol:

— Stăpînă, cred că în cetatea Ierusalimului nu este om care să nu fi auzit de acest Nazarinean. De altfel, şi eu l-am văzut de cîteva ori la templu şi o dată în casa stăpînului meu Nicodim. îl ştiu, îl cunosc bine pe acest Nazarinean căruia îi place să se numească Fiul lui Dumnezeu. Mulţi văd în El pe noul Mesia pe care-l aşteaptă tot Israilul.

— într-adevăr, Naomi, interveni Suzana, toţi proorocii noştri au vorbit despre acest Mesia. Mulţi se întreabă dacă nu cumva el este cel pe care l-au vestit profeţii. Iată, de pildă, ce zice proorocul Agheu despre el:... Acestea zice Domnul Atotţiitorul: încă o dată voi scutura cerul şi pămîntul, marea şi uscatul şi voi reclădi toate popoarele şi va veni cel aşteptat de toate neamurile şi voi umple casa aceasta de slavă şi slava de pe urmă a casei acesteia va fi

mai mare decît cea dintîi“.
30
— Şi de ce n-ar fi aceasta slava pe care o aduce acest profet? interveni Veronica cu o înflăcărare proaspătă. Aţi uitat oare ce spunea Ieremia cel care a plîns aşa de frumos pe zidurile dărîmate ale cetăţii sfinte? Nu spunea el, că vor veni zile întru care Domnul va ridica odraslă dreaptă lui David şi va împărăţi ca împărat şi va înţelege şi va face judecată şi dreptate pe pămînt. în zilele acestui împărat se va mîntui Iuda şi Israil şi El va stăpîni de la mare pînă la mare şi de la rîuri până la marginile pămîntului“...
— Isaia, continuă Suzana, spune că numele lui va fi Emanoil, nu e aşa?
— Crezi tu că acest amănunt are vreo importanţă? întrebă Veronica, amintindu-şi că numele celui pe care lumea îl socotea Mesia este Iisus Hristos.
— Eu nu ştiu cîtă importanţă ar trebui să aibă aceste amănunte, răspunse Suzana, dar e clar că ele întruchipează toată nădejdea noastră în acest Mesia care va întemeia o împărăţie fără sfîrşit. Domnia lui va stăpîni împărăţii mult mai mari şi mai bogate decît această nevolnică Palestină, în care romanii îşi fac de cap şi ne ucid ca pe omizi.
— Stăpînă, interveni iarăşi Naomi, cam tot aşa vorbea şi stăpînul meu Nicodim. E încredinţat că acest Nazarinean este cu adevărat acel Mesia de care vorbesc profeţii. Respectul lui pentru prooroc este deosebit, cu totul deosebit şi adeseori încearcă să ne încredinţeze şi pe noi că El este acel Mesia pe care îl aşteaptă neamul nostru. Ne-a mai spus cum, nu de mult, Nazarineanul l-a căutat acasă şi cum au stat o noapte întreagă de vorbă despre împărăţia cea nouă pe care vrea s-o întemeieze şi în care să creadă tot omul.
— Şi ce socotiţi voi, o să fie uşor să întemeieze o asemenea împărăţie? întrebă Suzana.
— Deocamdată cei săraci, cei necăjiţi în lumea asta, sînt de partea lui, răspunse Naomi. L-am auzit odată spunînd că înaintea lui Dumnezeu toţi oamenii sînt egali. Asta înseamnă că eu, deşi sînt o sclavă, sînt egală cu stăpâna mea înaintea acestui prooroc.
31
— Naomi, ce spui tu? căută s-o oprească la timp Ursula, care nu prea pricepuse cum Suzana şi fiica ei puteau fi aceleaşi înaintea acestui Dumnezeu. Tu eşti un copil şi n-ar trebui să te amesteci în astfel de vorbe.
— Şi pentru care pricină, mamă?
— Pentru că, vezitu, nu se ştie cum va sfîrşi acest prooroc şi dacă în fine va fi el împărat în locul Irozilor. Şi atunci, fata mea, ai putea suferi pentru o vorbă ca asta şi eu n-aş vrea să pătimeşti.
Dar bine, mamă, se apără ea cu hotărîre, ceea ce spun eu, ştie şi spune toată lumea. Şi atunci, ce găseşti rău într-o vorbă ca asta?
Cum Ursula înţelegea că era datoria ei să-şi apere copila de nişte închipuite necazuri, reluă cu o nouă îndîrjire:
—naomi, chiar dacă e aşa, tu nu ar trebui să uiţi că lumea asta niciodată nu spune toate cîte ştie. Mai întîi, pentru că sînt vorbe care se pot întoarce împotriva ta şi nu e bine... apoi, pentru că... pentru că, mă înţelegi tu, nu toate vorbele pot fi pe placul tuturor...
— Ursula, interveni atunci Veronica, te încredinţez că la nevoie, Naomi va şti cum să se descurce de asemenea vorbe. Fii liniştită, căci eu socotesc că astfel de vorbe le ştiu acum şi copiii din faşă, nu numai cei mari. Iată, ceea ce spune Naomi, am auzit şi ştim şi noi şi ele nu ne înspăimîntă cu nimic... fii fără grijă, căci nu i se va trage nici un necaz dintr-o vorbă ca asta, sfîrşi ea. Socotind că Suzana avea dreptate şi că, deci, Naomi nu spusese nimic rău, bătrîna slujnică tăcu şi, cedînd, făcu semn fetei să-şi continue povestirea.
Aşezîndu-se la picioarele celor două femei, Naomi începu cu un glas moale, domol:
— De ziua marelui praznic al Paştelui, a fost şi Nazarineanul acela la templu. Şi cum ştiţi, este datina ca de ziua asta oamenii să aducă jertfe, cumpărînd animale pe care preoţii le înjunghie şi le ard. Pentru unii aceasta este o afacere rău mirositoare.

Era obiceiul ca de Paşte, fiecare iudeu să ia parte la slujba religioasă de la marele templu din Ierusalim. Praznicul ţinea şapte zile, vreme în care preoţii templului

32

aduceau sacrificii sîngeroase, jertfind un număr de animale mai mari sau mai mici. în templu într-una din laturile sale nu se găseau numai cei care vindeau animalele de sacrificii, ci şi zarafii, schimbătorii de bani de care era nevoie pentru aceşti iudei care în viaţa lor de toate zilele foloseau mai multe feluri de monedă.

Splendoarea templului — lucrat cu mozaic cum numai Roma mai avea — făcuse să fie socotit marele lăcaş al iudaismului, dar neguţătorii vremii socotiseră că este şi un mare lăcaş de afaceri şi iată pricina pentru care unii spuneau că el este un loc rău mirositor: intrau şi ieşeau din el în o săptămînă de zile nu mai puţin de două milioane de iudei.

— De Paşte, continuă Naomi, a fost şi Nazarineanul. Şi între El şi zarafi, nu ştiu din ce pricini, se iscă o ceartă şi proorocul, fără să se teamă de ei, le răsturnă mesele şi cutiile, făcînd să cadă pe jos drahme, dinari şi ţechini, bani buni sau bani falşi. Apoi, dezlegă animalele de jertfă şi slobozi porumbeii şi păsările din colivii, după care, luînd un bici de frînghie începu a izbi pe neguţători şi schimbătorii de bani.

Surprinsă şi oarecum neîncrezătoare, Veronica zise:

— A făcut El asta, Naomi?

Tot atît de contrariată întrebă şi Suzana la rîndul ei:

— Şi ei nu s-au împotrivit?

— Nu, bunele mele stăpîne, nu. Şi tocmai asta e de mirare. A plecat fiecare cum a putut. Dar auzind Hildas, marele vistiernic al templului acela care m-a întrebat între patru ochi dacă nu cumva şi stăpînul meu face parte din ucenicii lui — veni înconjurat de slujitorii templului şi-l întrebă:

— Cu ce drept faci tu asta?

— Şi nici Hildas cu oamenii lui n-au pus mîna pe El? întrebă Ursula stăpînită de o oarecare emoţie.

— Nu, mamă, nu. S-au temut toţi de El şi nimeni nu ştia de ce se tem. Ştiţi ce le-a spus?

— Ai fost tu acolo, în ziua aceea?

— Nu, nu am fost eu, ci stăpînul meu, Nicodim; el ne-a spus toate cîte s-au întîmplat atunci la templu.

— Nicodim, zici? întrebă Suzana.

33

— Da, stăpînă, fariseul Nicodim.

— După cîte ştiu eu, reluă aceasta, el este un om cu vază în Ierusalim; e unul din cei şaptezeci de membri ai marelui sinedriu. Aud că guvernatorul Pilat l-a însărcinat cu supravegherea şi administrarea noului apeduct al oraşului.

— Asta face, stăpînă, încuviinţă Naomi.

— Şi ce s-a mai întâmplat cu Hildas, ce i-a zis?

— A, da... Nazarineanul nu s-a temut nici de Hildas şi nici de slujitorii lui şi i-a spus:

— Dărîmaţi biserica asta şi în trei zile o voi ridica de faţă cu voi.

— Şi n-a luat nimeni seama la hula pe care El a adus-o lui Iehova? întrebă Ursula. Vezi tu, Naomi, pentru ce ţi-am spus eu că tu nu trebuie să te amesteci în chestiuni ca acestea, care nu ştii cum o să sfîrşească. Cine ştie dacă mâine nu vei fi chemată ca martoră împotriva Nazarineanului, căci eu socotesc că mai marii noştri nu vor lăsaastfel aceste lucruri.

— Dar înţelege, mamă, nu eu am fost atunci acolo, ci stăpînul meu.

— Şi de unde ştii că tu nu vei cădea înaintea stăpînului tău? stărui aceasta cu aceeaşi îngrijorare.

— Fii liniştită, Ursula, interveni Suzana; fata ta va şti să se descurce de se va întîmpla vreun necaz. Şi? zise ea privind spre Naomi.

— Nazarineanul nu s-a temut nici atunci cînd Hildas i-a spus că templul a fost făcut nu de un om, ci de zece mii de lucrători şi o mie de preoţi şi nu în trei zile, ci în patrusprezece mii de zile, fără nopţi. în urma acestei întîmplări aud că multă lume a trecut de partea lui, dar că şi vrăjmaşii lui au hotărît că dacă nu vor termina cu El îşi vor tunde bărbile şi nu vor mai intra în templu. Numai că Nazarineanul aflînd că au de gând să se răzbune, a plecat de atunci din Ierusalim şi acum nu ştie nimeni unde se află.

Veronica ascultase tăcută şi deodată gîndul ei alunecă pe acel drum plin de praf şi soare dintr-o zi de aprilie cînd îl întîlnise şi cînd se întîmplase ceea ce se

întîmplase. De aceea, prinsă de un sentiment de admiraţie pentru El, zise:

—poate că eu ştiu, Naomi, unde e El acum, dar e mai bine ca tu să nu ştii.

— Şi pentru care pricină, buna mea stăpînă? întrebă ea nedumerită.,

— Pentru că... ezitînd şi totuşi continuînd — eu ştiu dacă tu eşti cu El sau împotriva lui, Naomi. Tu ai vorbit aici şi de Hildas şi de Nicodim şi eu ştiu că oamenii din tagma lor îl urăsc şi-i stau de-a curmezişul în tot ce face, în tot ce spune.

— Nu, buna mea stăpînă, se apără fata cu însufleţire, eu te rog să ai încredere în vorbele mele şi să nu mi le pui la îndoială. Eu cred că El este un om bun şi drept, cu milă pentru cei săraci, bolnavi şi umili. Prea a tămăduit mulţi suferinzi şi prea ţine partea celor mulţi. De aceea îl urmează atîţia şi cred în El. S-ar putea ca într-o bună zi numărul lor să nu-l mai ştie nimeni şi lumea să fie mai aproape de El decît de Moise.

-— Tu nu vorbeşti ca un iudeu, Naomi, luă seama Veronica.

— Stăpînă, eu nu ştiu cum vorbeşte un iudeu, dar, crede-mă, îmi iubesc legea şi-i împlinesc litera, deşi aş vrea ca legea noastră să-mi dea ceva mai mult.

— Ce nu-ţi place în legea lui Moise? zise Veronica mirată de vorbele fetei.

— Uite, stăpînă, o poruncă cu care eu nu mă împac. Moise ne-a cerut să-l iubim pe prietenul nostru şi să-l urîm pe vrăjmaş, pe cel ce ne face rău şi eu zic că aşa ceva nu e drept. Eu găsesc că e lipsită şi de omenie şi de morală. Iar legea talionului e şi mai nedreaptă, căci ea îmi cere să mă răzbun pentru o nedreptate pe care mi-a adus-o cineva. Auzi ce spune legea asta: dinte pentru dinte şi ochi pentru ochi“... nu e aşa că este o lege fără omenie?

— De unde ştii tu astea, Naomi? întrebă Veronica surprinsă de vorbele ei.

— De la stăpînul meu, Nicodim; el ne vorbeşte uneori despre asemenea lucruri.

— Şi nu se teme?

— De ce să se teamă? Şi de cine? răspunse fata cu îndrăzneală. De noi, n-ar avea nici o pricină. Poate de

alţii, ştiu eu? Uite, vistiernicul Hildas a vrut să-mi dăruiască odată cîţiva sicli de aur să-i spun ce se petrece în casa stăpînului meu. Bineînţeles, n-am primit, căci socotesc că nu e demn de un om să-i trădeze pe aceia din mîna cărora mănîncă o bucată de pîine.

— Dar ce, stăpînul tău este prieten cu acest Nazarinean? zise Ursula.

— Eu n-aş putea spune aşa ceva, dar şi stăpînul meu şi casa lui vorbesc cu mult respect despre Nazarinean şi tot asta fac şi eu... eu cred în vorbele şi în faptele acestui prooroc. Şi asemenea mie sînt mulţi.

Veronica şi Suzana schimbară tainic priviri cu înţelesuri cunoscute doar lor, ca şi cum ar fi vrut să ştie dacă puteau avea încredere în fiica Ursulei. Aceasta, neluînd seama, continuă:

— într-o seară, Nicodim ne vorbi despre nişte lucruri cu totul necunoscute nouă. Ne spunea anume cum el însuşi l-a auzit pe Nazarinean vorbind despre o nouă lege a iubirii, cerîndu-le oamenilor să-i iubească pe cei ce le fac rău, să-i binecuvînteze pe cei ce i-au blestemat cu vorbe de ocară şi să se roage pentru cei ce i-au nedreptăţit vreodată. Iar cînd cineva l-a întrebat pe cine trebuie să socotim noi a fi aproapele nostru, Nazarineanul a spus această parabolă: un om se ducea de la Ierusalim la Ierrchan. Pe drum l-au prins nişte tîlhari

care l-au jefuit şi l-au bătut, lăsîndu-l aproape mort. Din întîmplare, pe acest drum a trecut, mai întîi, un preot şi mai apoi şi un levit, dar nici unul nu a sărit în ajutorul lui. Mai tîrziu a trecut şi un samarinean care, văzîndu-l aşa de nenorocit, se apropie de el, îi legă rănile şi-l duse la han rugîndu-i pe cei de acolo să aibă grijă de el. Iată dar, care din cei trei este aproapele celui căzut între tîlhari?

— Fireşte, cel care a avut milă de bietul om, grăi Ursula, încîntată de întîmplarea aceea pe care o socotise nespus de frumoasă.

— Da, Ursula, aşa este, căci samarineanul a ajutat un om căzut în necaz pe care nici nu-l cunoştea măcar.

Despre aşa ceva vorbea şi Casius de pe uliţa noastră pe care Nazarineanul l-a tămăduit, făcîndu-l să vadă, căci bietul om era orb. Apoi, tăcînd preţ de cîteva clipe, prinsă de propriile gînduri, continuă:

— Iată o poruncă pe care legea noastră nu o cunoaşte: porunca dragostei pentru toţi, chiar şi pentru aceia ce nu sînt de un neam cu tine. Eu cred că o asemenea poruncă, nu este scrisă în toate religiile acestei lumi. Cum vedeţi, dragostea asta pentru om nu are nici oprelişti şi nici margini. Cîtă deosebire între porunca lui Moise şi porunca acestui prooroc! Nu vi se pare că Nazarineanul este mai presus decît Moise care ne-a dat o lege la care noi ţinem? Ce zici, Naomi?

— Stăpînă, eu nu sînt în stare să văd şi să judec astfel de lucruri, dar cred că ai dreptate să crezi că aşa este. Eu însămi l-am auzit pe Nicodim vorbind cam tot aşa cînd ne cerea să ne iubim semenii, chiar şi atunci cînd ei ne dispreţuiesc şi ne urăsc. Să-i iubim pe toţi şi cu orice chip, căci toţi sîntem fiii aceluiaşi Dumnezeu. A schimba răul în bine şi ura în dragoste, nu e puţin şi iată, legea noastră nu s-a gîndit că se poate şi asta.

— E frumos ceea ce spune El, Naomi, luă seama Veronica, dar această măsură a dragostei e greu de împlinit. Ştiu, am auzit că Nazarineanul a spus aşa ceva şi pe muntele Hurum-Hattin. Mulţi au numit cuvîntarea de atunci predica fericirii, căci El şi-a început cuvîntarea sa prin a lăuda pe cei săraci cu duhul, pe iubitorii de pace şi pe cei milostivi; pe cei care suferă pentru dreptate, pe cei curaţi la suflet, precum şi pe cei ce vor suferi pentru împlinirea învăţăturii lui. E vorba despre cuvîntarea pe care El a rostit-o în primăvara trecută, pe micul munte.

— Tu, Veronica, ai fost acolo? întrebă Suzana dornică să afle noi amănunte.

— Nu, nu eu am fost acolo, ci alţii, mie mi-a vorbit despre asta Caius, orbul despre care v-am spus.

Într-adevăr, ceea ce Iisus vorbise acolo avea să însemne marele catehism al bisericii creştine şi oamenii erau în măsură să tălmăcească şi să caute să înţeleagă această poruncă nouă, necunoscută pînă atunci. El a cerut ca omul să pună mila şi dragostea în slujba aproapelui, să ajute pe cel năpăstuit şi asuprit, să iubească pe cel păcătos şi să mîngîie pe cel întristat. El este cel care ceruse o lacrimă pentru plînsul nevolnic al celui obidit, toate acestea ajutîndu-l pe om să vadă acea împărăţie a adevărului,

a binelui şi a frumosului. Dar câţi aveau să înţeleagă aceste adevăruri, să ţină seama de ele, să le împlinească şi să le pună la temelia vieţii?

— Da, reluă Suzana, o fi frumos ce spune acest Nazarinean, numai că sînt mulţi printre noi care afirmă că această cuvîntare a sa este un atac împotriva legii şi o aspră judecată asupra orînduirii noastre morale. De altfel, aud că pe farisei îi atacă în toate cuvîntările şi că nu-i cruţă pe nici unul. Îi atacă pentru vorbele şi faptele lor, pentru postul şi rugăciunea pe care le fac de ochii lumii, numindu-i morminte frumos văruite pe dinafară, dar pline de tot felul de necurăţenii pe dinăuntru. Se vede că nu-i cunoaşte ce fel de oameni sînt...

— Crezi tu asta? se miră Veronica.

— Altminteri n-ar sta în calea lor. Ar trebui să-i lase în pace şi să se ferească de ei, căci tot sumeţindu-se împotriva lor nu o va scoate bine pînă la capăt.

— Iată, reluă Veronica, unii îl socotesc un răzvrătitor, un om care vrea să strice legea lui Moise şi să-i înlăture pe prooroci. Ba, aud că nu demult s-a certat iarăşi cu ei şi că fariseii erau gata să-l ucidă cu pietre; a scăpat, ajutat de nişte prieteni care i-au înlesnit fuga, ascunzîndu-l sub sprânceana muntelui.

— Era de aşteptat aşa ceva, interveni la rîndul ei Suzana. îi atacă oriunde şi oricînd şi-i învinovăţeşte de toate relele ce au loc în lume. Aud că vorbind despre post şi rugăciune, i-a atacat iarăşi, spunîndu-le oamenilor, să nu li se asemene lor, ca unii care îşi smolesc faţa şi se arată trişti şi posomorâţi ca să-i vadă lumea că postesc şi se roagă în văzul lumii pe la răspîntii şi în mijlocul adunărilor. Dacă e aşa, atunci nu e firesc ca fariseii să-l urască şi să pună la cale uciderea lui? sfârşi aceasta.

— Fireşte că da, încuviinţă Ursula.

— De altfel, acelaşi lucru au încercat şi la Ierusalim, spuse Naomi la rîndul ei. Şi nu se ştie dacă pînă la urmă nu vor izbuti.

— Se poate, Naomi, reluă Suzana cu aceeaşi însufleţire. Fariseii au jurat că dacă nu vor scăpa de El, îşi vor tunde bărbile, în semn de protest şi mînie.

38

— Iată de ce acum îi ocoleşte şi-i place să stea mai mult pe malurile Tiberiadei, unde-l găseşti, de obicei, printre pescarii lui, preciză Veronica, răspunzîndu-i abia acum celei ce voise să ştie unde se află Nazarineanul.

— Aşadar, aici este, zise Naomi bucuroasă.

— Da, Naomi, pe aici trebuie să fie; pe aici, prin jurul Tiberiadei. Ar putea fi în Capernaum, în casa lui Matei Vameşul sau a pescarului Andrei, prietenii săi.

—naomi, ce ai tu nevoie să ştii unde este Nazarineanul acum? spuse cu glas dojenitor Ursula. Mărturiseşte cinstit, nu cumva tu eşti iscoada acestui Hildas?

— Mamă, o poţi bănui tu pe fiica ta de aşa ceva? se apără ea contrariată de suspiciunea care plutea nevăzută. Mă crezi tu în stare să fac rău unui om care n-a făcut nimic rău? Doar n-o să spui că şi eu fac parte din tagma fariseilor. Şi apoi, dacă vorbele Nazarineanului îi supără pe aceşti oameni, cu ce preţ aş deveni eu apărătoarea lor?

— Cu acel preţ dat de vistiernicul templului, Hildas al tău, care a vrut să te cumpere cu cîţiva sicli, susţinu îndîrjită bătrîna.

— Oh! mamă, ce aspru îţi judeci fiica! Nu uita, sînt sîngele tău. Şi cum tu nu ţi-ai trăda stăpînii pe care-i slujeşti, află că nici eu nu voi săvîrşi o asemenea nelegiuire.

A fost nevoie să intervină Veronica; luîndu-i apărarea, rosti cu alt glas:

Nu, Ursula, fii liniştită; Naomi nu poate fi iscoada nici unui Hildas... o iscoadă nu vorbeşte cum vorbeşte ea... crede-mă, Naomi ştie a păstra o taină, chiar dacă i-ar fi viaţa în primejdie de moarte.

— O! buna mea stăpînă, mă bucur de vorbele ce aud despre fiica mea, răspunse cu mîndrie şi demnitate Ursula. Dacă aş şti că nu e în stare să ţină o taină, cît sînt de bătrînă, aş ucide-o şi nu mi-ar pare rău de aşa faptă. La aşa fată, aşa faptă.

— Fii liniştită, Ursula. Nici Irod Antipa şi nici fariseii care-l vrăjmăşesc pe Nazarinean, nu vor afla nimic de la Naomi, reluă Veronica cu voce domoală şi împăciuitoare.

Urmară, apoi, cîteva clipe de tăcere care vădeau cumpăna unor gînduri tainice. Înfrîngînd neliniştea, cu mîndrie, Veronica spuse:

39

— Naomi, vorbele despre Nazarinean vădesc îndeajuns că şi tu şi stăpînul tău sînteţi de partea lui şi că-l iubiţi. Ei bine, află că şi noi sîntem de partea lui. Mai mult chiar, tu nu ştii cît de recunoscătoare îi sînt eu acum.

— Cum vine asta, stăpînă? Ce vrei să spui? întrebă ea, neînţelegînd îndeajuns ceea ce-i

spusese.

— Poate că îţi mai aminteşti tu, Naomi, cît am suferit eu vreme de doisprezece ani... ei bine, află, mulţumită lui acum nu mai sufăr. Şi, bucuroasă că are prilejul ca să vorbească iarăşi despre Nazarinean, Veronica povesti cum, întîlnindu-l pe drumul Capernaumului, s-a vindecat atingîndu-se numai de hainele lui.

— Aşadar, aceleaşi lucruri, aceleaşi minuni şi aici, zise Naomi. Eu însămi am văzut un slăbănog şi un paralitic în Ierusalim care-l mărturiseau şi-l proslăveau pe Nazarinean ca pe un mare binefăcător. De altfel, mulţi bolnavi şi oropsiţi îl urmează şi i se alătură, aşteptînd să-şi pună mîinile pe capetele lor, ştiind că se vor însănătoşi.

— Da, Naomi, da. El mi-a dăruit această sănătate şi nu ştiu cum să-i mulţumesc, căci El n-a cerut şi n-a primit de la nimeni, nimic. Se îngrijeşte aşa de puţin de sine însuşi şi este aşa de sărac, încât nici măcar casă de locuit nu are. Doarme pe la prieteni, sau poate şi în bărcile pescarilor printre care stă mai toată vremea. Se vede că aceia care-l urăsc nu ştiu asta, căci altminteri i-ar da pace şi nu i-ar mai căuta pricini de ceartă.

— îţi mulţumesc, buna mea stăpînă. Acum ştiu unde trebuie să-l caut şi, sînt sigură, îl voi găsi. Nu-l caut pentru mine, ci pentru Narcisa, sora stăpînului meu, care zace bolnavă înpat. Şi îţi jur că dacă îl voi găsi acolo, voi şti să păstrez o taină, căci doar atîta lume are nevoie de Nazarinean şi nu eu îl voi da pe mîna vrăjmaşilor.

4.

Printr-un capriciu al întîmplării, sau prin acel renghi pe care soarta îl pune, uneori, lucrurilor făcute de mîna omului, pe ruinele bătrînului castel al unui asmoneu —

cîndva puternic şi temut — se înălţau acum nişte case, pe care iudeii, spre a le deosebi de ale lor, le numeau cu un cuvînt grecesc, porneion. Felul de viaţă şi moravurile acestor case nu se deosebeau prea mult de al celorlalte case din cele zece orăşele de pe malul Tiberiadei, numite laolaltă iarăşi cu un cuvînt grecesc, Decapole. Printre acestea era şi Tiberiada, în care Irod Antipa îşi avea reşedinţa împărătească într-un palat de toată frumuseţea. într-una din aripile palatului era comandamentul garnizoanei imperiale în care lucrau, între alţi mulţi ofiţeri, şi Pandera şi Stihus, cei care într-o bună zi aveau să se vrăjmăşească pînă într-atît încât unul avea să moară ucis de sabia celuilalt.

Irod Antipa era fiul lui Irod cel Mare şi al samarinencei Maltace; el ridicase acest orăşel cu multă grabă şi cheltuială, dar, şi cu mult gust. Dorind să fie pe placul Romei, stăpînilor lui, numise oraşul după numele bătrînului Tiberiu, dîndu-i nume roman. Odată clădit, oraşul se trezi peste noapte cu cîteva porneioane care se înmulţiră, îndeajuns de repede în întregul Decapole de pe ţărmul lacului Ghenizaret, numit şi el de acum marea Tiberiadei.

Iar porneioanele nu erau decît nişte case în care femei, mai mult sau mai puţin tinere, dar toate din gros sulemenite, împlineau poftele bărbaţilor de pretutindeni, dar mai ales pe cele ale soldaţilor din garnizoana romană sau din garda personală a acestui Irod, căruia îi plăcea să trăiască după obiceiul Romei.

Deosebirea între porneioane nu era prea mare. Ea venea de acolo că unele case erau mai arătoase şi că unele femei erau mai tinere sau mai frumoase, dar poate că nu toţi bărbaţii vedeau asta. Camerele aveau, invariabil, aceeaşi mobilă, aceleaşi perdele roşii în fereastră sau la uşă şi toate exalau acelaşi miros de băutură şi acru. Preţul unei vizite era de patru drahme; al unei nopţi, de trei ori pe atît. Comună era clientela acestor porneioane care, invariabil, era alcătuită din aceiaşi soldaţi, funcţionari imperiali, toţi cinstiţi dar curioşi, bătrîni năråviţi care se întâlnesc la aceeaşi femeie cu propriii lor nepoţi, borfaşi de rînd, tîlhari fugiţi din temniţe şi mulţi pescari. Toţi, bolnavi sau sănătoşi, se întîlneau în braţele aceleiaşi femei,

aleasă în grabă, cu gust sau la întîmplare, convinşi dinainte că, beţi sau pe trezie, nu vor fi refuzaţi.

— N-are rost, îşi ziceau ele, căci doar pentru asta stăm aici! De aceea, îi acceptăm pe toţi, zîmbind fiecăruia, ciudat, sterp şi ireal, primind dinainte plata ce li se cuvenea şi tolănindu-se lasciv şi leneş pe patul cald încă de trupul şi pofta celui sosit cu un ceas mai devreme.

Era după-amiază. Soarele-şi trimitea razele în mii de suliţe pe străzile prost pietruite şi pline de praf de la periferia oraşului. Oamenii stăteau închişi în case, neputînd îndura arşiţa zilei. Porneionul, pe care femeile cinstite îl ocoleau cu grijă şi se fereau să locuiască în preajma lui, la ora aceea plină de zăpuşeală încă nu se trezise la viaţă. Viaţa sau rostul lui, era mai mult noaptea decît ziua, iar femeile dormeau plictisite sau obosite, visînd iubiri de o clipă sau nădăjduind că se va găsi vreun străin să le scoată de aici şi să le ducă cine ştie unde.

Ziua aceasta era în mare cinste la iudei, căci era în 7 ale lunii Sivan, în care se sărbătorea ziua secerişului. Ea avea un anumit ritual, trebuind să aducă rugăciuni de mulţumire lui Iehova pentru primele roade ale cîmpului, făcîndu-se anumite sacrificii de împăcare. Dar mai însemna ceva: ea amintea de ziua cînd Moise, pe muntele Sinai, a primit din mîna lui Iehova tablele legii. Era, deci, o zi de odihnă, dar şi de sfinţenie, în acelaşi timp. Femeile din porneion ştiau asta şi ca atare se fereau să-şi pîngărească trupul, nesocotind porunca sfîntă. Ştiau că nesocotiseră o altă poruncă: aceea care le cerea să nu fii desfrînat". Acum, se fereau să calce şi pe aceea care le cerea ca în ziua de odihnă a omului şi a lui Iehova nici bărbatul, nici fiica, nici slujnica şi nici asinul să nu săvîrşească vreun lucru, căci asta însemna o jignire adusă legii.

Fireşte, Maria Magdalena, ca bună evreică, cunoştea rînduiala legii, dar o uitase demult. Opreliştea aceasta nu o mai impresiona. Această zi era cea de a treia de cînd, fugită cu Marcellinus, dansatorul de la circul Bazianos, nu voia să părăsească nici patul şi nici pătimaşa lui dragoste. Fugise, sătulă de dragostea lui Pandera cel plin de sine, mai mult dornică de ceva nou, decît plictisită de dragostea ofiţerului. Ea ştie bine cît de mult îi ura Pandera pe

42

iudei, dar ei nu-i păsa de această ură, ştiind că e greu să-i poată ucide pe toţi. Chiar dacă ai ucide unul — şi el omorâse cîţiva — peste noapte va învia şi vorba lui Antonio, a doua zi îţi va vinde ţie, ucigaşul lui, giulgiul în care tu l-ai îngropat.

— Cum vine asta? întrebase Pandera.

— Vine bine; se vede că tu încă nu-i cunoşti. Dacă nu ştii să te fereşti de ei şi nu stai cu ochii în patru, te-ai dus pe lumea cealaltă. Nu uita, în fiecare zîmbet de-al lor e o răzvrătire deghizată şi-n mîna ce ţi-o întinde stă ascuns un pumnal. Se furişează ca şacalul şi te ucide cum ucide vulpea pasărea... obişnuit te atacă din umbră, căci asta este soarta stăpînitorilor în ţările supuse lor.

— Poate că n-ar trebui să se plîngă chiar atît de noi, spusese cu oarecare şovăială Pandera.

Cu toate acestea, Pandera o adora cu o pasiune rară. îi cunoştea capriciile, dar i le îndura şi-i rămînea acelaşi credincios statornic ca unul care socotea că n-ar putea trăi fără ea măcar o zi. Ea ştia bine toate astea, dar mai ştia ce avea de făcut, ca la nevoie, să-l îmbuneze, ferindu-l de vreun gînd sau faptă necugetată. Ştia că armele femeii sînt mai puternice decît armele oricărui brav ostaş şi asta îi umplea inima de orgoliu, făcînd-o să se creadă atotstăpînitoare.

Vreme de trei zile, Maria Magdalena nu făcuse altceva decît să asculte mărturisirile de dragoste ale lui Marcellinus. înflăcărate ca spovedania oricărui tînăr, mărturisirile lui o amuzaseră, pentru că prea era obişnuită cu ele. De cînd plecase din Magdala auzise destule vorbe de dragoste despre care ştia bine că pînă la urmă nu rămîn decît nişte biete vorbe şi atît. Ştia prea bine cum să-şi păstreze o dragoste şi de aceea făcea să învieze în glasul ei modulaţiuni noi, dînd în acelaşi timp trupului o arcuire nouă.

Dar, iată că în ziua aceea în care iudeii prăznuiau sărbătoarea secerişului, un bărbat între două vîrste, în uniformă de ofiţer roman, intră în porneionul în care frumoasa din satul Magdala stătea ascunsă de trei zile cu dansatorul de la circul Bazianos. Aşa ceva era cel puţin neobişnuit, căci femeile se fereau să doarmă cu un bărbat în ziua praznicului. Totuşi, dacă în

ziua asta un ofiţer
43
roman ar fi cerut o femeie, aceasta se supunea, altminteri ar fi însemnat să se stîrnească scandal, căci pe străin nu-l interesa cu nimic oprelıştea legii.

O femeie scundă şi grasă, cu ochi albaştri şi în afară de orice vârstă, îl întîmpină, zîmbindu-i şters. Teama de străin o stăpîni de îndată şi acum încerca să-şi stăpînească tremurul imperceptibil al bărbiei groase — din care nişte fire lungi de păr atîrnau impresionant de neplăcut — dar nu reuşi.

— Doriţi o fată? întrebă, frămîntînd nervoasă mîinile.

Ofiţerul privi în jur, ca şi cum ar fi căutat ceva. Apoi, rosti îndeajuns de supărat:

— O caut pe... tîrfa din Magdala. Şi tăcu iarăşi. Femeia scundă şi grasă, cu ochi albaştri şi bărbia dublă, răspunse abia stăpînindu-şi teama:

— Maria nu lucrează la mine.

— Nu asta ţi-am cerut, zise el răstit. Spune-mi, unde este?

— Da, Maria ta, este aici, mărturisi ea căutînd să evite un scandal... acolo, arătă ea cu mîna, adăugând:

— Ar trebui să ştiţi că nu este singură.

Auzind şi acest amănunt, ofiţerul roman nu părea deloc surprins; se vede bine că ştia mai dinainte asta.

— Dansatorul de la Bazianos, nu-i aşa?

— Poate... e un tînăr tare chipeş... aproape un copil.

— El e, murmură ofiţerul roman ducînd mîna spre sabie, ca şi cum ar fi vrut să-şi arate anumite gînduri faţă de tînărul acela chipeş. Femeia scoase un ţipăt înăbuşit, cuprinsă de o spaimă neputincioasă. Totuşi, găsi o fărîmă de curaj, de care nu se credea în stare şi, apropiindu-se, rosti cu glas plîngăreţ şi mieros în acelaşi timp:

-— Te rog să nu-i faci nici un rău acestui copil. Nu uita că azi este o mare sărbătoare pentru noi şi m-ar înghiţi gheena dacă ai face vărsare de sînge în casă. Legea opreşte aşa ceva.

— Dar dezmăţul îl îngăduie? zise el privind-o înfierbîntat.

Femeia nu răspunse. îşi plecă fruntea ruşinată, prinsă de spaimă. Auzind glas de bărbat şi înţelegînd că era Pandera, Maria Magdalena ieşi nechemată din cuibul ei de dragoste. Avea părul răvăşit şi cămaşa lăsa să se vadă
44
un sîn alb pe care zăcea sărutarea pătimaşă şi purpurie a dansatorului.

Pandera o privi blând şi învins, iluminat de o bucurie adîncă. Ochii i se iluminară subit de o fericire nespusă şi mînia se stinse ca alungată de o forţă magică. Femeia îi întinse un obraz cald, catifelat şi măsliniu, pe care şi-l atinse uşor de al său, spunîndu-i:

— Pandera, tu aici?

— Maria, Maria mea din Magdala!... de cînd te caut! rosti cu şoaptă tandră cuprinzîndu-i mijlocul. Iar ea îi răspunse în acelaşi fel, acceptîndu-i îmbrăţişarea şi zîmbindu-i lung şi afectuos:

Femeia scundă şi grasă cu ochi albaştri, răsuflă uşurată înţelegînd că de acum nu o mai ameninţă nici o primejdie. Iar Maria reluă pe acelaşi ton, învăluindu-l într-o privire voluptuoasă, ameţitoare:

— Şi eu te căutam, Pandera... uite, mă îmbrac şi mergem.

— Şi dansatorul?

— Ştiai? zise ea fără mirare.

— Fireşte că ştiam.

—pandera, nu e aşa că nu te vei atinge de el? stărui femeia, luîndu-i mîinile şi privindu-l cald şi rugător, reamintindu-şi de moartea lui Stihus.

— Nu, Maria, nu mă voi atinge de el, căută acesta s-o liniştească. îi zîmbi fericită şi fugi în camera cu perdele roşii, să se îmbrace.

— Ce faci, Maria? o întrebă Marcellinus privind-o cum îşi caută hainele.

— Plec, Marcellinus... hai, fii bun şi ajută-mă să mă îmbrac.

— Cine te aşteaptă afară?

— Pandera...

—...legatul garnizoanei?

— îl cunoşti?

— Da... l-am văzut la circ...

Maria parcă nu auzise răspunsul; continua să se îmbrace cu o grabă ce nu era în firea ei. Avea atîta îndemînare în a-şi aranja o fundă sau o năframă, că pe Marcellinus îl uimea pur şi simplu. El găsea că Maria era nespus de frumoasă şi-şi spunea de multe ori că puţine

45

femei îi semănau. Sandalele cu broderii de argint îi îmbrăcau piciorul mic, dîndu-i o distincţie cu totul aparte. Peplumul de mătase albastră tivit cu roşu şi alb, cu mîneci largi şi despicate era de o eleganţă pe care puţine femei o aveau. Cingătoarea care-i strîngea şoldurile avea capac de aur peste care două rubine revărsau văpăi de foc. Părul — din care scăpase o şuviţă rebelă— era strîns cu o bantă de mătase, peste care perle albe de Damasc străluceau într-un puternic contrast de alb-negru. Era, într-adevăr, o femeie minunată, plină de farmec şi graţie. Sfîrşind cu îmbrăcatul, înainta încet, legănîndu-şi faldurile plepumului în ritm de dans şi ispită.

— Eşti cea mai frumoasă femeie din Decapole, şopti băiatul, cuprinzînd-o în braţe. Ea zîmbi uşor, şi-şi culcă leneş capul pe umărul lui.

— Iar tu eşti un copil, răspunse ea desprinzîndu-i-se din braţe.

—...care te iubeşte cum nu te-a iubit nimeni, adăugă el cu glas liniştit. Privindu-l cu un aer grav, Maria şopti:

— Dacă mă iubeşti, ia-mă de aici.

— Unde?

— Unde vrei tu; aş merge oriunde. Acolo unde nimeni nu spune nici o prostie, unde nimeni nu vorbeşte nici de moarte, nici de viaţa viitoare. Vreau să iubesc... acolo poate că nu te-aş iubi decît pe tine.

— E adevărat ce spui, Maria?

— Da.... de ce te îndoieşti? Nu s-ar putea să fugim de aici chiar în noaptea asta?

— E cu putinţă ceea ce-mi spui? Oare să am eu dreptul la atîta fericire? — rosti înfrînt de emoţie.

— De ce nu? Mă crezi? vreau să plec de aici, nu mai pot rămîne, mă auzi?

— Maria, îţi jur, dă-mi răgaz trei zile şi voi rîndui toate cum îmi ceri, făgădui el, robit de o neaşteptată bucurie.

— Te aştept, Marcellinus... şi acum, lasă-mă să plec, îi ceru ea, desprinzîndu-se din înlănţuirea lui... mă aşteaptă Pandera; trebuie să plec...

46

Ofiţerul roman, legatul garnizoanei, ardea de atîta aşteptare, dovadă că răbdarea îl pusese la o grea încercare.

— Să mergem, ceru ea, zîmbindu-i cald.

— Lectica te aşteaptă, Maria.

— N-am poftă să mă plimb cu ea, Pandera; haidem pe jos... simt nevoia de aer şi de mişcare, stărui ea şi legatul roman nu găsi nici un cuvînt de împotrivire. Dacă i-ar fi întors vorba vreunul din supuşii săi, l-ar fi prins o mie de draci, dar aşa? Maria renunţase la lectică şi el fusese de aceeaşi părere, fără să mai stăruiască. Nu-i aminti nimic de dansatorul cu nume roman şi nici de cele trei zile în care nu ştiuse nimic de ea.

La ce bun asemenea vorbe? îşi zicea el, pe drept cuvînt, cînd ea şi aşa făcea ceea ce vrea. De aceea, ca şi cum nu ştia de unde venea şi cu cine fusese, Pandera zise:

— Ştii, Maria, peste două zile este ziua de naştere a lui Irod... tu ştii cum petrec Irozii! E o zi de la care nu pot lipsi; aş vrea să mergi şi tu, înţelegi?

— E porunca împăratului? întrebă ea străbătută de un gînd tăinuit.

-— Nu, nu Maria, e numai dorinţa mea.

— Credeam că e poruncă de sus; doar ştii că ordinelor imperiale li se dă ascultare, nu răspunsuri. Voi merge, Pandera, încuviinţă ea supusă.

— Ce mai pot adăuga eu cînd sînt atît de fericit că eşti alături de mine? Apoi, după cîteva clipe de tăcere, cu o voce moale, rosti:

— Maria Magdalena, ţi-aş mai cere ceva dacă este cu putinţă...

— Cere-mi, răspunse ea cu indiferenţă.

— Aş vrea să fii frumoasă... strălucitor de frumoasă... dacă se poate chiar mai strălucitoare decît împărăteasa...

— Voi fi, răspunse ea, gîndind aşa de puţin la petrecerea aceea, căci altele îi erau gîndurile, ca şi drumul pe care ele alunecau într-o dulce şi frumoasă rostogolire. Doar paşii îi erau aici şi ei călcau uşor şi cu băgare de seamă de-a lungul străzii prost pietruită şi plină de praf de la periferia oraşului.

5.

Irod Antipa era fiul lui Irod cel Mare; adică, unul din fiii săi, căci el a avut zece soţii. Mama lui Antipa era samarineanca Maltace, femeie frumoasă, dar femeie frivolă şi ambiţioasă. Fiul îşi moştenea deopotrivă şi tatăl şi mama, aşa că viciile părinţilor se desăvârşiseră admirabil în urmaşul de tristă celebritate. Crud, viclean şi nestatornic, lacom, uşuratec şi superstiţios, afabil şi umil cu cei mari, dar aspru şi neînduplecat cu cei mici, Irod Antipa îşi ducea viaţa între desfrîu şi cruzime, sau între intrigi frăţeşti şi calomnii pe care le ducea personal la Roma, marelui Tiberiu.

Domnea în Galileia şi Persia şi spre a intra în graţiile stăpînului, clădi pe malul Ghenizaretului oraşul cu numele împăratului roman, Tiberiada. Trăia înconjurat de oameni asemenea lui şi printre ei se găseau şi căpeteniile garnizoanei romane cu ajutorul cărora nădăjduia să-şi mărească micul regat, în pofida fraţilor pe care-i duşmănea şi care îl pizmuiau.

Avea doi sfetnici înţelepţi: bătrînul Irineu şi cumpătatul Ptolomeu. Mulţumită lor, tînărul prinţ al Galileii a realizat în micul său regat şi lucruri frumoase. A întărit puternica fortăreaţă de la Semphoris pe care o distrusese viteazul fiu al proconsulului roman Bar, care înăbuşise răscoala lui Iuda Gaulonitul. Apoi, întări frumosul palat de la Macheronta din care făcu reşedinţa sa. Din calcul politic se căsători cu una din fiicele marelui prinţ arab, Aretas, ridicînd în cinstea împărătesei mame oraşul care-i va purta numele, Livia, în partea de sud a Mării Moarte. Prinţesa orientală, pe cît era de frumoasă, tot atît era de limbută şi cicălitoare. Nimeni nu înţelegea -— nici chiar Irod — pricina pentru care prinţesa avea o preţuire cu totul aparte pentru un soldat mic şi cocoşat din garda împăratului. E drept, gurile rele spuneau că favoritul prinţesei trebuia să afle, cu orice chip, unele taine din viaţa intimă a împăratului şi poate că aşa era: ştiindu-l meschin şi uşuratec, Irod Antipa cădea destul de uşor în braţele unor femei ce roiau ca muştele la curtea împărătească din Macheronta sau Tiberiada.

Oraşul strălucitor de pe malul lacului avea o aşezare minunată, plină de poezie şi farmec; de strălucirea lui vorbea pînă şi asupritoarea şi păgâna Romă. Dar cum o parte a oraşului fusese ridicată şi pe locul unde altădată existase un vechi cimitir, aceasta a însemnat un nou prilej de nemulţumire pentru iudei, care găseau pricini din te miri ce. De aceea, îndemnat de sfetnici, Irod clădi case pentru străini, pentru sclavi şi săraci, pozînd astfel într-un rege darnic

şi grijuliu cu supuşii. Momeala era bună şi ea acoperea sărăcia şi nevoile atîtor iudei, încît oraşul pe care-l construise deveni neîncăpător. Iar palatul său era tot ce putea fi mai frumos în cele zece mici orăşele din jurul mării cu nume roman. El fusese construit după modelul palatelor romane, folosind piatră şi marmură colorată atît la înfrumuseţarea zidurilor, cît şi la împodobirea palatului cu statui păgîne sau cu chipuri de animale sculptate.

în partea dreaptă a reşedinţei împărăteşti era un amfiteatru uriaş, cu lustre de bronz de Corint şi cu sculpturi de aur şi de argint, de o bogăţie cu totul necunoscută în această îndepărtată provincie a imperiului roman. în grădinile palatului şi în pieţele publice, frumos rînduite, se găseau statui de marmură şi colonade greceşti frumos meşteşugite, pe care nu toţi le vedeau cu ochi buni. De aceea, spre a fi şi pe placul iudeilor, construi o sinagogă de o mărime puţin obişnuită şi o bibliotecă în care a adus toate sulurile şi pergamentele ce se aflau la Semphoris, aflate în mare cinste. în sfîrşit, pentru securitatea sa şi a micului său regat, construi marea fortăreaţă a garnizoanei romane în arsenalul căreia se putea păstra armament pentru aproape o sută de mii de soldaţi.

De curînd, procuratorul Ponţiu Pilat îl trimisese la Roma să împace unele lucruri şi intrigi al căror autor, nu din întîmplare, fusese el însuşi. Vrînd să fie pe placul romanilor, procuratorul ceruse ca scutul roman cu pajură şi chipul împăratului să fie aşezate în faţa marelui templu. Aceasta a însemnat pricină serioasă ca iudeii, simţindu-se jigniţi în orgoliul lor, să se răscoale. Iar răscoala a însemnat moartea a cîtorva mii de iudei, dar şi a multor legionari romani.

49

La Roma, Irod Antipa găzduia la fratele său mai mare — frate numai după tată — Irod Filip, adeseori numit şi Filip Poetul. Acesta, din întîmplare, nu moştenea nimic din imperiul lui Irod cel Mare. Filip era căsătorit cu Irodiada, femeie frumoasă, energică, ambiţioasă şi cu mult mai tînără decît molatecul ei soţ. Ea visa o coroană împărătească şi el n-avea cum să i-o ofere. I-o oferi Antipa şi Irodiada n-a zis nu: diademele regale erau mai de preţ decît toate opreliştile legii, de care ea nu se împiedică şi nu le luă în seamă. Ba, chiar şi Tiberiada i se păru că e mai de preţ decît Roma. Aşa că în ziua în care rînduise cu pricepere treburile procuratorului Pilat la curtea lui Tiberiu, părăsi Roma, în grabă şi pe ascuns, căci acum nu mai era singur: Irodiada şi fiica ei, Salomeia, îl însoţeau. Cînd bătrînul Filip află, era prea tîrziu: fugarii erau departe, aşa că el renunţă la urmărirea lor, împăcîndu-se cu noua situaţie, căci, el însuşi fiind din neamul lui Irod, ştia de ce sînt în stare Irozii.

Mai greu se împăcară însă supuşii lui Antipa şi neamurile acestuia care nu încuviinţară cu nimic cele întîmplate la Roma.

— Dezmăţ şi desfrîu şi nelegiuire, au zis iudeii.

— Neruşinare şi batjocură, au zis arabii.

Şi prinţul arab, Aretas, îşi luă fiica acasă, ca unul care nu consimţise ca ginerele său să aibă o ibovnică sub acelaşi acoperiş cu prinţesa legiuită. Din noua ei zestre acum făcea parte şi micul cocoşat şi nu puţini erau cei care ştiau că măscăriciul acesta fusese de mare folos prinţesei arabe.

Nelegiuirea celor doi nu putea rămîne prea multă vreme nici tăinuită şi nici neînfruntată, căci doar se petrecuse la reşedinţa împărătească şi ceea ce se întîmplă acolo sus, repede face ocolul împărăţiei. Poate că vor fi avut ceva de spus şi cei doi sfetnici, bătrînul Irineu şi cumpătatul Ptolomeu, dar noi nu mai ştim.

În schimb, ştim ceea ce — în văzul şi în auzul tuturor — într-o bună zi a spus, sus şi tare, un om trecut de vreo treizeci de ani.

50

Era locuitor al deşertului şi admirator al naturii; avea înfăţişarea unui bolnav, supt şi tras la faţă, pricină pentru care părea cu mult mai înalt decît era. Deşertul cu liniştea lui îi era mai drag decît lumea. Acel deşert în care umbli o zi întreagă fără să întîlneşti o fărîmă de viaţă...

acel deşert unde printre pietre şerpuieşte veninoasa viperă şi se târăşte scorpionul şi uneori poţi vedea vulturul plutind lin în albastrele înălţimi ale cerului... acel deşert în care apa stă ascunsă în adîncul pămîntului şi unde văile stîncoase hăuie prelung a singurătate.

într-o zi, o zi ca oricare alta, omul acesta, trecut de treizeci de ani, îmbrăcat în haină din păr de cămilă, cu înfăţişare bolnavă şi cu picioarele aproape goale, apăru la strălucitoarea curte a lui Irod Antipa. Cît de mult contrasta haina lui săracă cu luxul adus de la Roma de Irodiada, noua Isabelă a Tiberiadei,, e greu de spus, dar nu şi de închipuit.

Omul nu venise nici să vadă palatul cu podoabele lui şi nici să schimbe ospăţul său modest din pustiul Galileii cu masa îmbelşugată a împăratului. Avea treabă cu Irod şi vorba aceea pe care o avea era numai pentru el. L-a găsit în sala tronului, lucrat în marmură verde şi împodobit cu aur şi argint şi găsindu-l nu s-a înfricoşat, ci i-a spus răspicat:

— Nu ţi se cuvine să ai ca femeie pe femeia fratelui tău; ştii bine, legea nu-ţi îngăduie.

Apoi, omul plecă, dar vorbele lui încă sunau în sala tronului:

— Nu ţi se cuvine...

Da, nu i se cuvenea să facă ceea ce a făcut, căci legea nu-i îngăduia. Irodiada i-ar fi putut deveni soţie, numai dacă soţul ei ar fi murit... dar Filip trăia.

— Nu ţi se cuvine...

Da, nu i se cuvenea să facă ceea ce a făcut; legea îi îngăduia, totuşi, s-o ia pe Irodiada dacă Filip nu avea urmaşi. Ori, Filip avea, căci Salomeia era copila lor.

De aceea, omul cu privirea aspră şi cu glas de trâmbiţă îl mustrase, spunîndu-i:

51

— Nu ţi se cuvine...

Omul plecase, dar vorbele lui aspre şi privirea rece şi mustrătoare se aflau încă acolo...

— Cine este omul acesta? a întrebat Antipa neliniştit şi tulburat.

— Ioan... unii îi mai zic şi Botezătorul, căci tot botează oamenii cu apă şi le cere să se pocăiască şi să se lase de rele.

— Unde stă el?

— Apoi, Maria ta, unde să stea? Ioan ăsta n-are nici casă, nici familie. Duce o viaţă ciudată... stă în pustiu, se hrăneşte cu acride, cu lăcuste şi miere sălbatică şi doarme sub cerul liber.

— Pare mai mult neom, decît om, luă seama Antipa, zîmbind compătimitor.

— Dă-i pace, împărate, îl sfătui Ptolomeu.

— Doar n-o să crezi că o să-mi pun mintea cu un nebun, spusese Irod, oarecum liniştit.

Dar nu tot aşa spusese şi romanca" Irodiada, cum îi ziceau supuşii. Vorbele lui Ioan nu-i erau pe plac. Ele însemnau o înfruntare, dar şi o primejdie pentru coroană. Ba, poate că însemnau şi mai mult şi a tresărit ca muşcată de şarpe: cît a dorit, cît a visat, cît a nădăjduit ea în această coroană, chiar dacă e împărăteasă într-o ţară mică şi pe deasupra şi barbară... şi acum?

— A, da, dacă aş fi fost la Roma, alta ar fi fost situaţia. Dar aşa... de unde acest sălbatec? îşi zisese ea parcă pîndită de o nevăzută primejdie. Dacă ea sau Antipa vor lăsa aşa lucrurile, nimeni nu o va putea împiedica să împărtăşească soarta nefericitei prinţese arabe: Dar nu. Ea, Irodiada, nu se va da bătută. Ea nu e prinţesa arabă care şi-a luat lucrurile şi a plecat. Ea va lupta... şi va lupta, folosind toate şiretlicurile... şi o femeie cunoaşte destule. Trebuie să scape, cu orice chip, de acest nepoftit care a îndrăznit să intre cu sandalele lui prăfuite şi cu hainele acelea care miroseau a cămilă în bogatul palat al unui Irod. Nu, acest om nu mai are ce căuta aici ca să tulbure pacea palatului cu vorbele lui.

52

Se plînse, fel şi chip lui Antipa de acest om şi, prefăcîndu-se că nu mai are linişte din pricina lui, zise:

— închide-l...

— Dar n-a făcut nimic rău.

— O să facă... vrea să-ţi pună scaunul în primejdie... şi poate şi viaţa, stărui ea.

— Crezi?

— Ar putea răzvrăti norodul împotriva ta şi nu e bine.

— Ştiu eu?

— E mai bine ca norodul să rămînă fără acest om, decît să umble cu vorbe despre împărat printre norod... norodul e o apă adîncă în care nu te poţi încrede... prinde-l...

... L-a prins şi l-a trimis la închisoarea de la Macheronta, căreia vechii iudei îi mai ziceau şi turnul negru“. O veche legendă spunea că pe locul acesta s-ar fi aflat mormîntul lui Moise, dar nu s-a dovedit. Săpăturile ce s-au făcut aici, şi atunci şi mai tîrziu, n-au găsit nici un fel de oseminte.

închisoarea se afla într-o aripă a palatului, întărit cu o puternică fortăreaţă spre arabi, de care Antipa se temea de cînd cu despărţirea lui de fiica lui Aretas. Frumosul edificiu era situat într-o vale lungă şi întortocheată, în apropierea Mării Moarte şi din coastele ei izvorau ape calde cu miros greu de pucioasă de care se folosise şi Irod cel Mare pentru boala sa. Proorocul era închis într-una din acele galerii săpate în stînca masivă şi nu se mai ştie dacă străbătea pînă la el vreo rază de lumină.

Acestea erau împrejurările în care îşi serba Irod Antipa ziua naşterii în anul acela. Şi mai era ceva: potrivit obiceiului, femeile nu luau parte la un banchet unde erau şi străini. Dar şi în această privinţă romanca orîndui cele ale ospăţului după datina romană, aşa că Antipa îngădui ca alături de bărbaţi — iudei sau străini de alte neamuri — să fie şi femeile.

Marele amfiteatru al palatului de la Macheronta avea în ziua aceea o splendoare pe care numai Irozii ştiau

s-o facă. Puneau atîta artă şi migală în aceasta, că numai frumosul Caius de la Roma, nepotul favorit al lui Tiberiu, putea rivaliza cu el. Sala de banchete, de care romanca“ era atît de mîndră, purta pe un fond auriu emblemele şi steagurile romane în cinstea tînărului Antonio Tuscus, tribunul militar al Romei venit să inspecteze garnizoana de la Tiberiada. Vase uriaşe cu flori rare, aduse pe cămile numai la vreme de noapte spre a nu se veşteji din pricina căldurii, împodobeau cu o risipă uluitoare imensa sală. Opaiţe mari, rînduite tot cîte două pe giganticele coloane de marmură luminau feeric, dînd o strălucire nouă statuilor şi îndeosebi bustului care-l înfăţişa pe marele sărbătorit.

Sclavii palatului nu pridideau cu servitul, Irodiada supraveghindu-i numai cu ochii. Romanca“ — învestmîntată în haine după obiceiul Romei — era de o strălucitoare frumuseţe, încît dacă cineva ar fi socotit că ea era sărbătorita acestei zile, nu Antipa, nu greşea. Greşeala mai putea veni şi de acolo că aproape toată lumea se învîrtea în jurul ei, întrecîndu-se în a o complimenta şi a-i adresa vorbe frumoase. Dacă, oarecum, ea izbutise să fie pe placul bărbaţilor, nu tot aşa socoteau şi femeile marilor demnitari, de îndată ce cineva spusese o vorbă, sau mai multe chiar:

— S-a cam îngrăşat gîsculiţa împăratului. Sau...

— Rîde romanca", dar să nu fie nimeni în pielea ei...

— Se spune că are nişte coşmaruri sau nişte halucinaţii de se sperie toţi din jurul ei...

Tăvi de aur încărcate cu fripturi şi cărnuri de tot soiul apăreau şi dispăreau în scurt timp, spre mirarea sclavilor, care asudaseră servind. Irod mînca cu obişnuita lui lăcomie şi bea fără măsură, spunînd între timp glume lipsite de duh sau întîmplări neruşinate.

Slujitorii tineri stăteau în picioare în spatele oaspeţilor, aşteptînd să se golească marile carafe de argint cu vin de Palermo, spre a le umple iarăşi, aceasta fiind şi rînduiala lor, dar şi porunca împăratului.

Văzîndu-l pe Pandera, marele sărbătorit îi adresă îndemn pentru a bea şi, împleticindu-se,

vorbi rar şi confuz:

— Spune-mi ce vrei să bei, romanule, şi ţi-oi da...

— Un vin de Palermo, răspunse el uitînd că tocmai aşa ceva avea în mînă.

— Sclav blestemat, strigă Irod, ai adormit?... toarnă vin. Şi încercă să-l lovească, dar mîna împăratului căzu moale, nemaiavînd puterea să-şi ducă gîndul pînă la capăt. Ofiţerii romani din preajma împăratului se cutremurară de rîs, găsind că întîmplarea aceasta avea ceva neobişnuit: sclavul e tot sclav chiar dacă stă la masă cu împăratul.

Irodiada luase seama la toate acestea, văzînd că Antipa băuse prea mult. Dar nu se nelinişti, ci numai îşi plecă uşor fruntea, oarecum stînjenită. Privind-o atent, ai fi găsit că nu la întîmplarea aceea se gîndea ea acum, ci la altceva... la, cu totul altceva. Era bine chiar că lucrurile s-au petrecut astfel. Ştia că Irod avea să se îmbete şi asta îi uşura drumul spre ţelul acela care o chinuia şi nu-i da linişte. De altfel, acesta era obiceiul casei lui Irod: toţi vor bea pînă se vor îmbăta... unii vor adormi cu capetele pe masă, ca rîndaşii grajdurilor împărăteşti; alţii abia se vor ţine pe picioare, sprijinindu-se de bieţii lor slujitori osîndiţi să nu mănînce şi să nu bea, trebuind să poarte pînă la capăt grija stăpînilor.

Şi petrecerea continuă: o zi, poate două, poate chiar trei: Irozii ştiau să petreacă doar, căci împăratul nu-şi sărbătorea ziua de naştere nici în toate zilele şi nici oricum. Cîte vor fi fost şi cum, istoria nu ni le-a mai păstrat şi noi nu mai ştim. Ştim numai că atunci a mai fost un dans — un joc în felul dansurilor de la Roma — şi că de el se leagă moartea unui om... dansatoarea se numea Salomeia, iar omul acela Ioan, pe care unii îl numeau şi Botezătorul sau proorocul pustiului. Iar ospăţul acesta a fost cîntat în toate veacurile şi de toate veacurile. Cei dintîi l-au cântat poeţii Romei şi asta o ştim şi noi:

... când sosea ziua de naştere a lui Irod, Luxoasele ferestre se umpleau de lumini;

Care întregi cu flori Răspîndeau nori de miresme.

În bliduri adânci înota peşte gustos.

Şi în vase albe ca spuma Vinul rubiniu curgea rîu, Odată cu sîngele vreunui nevinovat"...

6.

Maria îşi întinse braţele albe şi moi printre dantelele bogate ale patului şi privi cu mirări mici pe fereastra inundată de lumina imensă a soarelui. Socoti că a trecut demult ora prînzului. Nu-i era foame, dar ar mai fi dorit o cană cu vin de Palermo pe care Irod îl adusese în burdufuri de piele pe spinarea celor zece cămile ale curţii împărăteşti. Gustă, imaginar şi vesel, aroma parfumată a vinului pe care-l dorea încă, puţin întristată, puţin obosită de petrecerea pe care romanca“ o rînduise cu atîta risipă şi belşug. Ospăţul stăruia în amintirea ei cu toate amănuntele lui vesele şi triste, stăpînind-o cu o cruzime proaspătă şi absurdă.

Veronica păşea cu mers vătuit, nevrînd să-i tulbure somnul. Apropiindu-se de divanul cu scoarţe bogate, o întîmpină cunoscutul parfum, nelipsit mariei şi luă seama că aceasta se trezise. Se opri pe marginea divanului şi răsfirîndu-şi cu o mînă părul negru, bogat, zise:

—cum a fost, Maria?

— Oh! Verona, nu mi-am închipuit că romanca" noastră o să dea o asemenea serbare. A fost ceva nemaivăzut, iar împărăteasa, în mantia ei adusă de la Roma, a fost cea mai strălucitoare femeie.

— Se spune că ea cheltuie pe haine de cinci ori mai mult decît celelalte împărătese.

— Se poate, deşi împărăţia noastră nu este o ţară bogată.

Veronica o privea tăcută, cu un sentiment de admiraţie proaspătă: Maria era frumoasă, poate chiar prea frumoasă. Purta haine scumpe, căci dorea să placă oricui,

oricînd şi oriunde. O uimea generozitatea ei faţă de bărbaţi şi se mira că arată bine în ciuda neliniştitei şi obositoarei dragoste de care era stăpînită, flămînda. îi plăceau hainele ei scumpe şi podoabele care-i atîrnau de mâini, de urechi şi în păr. Avea o deosebită grijă pentru

frumuseţea ei şi în părul, răsfrînt bogat pe umeri, purta veşnic aceeaşi diademă cu nestemate pe care risipitorul Pandera i-o dăruise în noaptea în care părăsise Magdala şi pe gelosul Papia. Două perle mari şi altele mai mici cădeau ciucure de juvaer în cascade orbitoare pe umerii rotunzi şi frumoşi. Ochii negri, nespus de frumoşi, luminaţi de o flacără ce ardea nevăzută în împărăţia inimii, purtau parcă nerostite chemări din lumea de vis a dragostei şi a păcatului. Culoarea măslinie a obrazului — pe care-l îngrijea cu aceleaşi uleiuri ca împărăteasa — contrasta puternic cu albul de mărgăritar al dinţilor.

Ca să aibă o figură odihnită — ştia bine acest amănunt — îşi prelungea somnul pînă către amiază, iar ca să-şi păstreze frăgezimea tenului, îşi ştergea obrazul cu rouă de flori, după care urmau nesfîrşite clipe de odihnă şi reverie. în sfîrşit, de sub faldurile lungi şi bogate ale mantiei, abil lăsat să se vadă, piciorul gol, mic şi frumos arcuit, spunea din capul locului că femeia aceasta era de o graţie desăvîrşită şi de un farmec cu totul deosebit.

Era cunoscută frumuseţea ei din palat şi pînă în colibe, dar tot atît de cunoscută îi era şi generozitatea. Şi, ciudat, lucrul acesta nu supăra pe nici unul din adoratori, care nu i-ar fi refuzat nici o dorinţă, chiar de ar fi fost să-i ceară luna de pe cer. Lui Pandera îi ceruse acea diademă de nestemate şi el i-o dăduse; Stihus îi dăruise un albastru de mir, un vas de mare preţ, pe care ofiţerul roman îl adusese din Egipt odată cu celălalt vas pe care-l luase fiul procuratorului Ponţiu Pilat. “Stihus murise — adică îl omorîse Pandera — dar vasul rămăsese ca o amintire tristă. Acum, mai mult o impresiona valoarea vasului decît moartea aceea aşa de nepotrivită pentru un bărbat tînăr, frumos şi liniştit cum fusese bietul Stihus. Cînd ea spunea că aşa vas nu are nici împărăteasa, nu se înşela şi nu minţea. Cum pentru cel mort nu mai putea face nimic, socotea că e mai cuminte să

nu se supere nici cu Pandera şi nici cu Antonio. Celui dintâi îi ceruse să nu se răzbune pe dansatorul de la circul Bazianos şi el făgăduise asta numai spre a-i fi pe plac.

Veronica ştia toate astea şi nu o surprindea nimic şi de aceea nu se amesteca în viaţa ei. Se vorbeau multe despre ea, iar Veronica asculta, se mira sau se întreba ce este şi ce nu este adevărat şi îşi zicea: lucrurile greu de crezut nu se inventează; ele sînt adevărate". Şi, din întîmplare, tot ce se spunea despre ea era adevărat. La urma urmei, de ce n-ar fi?

Antonio, bunul Antonio, fusese numit praefectus urbi într-un orăşel de pe malul Tiberiadei. îi ceruse să-l însoţească, ea făgăduise că va merge şi făcuse asta cu o încântare aproape copilărească. în ziua aceea însă, Maria Magdalena nu veni nici ca, măcar, să-şi ia rămas bun. Bineînţeles, noul prefect renunţă şi el la funcţia împăratului şi rămase mai departe în orăşelul în care nestatornica lui ibovnică continua să trezească atîta vîlvă, dar şi atîta pasiune. Nestatornicia ei nu-l înverşuna nici împotriva ei şi nici împotriva vreunui adorator. De aceea, cînd era însoţită de vreun curtezan, o ignora ca şi cum n-ar fi cunoscut-o. Maria Magdalena nu se simţea jignită, ştiind că, într-o bună zi, el se va întoarce căit la picioarele ei. Asta explică de ce Pandera l-a ucis pe Stihus, nu pe el.

Veronica îşi aminti şi de aceste întîmplări, dar socoti că nu era o vreme potrivită să vorbească despre acestea, ci despre petrecerea care avusese loc la curtea împăratului. Cum Maria tăcuse preţ de cîteva clipe, ca pentru a se reculege, zise cu glas trist:

— A fost frumos, foarte frumos, Veronica; păcat însă că ospăţul lui Irod s-a sfîrşit cu moartea unui om.

— Antonio? izbucni Veronica.

— Nu... nu e vorba de el... Antonio ştie să se păzească de sabia lui Pandera.

— Tînărul Marcellinus?

— Nici el... bietul copil! Are alte griji acum şi alte socoteli.

— Atunci de ce om vrei să vorbeşti?

— Cred că e vorba de profetul din Nazaret, omul acela care te-a tămăduit şi pe tine.

— Maria, e cu putinţă aşa ceva? rosti cu glasul stins de emoţie.

— Da, Veronica-, da; l-au ucis aseară. I-au tăiat capul şi grozăvia asta am văzut-o noi înşine, sfîrşi cu glas moale şi trist. După cum vezi, Irozii sînt în stare de orice.

Veronica primi vestea cu spaimă şi părere de rău, înduioşată, ba chiar întristată de moartea omului pe care-l iubea şi căruia îi era datoare atîta recunoştinţă. Ştiindu-i pe Irozi în stare de orice, o mînie şi o ură începu să crească împotriva lor, întrebîndu-se care va fi fost pricina pentru care Nazarineanul a fost omorît. Cum vestea i se păru, totuşi, prea mare, cu o oarecare îndoială dar şi nădejde, întrebă moale, ca şi cum ar fi vrut să spună că nu e aşa ceea ce a auzit atît de bine.

—maria, să fi fost chiar El? Sau e vorba de un alt om?

— Eu nu ţi-am spus decît ceea ce am văzut; toţi mesenii spuneau că el este un prooroc care se afla în mare cinste în inima norodului.

Veronica simţea că se sufocă. Plînsul o înăbuşea greu. încercă să se stăpînească, dar totul fusese zadarnic; şi acum, plîngea uşor, stăpînit. Şi printre lacrimi rosti greu:

— Spune-mi cum a fost? Unde l-au prins?

Aceasta o privea înduioşată, căci moartea profetului o întristase şi pe ea. Era încredinţată că omul acela nu făcuse nimic rău şi se mira cum pot fi unii oameni ucişi fără să se fi făcut vinovaţi de ceva. Apoi, aceea care fusese de faţă la uciderea lui Ioan începu să povestească cum de la ospăţul atît de bogat s-a ajuns la moartea unui om.

— în timpul mesei, romanca ne spuse că printre dansatoare va fi şi Salomeia, fiica ei. Apăru purtînd pe faţă o mască, după obiceiul romanilor. Dansul ei imita o scenă de mitologie, un dans neobişnuit pentru noi. Salomeia avea atîta graţie în mişcările ei şi atîta frumuseţe, că nu era mesean care să nu-i ia seama. Irod însuşi era, sau numai părea, nespus de încîntat; ca să nu mai vorbesc

şi de împărăteasă, care era ameţită de bucurie, ca şi cum ar fi băut un burduf de Palermo.

— îmi dau seama, zise încet Veronica, urmărind-o cu o atenţie încordată. Maria continuă:

— când Salomeia îşi sfârşi dansul, plină de graţie şi candoare se plecă în faţamesenilor şi a împăratului, salutîndu-i după obiceiul romanilor. Atunci Irod, ameţit afară din cale, zise, după obiceiul său:

— Cere-mi ce vrei, Salomeia şi-ţi voi da.

— Şi ce vrei să-mi dai? întrebă ea naivă.

— Dacă tu vrei, ţi-aş putea da chiar jumătate din împărăţia mea.

— Şi ce a cerut?

— Cum nu ştia ce să ceară şi-a întrebat mama şi romanca a îndemnat-o să ceară capul unui om.

— Of! Doamne! Ce dorinţă nesăbuită! Cum a putut cere împărăteasa aşa ceva? Ce rău i-o fi pricinuit ei acest om?

— Eu nu ştiu, Verona. Ştiu numai că împăratul auzind aşa ceva s-a întristat şi i-a părut rău. Prea mult, nu e aşa?

—fireşte că da. Poţi cere orice şi poţi dărui oricît, dar nu şi capul unui om, răspunse Veronica.

—tu ştii bine doar, pentru Irozi nimic nu e prea mult, observă Maria Magdalena.

—din nefericire aşa e... şi?

— Omul acela zăcea închis în temniţa palatului, aşa că porunca împăratului fusese împlinită fără zăbavă şi capul tăiat a fost adus la ospăţ, pe o tipsie de aur. Un soldat i-l întinse mai întîi împărătesei, căci ea ceruse asta, dar romanca îşi acoperi privirea, neputîndu-l vedea.

— Şi Irod?

— Era prea beat ca să-şi mai poată da seama de ceva. Minunea cea mare însă abia acum a început: capul tăiat al proorocului strigă în faţa noastră un cuvînt pe care, spunea cineva, i l-a

mai azvîrlit în obraz şi altădată: Neruşinato“.

— Cum, Maria, este cu putinţă aşa ceva? zise ea uluită.

60

— E un cuvînt pe care nu l-am auzit numai eu, ci toţi cîţi erau acolo. Ceva mai mult: Pandera se temea ca nu cumva în urma capului să vină şi trupul singur, susţinînd că puterea vrăjitorilor e cu mult mai mare decît îşi închipuie oamenii.

— Oare acest cuvînt l-a auzit şi împăratul?

— Eu cred că da, deşi, cum ţi-am spus, era beat. Privea îngrozit şi nemaiputînd îndura grozăvia ce făcuse, şi-a acoperit faţa cu mîinile amîndouă, plîngînd în hohote. Dar cum vorba proorocului ucis a înfuriat-o pe împărăteasă, aceasta a luat un bold să-i înţepe şi limba şi ochii, ca să nu o mai mustre. A fost ceva groaznic, ceva monstruos, cu adevărat vrednic de Irozi, căci am auzit că şi părintele său, Irod cel Mare ar fi ucis nişte copii în nu ştiu ce împrejurare.

Sfîrşind, chipul mariei deveni deodată trist şi îndurerat, şi cîteva lacrimi i se rostogoliră în voie. Cutremurată, Veronica plîngea cu lacrimi mari moartea proorocului, îndurerată că totul se sfîrşise aşa de trist şi de neaşteptat. Apoi, Maria Magdalena reluă cu glas scăzut:

— Pandera privea scîrbit, însă nu se putea amesteca într-o treabă pe care o săvîrşise împăratul. Dar îmi spunea că întîmplări ca acestea au fost şi la ei.

— Unde?

— La Roma. Spunea anume că un oarecare Marcu Antoniu a cerut ca fostul său rival, Cicero, un mare orator, după ce i s-a tăiat capul, să fie adus la aceeaşi tribună unde rostise cuvîntări împotriva sa.

— Ce oroare! spuse ea scîrbită.

— Oameni şi oameni, Veronica. Nu acelaşi lucru a făcut şi Agripina care, luînd capul frumoasei sale rivale Solia Paulina, i-a înţepat ochii cu un bold înroşit în foc? Şi nu tot aşa a făcut şi Amestrisa, soţia regelui Xerxe? Fiind ziua de naştere a regelui, Amestrisa a căpătat în dar capul rivalei sale, Maria, iar trupul îl făcu mii de bucăţi. IarUrod, regele parţilor, fiind nunta fiului său Pacor, găsi că nu i-ar putea face un dar mai de seamă decît capul frumosului Licinius Crasus, mare triumvir şi consul al Romei.

61

— Oh! Doamne, câte orori se petrec în lumea asta, omul uitînd că şi semenul său, chiar dacă îi este vrăjmaş are drept la viaţă, luă seama Veronica, scîrbindu-se de asemenea întîmplări.

— Cum vezi, numai locurile şi oamenii sînt alţii, dar faptele sînt aceleaşi. Dar ce mai putem face noi acum cînd totul s-a sfîrşit?

După cîteva clipe de tăcere, în care plînsul devenise parcă mai domol, mai reţinut, Veronica reluă cu un glas trist:

— Din păcate, nu se mai poate face nimic. Orînduirea noastră are prea multe lucruri putrede în alcătuirea ei... numai Nazarineanul acesta le-ar fi putut îndrepta, dar Irod Antipa a făcut pe voia fariseilor şi l-a omorât. Vezi, tu Maria, continuă ea, eu l-am văzut săvîrşind atîtea lucruri minunate. Tu ai văzut-o doar pe fiica lui Iair pe care acest prooroc a înviat-o.

— Da, am văzut-o, încuviinţă ea, lăsînd să alunece la picioare o pînză albă de care nu mai avea nevoie, căci de afară căldura zilei începuse a fi tot mai simţită. Veronica îşi căută parcă un loc mai potrivit, apropiindu-se de ea, apoi continuă:

— Caius îmi spunea cum că zilele trecute ar mai fi înviat şi pe copilul unei văduve sărace din nu ştiu ce oraş şi că, aseară, Andrei pescarul a fost martorul unei întîmplări cu totul neobişnuită.

— Unde?

— Aici, la noi, pe lacul Ghenizaretului. Spunea anume că el şi prietenii lui trudiseră pe lac cîteva zile după peşte şi n-au prins nimic. Nazarineanul i-a găsit pe marginea lacului

deznădăjduiţi şi frînţi de oboseală şi le-a cerut să mai încerce o dată. Au încercat şi bine au făcut, căci scoţînd mrejele au prins peşte cum nu ştiau că li s-a întâmplat vreodată.

— Cum a fost cu putinţă aşa ceva? căci doar toată lumea ştie că pescuitul nu e un lucru uşor.

— Nu eu am spus asta, Maria, ci Andrei şi fratele său Simon, iar ei sînt oameni demni de toată încrederea. De altfel, despre întîmplarea asta ştie tot oraşul.

62

— Eu nu zic nu, căci şi aseară, la masa lui Irod se vorbea de nişte întîmplări de acest fel. Ba, cineva spunea că El ar fi acel Mesia pe care Iehova l-a făgăduit pentru mîntuirea lui Israil; tu ştii bine asta, nu e aşa?

— Fireşte că ştiu. Nu numai eu, ci tot neamul nostru. Proorocii noştri au vorbit despre El şi noi îl aşteptăm în fiecare an să sosească în marele templu din cetatea sfîntă. Ar putea să fie acest Nazarinean pe care l-a ucis Antipa, căci romanii au multe iscoade printre noi.

— Nu cumva aceste iscoade l-au prins şi l-au predat lui Irod? întrebă Maria.

— Se poate şi aşa, căci aşa au sfîrşit toţi proorocii noştri; Nazarineanul avea şi El nişte vrăjmaşi printre noi, încheie Veronica cu glas trist.

Maria Magdalena, întristată şi înduioşată de moartea proorocului şi prinsă de nişte gînduri ce începeau a o stăpîni într-un mod cu totul aparte, reluă cu glas domol:

— Vezi tu, sînt martora acestei morţi şi asta n-am să uit niciodată. Ea mă face să mă simt nu ştiu cum. Ea m-a răscolit pînă într-atît, că nu ştiu ce să cred. Sînt încredinţată că despre ospăţul lui Irod Antipa va vorbi şi lumea de mîine. Aseară s-a întîmplat ceva de care nu-mi dau prea bine seama. Eu cred că omul pe care l-a ucis Irod era un sfînt, căci era în el ceva deosebit de toţi proorocii noştri. Eu nu ştiu cum arată un prooroc, dar, neîndoielnic, el era mai mult decît un prooroc. Şi tu şi Ursula şi Naomi aveţi dreptate în ce ştiţi despre el. Eu abia aseară l-am văzut — şi cînd te gîndeşti, i-am văzut doar capul tăiat — dar am început să-l îndrăgesc... Acum cînd ştiu că el a făcut oamenilor atîta bine, eu nu pricep cum de s-au găsit unii să-l urască şi să-i pregătească o astfel de moarte.

— Dar cine poate înțelege totdeauna ce vor oamenii?

— Hotărît lucru, Verona, sînt taine pe care oamenii nu le pot dezlega, oricît ar trudi mintea lor. Dacă proorocul le-a vorbit despre lucruri care nu le-au fost pe placul oamenilor, crezi că asta era o pricină să-l urască şi să-l condamne unei astfel de morţi?

63

— Eu nu ştiu şi de aceea spun ceea ce au spus şi alţii: oamenii nu ştiu totdeauna ce vor.

— Oh! Veronica, tu nu ştii ce moarte teribilă este aceasta. Să simţi lama cuţitului pe gît, s-o auzi cum intră în carne şi-ţi pătrunde vinele şi oasele gîtului, iar tu să nu poţi nici ţipa şi nici apăra. E groaznic, neînchipuit de groaznic, zise prinsă de o nouă emoţie, cu o cuceritoare sinceritate.

Prietena asculta tăcută, furată de lumina unor gînduri în care profetul se găsea ca în ziua aceea de aprilie blând şi cald, cînd o tămăduise de neputinţa ei. Acum, profetul acela fusese ucis şi ei îi părea rău. Dar era şi întristată, căci nu mai putea face nimic pentru el. Femeie fiind, n-avea cum să se lupte cu acel Irod care tăia şi spînzura cum îi era pofta şi voia.

Dar, în acelaşi timp, îi plăceau şi vorbele mariei pentru proorocul ucis şi o admira. Mărturisirea ei înflăcărată, dragostea pentru omul omorît într-o împrejurare puţin obişnuită o însufleţea şi o făcea parcă să se simtă altfel. Apoi, Maria reluă cu alt ton şi zise:

— Veronica, tu eşti o femeie fericită, căci tu l-ai văzut şi ai vorbit cu el; tu îi vei păstra o altfel de amintire. Aceea pe care o am, e o amintire tristă, urîtă şi vai! capul lui şi boldul împărătesei îmi vor stărui în minte toată viaţa.

— Îmi dau seama de asta, Maria, îmi dau seama prea bine chiar, încuviinţă ea cu un suspin uşor. Ceea Ce ai văzut tu, nu se uită toată viaţa, dar noi nu mai putem face nimic pentru el, decît să-l iubim şi dincolo de moarte şi să-i rămînem credincioase. Poţi face tu asta

cu adevărat?

Magdalena cumpăni întrebarea preţ de cîteva clipe şi, cu o prospeţime nouă în vocea ei catifelată, plăcută, zise:

— Pot, Veronica, pot... şi cred că într-o zi cei vinovaţi de moartea acestui om îşi vor primi pedeapsa.

— Iată ceva ce poate noi înşine, vom vedea, încuviinţă Veronica trist. Apoi, cele două femei tăcură, retrăgîndu-se fiecare în sine, stăpînite de aceleaşi gînduri şi, poate, de aceleaşi nădejdi şi visuri.

64

Întîmplarea care avusese loc în orăşelul Nain făcea acum atîta vîlvă, încît, se pare, oamenii nu vorbeau decît despre ea. Cei care se întîlneau, în piaţă sau pe stradă, după ce se salutau cu obişnuitul ceremonial, schimbînd cîteva vorbe, după om şi împrejurare, nu uitau să pună şi întrebarea care privea întâmplarea cu totul neobişnuită.

—ce zici de femeia văduvă?

— Iată o mamă fericită, răspundea cel întrebat.

— Să fie aşa?

— Mai poţi pune ceva la îndoială cînd copilul înviat stă de vorbă cu tine?

— L-ai văzut tu?

— Nu eu, alţii...

— Ei vezi? zicea acesta zîmbind mulţumit. Eu nu cred, căci aşa ceva nu e cu putinţă.

Şi lumea continua să vorbească cu însufleţire sau îndoială despre întîmplarea din Nain, orăşel situat în jurul Tiberiadei şi care deveni aşa, deodată, atît de cunoscut.

într-adevăr, oamenii vorbeau despre întîmplarea aceea ca şi cum s-ar fi oprit soarele din mers ca în ziua de pomină cînd Iosua a bătut pe amoniţi tocmai cînd nu mai nădăjduia nimeni. Nazarineanul mai făcuse o minune: tămăduise nişte bolnavi, făcuse pe nişte şchiopi să meargă şi pe nişte orbi să vadă, iar acum înviase în Nain pe singurul fiu al unei femei văduve şi lumea nu mai contenea cu vorba ca şi cum ar fi fost vorba de acel Iosua care oprise soarele din mersul său. Despre întîmplarea din Nain auzise însă şi Antonio şi Maria Magdalena, printr-o împrejurare peste care nu putem trece.

Antonio auzise ceva despre dansatorul de la circul Bazianos, aşa că Marcellinus nu prea-i era la inimă. Sub pretextul unor închipuite raţiuni de stat, de care se folosise cu multă abilitate, el luptase ca circul să părăsească Tiberiada. Oameni de încredere avuseseră însărcinarea să-l urmărească pe dansator, temîndu-se că acesta, pentru o pricină sau alta ar fi putut rămîne în preajma femeii

65

iubite. Ameninţat, mai întîi, cu sluţirea şi după aceea şi cu moartea, Marcellinus a înţeles că se afla într-o mare primejdie, aşa că, ros de gelozie şi sfîşiat de tristeţe, a plecat. E drept, el socotise că Maria Magdalena l-ar însoţi, aşa cum îi făgăduise, dar, în cele din urmă îşi dădu seama că-l uitase şi că nu mai avea rost să-şi piardă vremea aşteptînd-o. Se împăcase cu Antonio şi împăcarea asta nu era un bun augur pentru el. Poate că-l uitase, sau era pe cale să-l uite, punîndu-i, pe deasupra, şi viaţa în primejdie.

Era cu Antonio şi se simţea bine cu el, căci Antonio îi era şi amant şi sclav în acelaşi timp. Romanul o iubea cu o pasiune statornică şi ei îi plăcea această statornicie care-l costase multe pungi cu aur. Fireşte, femeia continua să rămînă tot atît de strălucitoare cu frumuseţea ei, dar şi datorită vestmintelor atît de scumpe ce purta. Antonio, asta se înţelege, era întru totul asemănător femeii alături de care se simţea nespus de mîndru. în ziua aceea, o zi ca oricare alta, se găseau în oraşul cu nume roman; bărbaţii o priveau cu pofte nemărturisite, femeile cu o răutate prost ascunsă:

— E nemaiîntîlnit de frumoasă...

—... dar prea uşuratecă...

Bineînţeles, nu toate vorbele astea ajungeau la urechile ei, dar chiar de ar fi ajuns, nu s-ar fi sinchisit.

— Iată ceva de care n-are rost să mă tulbur, îşi zicea nepăsătoare. Lumea e slobodă să spună ce vrea.

Se opriră în faţa unei dughene oarecare, de care oraşul era plin, ca o pădure de ciuperci după ploaie. O dugheană în care se putea vinde sau cumpăra orice, mărfuri îngăduite sau mărfuri ce se vindeau numai pe sub mînă. Tot felul de oameni intrau cercetînd numai cu privirea mărfurile şi ieşeau fără să rostească măcar un cuvînt, încât nu ştiai dacă a fost un spion sau cineva care căutase ceva şi nu găsise.

Văzînd un ofiţer roman însoţit de o femeie — pe care o găsea deosebit de distinsă şi de frumoasă —stăpînul dughenei, un iudeu bătrîn, păru stingherit, dacă nu, chiar speriat; aşa ceva i se întîmplă rar şi iată, pe ziua de azi i s-a întâmplat. Maria luă seama că în clipa aceea chiar,

cei trei bărbaţi care stăteau de vorbă cu bătrînul, tăcură aşa deodată. Dar şi pînă atunci vorba le fusese numai în şoaptă, ca şi cum s-ar fi temut de cineva sau ar fi uneltit împotriva lui. Privindu-i mai stăruitor, Maria luă seama că erau trei tineri, cu faţa arsă de soare şi îmbrăcaţi destul de simplu. Sandalele pe care le purtau erau pline de praf şi asta însemna că, fără doar şi poate, veneau dintr-o călătorie lungă.

— Pace vouă, îi întîmpină bătrînul cu vorbă blîndă.

— Ave Caezar, răspunse Antonio cu salutul roman. Bătrînul clipi şiret din ochii lui mici şi, apropiindu-se de cei doi, rosti aşa, într-o doară:

— Azi e sărbătoare, stăpîne.

— Şi de ce-mi spui asta, bătrîne?

— Pentru că... se bîlbîi el intimidat... pentru că voi, romanii, nu ţineţi ziua noastră de odihnă.

— Treaba voastră ce faceţi, zise Antonio cu aceeaşi asprime în glas. Nu uita, noi romanii ne odihnim mai mult decît toate naţiile lumii, căci doar noi sîntem stăpânii ei.

— Foarte bine, stăpîne... vezi, noi sîntem o ţară mică şi...

— Dacă toată lumea ar cînta cu flautul, ciubote cine ar face, moşnege? Ia spune-mi, te-ai întrebat vreodată asta?

— Din nou slăvitul meu stăpîn are dreptate, încuviinţă bătrînul cu viclenie, spre a nu-l necăji pe roman într-un fel sau altul, căci îi ştia pe ostaşii Cezarului aspri, cruzi şi neînduplecaţi. Apoi, apropiindu-se de cei trei bărbaţi, Antonio se opri în faţa celui mai tînăr şi, punîndu-i mâna pe umăr, îl întrebă:

— Hei, tinere, ia spune-mi, ce puneaţi aici la cale?

— Nimic, stăpîne, răspunse el sigur de sine.

— Chiar nimic, nimic?

— Crede-mă, stăpîne, răspunse un altul, privind cu oarecare teamă spre bătrîn, care se crezu dator să intervină şi el:

— Mă jur pe barba mea, stăpîne, că n-am pus nimic la cale. Noi sîntem oameni paşnici şi ne vedem de necazurile noastre.

— Dacă e aşa cum spui, atunci despre ce vorbeaţi aşa în şoaptă? Dar mai repede... şi, în orice caz, mai înainte de a pune pe legionari să facă puţin foc în darabana asta.

— Vorbeam despre acel Nazarinean de care vorbeşte toată lumea, lămuri lucrurile cel mai tînăr. Dar vorba lui nu fusese auzită şi înţeleasă de Antonio decît în parte, căci era preocupat să cerceteze o pînză care, socotea el, i-ar fi pe plac mariei. Auzind rostindu-i-se numele, Magdalena tresări uimită şi apropiindu-se şi mai mult de ei, întrebă arsă de curiozitate:

—unde e Nazarineanul, prietene?

— Ieri era în Nain, stăpînă.

— în Nain? repetă ea cuvîntul adăugând: Eşti sigur de vorba ta, prietene? căci doar îl ştia mort: Irod pusese să-i taie capul.

— Sînt sigur pe vorba mea, stăpînă... în Nain a vindecat nişte bolnavi şi a înviat pe fiul mort al unei femei văduve.

Sub povara aceleiaşi îndoieli, Maria găsi cu cale să mai spună ceva:

— Prietene, cum văd, eşti gata să susţii că acest Nazarinean n-a fost ucis de Irod Antipa?

— Nu stăpînă. El nici n-a fost măcar acolo, răspunse omul liniştit.

— Atunci cui i-a tăiat capul Irod? întrebă ea nedumerită, cu îndoieli dar şi cu nădejdi în acelaşi timp.

— Unui prooroc venit de prin părţile Iordanului; pe acela îl chema Ioan.

Fără îndoială, tînărul ştie ce spune, îşi zise ea, prinsă de o neaşteptată bucurie. Vestea o uimea, făcînd-o să înţeleagă că la ospăţul Irozilor nu Nazarineanul fusese omorît, ci altcineva. Fireşte, nu o bucură nici moartea celuilalt, dar, oarecum, era mai liniştită, mai împăcată că nu fusese ucis acel Nazarinean despre care şi ea şi Veronica ştiau atîtea.

— Aşadar, Nazarineanul trăieşte, zise ea cu o simplitate voită.

— Trăieşte, încuviinţă cel mai tînăr, alături de care se găsea acum Antonio. Şi tînărul, care nu mai era stânjenit cu nimic, continuă cu o bună dispoziţie regăsită:

— Trăieşte, stăpînă... în Nain, cum zic, a înviat pe fiul unei văduve.

— Ai fost tu acolo? întrebă Antonio neîncrezător.

— Am fost, stăpîne.

— Atunci ţi s-a părut, tinere, zise el ironic.

— N-am văzut numai eu întîmplarea asta, stăpîne. Şi eu zic că o întîmplare pe care o văd zece oameni, o sută sau chiar şi mai mulţi nu mai este o părere sau o minciună. Vorba unui singur om poate fi pusă la îndoială, dar cînd vorba asta ţi-o spun o sută de oameni, înseamnă că adevărul este de partea lor.

Dar astea nu erau vorbe care să-l facă pe Antonio să creadă în ele şi să-i schimbe convingerile. De aceea, zise:

— Nu e cu putinţă aşa ceva, pentru că încă nu s-a auzit pînă acum să fi înviat cineva din morţi. Moartea îşi are legile ei şi nimeni nu i le poate schimba.

— Şi totuşi, aşa s-a întîmplat, stăpîne: Nazarineanul l-a înviat pe mortul acesta, stărui în vorbele sale tînărul, cu nouă însufleţire.

Dar şi Antonio stărui în îndoiala sa:

—ori tînărul de care spui n-a înviat cu adevărat, ori a fost mort şi Nazarineanul tău i-a dat femeii un alt copil... şi atunci, asta este o altă poveste.

— Nu, Antonio, interveni Maria Magdalena care ascultase tăcută, gîndind şi neştiind cine era proorocul din Nain şi cine fusese proorocul ucis la masa lui Irod. Se poate ca în Roma voastră să nu se fi întîmplat aşa ceva, dar în istoria neamului meu s-a mai auzit.

— Maria, tu crezi în poveşti de soiul ăsta? întrebă Antonio surprins.

— Fireşte că da, răspunse femeia, cerîndu-i bătrînului un sul în care se afla un pergament. Acesta se grăbi, se plecă peste masă şi de undeva scoase sulul cu pricina, învelit într-o pînză unsuroasă, murdară, vrînd să arate prea multa lui folosire. Şi, prins de aceeaşi grabă, desfăcu sulul. Întinzîndu-i-l, zise cu zîmbet vesel:

— Uite, stăpînă, şi aici cartea regilor; ia şi citeşte, căci în ea sînt scrise întîmplările astea.

Maria Magdalena luă sulul în mână cu sfială — drept vorbind, abia îşi atinsese mîna de el — şi-l trecu mai departe, celui mai tînăr. Acesta luă pergamentul şi găsind paragraful acela, îşi potrivi glasul şi începu să citească:

... După aceea s-a îmbolnăvit copilul femeii văduve din Sarepta Sidonului şi boala lui a

fost atît de grea, că n-a mai rămas suflare într-însul.

Şi a zis femeia către Ilie: Ce ai avut cu mine, omul lui Dumnezeu? Ai venit la mine ca să pomeneşti păcatele mele şi să omori pe fiul meu?

Iar Ilie a zis: Dă-mi pe fiul tău“.

Şi l-a luat din braţele ei şi l-a suit în foişor unde şedea el şi l-a pus pe patul său.

Apoi a strigat Ilie către Dumnezeu şi a zis: Doamne, Dumnezeul meu, oare şi văduvei la care locuiesc îi faci rău, omorînd pe fiul ei?“

Şi suflînd de trei ori peste copil, a strigat către Domnul şi a zis: Doamne, Dumnezeul meu, fă să se întoarcă sufletul acestui copil într-însul“.

Şi a ascultat Domnul glasul lui Ilie şi s-a întors sufletul copilului în el şi a înviat. Şi a luat Ilie copilul şi s-a pogorât cu el din foişor în casă şi l-a dat mamei sale şi a zis Ilie: Femeie, iată, copilul tău e viu“...

— Poveşti greu de crezut, spuse Antonio, stăruind în îndoiala sa.

— Nu, Antonio, nu. Tu ca roman, poţi crede ce vrei despre noi şi despre cărţile noastre. Ele cuprind adevărul pe care oamenii noştri aleşi l-au descoperit stînd de vorbă cu Dumnezeu. Tu eşti liber să crezi sau nu şi eu zic că tu nu ne poţi opri să nu credem.

— Iată o chestiune care vă priveşte numai pe voi, Maria, făcu el împăciuitor. Şi eu n-am pricină să mă supăr pentru nişte poveşti bune de adormit copiii.

— Bune sau rele, aceasta e treaba noastră, zise Magdalena oarecum îmbufnată. Apoi, ceru aceluiaşi tînăr să citească şi întîmplarea din vremea proorocului Elisei, a

cărui rugăciune a fost ascultată de Dumnezeu, dăruind un copil sterpei Sunamiteanca. Murind copilul, femeia suferi mult, dar proorocul se îndură de ea şi...

...intrând în casă, a văzut copilul mort, întins în patul său. Şi, după ce a intrat, a încuiat uşa şi s-a rugat.

Apoi s-a ridicat şi s-a culcat peste copil şi şi-a pus buzele sale pe buzele lui şi ochii săi pe ochii lui şi s-a întins pe el şi a încălzit trupul copilului.

Sculîndu-se apoi Elisei, s-a plimbat prin foişor înainte şi înapoi. După aceea s-a ridicat iar şi s-a întors peste copil Şi a strănutat copilul de şapte ori şi şi-a deschis ochii.

Atunci a chemat pe Ghiezi şi i-a zis: Cheamă pe Sunamiteanca aceea şi acela a chemat-o şi venind ea, i-a zis: Ia-ţi copilul. Iar ea, apropiindu-se, a căzut la pămînt, apoi a luat copilul şi a ieşit...

Cei de faţă ascultau tăcuţi, iar tînărul sfîrşind de citit, închise sulul cu mişcări domoale şi dîndu-i-l înapoi bătrînului, zise:

— Iată ce au putut face proorocii noştri şi iată de ce ei sînt în mare cinste înaintea noastră. Şi iată de ce în mare cinste este acum şi acest prooroc din zilele noastre, Iisus din Nazaretul Galileii. Şi El, asemenea lui Ilie şi lui Elisei a înviat morţi şi a tămăduit mulţimile de bolnavi pe care noi înşine i-am văzut cît erau de neputincioşi.

Bătrînul, avînd încă în mînă sulul, cu o însufleţire nouă şi cu un aer grav zise la rîndul său:

— Mare prooroc s-a sculat în neamul nostru, stăpîne. Tu eşti liber să crezi sau să nu crezi aşa ceva, căci alta e legea voastră şi altul vă este şi cerul şi Dumnezeu. Se vede că Iehova a cercetat norodul său la vreme de necaz.

Auzind o vorbă ca asta, Antonio privi cu mirări ascunse să vadă dacă nu cumva omul folosise cuvîntul ca şi cum ar fi vrut să spună ceva despre stăpînirea romană. Găsind

că bătrînul nici că avusese un asemenea gînd, îi făcu semn să continue.

— Da, prieteni buni, zise acesta, mare prooroc s-a sculat între noi şi mult bine face şi aduce pe unde trece. Iată, acum cîteva zile a tămăduit şi nişte bolnavi de lepră şi cum ştiţi, nu e pe lume o boală mai grea ca asta. Vorbeşti de leproşii din Capernaum? întrebă Nazvei care

îi ştia pe leproşi, unul din ei fiindu-i rudenie apropiată.

— De ei, căci eu cred că nu e om să nu fi auzit de întâmplarea asta. De altfel, proorocul cu minunile lui a pus pe mulţi pe gînduri. S-ar putea ca într-o zi stăpînirea să-şi facă de lucru cu El.

A fost rîndul lui Antonio să se apere şi să-şi arate rolul de ofiţer roman în această provincie aflată acum sub stăpînire străină.

— Asta nu se va întîmpla decît în ziua cînd proorocul vostru sau alţii s-ar ridica împotriva noastră: Să nădăjduim că aceia pe care i-am cuminţit nu demult le-au spus celorlalţi că răzvrătirea nu este un lucru bun şi nici înţelept.

— Nu, stăpîne, nu, te încredinţăm că noi nu vom încerca aşa ceva, spuse bătrînul.

Maria Magdalena asculta tăcută, retrasă în propriile ei gînduri, oarecum fericită că acel Nazarinean trăia. Cei trei tineri şi bătrînul o încredinţaseră şi ei i-ar fi fost greu să le pună la îndoială vorbele. cât priveşte celelalte întîmplări despre El, ce mai putea zice? Şi, cu hotărîre nouă, ţîşnită din taina acelor gînduri, luîndu-l de braţ pe ofiţerul roman, zise:

— Să mergem, Antonio...

Acesta se îndreptă spre ea şi, încercînd s-o reţină o clipă numai, îi puse pe umăr o eşarfă scumpă, pe care bătrînul o scosese la iveală abia atunci. Dar ea se smuci brusc şi pînza îi alunecă cu foşnet moale la picioare.

— Primeşte-o, frumoasă stăpînă, stărui bătrînul. Fares o dăruieşte bravului ofiţer roman pentru cinstea ce am avut-o de a fi fost oaspetele meu.

72

— îţi mulţumesc, Fares, răspunse ea tulburată. Vestea ce am aflat de la tine e mai de preţ decît darul ce vrei să-mi faci.

Ieşind în stradă, cei trei priveau nedumeriţi în urma lor, iar cel care citise zise:

— Se pare că numele Nazarineanului a cam tulburat-o pe biata femeie.

Fares privi şi el spre cei doi care se depărtau mergînd cu paşi repezi şi, întorcîndu-se spre ceilalţi, rosti cu ascunsă înţelepciune:

— Cine-şi păzeşte gura, îşi păzeşte sufletul, iar cel ce deschide prea tare buzele, o face spre pierzania lui.

— Ce vrei să spui, înţeleptule?

— Nimic altceva decît ceea ce ai auzit, răspunse bătrînul.

— Şi ceea ce n-ai înţeles, adăugă cel mai tînăr, zîmbind fără răutate.

Nazarineanul trecuse de două zile de partea cealaltă a lacului Ghenizaret. Nu era singur, ci însoţit de nişte prieteni pe care şi-i găsise printre pescari. Mai tineri unii, mai puţin tineri alţii. Se cunoscuseră, le plăcuse de El şi acum nu mai voiau să-l părăsească. Se simţeau bine lîngă El, cu El. Le plăcea de El, de ceea ce le spunea, ca şi de ceea ce făcea. Iar El nu le cerea nimic şi nu-i punea să facă nimic. Le cerea numai să fie cu luare aminte la ceea ce vorbea, ca să nu uite, ci, cînd va veni vremea, să le spună şi altora, aceste cuvinte pe care El le numea cu o vorbă nouă: Evanghelia mea, împărăţia mea“. E drept, nu prea înţelegeau ei toate, dar le plăceau vorbele lui, şi mai ales faptele lui: tămăduia bolnavii, ba mai învia şi pe cîte cineva.

De partea cealaltă a lacului, îl aştepta o mulţime de oameni: sănătoşi unii, bolnavi alţii. îl ştiau toţi cine era, îl cunoşteau şi-l aşteptau. Zile întregi, nopţi întregi,

73

ştiind că izbăvirea durerii numai de la El mai putea veni.

Abia coborîse pe ţărm şi un tînăr îl întîmpină, căzînd la picioarele lui. Tînărul pătimea chinuindu-se mult, căci era stăpînit de un duh rău. Suferea el, dar sufereau şi cei din casa şi din jurul lui: cădea în apă şi nu se îneca; ba cădea şi în foc şi nu ardea. Se chinuia şi totuşi nu murea. Văzîndu-l pe Iisus, zise doar atît:

— Miluieşte-mă, fiul lui David.

Aşadar, iată cine era Nazarineanul acesta: fiul lui David. Tot fiul lui David avea să fie şi

acel Mesia pe care-l aşteptau fiii lui Israil.

îndujoşat de suferinţa tînărului, Nazarineanul îşi puse mîna pe capul lui. Duhul cel mut şi îndrăcit ieşi şi neputînd sta aşa, intră într-o turmă de porci, iar porcii se năpustiră în mare şi se înecară. Lumea privea înfricoşată: aşa ceva nu se întîmplă oricum.

Tămăduit, tînărul voi să-l urmeze pe Nazarinean, dar El îi ceru să rămînă în oraşul său; nu era nevoie să i se alăture. Şi tînărul a rămas.

Văzîndu-l, unii au zis:

— El să fie? Sau seamănă cu el?... parcă era bolnav... ce s-a întâmplat?...

— Cine l-a tămăduit? au întrebat ei, nedumeriţi, pe părinţii băiatului.

— Noi nu ştim nimic, întrebaţi-l pe el, s-au apărat părinţii cu luare aminte de teamă de a nu fi amestecaţi într-o pricină în care unii caută gîlceavă.

Atunci l-au întrebat pe el:

— Cine te-a tămăduit?

— Un om pe care toţi îl numesc Iisus şi-l socotesc a fi Mesia cel aşteptat.

S-au supărat oamenii pentru o vorbă ca asta şi, mînioşi, au zis:

— Nu mînia pe Iehova, căci noi ştim că omul acesta este păcătos.

S-a apărat tînărul cum a putut şi a răspuns fără teamă:

74

— Eu nu am de unde să ştiu dacă este păcătos sau nu. Dar El e cel ce m-a tămăduit şi eu ştiu că Dumnezeu nu-i ascultă pe păcătoşi.

— Nu cumva şi tu eşti unul din ucenicii lui? îl iscodi cineva, cu răutate.

S-a apărat îndîrjit tînărul şi nu s-a temut să le arunce în obraz o învinuire pe care nu o aşteptau:

— Nimic nu e între mine şi El; poate voi vreţi să vă faceţi ucenicii lui.

— Învaţă-ţi limba să vorbească, se răsti unul. Noi sîntem ucenicii lui Moise, pentru că noi ştim că Iehova cu el a vorbit. Despre acest Nazarinean nu ştim nici cine este, şi nici de unde vine. Dacă ştii tu cine este, spune-ne.

— Eu nu ştiu cine e, ştiu numai că El m-a tămăduit,, răspunse tînărul, depărtîndu-se.

— Afurisitule, zise unul în urma lui. Tu însuţi te-ai născut în păcate tot şi acum vrei să ne înveţi şi pe noi? Şi, îndîrjiţi şi supăraţi din cale afară pentru o întîmplare ca asta, se depărtară cu vorbe de împotrivire şi ocară pentru Nazarineanul care le strica legea şi obiceiurile.

Cînd întîmplarea aceasta a ajuns pînă la Veronica, femeia s-a bucurat şi inima parcă a prins a bate altfel: Nazarineanul trăia. îi era de ajuns să ştie că este în viaţă. Fireşte, tămăduirea acelui tînăr nu o mai uimea, căci acum ştia prea bine cîte poate şi ce poate acest prooroc.

La rîndul ei, Ursula credea — sau ştia — acelaşi lucru: Nazarineanul trăia. Dar cînd ştia că Irod tăiase capul unui prooroc, nu putea să nu se întrebe, puţin încurcată:

— Să fi înviat oare proorocul pe care l-a ucis împăratul? Să fi tăiat pe altcineva în locul său? Sau altfel or fi stînd lucrurile şi noi nu ştim?

Ursula avea pricini să pară puţin încurcată, de îndată ce unii spuneau că proorocul tăiat de Irod a înviat, iar alţii că e vorba de doi prooroci. Care era cel adevărat,

75

Nazarineanul pe care ea-l avea în mare cinste, nu mai ştia. Ştia numai că este în viaţă şi asta îi era de ajuns.

— A fost în Gherghesa unde a tămăduit un tînăr de o grea neputinţă, spusese Veronica. El a fost şi în Betsaida, stăpînă; acolo a vindecat un orb şi acum se laudă pe la toate răspîntiile că vede. — Asta înseamnă că Nazarineanul trăieşte, Ursula.

— E ceea ce cred şi eu, stăpînă.

— Şi ceea ce eu vreau să dovedesc şi să mă încredinţez, auzi tu?

— Cum stăpînă? întrebă ea curioasă.

— Tu vei vedea...

Şi porni, fără zăbavă, spre casa pescarului Andrei. Dar acesta era plecat şi nu trecuse pe acasă de cîteva zile. îl căută atunci pe fratele său, Simon. Nu era nici el. O întîmpină o femeie bătrînă, cu o înfăţişare veselă, atrăgătoare. Era soacra pescarului. Femeia se îndeletnicea cu de-ale casei.

-— Pace casei acesteia, zise intrînd.

— Pace ţie, surioară, răspunse femeia. Ce doreşti?

— îl caut pe Simon.

Femeia o cercetă cu luare aminte, ca şi cum ar fi fost nevoie să ştie cine este aceasta care întreabă de Simon. Au fost de ajuns cîteva clipe ca să înţeleagă ceea ce trebuia. Nestând în cumpănă, zise:

— Nu e aici; e plecat.

— Şi El? întrebă Veronica, nerostindu-i numele, din pricină că tocmai atunci apăru o femeie. Era o femeie de statură mijlocie, uscăţivă şi prinsă de un continuu neastîmpăr.

— Da, şi El, răspunse bătrîna înţelegînd bine de cine fusese vorba şi neferindu-se de femeia aceea care stătea alături, privind blând spre ele.

— Şi unde ar trebui să-i caut?

— Acolo, jos, răspunse bătrîna, liniştită. Apoi, adăugă cu acelaşi glas:

— Iată, mama lui.

Veronica o cercetă cu grabă şi cu luare aminte şi înclinîndu-se adînc în faţa ei, dînd s-o îmbrăţişeze, rosti:

76

— pace ţie.

— Pace nouă, răspunse femeia, blând.

— Îl căutam pe fiul tău, mărturisi ea.

— Mi-am închipuit, zise cu grija de totdeauna pentru fiul ei. De când hărţuiala din templu cu cărturarii din Capernaum, se temea să nu i se întîmple vreun rău.

Atunci au vrut să-l ucidă cu pietre, dar s-a ascuns sub sprânceana muntelui. îngrijorată, mama îi ceruse să părăsească această Galilee şi să meargă dincolo de mare; de pildă, în Betsaida Iulia.

— Maria, zise bătrîna, adresându-se mamei Nazarineanului. Ea este Veronica... şi nu este o iscoadă... nu te teme.

— Tot asta am socotit şi eu; uite, chipul ei, privirea ei spun că Veronica e o femeie bună... de ce m-aş teme?

— Aşadar, Nazarineanul trăieşte? întrebă Veronica cu o gingaşă duioşie îngenunchind la picioarele ei.

— Scoală, sora mea, îi ceru ea, blând... dacă te-ar vedea fiul meu...

— L-am cunoscut, mamă...

— Şi tu ai fost bolnavă, Veronica?

— Am fost şi El m-a tămăduit; acum nu mai sufăr.

— Ştiam şi asta; nu eşti singura...

— Da, mamă, El a vindecat pe atîţia. Apoi, ridicîndu-şi privirea spre ea, zise:

—aşadar, nu El a fost ucis la ospăţul Irozilor?

— Nu; Irod a ucis pe vărul său, Ioan.

— Pentru ce?

—pentru o pricină pe care o ştie toată lumea: Irodiada...

— împărăteasa?

— Da... ca şi fiica ei, Salomeia.

Veronica zîmbi unui gînd înflorit dintr-o amintire înviată din întâlnirea cu Maria Magdalena. Apoi, adăugă:

— Ştiu ce s-a petrecut atunci la ospăţul lui Irod; mi-a vorbit cineva care a fost de faţă... o

femeie, dar ea n-are nici un amestec în toată povestea asta. Dimpotrivă, şi ea e întristată de moartea acelui om pentru care avea cuvinte frumoase.
77

— Se poate, interveni bătrîna; Ioan avea mulţi prieteni. Acum, împărăteasa aud că e şi mai neliniştită decît înainte de moartea bietului Ioan, căci ea singură e vinovată de această moarte.

Apoi, bătrîna vorbi despre vrăjmăşia pe care Irodiada a avut-o, după aceea pentru proorocul ucis. Trupul i l-au luat nişte prieteni, în ascuns, şi l-au îngropat, căci ar fi fost mare păcat să-l laşi aşa pradă şacalilor şi hienelor. Dar capul a fost azvîrlit dincolo de zidurile palatului şi se crede că l-au mîncat cîinii sau şacalii... cei care l-au căutat, spun că nu l-au mai găsit. Şi e păcat că s-a întâmplat aşa, căci legea noastră ne îndatorează să avem grijă de morţi.

— Aşa e, dar vezi, Irod nu mai trăieşte după legea noastră, luă seama Veronica.

Apoi, soacra pescarului Simon vorbi despre propriile ei suferinţe pricinuite de nişte friguri care o scuturau şi nu-i dădeau pace zile de-a rîndul... le spuse cum Nazarineanul văzînd-o cît pătimeşte, o tămăduise şi cum de atunci scăpase de acele călduri molipsitoare şi plictisitoare. Şi tot ea vorbi de o întîmplare de care nu era om să nu ştie de ea: cum numai cu cîteva pîini şi cîţiva peşti, Nazarineanul săturase cîteva mii de oameni pe care-i prinsese seara fără hrană, acolo pe malul mării unde veniseră să-l audă vorbind sau să le vindece bolnavii.

Plecînd, hotărî să se oprească mai întîi la prietenul ei Caius. îl găsi acasă, aşa că îi ceru să alerge cît mai repede şi s-o caute pe Magdalena.

— Să nu vii fără ea, mă auzi?

— Am înţeles, fii fără grijă... să-mi iau măgăruşul şi am plecat, răspunse el încântat că poate fi de folos, deşi nu ştia prea bine unde trebuie căutată frumoasa femeie. La nevoie, dacă nu o va găsi în oraşul de reşedinţă al lui Irod Antipa, va trebui să dea tîrcoale tuturor celor zece orăşele de pe malul Tiberiadei.

Veronica era nespus de fericită. Pricina acestei fericiri nu era numai faptul că Nazarineanul trăia, ci aceea că acum ştia atîtea lucruri despre El, căci mama lui îi spusese atît cît fusese nevoie. De aceea inima ei se înfiora
78
de marea descoperire şi lucrul acesta trebuia împărtăşit, mai întîi, mariei. Numai de ar găsi-o Caius, îşi zise ea neliniştită, ajungînd acasă parcă mai repede ca altădată. Rămase însă mirată cînd, în prag, o întîmpină tocmai aceea pe care o căuta Caius şi care avea să se întoarcă frînt de oboseală şi fără ea.

— Maria, tu, aici? întrebă mirată, bucurîndu-se că o vede.

— Te căutam, răspunse pe un ton grav... te căutam. De unde vii?

— De la Simon pescarul...

— Nu e aşa că Nazarineanul trăieşte?

— Da, Maria, trăieşte... ai aflat şi tu?

— Am aflat fără să vreau... mi-au vorbit despre El vreo cîţiva oameni demni de toată încrederea. Cineva spunea că l-a văzut acum două zile în Gherghesa.

— A fost, Maria... a tămăduit un bolnav stăpînit de un duh rău...

—... şi duhul rău a intrat în porci şi porcii s-au aruncat în mare, adăugă ea.

— întocmai... de unde ştii?

— Ştie toată lumea, Veronica. Auzind, Antonio s-a dus şi el acolo.

— Antonio? întrebă ea mirată. Şi?

— A aflat cum şi ce s-a întîmplat; ba, a stat de vorbă şi cu acel tînăr. Dar tu, tu ce-ai aflat?

— Oh! Maria, Maria!... eu am stat de vorbă cu mama Nazarineanului.

— Tu? Unde? Cînd? Cum?

— Da, Maria, am stat de vorbă şi am aflat multe despre El. E o femeie înţeleaptă, pe care ar trebui s-o cunoşti şi tu. Ce zici?

— De, ştiu eu? S-ar putea ca într-o zi s-o întîlnesc undeva. Ea nu vine în Tiberiada?

— Nu ştiu... şi apoi ce ar căuta ea acolo?

— Tiberiada. e un oraş frumos, stărui Maria.

— Crezi tu c-o interesează? Nu uita, omul pe care l-a ucis Irod era ruda lor şi Irod locuieşte în Tiberiada. Nu crezi că dacă acel Ioan a fost ucis, poate fi acum în primejdie şi viaţa Nazarineanului?

— S-ar putea... Irozii sînt în stare de orice. Nazarineanul o fi avînd El prieteni, dar aflã cã are şi mulţi duşmani. Vezi tu, Veronica, tot auzind pe atîţia vorbindu-l cînd de bine, cînd de rău, îmi vine să cred că El nu este un om de rînd...

— Nu este, Maria, încuviinţă aceasta, bucurîndu-se de vorbele ei pe care le găsea altfel.

— El nu e un om ca noi toţi şi asta se vede din tot ce spune şi din tot ce face şi uite, uneori simt dorinţa că aş vrea să-l văd şi eu, deşi alteori parcă mi-e teamă să-l întîlnesc.

— De ce să-ţi fie teamă, Maria? Doar ştii bine că El n-a făcut nici un rău nimănui; asta înseamnă că n-o să-ţi facă nici ţie.

— Ştiu eu ce să cred?

— Crede, Maria, tot ce-ţi spun eu şi tot ce se vorbeşte despre El. Nu uita, cei care l-au văzut şi l-au cunoscut, nu au mai plecat de lîngă El, sau i-au rămas prieteni. E sublim în tot ce spune şi e măreţ în tot ce face. Poporul lui Israil nicicînd nu a avut un asemenea prooroc.

— Da, Veronica, e adevărat ce spui şi eu însămi văd că este aşa. Din seara cînd Irod l-a ucis pe acel Ioan, în inima mea se petrec nişte lucruri destul de ciudate. Ştiu că acel Ioan era un nevinovat şi că acest Nazarinean este un om care trece dincolo de fiinţa noastră omenească. Mă aflu în faţa unor taine mari, într-o răspîntie grea. Ceva îmi spune să mă opresc din drumul meu şi să merg pe un altul, dar parcă nu găsesc în mine destulă tărie să mă hotărăsc.

Maria se opri spre a răsufla şi, parcă, spre a se aduna. Apoi, se aşeză pe scoarţa bogată a peristilului şi petrecîndu-şi mîinile peste genunchi, rosti cu duioşie:

— Oh! Veronica, nu-mi dau seama ce se întîmplă cu mine... mă simt nu ştiu cum... Ca să nu mai spun că Nazarineanul tău a început să mă intereseze şi pe mine. Aseară am auzit cum că ar fi săturat cîteva mii de oameni numai cu cîteva pîini şi cîţiva peşti, pe care i-a avut un biet copilandru. Mai mult chiar: cel care mi-a spus a fost acolo şi se jura pe barba lui că a mîncat

pînă ce şi-a potolit foamea. Dacă e aşa, atunci trebuie să spunem că asta nu se întîmplă oricum. Poţi înşela şi poţi minţi un om, doi, dar nu cîteva mii, orice s-ar spune, nu.

— Da, aşa ceva am auzit şi eu, încuviinţă Veronica, privind-o lung.

— Şi ce zici?

— Zic că este o adevărată minune, şi încă una din cele mai mari şi asta mă face să cred că El nu este un om de rînd. De altfel, un om care vorbeşte cu Dumnezeu este ceva mai mult decît noi. în asta stă şi mărirea lui, dar şi puterea şi sfinţenia lui.

— Cine e El, Veronica şi de unde vine? De unde are El puterea asta şi cine i-a dat-o? iată lucruri care ar trebui lămurite, spre a şti ce se întîmplă aici şi ce avem de făcut. Ce taine mari au loc în lumea asta Doamne! Oare, va fi omul în stare să le înţeleagă? sfîrşi ea prinsă de îndoieli şi curiozitate.

Veronica o privea blând, cu gînduri noi şi întrebîndu-se dacă e vremea să-i împărtăşească marea descoperire", cum numise ea acele taine din viaţa Nazarineanului. Şi socotind că Maria Magdalena stătea gata s-o asculte, se aşeză alături şi, cu vorbe domoale, începu:

— Ascultă, Maria, ceea ce-ţi voi spune acum nu e nici de la mine, nici de la cineva străin, ci de la mama lui, cu care am stat de vorbă în casa lui Simon pescarul. Poate că într-o zi ai s-o cunoşti şi tu.

— Crede-mă, aş vrea, dar nu ştiu cum.

— Nazarineanul este fiul acestei femei. Numele lui e Iisus Hristos, dar lumea îi zice Nazarineanul, după numele satului Nazaret, în care s-a născut El, sau dacă vrei, în care a trăit.

— Nazaret? repetă ea. N-am auzit pînă acum de acest sat.

— Nici eu. E vorba de un sat nu prea mare, în partea de miazănoapte a Galileii. E un nume frumos, căci Nazaret înseamnă floare aleasă. Iar naşterea lui a fost altfel, nu ştiu cum să zic, deosebită de ceea ce cunoaştem noi. Ea mi-a spus cum, într-o zi, i s-a arătat un înger cu chip de om care i-a spus că Dumnezeu a ales-o

81

să nască pe acel Mesia rînduit de sus şi vestit de prooroci şi că El va slobozi pe Israil şi multe neamuri de robia păcatului.

— Cum vine asta, Veronica, îngerii pot lua chipul nostru?

— De ce nu, doar ei au fost făcuţi pentru om, nu pentru apă sau vînt. Şi apoi, dacă asta a fost voia lui Dumnezeu, nu mai are rost ca noi să iscodim cu mintea noastră de ce s-a întâmplat aşa şi nu altfel.

— Poate că ai dreptate, încuviinţă ea.

— Numele îngerului care i-a adus vestea era Gavriil. Numai că vestea asta a tulburat-o tare mult, căci ea nu era nici măcar căsătorită. Se afla încă sub tutela, sub grija unui tîmplar, un bătrîn al cărui nume era Iosif.

— Şi atunci?

— îngerul i-a spus să nu se înspăimânte, căci ceea ce se va zămisli într-însa nu este din poftă omenească, ci de la Duhul Sfînt.

Maria Magdalena privea acum lung, cuprinsă de nedumerire, căci nu înţelegea cum vine asta. Şovăia între adevăr şi îndoială, între credinţă şi poveste.

— E cu putinţă aşa ceva? Să naşti un copil fără să cunoşti această poftă bărbătească?

— Eu nu înţeleg ce ţi se pare de necrezut aici, răspunse Veronica blând, netulburată de vorbele ei.

— Mie, totul, mărturisi Maria sincer.

— Nu văd... mai întîi, aici e o taină. Şi dacă e o taină, e firesc să te întrebi de ce lucrurile s-au petrecut aşa cum s-au petrecut, iar nu aşa cum am fi vrut noi.

— Adică?

— A te întreba de ce s-a petrecut aşa şi nu altfel, e tot una cu a te întreba de ce tu te-ai născut femeie şi nu bărbat, sau de ce nu tu eşti împărăteasă, ci romanca".

— Ce vrei să spui? întrebă cu aceeaşi nedumerire.

— Vreau să spun că aici este o taină; şi încă o taină dumnezeiască. Adică aşa a vrut Dumnezeu. Aşa cum El a vrut — şi nu i-a fost greu — ca din pământ să-l facă

82

pe om, tot aşa a vrut ca acest om să se nască altfel de cum se naşte neamul omenesc.

— Asta se poate... şi?

— Nu uita că lui Dumnezeu toate îi sînt cu putinţă; dacă nu i-ar fi cu putinţă, atunci nu ar mai fi Dumnezeu. Aşa, ascultă-mă, Maria, căci taina aceasta nu e uşor de înţeles şi de ea s-or poticni mulţi.

— Spune, Veronica, spune, ceru ea.

— Uite, pe chipul tău se vede o fărîmă din razele soarelui şi-ţi încălzeşte pielea. Le simţi?

— Fireşte, le simt... uite-le, zise ea privind snopul de raze care pătrundea în casă.

— Ei bine, cum au pătruns aici, la noi?

:— Prin fereastră, răspunse zîmbind naiv, copilăreşte.

— Ei bine, tot aşa a fost şi vestirea îngerului Gavriil. Nu a fost nevoie de un bărbat conceput după mintea noastră, ci de o umbrire de sus, care a făcut ca dintr-o copilă să se nască alesul lui Dumnezeu.

—şi după aceea?

— Cînd a venit vremea să nască, Maria nu se afla în Nazaret. Plecase cu bătrînul Iosif în Betleem, ca să se înscrie în tablele recensămîntului ordonat de Roma. Şi acolo ea născu pe Iisus Nazarineanul, în staulul unor păstori unde rămăseseră pe vremea recensămîntului.

— Betleem zici, stăpînă? interveni Ursula.

— Da, Betleem; acolo s-a născut El.

— Stăpînă, eu am auzit pe rabinul Rab spunînd că unul din proorocii noştri, Zaharia sau Mihea, nu ştiu care, a profeţit că acest Betleem a fost ales de sus ca loc de naştere pentru marele Mesia care va mîntui neamul lui Israil.

— Dacă ai citi sulul profeţilor, ai să găseşti ce-a spus proorocul.

— Oh! nu e nevoie, stăpînă, mi-am adus aminte. Uite vorbinddespre Betleem, proorocul spunea că din el va ieşi un mare povăţuitor pentru Israil şi că în zilele lui va începe un veac nou şi o lume nouă.

— Şi care e pricina pentru care El s-a născut într-un staul şi nu într-o casă de oameni? întrebă Maria.

83

— Pentru că, se vede, în ziua când ei au ajuns în Betleem n-au mai găsit nici un adăpost în altă parte decît în peştera acelor păstori.

— Se poate, dacă nu uităm că Betleemul nu este un oraş prea mare.

Veronica continuă:

— Şi în noaptea în care s-a născut Nazarineanul s-au întîmplat lucruri neobişnuite. Pe cer s-a arătat o stea mare şi strălucitoare, chiar deasupra staulului.

Maria Magdalena tresări:

— Veronica, nu cumva vrei să vorbeşti de steaua aceea după care au mers nişte crai din laturile răsăritului şi pe care, pare-mi-se că au găsit-o ei stând deasupra lăcaşului în care se afla un împărat? Oh! cîte nu vorbea lumea despre acest împărat şi despre stea.

— Ea este, fără doar şi poate, şi eu am auzit de ea, încuviinţă Veronica. Atunci a prins a vorbi şi Ursula, care, neuitînd mai întîi să zîmbească unor întîmplări mai demult, zise:

— Oh! stăpînă, buna mea stăpînă! Cîte nu am tras eu de la această stea din pricina ta!

— Din pricina mea, Ursula?

— Da... îmi cereai să-ţi spun întâmplarea cu naşterea acelui împărat mare şi bun şi eu îţi povesteam. Şi cînd ajungeam aici, la stea, îmi cereai să-ţi arăt şi steaua. Şi ţi-o arătam pe aceea care mi se părea mie mai luminoasă şi mai arătoasă, deşi ştiam bine că steaua de atunci nu era tot una cu ceea ce vedeai tu... dar tu credeai că aşa e...

— Aşadar, mă păcăleai, Ursula?

— Fireşte că te păcăleam, stăpînă. De unde eram eu să aduc o stea pe cer ca aceea care a fost atunci la naşterea Nazarineanului? se apără bătrîna.

— Cum arăta, Ursula, socotesc că tu ai văzut-o, întrebă Maria, prinsă de o nouă curiozitate.

— Oh! stăpâna mea, am văzut-o. Uite, parcă şi acum o am înaintea ochilor. Era o stea mare, avea o lumină strălucitoare şi frumoasă. Nici o stea de pe cer nu mai avea strălucirea ei. Şi nu mergea, cum merg celelalte stele.

84

— Dar cum merg stelele pe cer? întrebă Maria, neştiind nimic despre rostul astrelor.

— Oh! stăpînă, toată lumea ştie că stelele merg de la răsărit la apus. Te poţi încredinţa de mersul lor urmărindu-le într-o seară.

— Ei bine, cum mergea steaua aceea?

— De la miazănoapte spre miazăzi şi tocmai asta i-a făcut pe mulţi să vadă în ea un semn nou. Mulţi credeau că ea ar prevesti ceva rău, dar atît cît am luat noi seama, nu s-a întîmplat nimic rău. Rău e, poate, că ne aflăm sub stăpînire străină, dar asta e altceva. Şi apoi, steaua

asta lumina şi ziua şi mergea tare aproape de pămînt.

— Era o stea neobişnuită, Ursula, dacă nu mă înşel, luă seama Maria. Şi lumea ce zicea?

— O privea, se crucea şi-şi vedea de treabă, aşteptând acel război de care ştiam toţi că va începe între perşi şi romani. Dar n-a fost nici război, nici secetă, şi nici boală.

— Da, aşa e, reluă Veronica. Cărturarii noştri au căutat semne în cărţi şi nu ştiu dacă au găsit sau nu. Cineva a scos un zvon cum că steaua asta a adus în Israil un nou împărat. Auzind Irod cel Mare un zvon ca ăsta, nefiindu-i pe plac — căci el nu era din neamul iudeilor — s-a tulburat, socotind că acesta îi va lua locul.

— Da, Irod, monstrul fără milă cum îi ziceau oamenii; am auzit vorbindu-se că ar fi fost rău şi lacom.

— A fost omul romanilor, deşi aceştia nu prea au avut încredere în el. Cu noi, s-a purtat urît. Totuşi,..s-a îngrijit de marele templu, dar pentru asta a golit toată vistieria sinagogii şi e greu de spus că nu i-a rămas şi lui ceva din toată povestea asta.

— Se spune că ar fi avut zece neveste şi vreo treizeci de ţiitoare, interveni Ursula. Pe unele le-a ucis chiar el.

— De ce?

— Ca să nu dezvăluie secrete de ale împărăţiei. Iar pentru că a avut unele neînţelegeri şi cu unii din membrii sanhedrinului, a pus de i-a ucis, pe faţă sau în ascuns.

— Şi nu protesta nimeni, Ursula?

— Cine ar fi îndrăznit să i se împotrivească monstrului? Aşa a putut să ucidă pe cine a poftit şi mai ales pe cei care i-a bănuit că-i sînt potrivnici. A ucis pe cumnatul său Aristobul, mare arhiereu şi vrednic urmaş al macabeilor, învinuindu-l că ar fi urzit un complot împotriva sa. L-a ucis pe bătrînul său socru Alexandru şi pe mătuşa Alexandra, pentru aceeaşi pricină... pe cumnatul său Iosif, pe tînărul prinţ Aristobul — care îi era nepot — şi pe bătrînul rege Ircan al doilea, în vîrstă de optzeci de ani. Şi-a ucis şi cîteva soţii şi pe unii din fiii acestora, Mariamna, frumoasa principesă asmoneie fiind singura din pricina căreia, se zice, a suferit nespus de mult. Oh! bunele mele stăpîne, Irod n-a ştiut ce e mila de om, sfîrşi Ursula cu un aer trist, Irod a fost un împărat rău.

— îţi mai aminteşti, Ursula, reluă Veronica cu glas domol când tu mă speriai şi-mi spuneai că dacă nu fac asta sau asta vine Irod şi mă ia?

Ursula zîmbi cu o uşoară mîndrie, dar şi cu o urmă de duioşie şi acelaşi lucru făcură şi cele două femei la rîndul lor, amănuntul trezind amintiri din vremea copilăriei. Apoi, Maria îi ceru să-i spună ce s-a mai întîmplat după aceea.

— Odată cu cercetătorii noştri au început să cerceteze şi cei din Persia care cum ştiţi, se pricep în ştiinţa astrelor. Şi cum aveau cărţile noastre, au găsit nişte date şi semne care se potriveau bine cu steaua care s-a arătat la miazăzi de ţara lor. Călăuziţi de ea, au venit în Palestina şi în drumul lor spre Betleem au trecut prin Ierusalim. Aşa se face că oamenii lui Irod i-au luat şi i-au dus la curtea sa.

— Irod i-a ucis şi pe ei?

— Nu, nu i-a ucis. Deocamdată au vrut să afle ce ştiu despre noul împărat. Şi, viclean fiind, le-a cerut ca, dacă-l vor găsi, să vină să-i spună şi lui, ca şi el să meargă să i se închine, cum se obişnuieşte.

— Şi ce-au făcut craii?

— Au plecat, călăuziţi de aceeaşi stea după razele căreia au mers pînă ce au ajuns la Betleem. Acolo, steaua

s-a oprit deasupra staulului în care se născuse Nazarineanul.

— L-au găsit?

— Da, l-au găsit. Şi ei i s-au închinat, după datină şi au adus, tot după obicei, nişte daruri.

Melchior — om în vîrstă, cu părul alb şi barba argintie — i-a adus aur ca unui adevărat împărat.

— Şi cel de al doilea?

— Cel de al doilea se numea Gaspar. Era un bărbat tînăr şi fără barbă; el i-a adus în dar tămâie, aşa cum i se aduce lui Dumnezeu.

— Iar cel de al treilea?

—cel de al treilea, Baltazar, i-a adus un dar prea puţin potrivit pentru un copil care abia a venit pe lume.

— Ce te face să crezi asta?

— Darul lui: smirna. Cum ştii, smirna este un dar adus celor morţi. Ea aminteşte de sfîrşitul vieţii şi eu zic că Baltazar prea s-a grăbit să aducă unui copil un astfel de dar.

— Şi de ce moartea lui şi nu a altora? întrebă Ursula.

— De pildă, a cui?

— A acelora a căror învăţătură nu se potriveşte cu învăţătura lui, căci doar în lume sînt atîtea legi, dar nu seamănă două la un fel.

— Asta eu nu mai ştiu, Ursula. Dumnezeu face ce socoteşte El, nu ce vrem noi. Cei trei crai i-au găsit acolo şi pe păstori şi aceştia le-au spus cum că în noaptea aceea nişte îngeri au coborît din cer şi i-au cîntat un imn de slavă. Şi tot ei le-au spus să nu se înspăimânte de ceea ce văd, căci în noaptea asta s-a născut Mesia, noul împărat al lui Israil şi al acestei lumi.

Oarecum contrariată de o vorbă ca asta, Maria se răsuci din locul său şi privind lung spre Veronica, întrebă:

— A spus îngerul asta?

—a spus, Maria, nu uita că mama lui a fost de faţă şi ea nu se înşeală.

— Atunci El este acel Mesia de care au vorbit proorocii şi pe care noi îl aşteptăm.

87

De ce n-ar fi, Maria? Vorba asta a spus-o doar mama lui şi-i o femeie ce merită toată încrederea. Şi aşa, cum spuneam, după ce magii s-au închinat celui născut de curînd, sfătuiţi de înger, noaptea în vis, s-au întors, pealtă cale, în ţara lor.

— De ce au făcut asta?

— Pentru că Irod avea de gînd să ucidă acest prunc, de care se temea. Aşa că ei nu au mai trecut prin Ierusalim, ceea ce a însemnat o grea mînie şi tulburare pentru crudul Irod: a dat poruncă neînduplecată ca toţi copiii —până la vârsta de doi ani — să fie ucişi. Nimeni nu mai ştie acum cîţi copii au pierit nevinovaţi din porunca monstrului fără milă. Cei care au fost la Betleem spun că în afara oraşului se află o gropniţă pe care nu o astupă nici vremea şi nici mîna omului şi în care ar fi fost aruncaţi aceşti copii.

— Iată de ce părinţii noştri ne speriau cu Irod, luă seama Maria, care asculta cu o atenţie aproape evlavioasă. La rîndul ei, Veronica continuă:

— Şi pentru că viaţa copilului era în primejdie, un înger se arătă lui Iosif, în vis şi-i ceru să plece numaidecît în Egipt, unde nu-l mai ameninţa nimeni.

—cam departe, orice s-ar zice. Şi cît au stat acolo?

— Pînă la moartea lui Irod cel Mare, adică aproape vreme de trei ani.

— A murit ca un cîine, zise Ursula.

— Aproape ca un cîine, o ajută cu bunăvoinţă Veronica, adăugând:

— A murit de o boală grea, ros de viermi care l-au mîncat de viu. Punea carne proaspătă peste răni, dar viermii nu se atingeau de ea, ci preferau stîrvul împăratului. Nici un leac nu i-a ajutat, de unde se vede că unde este pedeapsa lui Dumnezeu, omul nu mai poate îndrepta nimic. Ştiind că o să moară, a mai pus la cale o ucidere a unor sfetnici odată cu cîteva sute de iudei în care nu avea încredere. Din fericire, omorul acesta nu a mai avut loc. în schimb, a izbutit să-şi omoare fiul care tocmai urma să-şi sărbătorească nunta. L-a ucis în vreme ce mînca un măr, aflîndu-se închis în temniţa palatului.

— De la Irozi te poţi aştepta la orice, constată întristată Maria Magdalena.

— Da, stăpînă, interveni iarăşi Ursula, îţi aminteşti, desigur, în noaptea în care a murit Irod, fiul său Arhelau a făcut o petrecere cu ostaşii săi de s-a dus vestea pînă la Roma.

Din întîmplare, eu am văzut înmormîntarea lui Irod. A fost o procesiune cu adevărat împărătească. Aşa ceva nu se vede oricînd. Irod se odihnea pe un pat de aur împodobit cu pietre scumpe. Era îmbrăcat cu o mantie de purpură violetă brodată cu fir de aur; pe cap avea coroana lui cu diademe la care ţinea atît de mult. în mînă ţinea sceptrul domniei care era numai diamante, de sus pînă jos. A fost dus la mausoleul lui de armată şi slujbaşi şi s-au folosit mai bine de cinci sute de litri de mirosuri şi arome, lucru nemaipomenit. Vasele de aur şi argint ce i-au aparţinut le-a dăruit împărătesei Iulia de la Roma, iar pe cei ce i-au fost credincioşi i-a miluit cu dinari şi ţechini de aur. Fireşte, a fost şi norodul de faţă, dar acesta nu-şi putea arăta bucuria pentru moartea tiranului, căci nu i-ar fi fost prea bine.

La cîteva zile numai după aceea, Arhelau a lepădat doliul şi a chemat poporul la un ospăţ unde s-a băut pînă într-atît încît nu se mai vedeau unul pe altul. Iar a doua zi, pentru o pricină pe care n-a ştiut-o nimeni, Arhelau măcelări vreo patru mii de iudei — şi asta se întâmplase tocmai în vremea praznicului pascal, aşa că oamenii plecară la casele lor, ca nu cumva urgia să-i prindă şi pe ei.

Maria Magdalena ascultase cu o atenţie încordată, înspăimîntată şi impresionată; rosti cu glas scăzut:

— Iată nişte întîmplări pe care le-am uitat demult şi despre care nu bănuiam că va veni vremea să mi le reamintesc. Cred că Irod a fost mare nu prin binele, ci prin răul pe care l-a făcut. Şi, spune, Veronica, după moartea lui Irod ce a mai fost?

— Da, ascultă... murind Irod, bătrînul Iosif, Maria şi copilul lor s-au întors în Nazaret, de unde erau şi unde aveau o casă. Aici au rămas multă vreme şi aici şi-a petrecut Iisus copilăria. Caius îmi spunea că în

Nazaret, Iisus avea un copil de joacă, Iuda, care l-a bătut cîndva, din te miri ce. Îmi povestea anume cum o dată se jucau amândoi cu lut moale, făcând păsărele şi animale de tot soiul. Ale Nazarineanului ieşeau totdeauna mai chipeşe şi mai frumoase. Suflînd, într-o zi peste ele, păsărelele au prins viaţă şi au început să zboare şi să cînte. Ale lui Iuda erau mai urîte şi a suflat şi el, dar păsărelele au rămas locului. Iuda S-a supărat, a vrut să-i strice lucrul său şi i-a dat o palmă.

Altădată, copiii l-au suit pe un măgăruş şi au început a-l numi împărat, închinîndu-i-se ca şi cum ar fi fost. Ba, cineva i-a făcut şi o cunună de flori şi i-au pus-o pe frunte şi aşa ceva l-a supărat pe Iuda. înfuriindu-se pentru cinstea ce i se aducea numai lui Iisus, i-a scos cununa de flori de pe cap şi i-a pus una de spini, care i-a sîngerat fruntea.

— Copilării, Veronica, cine se poate supăra cu adevărat pe copii, socoti Maria. Dar Caius, de unde ştie toate astea?

— Iată ceva ce nu ştie numai El. Eu cred că dacă tu te-ai duce în Nazaret, ai afla mai multe decît ştie Caius.

—s-ar putea, încuviinţă ea, găsind că Veronica avea dreptate. Şi ce a mai fost?

-— Da, a mai fost ceva: Iisus a stat în Nazaret pînă la vârsta de treizeci de ani. câtă vreme a trăit bătrînul Iosif, l-a ajutat pe acesta la lucrul său. Murind el, grija mamei şi a casei a rămas în seama sa, ca în oricare familie din neamul nostru. Dar cînd a împlinit treizeci de ani, a părăsit Nazaretul şi a plecat să-l caute pe Ioan, ruda sa. Acel Ioan pe care l-a ucis Antipa.

— Ah! nu-mi aminti de seara aceea, ceru ea, înfiorându-se toată cu gîndul la întîmplarea aceea la care fusese de faţă.

— Găsindu-l pe Ioan, i-a cerut să-l boteze şi acesta l-a botezat în apa Iordanului, deşi el a mărturisit că între ei doi Nazarineanul este mai mare şi mai vrednic înaintea lui Dumnezeu.

Cei care au fost de faţă se jură că acolo, la vremea botezului, au auzit un glas din cercare a rostit cuvinte de care e greu să nu ţii seama.
90

— Anume?

— Acesta e Fiul meu iubit, pe El să-L ascultaţi...

— Eu nu ştiu, dar un cuvînt venit din cer nu poate fi decît al lui Dumnezeu.

— Vrei să spui că în cer Dumnezeu are chip asemenea omului?

— Pe Dumnezeu nu-l poate opri nimeni să ia un chip asemenea nouă în momentul cînd El vrea să se lase văzut de om. Dacă Dumnezeu i-ar vorbi omului ca spirit,nevăzut sau în chip de frunză, să zicem, bietul om ar fi pus într-o grea încurcătură. Dacă i s-ar înfăţişa în alt chip, omul nu ar avea încredere şi nu s-ar apropia de El.

— Poate că da, încuviinţă Maria prea puţin convinsă. -Şi după ce s-a botezat, ce a mai fost?

— Nazarineanul s-a retras într-un pustiu, nu prea departe de noi, unde a petrecut în post şi rugăciune vreme de patruzeci de zile.

— Şi asta, pentru ce?

Pentru că un om ca el avea nevoie să fie întărit într-o desăvîrşită biruinţă morală. Numai că după aceste patruzeci de zile a venit diavolul să-l ispitească.

— Nu înţeleg ce vrei să spui, mărturisi ea cu oarecare confuzie.

— Nimic greu, Maria. Diavolul a socotit că, după atîta vreme de post, Nazarineanul a flămînzit. Deci, nimic mai potrivit pentru omul flămînd, decît mîncarea. De -aceea, apropiindu-se de El, i-a cerut să facă pîine din piatră şi aceasta i-ar fi potolit foamea. Dar Iisus nu a făcut aşa, ci l-a certat spunîndu-i că omul poate trăi şi fără pîine, dacă are învăţătura lui Dumnezeu.

— Aşa ceva parcă scrie şi în legea noastră, nu e -aşa? observă ea.

— Da, Maria, tot aşa zice şi Moise. Apoi, l-a pus pe aripa marelui templu şi i-a cerut să se arunce de la înălţimea aceea de aproape patruzeci de picioare, spunînd că îngerii îl vor ajuta să nu i se întîmple nimic rău.

— Ei bine, aşa ceva ar fi moarte curată, zic eu.

— Fireşte. De aceea, Nazarineanul n-a primit să facă asta nici acum, spunîndu-i că, legea lui Moise cere ca nimeni
91
să nu ispitească puterea lui Dumnezeu. Atunci,, diavolul i-a cerut să i se închine lui, făgăduindu-i că îi va da în schimb toate împărăţiile acestei lumi şi slava ei.

A zâmbit Maria şi, mirată de semeţia diavolului, a zis:

— Dar ce, el e stăpînul lumii şi el hotărăşte soarta ei?

— Vezi, tocmai în asta stă greşeala cea mai mare a diavolului şi n-a luat seama că minţea cu atîta neruşinare. De aceea, supărat, Nazarineanul l-a alungat şi, diavolul s-a dus ruşinat şi umilit. Apoi, lăsînd pustiul, Iisus a venit în părţile noastre, unde şi-a găsit cîţiva prieteni printre pescari. însoţit peste tot de ei, de atunci săvîrşeşte atîtea lucruri minunate de care lumea vorbeşte cu respect, dar şi cu ură, căci sînt şi oameni care nu se împacă cu felul său de a fi. Aici, în Capernaum unii din slujitorii sinagogii noastre au vrut chiar să-l ucidă. A scăpat mulţumită unor prieteni care i-au înlesnit fuga, mai înainte de a i se întîmpla vreun rău.

— Da, Veronica, zise ea înduioşată, şi eu am auzit de întâmplarea asta, cînd erau să-l ucidă cu pietre. De altfel şi Pandera ştie de aceasta. Numai că el îl socoteşte pe Nazarinean un răzvrătitor, nu un profet. Dar nu un răzvrătitor împotriva ordinii publice, ci împotriva ordinii morale pe care o avem noi. Răzvrătirea lui e împotriva legii mozaice, nu împotriva ordinii romanilor.

— Eu cred, Maria, că pe Iisus nu-l interesează stăpânirea romană, ci legea noastră. El cu ea se războieşte şi cu cărturarii şi fariseii noştri, dar nu toţi înţeleg asta.

— Eu nu l-am văzut niciodată şi nu l-am auzit vorbind, mărturisi femeia cu oarecare mîhnire. Nazarineanul ocoleşte Tiberiada, şi asta, se înţelege, din pricina lui Antipa, fiul monstrului fără milă. Dacă el l-a ucis pe Ioan fără nici o vină, cu atît mai curînd l-ar ucide şi pe Nazarinean care are atîţia duşmani, cum spui tu. Dar ştiu eu?...

Atunci a apărut unul din ostaşii lui Antipa, care,, plecîndu-se respectuos înaintea mariei Magdalena, spuse cu vorbă tare:

92

— Fii fericită, slăvită stăpînă.

— Pace ţie... care e porunca?

— Slăvitul meu stăpîn a fost numit ajutor de comandant al garnizoanei din Colonich şi acum...

Maria îi făcu semn să tacă: ştia şi, de aceea, ştirea nu-i făcu nici o impresie. Ba, într-un fel, nici nu-i plăcea şi nici nu o interesa.

Drept vorbind, Antonio dorise o asemenea numire, dar nu aici. Colonich nu era un oraş de seamă. Casele aveau o înfăţişare urîtă, iar străzile erau pline de praf şi de noroi în anotimpul ploios. Ştia că legionarii romani sînt răi, leneşi, beţivi şi gata de ceartă din te miri ce. Garnizoana era aşezată în apropierea uneia din cele patru căi ale Ierusalimului care lega marele oraş de celelalte provincii romane.

Colonich era un fel de pedeapsă pentru un om cumsecade cum era Antonio. Acolo te plictiseai de moarte. Ca să petreci puţin, trebuia să vii la Ierusalim. Aici te îmbătai şi dacă nu te încăierai cu nimeni, rămîneai la una din femeile care circulau pe străzile dosnice aleoraşului. Colonichul avea toate păcatele lumii, căci era un oraş plin de borfaşi, străini vicioşi, beduini suspecţi şi cruzi. Aceştia stăteau ziua în ascunzători greu de găsit în deşertul stîncos, iar noaptea atacau caravanele pe care le jefuiau, la nevoie nedîndu-se în lături nici de la omorîrea vreunui călător.

Populaţia, docilă din interes şi răzvrătită din fire, se răscula, se arăta nemulţumită pentru orice fleac şi-i acuza pe romani de toate relele lumii.

Rostul lui Antonio era tocmai acela de a face puţină ordine şi a aduce o fărîmă de morală în această parte a imperiului roman, dar să asigure şi o bună circulaţie pe artera care se pierdea dincolo de hotarele Galileii. Dacă el se împăcase, pînă la urmă şi cu acest barbar sălbatec şi nefericit Colonich, era pentru că, socotea el, Maria Magdalena putea rămîne, astfel, numai a lui.

Ea reflectase la toate acestea şi după cîteva clipe de tăcere, frîngîndu-şi degetele într-o pocnitură uşoară zise:

93

— Vezi tu, Veronica, Antonio mi-a cerut să-l însoţesc dacă va izbuti să scape de Tiberiada şi eu i-am făgăduit că voi merge. El m-a încredinţat că acolo voi duce o viaţă care nu se va deosebi de viaţa împărătesei şi că nu-mi va lipsi nimic. Şi nu mă îndoiesc că va fi aşa...

— Adică vei avea şi nişte ospăţuri cu sînge de om? glumi ea.

— Oh! ferească cerul de aşa ceva, se apără, acoperindu-şi faţa cu mîinile amîndouă. îmi ajunge ce am văzut atunci. S-ar putea să meargă cu noi şi tatăl său, tribunul Tullius Lamia Justus... ar trebui să stau de vorbă cu Antonio, mai întîi...

— Aşadar, pleci? zise Veronica, văzînd-o că se ridică.

— Da, Veronica, trebuie să-l văd pe Antonio. Ne mai întîlnim...

— Fireşte că da; vino oricînd...

— Şi dacă voi pleca, cine ştie cînd ne vom mai vedea...

— Poate că şi eu voi muri, Maria.

— Dar vei învia, nu e aşa?

— Da... la judecata de apoi, cum zicea Nazarineanul.

— Asta eu nu o mai ştiu, răspunse ea însoţindu-şi cuvintele de un zîmbet reţinut, tainic. Şi, după ce o îmbrățișă, porni încet, ducînd în suflet povara unei bucurii care înflorea nevăzută peste viaţa ei tulburată de atîtea întîmplări.

Ceea ce descoperise acum era de o măreţie covîr şitoare şi amănuntele despre Nazarinean pe care i le dezvăluise Veronica o înduioşau şi o chemau spre El cu o tulburare nespus de plăcută pe care, de acum nu mai era stăpînă.

— Să mergem, spuse ea ostaşului, deşi gîndurile îi erau cu totul altele.

9.

Nazarineanul tocmai părăsise lacul Ghenizaretului. Oamenii continuau încă să vorbească despre întîmplarea

aceea cînd Nazarineanul săturase atîta lume cu numai cîteva pîini şi cîţiva peşti.

— Greu de crezut, frate Timeu, spusese cineva prins de îndoială, dar şi de ură.

— Dacă nu aş fi fost de faţă şi dacă eu însumi nu aş fi mîncat din pîinile astea, poate că tot aşa aş zice. Dar am mîncat şi odată cu mine au mîncat cîteva mii de oameni. Şi ceea ce văd o mie de oameni, nu poate tăgădui unul, se apără Timeu cum socoti.

— Şi totuşi, greu de crezut, măi omule, stărui acela în îndoiala sa.

— Greu sau nu, acesta este adevărul. Şi apoi, eu nu înţeleg de ce omul trebuie ca mai întîi să vadă şi după aceea să creadă. Iată, nu pot să nu mă întreb: dacă şi tu, din întîmplare, ai fi fost atunci acolo, ce ai fi zis acum?

. — Cred că tot aşa aş fi zis: nu se poate. Şi aş mai zice ceva, frate Timeu... zic că şi tu eşti unul din cei ce-şi spun ucenicii lui şi atunci te înţeleg şi înţeleg de ce susţii cu atîta înverşunare că proorocul tău este Mesia cel aşteptat şi că este îndreptăţit să se socotească pe sine însuşi Fiul lui Dumnezeu.

— Oh! frate Matia, se apără acesta, să nu mergem mai departe cu bănuielile noastre, căci şi eu, asemenea ţie sînt tot un iudeu care ascult de legea lui Moise. Mă auzi şi mă înţelegi? Nu ştiu cine este acest Iisus şi de unde a venit. Dar eu nu pot să nu spun ceea ce am văzut. Crede-mă, acest lucru aşa s-a întîmplat, cum ţi l-am spus; şi aşa este. Ceea ce ţi-am istorisit eu îţi pot spune aidoma cîteva mii de oameni care au fost acolo. A fost un copilandru care avea la el cîteva pîini şi cîţiva peşti şi el i le-a dat Nazarineanului... cum s-au putut sătura cîteva mii de oameni numai cu atîta, eu nu mai ştiu şi nici nu-mi bat capul să ştiu. Dacă El e Fiul lui Dumnezeu, atunci eu, după legea mea, sînt dator să cred şi să nu pun întrebări, ca să nu ispitesc puterea sa.

A intervenit atunci Bartimeu, omul cunoscut cu numele orbul din naştere. Într-adevăr, Bartimeu fusese orb; acum nu mai era. Om între două vîrste, Bartimeu era o fire tăcută. îi plăcea să asculte, dar mai ales să i

se vorbească despre acel Iisus care-i dăduse vederea. Şi asta se întîmplase destul de simplu. Omul se născuse orb. Asta însemna că el avusese o copilărie tristă, sau, mai curînd, nici nu avusese copilărie. Cei de vîrsta lui, cînd nu-şi băteau joc de el, îl ocoleau, căci n-aveau nici ce să-i spună şi nici cum să se joace împreună. Poate că în sufletul lor nu era nici bucurie şi nici răutate, dar aşa înţelegeau ei să se poarte cu semenul lor.

— Ce faci, orbule? îi spuneau cîteodată. Ia seama să nu cazi în şanţ... dar nu-l ajuta nimeni.

Neputincios, tăcut, liniştit şi fără nici o împotrivire, Bartimeu primea vorbele lor grele şi răutăcioase, căci n-avea nici cui să se plîngă şi nici de ce să se împotrivească. îşi întreba, cu sfială, uneori părinţii, cu o mîhnire ce căuta să şi-o ascundă sub vorbe nevinovate :

— De ce m-am născut aşa?

Dar nu afla nici un răspuns care să-i aducă vederea şi nici ca să-l împace cu soarta sa. Numai tatăl, într-o seară, găsi nimerit să-i vorbească despre Nazarinean. Auzise vorbindu-se

prea multe lucruri despre El, aşa că sfîrşi prin a-şi îndemna fiul să-l caute pe acest Iisus:

— S-ar putea să-ţi dea vederea, căci doar a tămăduit atîţia bolnavi.

— Crezi tu că e cu putinţă aşa ceva?

— De ce nu? Dacă i-a scăpat pe atîţia de necaz, nu văd de ce nu te-ar scăpa şi pe tine... caută-l pe Nazarinean şi tu vei vedea, fiul meu.

— Dacă e aşa cum zici, atunci ajută-mă să-l descopăr.

—nu, Bartimeu, nu ar fi un lucru cuminte să ne amestecăm noi, părinţii tăi, într-un bucluc ca ăsta. Tu ştii că nu toţi se împacă cu vorbele şi faptele acestui prooroc şi asta ar însemna să ne alegem cu cine ştie ce necazuri.

— Se poate să fie cum zici, dar atunci înseamnă că se vor năpusti asupra mea.

— A, nu, cu tine este altceva; tu, fiind infirm, nu ai nici o răspundere în faţa legii.

Aşa a făcut: a plecat cum a putut şi l-a căutat pe Iisus pe unde a socotit şi a ştiut. L-a găsit în faţa sinagogii,

unde l-a auzit vorbind şi l-a ascultat cu luare aminte, căci îi plăceau vorbele lui. Apoi, şi-a făcut loc printre mulţimea aceea de oameni şi, îngenunchind înaintea lui, i-a spus:

—doamne, fă ca să văd şi eu.

— Crezi tu, Bartimeu, că pot face eu asta?

— Cred, Doamne, căci tot tu l-ai făcut pe şchiopul Ionatan să meargă şi Ionatan e vărul meu...

Şi Bartimeu a văzut. Şi fericit, cum nu a fost niciodată a spus:

— Iată, Doamne, acesta e soarele; şi el este lumina noastră de toate zilele. Şi iată, aceasta este pâinea pe care eu o mîncam şi nu ştiam cum arată. Acum ştiu şi înţeleg toate.

— E bine ce spui tu, Bartimeu şi e drept, a zis Iisus, mîngîindu-i creştetul capului.

Iar acesta a continuat cu înflăcărare:

— Şi mai ştiu ceva, Doamne. Ştiu să-ţi rămîn recunoscător şi în recunoştinţa mea nu mă tem să vorbesc despre întîmplarea asta în templul nostru de faţă cu toţi cărturarii noştri şi învăţătorii de lege.

— Să nu faci asta, Bartimeu, căci ar însemna să ridici pe mulţi şi împotriva ta şi împotriva mea. Pe mine mă vor urî, dar nu mă vor Înfrânge, dar pe tine te vor zdrobi.

— De vor cuteza, nu eu am greşit, Doamne, ci ei.

—-ei vor greşi, Bartimeu, dar nu vor avea conştiinţa păcatului.

Au auzit mai marii sinagogii că Bartimeu vede, dar nu s-au bucurat pentru vederea lui. S-au răzvrătit şi au început a tuna şi fulgera. Mai întîi, împotriva Nazarineanului.

— El e vinovat... calcă ziua sîmbetei, zi pe care Moise ne-a cerut s-o cinstim.

Apoi s-au răzvrătit şi împotriva lui Bartimeu, iar el s-a apărat cum a crezut şi cum a putut. Abia acum a înţeles că tatăl avusese dreptate să nu se amestece într-o treabă ca asta.

— Eşti un păcătos, Bartimeu, au zis ei. Iar proorocul tău un şarlatan de rînd. Ce, am ajuns să ne înveţi tu pe noi?

— Nu, nu eu vreau să vă învăţ, ci vreau numai să vă spun atît: cel ce m-a făcut să văd, se numeşte Iisus. Şi dacă El spune că este fiul lui Dumnezeu, eu cred că aşa este. Ce socotiţi voi: am stat între voi, orb fiind şi nu m-aţi făcut să văd. Spuneţi-mi, deci: mi se cade să cred vouă, sau să cred lui?

—noi spunem că eşti un prost şi un păcătos, iar proorocul tău un şarlatan care vrea să amăgească poporul. A amăgit el pe mulţi, dar nu şi pe noi.

— iată o treabă care vă priveşte pe voi, nu şi pe mine, a socotit Bartimeu.

Avea dreptate, căci nu-l privea pe el ce se va întîmpla cu învăţătorii de lege care se răzvrătiseră şi împotriva lui, ca şi împotriva Nazarineanului. Atunci cînd îşi căpătase vederea, el spusese că va vorbi despre aceasta oriunde şi oricui şi o făcuse cu o înflăcărare ce uimea pe

mulţi.

Acum, oamenii vorbeau despre înmulţirea pîinilor, a acelor pîini pe care le avusese Levi, copilul lui Iosua. Auzind că oamenii vorbesc tocmai de această întîmplare, socoti că era de datoria lui să nu tacă, mai ales faţă de acest Matia, poreclit şi Sperie Moarte, care părea a fi cel mai îndărătnic.

— Oameni buni, începu el cu voce domoală, păstraţi-vă firea şi nu ziceţi nu pot să cred, pentru că n-am văzut şi n-am fost acolo. Iată, nici noi n-am fost pe muntele Sinai cînd Dumnezeu i-a dat lui Moise tablele legii şi noi credem şi în ele şi în Moise şi în întâlnirea lui cu Iehova. Dacă aş fi un ticălos aş tăcea şi puţin mi-ar păsa de ce crede şi nu crede Matia. dar pentru că nu sînt, nu vreau să vă amăgesc cu vorbe fără rost. Chiar dacă aş vrea nu aş putea, căci voi nu sînteţi copii care iubesc basmele şi poveştile bune de adormit pruncii în leagăn.

— Vorbeşte, Bartimeu, vorbeşte, cerură cîţiva. Nouă ne place să te auzim vorbind.

98

— Nu, Bartimeu, ar fi mai bine să taci, zise Matia, căci s-ar putea să ai cine ştie ce necazuri de care nu mai scapi şi tragi şi pe alţii după tine.

— Nu, Matia, nu. Eu nu văd ce ar putea pătimi cineva care ar mărturisi că şi el a mîncat din pîinile lui Levi al lui Iosua, cu care Nazarineanul a săturat cîteva mii de oameni. Timeu, aici de faţă şi atîţia alţii ar putea mărturisi cum şi ce a fost acolo la Tiberiada. Iată, eu nu pot să vă ascund că Iisus mi-a dat vederea; doar mă cunoaşteţi şi ştiţi că m-am născut orb.

— Asta aşa e, Bartimeu, încuviinţară oamenii.

— Ei bine, oameni buni, care din noi L-ar putea defăima pe acest prooroc şi L-ar atinge cu vreo vorbă rea? Unde aţi auzit voi că Iehova îi ascultă pe păcătoşi? Iar dacă El se numeşte Fiul lui Dumnezeu, înseamnă că aşa este şi noi nu-i putem pune vorbele la îndoială doar pentru că aşa vrem noi. Aţi auzit că nu demult a înviat şi pe fiul mort al unei văduve din Nain.

— Da, aşa e, răspunseră cîţiva din jurul său.

— Ei bine, eu socotesc că n-ar fi rău să vă duceţi voi înşivă pînă acolo şi să vedeţi cu ochii voştri cele întîmplate în casa văduvei. Tînărul, care s-a întors de pe tărîmul celălalt v-ar putea spune multe lucruri despre viaţa de după moarte.

Fireşte, nişte vorbe ca acestea nu-i puteau fi pe plac lui Matia, ca unul care nu credea în învierea morţilor; contrariat de ceea ce auzise, îl Întrerupse pe Bartimeu:

— Unde ai auzit tu cum că ar mai învia omul de îndată ce a murit?

— Matia, eu nu vreau să te înşel cu vorbele mele. Eu ştiu că tu nu crezi în învierea omului şi că întîmplarea din Nain te tulbură şi te încurcă. Dar dacă te-ai osteni pînă acolo, poate că atunci vei înţelege cu adevărat ce s-a întîmplat. De ce nu vrei să vezi ce a fost la Nain? De ce te temi tu, Matia, de adevăr?

— Nu, Bartimeu, nu mă tem, răspunse acesta liniştit. Tu poţi spune acestor oameni ce vrei, dar asta nu înseamnă că ai să mă convingi şi pe mine de ceea ce crezi tu.

99

— Matia, continuă el cu un zîmbet nou pe buze, eu cred că o gîlceavă între noi nu are rost. Nu-ţi foloseşte nici ţie şi nici mie. Ar fi mai înţelept să mergem noi amîndoi la Nain şi să stăm de vorbă cu cel înviat din morţi.

— Se înţelege, interveni cineva, un drum pînă acolo e mai de folos decît o ceartă aici. Un om singur poate afirma orice; ar putea chiar să înşele buna credinţă a mai multora dintre noi.

Matia, fireşte, nu era de aceeaşi părere; tăgăduia şi una şi alta, renunţă, sub un pretext oarecare, să meargă la Nain, unde ar fi găsit un tînăr în viaţă, care abia murise şi acum se lăuda că l-au înviat Nazarineanul şi lacrimile mamei.

Atunci se apropie un om cam de aceeaşi vîrstă cu el şi, fără să se ruşineze sau să se teamă de ceilalţi, îl întrebă despre profet.

— Dar, Tobie, crezi tu cu adevărat în El? întrebă Bartimeu bucuros.

— Desigur, cred, Bartimeu, căci eu însumi am fost de faţă cînd El a tămăduit nişte leproşi

şi nişte ciungi. Eu zic că poporul nostru nicicînd nu a avut un prooroc mai mare ca El. Unde crezi că l-am putea găsi? Bartimeu se codi să răspundă şi, ocolind adevăratul răspuns ce-l aştepta Tobie, zise:

— Poate că acum nu mai e acolo, dar dacă mergi cu mine, s-ar putea să-l găsim.

— Merg, Bartimeu, merg, zise el voios.

— Mergem şi noi cu voi, li se alăturară cîţiva şi asta îl înverşuna din nou pe Matia, care zise cu ciudă:

— Ce oameni fără minte! Sînt sigur, nici unul nu veţi sfîrşi bine, îi ameninţă el.

Un ceas mai tîrziu erau în casa lui Andrei. Binevoitor şi cu vorbă blîndă, fiind vremea cinei, pescarul îi pofti în casă. Cină e numai un fel de a vorbi, căci acesta era obiceiul pescarului: cel care-i călca pragul casei trebuia să se înfrupte cu mult-puţinul pe care-l avea. Oamenii gustară cu voie bună şi după ce mulţumiră, vorbiră şi despre pricina pentru care veniseră. Andrei îi ascultase tăcut, căutînd parcă o taină nouă în vorbele

100

lor. Bartimeu îi era cunoscut şi nu venea acum întîia oară în casa lui. Avea încredere şi în ceilalţi, căci doar erau cunoscuţii lui Bartimeu. Cumpănise în fel şi chip vorbele lor şi încredinţat de buna lor credinţă, le ceru să se aşeze şi să-l asculte cu luare aminte, căci vorbele sale nu însemnau numai liniştea lui, ci şi a lor.

Aşa aflară ei cum l-a cunoscut Andrei pe Nazarinean şi le arătă pricina pentru care îl îndrăgise şi rămăsese lîngă El. Şi el şi alţii. învăţătura lui îi place şi ea pătrunde în toate inimile oamenilor. Toţi oamenii sînt fiii aceluiaşi Dumnezeu şi ei îşi sînt datori unii altora cu dragoste. Ura îl înjoseşte pe om, naşte ură şi aduce ură. A rămîne în dragoste pentru om şi a trăi în credinţă pentru Dumnezeu este a dobîndi împărăţia aceea pe care El ne-o făgăduieşte Tuturor. Ba, ceva mai mult, El este acel Mesia de care ne-au vorbit toţi proorocii noştri şi de aceea se şi numeşte pe sine Fiul lui Dumnezeu. E drept, la început nu ştiam cum vine asta, dar acum, ne-am încredinţat că aşa este. învăţătura lui, faptele lui, nu pot fi decît ale lui Dumnezeu. Noi înşine am fost martorii atîtor întîmplări minunate de care nu te mai poţi îndoi. Ionatan, Caius, Parmena şi atîţia alţii au scăpat de beteşugurile lor. Iar învierea fiului văduvei din Nain a dus şi pe mai mulţi de partea lui Iisus, pe care noi îl numim învăţătorul nostru şi al multora.

Bartimeu asculta fericit. Cuvintele lui Andrei îi plăceau şi-i trezeau în inimă o bucurie fără margini, inundîndu-i chipul într-o adevărată euforie şi asta vedeau şi cei din jur. Aşa ceva i se întîmpla ori de cîte ori auzea pe cineva vorbind despre Nazarinean, dar mai ales cînd îl auzea pe acest pescar care era mai toată vremea în preajma proorocului.

Dar Bartimeu mai ştia ceva: ştia anume că nici vorbele şi nici faptele Nazarineanului nu erau pe placul unora din semenii lui. Printre aceştia era şi Sadoc Ben Nafturi, rabinul sinagogii. Sadoc era un om aspru, crud şi dispreţuitor cu toţi, dar mai ales cu cei mici. Mulţi se temeau de el, dar nu şi Bartimeu, deşi el încă nu avusese prilejul să stea vreodată de vorbă cu rabinul.

101

S-a plîns, mai întîi, comunităţii din Ierusalim de cei doi. Plîngeriie lui se sfîrşeau mai totdeauna cu aceleaşi cuvinte ... Din pricina pescarului Andrei şi a lui Bartimeu, care a fost orb şi acum vede, comunitatea noastră a ajuns în primejdie. Dacă voiţi ca rătăcirea de pe urmă să nu fie mai grea decît cea dintîi, cereţi arestarea orbului şi să fie dat judecăţii de către luminatul nostru sinedriu“. Au citit sinedriştii şi plini de mînie, au zis unii către alţii:

— Nu este numai plîngerea lui Sadoc Ben Nafturi...

— Prea multă zarvă din pricina acestui Nazarinean...

— O să vină vremea cînd or să rămînă sinagogile goale...

— Cred că a venit vremea să sfîrşim cu acest răzvrătit care ne răstoarnă legea...

— Ar trebui înştiinţat şi procuratorul roman; romanii sînt stăpînii noştri şi nu e bine să ne

punem rău cu ei...

A vorbit, apoi, Aviatar, mai marele lor care a cumpănit toate cu luare aminte şi a zis:

— Ar trebui, mai întîi, să sfîrşim cu orbul Bartimeu de care se plînge prietenul nostru Sadoc.

Au încuviinţat şi ceilalţi şi au hotărît să se facă aşa cum a cerut Aviatar. Apoi au dat împuternicire şi înscris la mînă lui Saul care să întocmească arestarea şi judecarea lui Bartimeu.

Aşa au început să se adune necazurile pe casa orbului Bartimeu. Prudent şi cu luare aminte, ca unul care se pricepea la astfel de treburi, Saul zisese:

— Să nu se facă tulburare între oameni.

Saul era un bărbat îndeajuns de scund,puţin cam gras, iar faptul că purta o barbă mare, neîngrijită, făcea, cu pleşuvia ce avea, să pară şi mai mare. Vorbea mult, cu judecată şi era neînduplecat în hotărîrile ce lua. Din cauza inteligenţei şi a culturii ce-şi însuşise la marii învăţaţi ai vremii, Hillel şi Gamaliel, era greu de înfruntat. Ceea ce nu izbutea un sinedriu întreg, izbutea Saul din Tars de unul singur.

— Să fie chemaţi şi judecătorii, a cerut el.

102

— Au fost înştiinţaţi pînă la unul, a răspuns Sadoc, mulţumit.

— Şi să se ia aminte, cînd vom pune mîna pe el, să caute să fie singur.

Bărbat cu pricepere în astfel de treburi şi cu înalt simţ judecătoresc, Saul prevăzuse şi orînduise toate cu un calcul ce nu putea da greş. Un singur lucru nu prevăzuse şi asta avea să-l descumpănească puţin şi să-l tulbure: nu prevăzuse că Bartimeu nu avea să se opună arestării. Nu încercase să se opună, căci ştia că vorbele piezişe ce i se tot aruncau de unii şi de alţii îşi aveau rostul şi ele, oarecum, îl pregătiseră pentru un necaz ca ăsta. Cînd l-au încolţit şi i-au cerut să meargă cu ei, căci trebuie să se înfăţişeze înaintea marelui judecător, Bartimeu a zis cu glas domol:

— Păi dacă ziceţi, oameni buni, că este vorba numai de atît, să mergem. La ce bun să lăsăm pe cinstiţii judecători să se frămînte, aşteptîndu-ne pe noi?

Când Bartimeu se înfăţişă lui Saul, acesta rămase năucit. Gîndise, ba se temuse chiar, că Bartimeu era un adversar care să-l înfricoşeze şi să-i încurce treburile. Nu-şi închipuise că avea să i se înfăţişeze un om puţintel la fire şi cu un chip atît de blând. Părea mai degrabă un om necăjit, avînd înfăţişarea unui copil. Singurul lucru — de o vioiciune cu totul surprinzătoare — era privirea ochilor: avea atîta candoare şi atîta curaj în acelaşi timp, că te uimea.

Se vedea cît de colo că Bartimeu era pentru Saul, marele judecător de instrucţie al marelui sanhedriu, un adversar care nu-i convenea: prea era amărît şi pirpiriu. Dar el venise cu o misiune certă şi ca atare nu-l mai interesa înfăţişarea lui jalnică decît în măsura în care trebuia să-l înfrunte. Cu atît mai bine, îşi zisese el sigur de izbîndă, mîngîindu-şi fuiorul bărbii, voi sfîrşi mai repede. Tuşind uşor pentru a-şi drege frumosul său glas, Saul începu:

—bărbaţi evrei, aveţi în faţa voastră un om care a a nesocotit legea pe care înţeleptul nostru Moise ne-a dat-o. L-am prins mărturisind pe acel Nazarinean care a scos sabia împotriva rînduirii noastre şi care a răzvrătit

103

şi a tulburat norodul cu vorbele lui, ba chiar şi cu faptele lui. Păcătos fiind, vrea ca acum el să înveţe pe alţii, uitînd că voi l-aţi scos afară din sinagogă din pricina păcatelor în care s-a născut. Iată, noi îţi cerem să te lepezi de Nazarineanul tău şi să mărturiseşti că îţi este de ajuns credinţa în Moise şi Avram.

Saul se silea din toate puterile să-i arate adversarului său puţină bunăvoinţă, dar glasul său clocotea cu destulă mînie — şi asta nu-l înfricoşă cu nimic pe vinovat.

— Oameni buni, răspunse Bartimeu cu glas domol, nu am spus decît ceea ce eu însumi

ştiu şi am văzut.

— Mărturiseşte, Bartimeu, l-ai văzut tu pe acest răzvrătitor şi hulitor de lege?

— L-am văzut, fireşte, căci doar El e cel ce m-a făcut să văd, dar dacă El este hulitor de lege eu nu ştiu.

— Cum arată acest om?

— E cel mai frumos şi cel mai bun între fiii oamenilor; şi asta, pentru că El este Fiul lui Dumnezeu.

— De la tine spui asta, Bartimeu? întrebă Saul gata să-şi piardă cumpătul şi firea; înfruntarea i se păruse prea-prea. Dar el căută un alt ton spre a putea continua până la capăt:

— Ascultă, Bartimeu, în păcate te-ai născut şi în păcate ai trăit pînă acum. Tu vrei să ne înveţi pe noi ce trebuie să facem spre a rămîne fiii lui Avram? Cum poţi numi fiu al lui Dumnezeu pe cineva care nesocoteşte legea lui Moise? Nu socoteşti că te înşeli? Crezi că dacă şi-ar fi văzut de treburile lui şi nu ar fi nesocotit legea noastră, nu l-am fi lăsat în pace? Dar el a nesocotit legea noastră şi arhiereii noştri îl au ca duşman al poporului iudeu.

— Apăi cinstiţi judecători, dacă mai marii noştri au socotit aşa, eu zic că s-au înşelat. Nu poţi numi pe cineva rău dacă nu a făcut rău. Cercetaţi printre oameni şi veţi vedea ce lucruri bune a săvîrşit El şi aici şi în alte părţi. Dacă Nazarineanul a făcut şi face numai bine, nu înţeleg de ce tocmai eu ar trebui să-l vorbesc de rău.

— Iată pînă unde merge răzvrătirea acestui om, fraţi evrei, reluă Saul prins de mînie. Am ajuns să ne înveţe copiii şi păcătoşii ce să credem şi ce să nu credem. Iată

cum se tulbură minţile oamenilor şi asta, tocmai acum în preajma praznicului paştelor. Eu zic că a sosit vremea să terminăm cu oamenii păcătoşi ca acesta.

— De ce te-ai mîniat, cinstite Saule? rosti Bartimeu cu acelaşi glas. Ce numeşti tu răzvrătire aici? Judecaţi şi hotărîţi dacă e drept ca eu să fiu socotit un răzvrătitor şi un hulitor cum ziceţi, căci eu zic că nu am rostit nici un cuvînt de ocară nici împotriva voastră şi nici împotriva lui Dumnezeu.

— De-ajuns, om păcătos ce eşti. Cum îndrăzneşti să ne dai poveţe şi să ne înfrunţi, tu care te-ai născut în păcat şi trăieşti în păcat?

— Că sînt păcătos sau nu, e mai bine ca aceasta s-o lăsăm pe seama lui Dumnezeu. Dar eu nu pot să nu spun că m-am născut orb şi că Nazarineanul mi-a dat vederea, şi că El e fiul lui Dumnezeu, aşa cum mărturiseşte singur El însuşi. Şi bine v-a numit pe voi Nazarineanul orbi,, căci orbi sînteţi, deşi aveţi ochi, şi surzi, deşi auziţi zborul şoimului de pe înălţimea muntelui. Căci vi s-a împietrit inima şi nu credeţi că Nazarineanul m-a făcut să văd. M-aţi prigonit din ziua aceea şi acum, iată, m-aţi adus în faţa judecăţii. Ei bine, cinstiţi judecători, aflaţi că împotriva unui om puteţi lupta şi-l puteţi distruge, dar împotriva adevărului şi a lui Dumnezeu nu...

Bartimeu nu mai putu continua. Ultimele cuvinte,, abia fuseseră auzite, căci slujitorii se năpustiră asupra lui cu pumnii şi-l doborîră, strivindu-l în picioare. Vreme ca să se apere, n-a mai fost. Apărarea i-a venit de la Saul, dacă apărare putea fi aceea.

— Nu-l ucideţi la locul de judecată, căci nu se cuvine. Luaţi-l şi duceţi-l în curtea mică; acolo îl puteţi ucide cu pietre, căci aceasta este hotărârea noastră. Şi acum, să se întocmească raportul către marele arhiereu Caiafa că porunca i-a fost împlinită.

A doua zi, cîţiva prieteni izbutiră cu greu să-i ridice trupul stîlcit în bătaie şi să-i caute un loc potrivit pentru înmormîntare. Cînd i-au privit chipul, au rămas împietriţi de mirare: faţa lui continua să surîdă într-o candoare copilărească, părînd de o nevinovăţie sfîntă. Nu încercase să se apere şi nu se împotrivise nici măcar cu

o vorbă, de s-au înfricoşat şi ucigaşii. Dar moartea lui i-a supărat pe mulţi şi i-a înfuriat, încît judecătorul de instrucţie Saul din Tars a trebuit să se strecoare printre oameni purtînd

haine de femeie. înfăţişîndu-se marelui arhiereu al sinedriului, rosti cu glas rece şi indiferent:
-— S-a făcut lumină în dosarul orbului de la lacul Siloamului.
Apoi, se întoarse liniştit la treburile sale.
Cînd Ursula aduse vestea morţii lui Bartimeu, Veronica suspină uşor şi prinsă de o teamă nelămurită, spuse cu îngrijorare:
— Mă tem pentru viaţa lui Ionatan, Ursula; ar trebui să te duci să-i spui să se ferească de mînia lor.
— îl voi căuta chiar astăzi, stăpînă, răspunse ea cu glas scăzut, prinsă de aceeaşi emoţie şi teamă...
10.
în ziua aceea, Antonio, însoţit de servitori şi carele purtate de asini puternici, aştepta nerăbdător în marginea oraşului cu înfăţişare urîtă, bogat în praf şi sărac în întîmplări de seamă. Drumul pînă la Colonich era şi lung şi primejdios, şi noul comandant era nerăbdător să pornească, ştiind că astfel Maria Magdalena rămînea numai a lui. Iar ea primise să-l însoţească, grăbindu-se chiar să facă asta. E drept, el îi promisese prea multe lucruri şi acum, cînd se gîndea mai serios, se temea că nu i le-ar mai putea oferi: ţinutul era sărac şi izolat, dar un roman ştia să se descurce; la nevoie s-ar fi folosit şi de beduini, care, pentru cîţiva ţechini de aur sînt gata să omoare un om, dacă era nevoie...
Maria Magdalena trebuia să sosească de mai bine de un ceas. Întîrzierea ei îl neliniştea şi nerăbdarea creştea văzînd cu ochii. Unul din slujitori cuteză să-şi dea o părere:
-— Trimite pe cineva în calea stăpînei.
— N-ar fi bine, Galio, Pandera ar putea prinde de veste şi totul e pierdut.
106
— Atunci ce hotărăşti?
— Să aşteptăm pînă la asfinţitul soarelui.
Fiind siliţi să mai aştepte, slujitorii sloboziră dobitoacele, lăsîndu-le să pască prin apropiere iarba măruntă şi murdară. Apoi, se aşezară tăcuţi la umbra stufoasă a măslinilor. Antonio însuşi se aşeză ceva mai departe, privind neliniştit şi îmbufnat cerul aprins de o căldură moleşitoare.
O femeie, avînd chipul ascuns sub un voal de pînză albă, urca grăbită pe poteca şerpuită din apropierea drumului colbăit. Alta venea în urma ei, ducînd în spate o traistă sau o legăturică în care se bănuiau nişte boarfe.
— Vine, zise cineva.
Antonio se ridică în capul oaselor, privind ţintă punctul acela care aluneca printre rodii şi migdali orînduiţi parcă de o mînă de om. Femeia îşi desprindea, din cînd în cînd, crengile care-i agăţau poalele vestmintelor lungi, strecurîndu-se cu grijă.
Văzînd-o, noul comandant al Colonichului socoti, la rîndul său, că ea este, dar ajunse la o răspîntie, cele două femei se pierdură, intrînd într-o pădure de măslini care aparţinea sinagogii din Capernaum. înainte de a coborî pe cărarea îngustă, femeia se opri o clipă, privind spre locul acela unde se găsea Antonio şi ducându-şi mîna streaşină la ochi, ca şi cum ar fi căutat pe cineva, zise:
— Bietul Antonio!
Văzînd-o că se îndreaptă spre oraş, comandantul garnizoanei din Colonich, înşelat de aşteptare, zise:
— Nu e Maria mea... şi se întinse întristat în acelaşi loc.
Turlele sinagogii luminau alb în faţa ochilor femeii şi ele se vedeau pînă departe, ca un punct al unei călăuze sigure. Merse aşa o vreme; acum păşea cu aceeaşi grabă pe strada îngustă, liniştită şi plină de praf a oraşului. O luă spre dreapta şi, după cîţiva paşi, se opri în faţa unei case de piatră cu o înfăţişare plăcută şi atrăgătoare. Ezită prinsă de îndoieli, neştiind dacă trebuia să mai intre sau nu. Dar, mai înainte de a lua o hotărîre sau alta, auzi glasul

Ursulei care o saluta de departe:
107
— Fii binevenită, stăpînă.
— Pace nouă, Ursula, răspunse ea şi intră, simţind un fior ce parcă o prinse într-o lume nouă, necunoscută. Abia acum îşi dădu seama că venise aici mânată, sau chemată de un glas tainic căruia-i dase ascultare fără să ştie cum şi fără să ştie cînd. Plecase cu gîndul să-l însoţească pe Antonio şi-n drumul ei a înviat chipul acestei case în care i se părea că găseşte atîta linişte şi-i dă atîta încredere în ea însăşi, încît paşii au adus-o aici.
—pace nouă, o întîmpină şi Veronica, prinsă de bucurie. Şi, zîmbindu-i, adăugă:
— Cum vezi, Maria, am înviat mai înainte de a muri.
— Şi nu vei mai muri nici tu, nici eu, spuse Maria cu un aer grav.
— Ce vrei să spui? Ce s-a întîmplat şi eu nu ştiu?... ce e?
— Veronica, ştii, zise ea tărăgănînd şi amînînd... nu... nu mai plec.
—doar nu vrei să spui că Antonio e mort? întrebă îngrijorată ea.
— Nu... Antonio mă aşteaptă la locul acela pe care noi îl numim trei măslini".
— Atunci, ce s-a întîmplat?
— Nu ştiu... poate din pricina acestui Nazarinean... sau din pricina lui Ioan pe care l-a ucis Antipa... sau poate din pricina acelui vis care mă urmăreşte ca o umbră...
— Despre ce vis vrei să spui? întrebă curioasă.
— Oh! Veronica, nu mă întreba... l-am visat pe Ioan, proorocul pustiului care, mai înainte de a muri, mi-a cerut să-l caut pe Nazarinean. N-a fost un îndemn, o vorbă ca oricare alta, ci o poruncă, o vorbă ca un tunet. I-am spus că nu-mi trebuie, că nu am nevoie de el şi am vrut să fug. Dar el a venit după mine şi privindu-mă cu nişte ochi ce parcă mă ardeau, mi-a zis: Caută-l şi vei trăi prin El". Ce zici?
— De! Maria, visurile sînt visuri, deşi nu văd nimic rău în ceea ce ţi-a cerut proorocul, zise ea, neştiind dacă
108
trebuia să caute o tălmăcire visului. Ce vezi rău în asta? întrebă liniştită.
— Nu văd nimic rău, fireşte. Rău este că eu mă gîndesc mereu la acest vis şi nu ştiu ce să cred. Rău este că privirea aceea parcă mă urmăreşte şi nu-mi dă linişte. Zău, nu ştiu ce să cred, se plînse încurcată. Tu ştii atîtea despre acest Nazarinean, l-ai văzut şi te-ai bucurat de ajutorul lui. Iată de ce am renunţat la Antonio şi am venit la tine. Eu socotesc că visul poartă un semn şi că, deci, numai tu mă poţi ajuta. Ajută-mă, Veronica, ajută-mă... spune-mi tot ce ştii despre El, o întîmplare din viaţa lui, o vorbă, ce crezi, dar vorbeşte-mi despre El...
Aceasta o privea cu luare-aminte, dar parcă şi cu îngrijorare: nicicînd Maria nu arătase aşa. Se schimbase ceva în ea şi nu-şi da prea bine seama dacă era vorba de o schimbare numai a chipului ei — puţin palid, obosit parcă, — sau şi de una în inima ei. Şi, îndeajuns de nehotărîtă, rosti cu duioşia ei de totdeauna:
— De, Maria, poate că e numai un vis, sau poate că proorocul are dreptate, căci şi pe Irod şi pe romancă i-a judecat pentru o viaţă care se aseamănă atît de mult cu viaţa ta.
— Oh! nu-mi mai aminti de asta, căci eu, femeia tuturor şi a nimănui, o văd şi o simt mai bine. Tu nu ştii ce înseamnă să fii o astfel de femeie, să fii a tuturor şi să înduri toate umilinţele. Să treci pe stradă şi femeile cinstite să te ocolească, să stea în loc pînă treci tu sau să-ţi zvîrle în faţă dispreţul lor. Am făcut toate astea şi acum mă simt umilită, ruşinată, obosită, sfîrşită. A fost o vreme cînd am crezut că pot rămîne lîngă Pandera, dar Stihus cu pasiunea lui, Antonio cu darurile lui, Marcellinus cu dragostea lui puţin obişnuită a trezit noi pofte, făcînd din mine şi călău şi victimă în acelaşi timp. Fratele procuratorului roman mi-a jurat că dacă îl părăsesc pe Pandera, mă va lua de soţie şi mă va duce la Roma. Dar nu m-am putut hotărî, căci nu eram femeia care să se mulţumească cu un singur bărbat. A fi rămas numai cu unul din ei, oricare ar fi fost, ar fi însemnat

109

o adevărată sinucidere, o moarte vie şi eu cred că se poate muri şi din dragoste, mai ales la vîrsta asta.

Maria Magdalena se opri preţ de cîteva clipe, spre a se aduna parcă, apoi continuă pe acelaşi ton:

— Ştii bine, Veronica eu nu mai am nimic şi la Magdala nu m-aş mai putea întoarce. Dacă m-aş duce acolo, Papia, fostul meu soţ, ar plăti cîţiva vlăjgani să mă ucidă cu pietre pentru ruşinea pe care i-am făcut-o. Nu mai pot îndura atîta umilinţă şi atîta ruşine, crede-mă. E drept, bietul Antonio a încercat să facă din mine o femeie cinstită, care să rămînă lângă el, şi iată eu sînt aici, iar el speră încă să vin sau să-l ajung din urmă. Dar nu-l voi uita niciodată nici la Colonich şi nici la Roma dacă mi-ar făgădui.

Veronica asculta tăcută, prinsă de gînduri noi, dar deloc surprinsă de sinceritatea vorbelor ei. E drept, mai vorbiseră şi altădată despre aşa ceva, dar Maria nu era femeia care să primească sfaturi. în definitiv, în toate acestea nu era numai vina bărbaţilor — cum credea Maria — ci şi a ei. Ori greutatea tocmai aici era: nu se împăca cu ideea că o parte din vină îi aparţinea. Veronica vedea acest neajuns şi-şi da seama că tulburarea ei tumultuoasă îi trezea o stare de vis sau îi da, mai curînd, o tristeţe visătoare. Drept vorbind, stările acestea erau de scurtă durată. Simple treceri, dar care în sufletul ei gingaş, cu temperament viu şi imaginaţie bogată, lăsau urme adânci ce ieşeau la suprafaţă cînd şi cînd. Iar lor li se adăuga acum şi visul acela care, într-un fel, o tulbura sau poate chiar că o înspăimîntă.

Asemenea firi, la cea dintîi tulburare a imaginaţiei creează mai totdeauna o stare nouă, capabilă de orice. Veronica o cunoştea bine şi înţelegea că era de datoria ei s-o ajute, dar nu ştia cum. Maria, prin regretul ei pentru moartea lui Ioan şi prin interesul pe care-l arăta acum pentru Nazarinean, o ajuta şi căuta o cale cît mai potrivită să facă ceva pentru ea. Fireşte, ea cumpănea toate acestea, continuînd să se bucure, să se extazieze chiar de frumuseţea ei strălucitoare şi de hainele ei atît de fine şi de scumpe. îi plăceau cerceii mari, cu pietre albastre, care cădeau aşa frumos pe umerii ei mici, rotunzi.

110

Părul negru ca smoala şi bogat asemenea cîmpiilor din Liban, radia parcă, o umbră uşoară peste chipul măsliniu, din care ochii negri şi nespus de frumoşi zvîrleau flăcări nevăzute în taina inimii, dar mai ales în cele ale trupului cu o înfăţişare sculpturală. Cu piciorul gol, abil ascuns sub faldurile lungi ale mantiei de purpură violetă, Maria era, într-adevăr, frumoasă, nespus de frumoasă. înţelegea de ce bărbaţii şi-o disputau şi se urau şi înţelegea de ce Pandera îl ucisese pe Stihus. Dar în acelaşi timp înţelegea şi cuminţenia lui Antonio, dragostea lui potolită pentru ea, ca unul care spusese: Iubind-o pe Magdalena, risc mult; lăsînd-o să iubească şi pe alţii, riscul devine mai mic“. Vrînd să înlăture şi acest risc, preferase acel Colonich spre care el era gata să plece, dar la care renunţase dintr-o pricină dreaptă sau numai dintr-un capriciu.

Acum, femeia aceea, — iubită, adorată şi părăsită şi iarăşi iubită de bărbaţi care reveneau pocăiţi spre a-i primi iertătoare şi mai ales triumfătoare — femeia aceea de un farmec deosebit şi o graţie desăvîrşită, stătea umilită şi tulburată de un vis în care proorocul ucis de Irod îi ceruse să-l caute pe Nazarinean. Nu mai avea nici linişte, nici astîmpăr şi nici poftă de viaţă. Avea nevoie de Veronica, de ajutorul ei şi ştia bine că nu o va lăsa pradă propriilor ei nelinişti şi îndoieli. Ridicîndu-se spre a se aşeza mai aproape de Veronica, luîndu-i mîinile într-ale ei, prinsă de o nouă emoţie, zise:

— Vorbeşte-mi de El, Veronica; spune-mi tot ce ştii şi-ţi jur că nu voi muri pînă nu-l voi întîlni şi eu.

Aceasta îşi trecu uşor mîna prin părul ei bogat, cu o duioşie maternă, răvăşindu-i-l. încercă să-şi aducă aminte de o întîmplare oarecare din viaţa Nazarineanului pe care să i-o spună, căci doar auzise atîtea, ştia atîtea. Şi, găsind, zise:

— Maria, într-adevăr doreşti asta din toată inima?

— Oh! dacă ai fi tu acum în locul meu, ai vedea ce se întîmplă cu mine. Inima, mintea îmi spun că Nazarineanul este de o măreţie covârşitoare; El este măreţ în tot ce spune şi în tot ce face şi eu cred că El e mai mult decît un prooroc. Spune-mi orice, spune-mi ce

111

vrei tu, numai să-mi vorbeşti de El, ceru cu o voce scăzută şi parcă puţin răguşită.

— Ei bine, ascultă-mă, Maria, începu cealaltă femeie, cu acelaşi ton domol, liniştit. L-am auzit de curînd rostind o parabolă, o poveste pe care, dacă ai fi fost şi tu acolo, nimic nu m-ar fi împiedicat să cred că a spus-o pentru tine.

— Şi de unde ştii că n-a spus-o şi pentru mine?

— La urma urmei e pentru noi toţi şi vei vedea că aşa este. E o poveste pe care, nu mă înşel, o s-o mai auzi şi de la alţii.

— Te ascult, şopti cuibărindu-se alături de Veronica.

— Un om avea doi feciori. Şi casa lor era îndestulată cu de toate, căci el avea mulţi argaţi care lucrau zi şi noapte, alături de tată şi de fiul cel mare.

— Dar fiul cel mic ce făcea? întrebă ea surprinsă.

— O să vedem numaidecît, căci va fi vorba mai mult de el decît de celălalt. Era o casă fericită şi dragostea tatălui era deopotrivă pentru amîndoi... dar toate, numai pînă într-o zi.

asta înseamnă că fericirea nu e veşnică, o întrerupse Maria, vădind că povestea începuse să-i placă.

— E greu să susţii că fericirea e veşnică. Nici în viaţă, nici cu noi şi nici în această poveste nu stă scris că fericirea trebuie să fie veşnică. Aşa că, toate au fost bune numai pînă într-o zi, cînd cel mic strică totul. El luă seama că în viaţă mai sînt şi nişte lucruri pe care noi oamenii le socotim plăcute, frumoase.

— Femeia, vinul şi cîntecul, le alesese Epicur, cel care spunea că după moarte nu mai este nimic, îşi aminti Maria.

— Cam aşa şi cam astea ar fi, aşa că fiul cel mic tocmai pe acestea le căutase şi le găsise şi cum avea mulţi prieteni, începu să petreacă cu ei şi să uite de grijile casei părinteşti. Fiul cel mare era mai tăcut, mai cuminte şi, mai ales, veşnic prins cu treburile gospodăriei. El vedea ce face fratele său şi tăcea; fireşte, tăcerea e unlucru înţelept. Numai că el ştie să urască şi ura e ceva rău, mai ales fiind îndreptată împotriva fratelui său.

— Rău lucru, Veronica, să-ţi urăşti fratele.

112

— Fireşte că e rău. Dar n-ar trebui să uităm nici pe ceilalţi fraţi de care ne vorbeşte legea lui Moise.

— De care vrei să zici?

— Cain îl urăşte pe Abel şi-l ucide; Iacob îl înşeală pe Esau cu blidul de linte... Iosif e vîndut egiptenilor de către fraţii lui, iar Absalom îl omoară pe Arnon. Asemenea lor, fratele cel mare îl urăşte pe cel mic...

— Şi pînă la urmă îl omoară? întrebă Maria îngrijorată.

— Nu... nu-l omoară, dar mă gîndesc la acel tată nefericit. Are doi fii: unul, pradă desfrînării, celălalt, pradă urii, neiubirii de frate.

— Greu, Veronica, oftă ea gîndind la supărarea tatălui.

— Şi, ca şi cum nu ar fi fost de-ajuns atîta, într-o zi, fiul cel mic îşi ceru partea lui de moştenire ce i se cuvenea. A încercat tatăl să-i arate că nu face bine, că ar mai putea amîna dorul de ducă, dar n-a izbutit, aşa că i-adat ce i se cuvenea şi mezinul a plecat.

— Unde s-a dus?

— Unde a văzut cu ochii şi unde l-au dus prietenii. Fireşte, departe, cît mai departe, ca să scape de ura fratelui şi de dojana tatălui. Ca să uite, a petrecut în desfătări şi desmăţ, zi de zi, noapte de noapte, ca să-şi împlinească poftele inimii şi nebunia tinereţii lui şi a prietenilor.

Numai că şi acestea au un sfîrşit.

—solomon avea dreptate cînd spunea că tot lucrul are şi un început dar şi un sfîrşit, luă seama Maria.

— Şi tot petrecînd aşa, într-o zi se sfîrşiră toate: femeile îl părăsiră, prietenii îl uitară şi el se trezi singur şi necunoscut şi, pe deasupra, fără o leţcaie în buzunar. Şi, ca şi cum nu i-ar fi fost de-ajuns, se mai întîmplă să apară o foamete cum nu s-a mai pomenit.

— Grea întîmplare, oftă Maria.

,— Nici că s-ar fi putut ceva mai greu cînd te gîndeşti ce viaţă dusese pînă acum. Şi tot căutînd să facă ceva pentru o bucată de pîine, a nimerit la curtea unui om bogat şi se tocmi să-i pască turmele de porci.

— Oh, făcu Magdalena scuturîndu-se toată.

113

— Dacă n-ar fi primit, ar fi însemnat să moară de foame, continuă Veronica. Numai că mîncarea pe care o primea nu era de-ajuns, aşa că pentru a-şi potoli foamea, trebuia să mănînce roşcovele porcilor...

— Oh! nenorocită situaţie, zise Maria prinsă de milă.

— Sigur că da; ceva mai urît, nici că putea. Şi iată, aşa fiind, nemîncat, obosit, muncit şi umilit, îşi aduce aminte de casa părintească şi de belşugul de altădată şi se gîndeşte să se întoarcă, să-şi ceară iertare pentru nesocotinţa lui şi să-l roage pe tatăl său să-l primească. Să-l primească, da, dar nu ca pe fiul său, ci ca pe unul din argaţii casei.

— Ce tristă este întîmplarea ta, Veronica!

— Tristă, dar acesta este adevărul. Iată-l acum pe tînărul nostru, căit, umilit şi cu gînd de îndreptare, făcînd calea întoarsă spre casa părintească.

— Şi tatăl l-a primit?

— Da. pentru el întoarcerea asta a stîrnit o nespusă bucurie, că uită totul şi-i iertă toate. îl sărută, fericit că-l vede, şi ceru să i se dea haina cea mai frumoasă, inelul cel mai de preţ şi încălţămintea cea mai aleasă.

— Cum, nu l-a mustrat, nu l-a certat pentru supărarea ce-i făcuse? Zise ea frământată de un gînd lăuntric.

— De ce să-l mustre? Tatăl ştie totdeauna să ierte, inima lui e mai plecată spre dragoste decît spre dojană. Nu l-a certat, ba, mai mult, Maria, el făcu din întoarcerea fiului o zi de sărbătoare, cerînd să se taie viţelul cel mai gras şi să se aducă vinul cel mai bun, ca să se poată veseli toţi pentru fiul său care fusese pierdut şi s-a întors şi, pe care-l crezuse mort, şi acum înviase şi sta alături de el.

— Da, într-adevăr, se poate zice, a fost mort şi că acum a înviat, rosti cu glas moale şi trist Maria Magdalena. Vezi tu, părinţii ştiu întotdeauna să-şi iubească copiii, dar aceştia nu întotdeauna ştiu să întoarcă cum se cuvine această dragoste.

— Se întîmplă şi asta, căci în viaţă sînt oameni şi oameni. Dar povestea nu s-a sfîrşit, pentru că, vezi tu, bucuria întoarcerii trebuia împărtăşită de toţi. Din păcate,

114

întoarcerea asta nu bucură şi pe fiul cel mare. Vechea ură izbucni. Nici curiozitatea şi nici dragostea de frate nu-l fac să vină să-l vadă măcar. Iar cînd îl chemă tatăl său, ştii ce zice?

— îmi dau seama... fraţii din cartea lui Moise îşi au urmaşi peste tot, nu-i aşa?

-— Da, din păcate aşa e, Maria, căci vorbele lui sînt afară din cale de nedrepte şi de urîte. De ani de zile muncesc în casa asta, dar mie nu mi-ai dat măcar un ied să mă veselesc şi eu cu prietenii mei. Dar pe fiul tău — cum vezi, nu-i zice frate — care ţi-a irosit averea în petreceri şi desfrîu, îl primeşti cu atîta cinste, fără o vorbă de dojană.

— Şi tu, ce zici, nu crezi că avea dreptate?

— Poate că da, dar nu trebuia nici s-o gîndească şi nici s-o spună aşa cum a spus-o.

—crezi?

— Da, Maria, pentru că nu trebuie să Uităm un amănunt de preţ: cel întors era fratele lui şi există o lege morală a dragostei frăţeşti. Iar cel care a făcut asta era tatăl său şi aici există o altă datorie: aceea de a-ţi cinsti părinţii. Şi, cum vezi, el a nesocotit şi una şi alta: nu trebuia să-şi judece fratele şi nici tatăl. Şi, ia aminte, cum vezi, nici nu se aminteşte măcar un cuvînt de partea cuvenită celui mare, aşa că supărarea lui e şi nedreaptă şi de prisos şi aceasta este greşeala lui.

— Se vede că, în viaţă, sînt împrejurări cînd tăcerea e mai de preţ decît vorba... s-ar părea că, pînă la urmă, fiul cel mare n-a mai venit la ospăţ...

— Dacă a venit sau nu, poate că nu mai are rost să ştim noi. Ceea ce interesează aici e dragostea tatălui care-şi iartă fiul, în ciuda atîtor necazuri ce-i făcuse.

— Veronica, eu nu văd nimic deosebit în toată întîmplarea asta. Era datoria sa să-l ierte şi să-l primească, căci doar era fiul său. Ai uitat ce spune înţeleptul în proverbele sale: Care tată, cerîndu-i fiul său pîine îi va da piatră, sau cerîndu-i peşte îi va da şarpe?“

— întocmai... fiul cel mic a cerut şi pîine şi peşte şi i s-a dat mai mult: i s-a dat toată partea lui de moştenire. Şi ce-a făcut cu ea?

115

— A risipit-o, a pierdut-o.

— Şi ce zici, se cădea?

— Ştiu eu? era doar a lui.

— Desigur, a lui, dar cum a folosit-o?

— Aşa cum a socotit.

— Oh! Şi ce bine şi-a făcut el socotelile, de îndată ce a rămas fără ea... şi unde a ajuns?

— La porci...

— Crezi că trebuia să ajungă aici, dacă şi-ar fi făcut altfel socotelile? Tu ştii că legea noastră nu ne îngăduie să mîncăm carne de porc. Şi pe deasupra, porcul nu e un animal de turmă, ci foarte răzleţ şi încăpăţînat şi din această pricină paza şi hrănirea lui sînt anevoioase.

— Eu cred că a făcut ceea ce ar fi făcut oricare altul în locul lui, socoti Maria Magdalena.

— de aceea s-a întors la casa părintească. Şi asta, pentru că oricît am greşi noi faţă de părinţi, în ei tot mai rămîne o fărîmă de dragoste gata să ierte, gata să uite. Şi tatăl din povestirea Nazarineanului a ştiut să ierte şi să se bucure pentru întoarcerea fiului pe care-l crezuse pierdut.

— Da, Veronica, da, să recunoaştem şi să mărturisim, Nazarineanul ştie să vorbească oamenilor şi cunoaşte oamenii. Acum înţeleg de ce îl urmează atîţia, îl caută atîţia şi de ce vorbesc aşa de frumos despre El. Mă întreb de ce sînt şi din aceia care îl pizmuiesc şi-i caută tot felul de pricini, şi-i stau de-a curmezişul. Pandera îmi spunea că romanii îl urmăresc pentru că ar fi îndemnat pe iudei să nu mai plătească dajdie Cezarului. Asta înseamnă îndemn la răscoală şi nu e bine pentru nimeni.

— A spus aşa ceva Nazarineanul? întrebă surprinsă Veronica.

— Nu, n-a spus El, ci unul dintr-ai noştri au venit şi l-au pîrît romanilor. Fireşte, o vorbă ca asta nu putea să le fie pe plac şi au cercetat cum stau lucrurile chiar printre oamenii Nazarineanului. Aşa s-au încredinţat că fusese o minciună şi un neadevăr şi s-au mirat pentru ce atîtea scorniri şi pâre împotriva lui cînd ei socotesc

116

că El este un om drept şi bun. Tu ce zici? Pentru ce caută aceşti oameni să se pună bine cu romanii, învinuindu-l pe Nazarinean de toate relele din lume?

De ce? Pentru că ei au nevoie de romani să-i facă părtaşi alături de ei în lupta împotriva Nazarineanului. Şi dacă au de gînd să-l omoare, n-ar putea să facă asta fără încuviinţarea stăpînitorilor noştri, romanii.

— Să-l omoare? dar ce rău le-a făcut? întrebă ea neliniştită.

— Dar Ioan ce rău i-a făcut lui Antipa? Stăpînirea e stăpînire şi ea dispune de noi cum

vrea şi nimeni nu i se poate împotrivi.

— Nu cumva pentru că El se numeşte Fiul lui Dumnezeu şi asta nu e pe placul mai marilor noştri? Eu nu ştiu cum arată Dumnezeu şi nici dacă El are un Fiu şi cum arată El. Dar eu cred că El este de o măreţie fără seamă şi că este cel mai mare dintre proorocii de la Moise pînă acum. Iar pricină ca să urăşti pe un om, nimic mai uşor, vorba rea fiind la îndemîna oricui.

Chipul mariei era acum aşa de liniştit şi de blând, stăpînit parcă de o lumină ce venea din ascunsele taine ale sufletului în care parcă se năştea o lume nouă. O lume care nu ştiai de unde vine şi unde o va lua şi o va duce pe această femeie ce continua să rămînă tot atît de frumoasă, tot atît de tulburătoare. Veronica îşi trecu o mînă prin părul ei atît de negru şi de bogat, răsfirîndu-i-l pînă jos, pe umeri şi privind-o cu o nouă duioşie în ochi, o întrebă cu glas domol:

— Spune-mi, Maria, vrei să-l cunoşti pe acest Nazarinean?

— Să-l cunosc? repetă ea cuvîntul, cufundîndu-se în propriile ei gînduri. Şi după cîteva clipe de tăcere, cu glas domol, de parcă ar fi răspuns unui gînd ce venea din lăuntrul inimii, zise:

— Nu ştiu... nu ştiu încă.

Şi rămase aşa, tulburată în toată fiinţa, neştiind ce avea să hotărască şi ce era rînduit să se întîmple. Alături, Veronica, păstra aceeaşi atitudine, demnă şi graţioasă, cuprinsă de aşteptare. Ursula se afla printre rosturile

ei, grijind de ale gurii, căci doar avea oaspeţi la masă.

Afară seara cobora alene peste casă şi peste oraşul bogat în praf şi sărac în întîmplări şi frumuseţe.

PARTEA a II-a

1.

Era în amurg.

Un amurg frumos, care se revărsa bogat peste oraşul cu viaţă liniştită de pe marginea mării Tiberiada. Soarele îşi trimitea ultimele raze ca o binecuvîntare cerească în mii de suliţe. Ele sărutau uşor marmura galbenă a coloanelor din faţa sinagogii. Lumina lor cădea în răsfrîngeri trandafirii peste luciul de sidef al marmurei. Printre coloane curgea neîntrerupt valul bărbaţilor drapaţi în etole ce cădeau pînă la pămînt, în falduri mlădioase. în mîini ţineau suluri sau tablele legii pe care le răsfoiseră cu grabă, tulburaţi de o nouă întîmplare a Nazarineanului. Cei mai mulţi gesticulau larg cu mîinile, sau ridicau ameninţător pumnii, jurînd răzbunare. în preajma lor, femei şi copii întrebau în stînga şi în dreapta pe cîte cineva, căutînd să dea un înţeles tulburării născute dintr-un nimic în orăşelul lor. Obişnuit, viaţa acestuia era din cele mai liniştite cu putinţă. Adică, a fost o vreme. Acum, de cînd cu Nazarineanul, oameni şi oraş laolaltă şi-au pierdut şi capul şi liniştea.

Iată de ce mica piaţă din faţa sinagogii era plină de o lume stranie în acest amurg. Auzindu-i tunând şi fulgerînd şi văzîndu-i atît de înverşunaţi, ai fi crezut că e vorba

de viaţa lor sau de moartea cuiva, căci oamenii păreau că vor să ia o hotărîre. Dar aceasta întârzia şi în locul ei se auzea acum un murmur nedesluşit ce se pierdea pînă dincolo de poteca ce şerpuia alene spre oraş. în partea aceea, un tînăr — un tîlcuitor de lege — deschisese sulul şi acum citea celor ce aveau vreme să-l asculte.

...Aşa grăit-a Dumnezeu: adu-ţi aminte de ziua sîmbetei ca s-o sfinţeşti pe ea. Căci în şase zile a făcut Dumnezeu cerul şi pămîntul, marea şi toate câte sînt într-însele şi în ziua a şaptea s-a odihnit. De aceea, a binecuvîntat Dumnezeu ziua a şaptea şi a sfinţit-o“...

— Aşa ne porunceşte legea noastră şi noi îi sîntem datori cu ascultare, adăugă legiuitorul. Aşa fiind, pentru ce Nazarineanul care pe deasupra se mai numeşte şi Fiul lui Dumnezeu,

calcă învăţătura pe care ne-a dat-o Moise?

— Fără îndoială, interveni cineva, cel ce nu ţine ziua sîmbetei nu poate fi omul lui Dumnezeu.

Şi dezbinarea creştea cu o însufleţire nouă, căci Nazarineanul îşi găsise ca tocmai în ziua acelei sîmbete să dea vederea unui tînăr care se născuse orb.

— Care orb, Şemaia? întrebă cineva pus cu totul pe harţă.

— Cum, care orb? Tu nu ştii încă? E vorba de Didim orbul lui Ganimeu, paznicul templului, răspunse acesta cu voce aspră, spre a-şi mai arăta o dată nemulţumirea.

Acum cînd oraşul ştia pricina nemulţumirii şi tulburării ce-i prinsese pe toţi, oamenii-l căutau pe orbul Didim, dar băiatul fugise de furia lor.

Din întîmplare, unicul fiu al lui Ganimeu şi al frumoasei Rut se născuse orb. Atîta vreme cît fusese mic, copilul nu ştia ce înseamnă neajunsul de a nu vedea. Copiii îi vorbeau de mica Boz, dar Didim nu-şi putuse da seama cum arată ea. Fireşte, Didim ştia ce e apa sau focul, ştia ce e pîinea sau haina de pe el, dar nu ştiuse niciodată cum arată ele. Imaginaţia era îndeajuns de bogată, dar ea nu-l ajuta cu nimic, în astfel de treburi. E groaznic să simţi lumina soarelui pe chipul tău şi să nu-i poţi vedea razele. întunericul acesta prelungit într-o veşnicie a nopţii, nu putuse fi alungat nici cu stăruinţa rugăciunilor şi nici cu îngrijirea medicilor.

— Cum arată soarele? întreba Didim.

— Ca un disc uriaş, plin de căldură.

— Şi discul?

— Ca un cerc, Didim.

— Iar cercul cum arată?

— Adu-ţi aminte de cercul lui Boz, răspundea cel întrebat, dar Didim nu-şi da seama cum arătau toate acestea şi rămînea şi mai încurcat, căci simţea numai căldura soarelui, dar nu şi lumina lui. Aşa că în mintea lui totul era o închipuire şi nu se ştie în ce măsură cele închipuite se apropiau de cele adevărate.

Să trăieşti în această veşnicie a nopţii — neagră, pustie şi tristă — şi să nu ştii nimic din ceea ce se petrece în jurul tău, e ceva groaznic, ceva greu de închipuit de care, cel ce vede, nu-şi dă seama. Să auzi paşi de om în jurul tău călcînd isteţ şi sigur, iar tu să cauţi zidul, să te sprijini de el şi să te poticneşti de aceeaşi piatră de care te-ai lovit şi ieri... să mergi călăuzit de altul, atunci cînd vrea sau unde vrea el... să-ţi spună altul ce e înaintea ta sau în spatele tău, iar tu să nu ştii cum arată nici pomul şi nici pasărea... să nu te poţi sfătui cu cei care pleacă la pescuit, să simţi năvodul mişcîndu-se şi apa făcînd talazuri ce pornesc din adîncul mării spre luciul ei liniştit... să... să... Toate acestea şi toate celelaltecîte Dumnezeu a dăruit omului şi vieţii îi erau închise demult într-un întuneric fără margini şi fără putinţă de ieşire. E adevărat, într-o dimineaţă de vară, Boz încercase să-i arate un răsărit de soare.

— Ce vrei să spui tu, Boz? a întrebat el prins de curiozitate.

— Uite,, acolo sus pe cer, ce frumos este azi soarele, a spus ea, arătînd cu mîna întinsă în aer.

— O fi, Boz, eu cred că este aşa cum spui tu, dar eu nu văd nimic, s-a tînguit el neputincios şi a început să plîngă.

— Iartă-mă, Didim, s-a scuzat ea ruşinată, şi a fugit. El a rămas aşa, împietrit în neputinţa lui şi plîngînd şi-a spus marele necaz al orbilor de totdeauna:

— Dacă toţi oamenii ar fi, măcar o zi orbi în viaţa lor, ar şti ce înseamnă a nu vedea, a nu şti cum arată ziua cu lumina ei, lumea cu toate ale ei. A nu vedea înseamnă a nu mai fi tu, ci un altul şi asta e groaznic. Tu

nu mai eşti tu, ci altul, un altul care mergi şi care repeţi ceea ce-ţi spun alţii, nu ceea ce ar trebui să vezi şi să înţelegi tu însuţi. Cînd eşti orb, nici durerea şi nici plînsul nu te mai ajută.

Lacrimile acelea nu-ţi fac nici un bine şi el ar putea face pe cei din jurul tău să se întrebe: la ce bun mai plînge? în întunericul acesta — veşnic şi groaznic, groaznic şi veşnic — se naşte ura şi invidia împotriva celorlalţi, dar nici ele nu te ajută. Şi ele tot la disperare duc, lucruri de care omul ce vede nu are cum să ştie.

Aşa e cu cel orb, dar Didim nu ura pe nimeni şi nici trist nu era. îşi purta destinul de orb cu o resemnare care uimea pe ceilalţi. Ba, uneori avea puterea să şi rîdă cînd i se ivea vreun prilej oarecare. Totuşi, îl supăra ceva: îl supăra neînţelegerea unora faţă de el. Didim era orb şi lumea trebuia să-l privească şi să-l accepte ca atare. Ştia că atît cît va trăi, nu este nici o scăpare de a ieşi din acest întuneric. De altfel, nici nu mai nădăjduia, îi părea rău că, mare fiind, rămăsese încă povară pe seama părinţilor.

Ganimeu, prins cu treburile lui, era mai totdeauna plecat. Rămînînd numai cu mama, aceasta îl ci călea toată ziua şi Didim — neputînd îndura şi cicăleala ei pe lângă nefericirea lui — pleca şi el. Se înapoia seara, tot aşa de curat cum plecase, aducînd pe deasupra şi câţiva gologani, avînd şi el sprijinitorii lui.

Într-o zi, Boz îi vorbi de micul Iona cel şchiop de un picior. Didim îl ştia, căci erau cam de aceeaşi vîrstă, Iona se îmbolnăvise într-o primăvară, acum cîţiva ani. Să tot fie de atunci şapte sau opt ani. A zăcut multă vreme şi după ce s-a însănătoşit, a rămas şchiop de un picior.

— Ei bine, Didim, i-a spus fata, află că Iona e acum atît de zdravăn că poate fugări o vulpe în crîng.

— Şi cum s-a întîmplat asta, Boz?

— Eu nu am fost acolo, dar Iona ne-a spus că într-o zi l-a întîlnit Nazarineanul acela pe uliţă şi l-a întrebat aşa: ascultă, Iona, vrei să te faci bine?

— îl cunoştea de i-a zis pe nume?

— Iona spunea că atunci l-a văzut întîia oară. Şi el i-a spus că doreşte să-şi vadă piciorul întreg şi sănătos

şi Nazarineanul l-a făcut sănătos şi acum Iona fuge mai abitir ca noi.

— Am auzit chiar pe Iona vorbindu-mi despre asta, Boz, dar el nu ştie unde stă acest om despre care mulţi spun că ar mai fi tămăduit şi pe alţii de metehnele lor. Tu ştii cumva unde l-am putea găsi, ai vrea să mă duci pînă la El?

— Eu nu ştiu unde stă, Didim, dar dacă tu vrei eu te ajut să-l căutăm.

— Faci tu asta pentru mine, Boz? răspunse el înduioşat de prietenia fetei.

— îţi făgăduiesc cu toată seriozitatea, sosi răspunsul însoţit de o mînă caldă, mică şi prietenoasă.

Şi în ziua aceasta, Boz alergase într-un suflet după prietenul ei. îl căutase acasă, dar nu-l găsise, aşa cum nu-l găsise nici pe calea care ducea la mare. L-a aflat în apropierea sinagogii, unde-l adusese Iona, auzind că Nazarineanul avea să treacă pe acolo.

— Aici eraţi, întrebă ea cu respiraţia întretăiată de fugă.

— Aici, Boz.

— Te-am căutat tot oraşul.

— Ştiam că mă vei ajuta, Boz. Stai aici, lîngă mine şi ia aminte, Nazarineanul va trece pe această cale. Ajutaţi-mă şi duceţi-mă la El.

— Şi eu şi Iona sîntem gata să facem asta pentru tine, Didim, chiar dacă mai sînt şi alţii care-l aşteaptă.

Didim era cuprins de o emoţie ciudată şi părea îndeajuns de neliniştit. Teama şi nădejdea sălăşluiau într-o înlănţuire grea, de nedefinit: îl va vindeca şi pe el Nazarineanul, sau nu? Iona continua să-i vorbească pentru a nu ştiu cîta oară despre tămăduirea lui şi Didim îl asculta într-o tăcere aproape evlavioasă. Ca să se încredinţeze, mai pipăi o dată piciorul prietenului său, spunîndu-şi fără să mai fie nevoie, că Iona nu minţea.

Atunci, cineva dăduse vestea că Nazarineanul, însoţit de cîţiva prieteni, urca încet pe

cărarea care ducea spre sinagogă. O mulţime de bărbaţi şi femei veneau în urma lor. Iona îl recunoscu pe Nazarinean de cum îl văzu şi arătîndu-i-l lui Boz, îi spuse:
122
— Uite, bărbatul acela, nu prea înalt şi uscăţiv, care vorbeşte cu cel din dreapta sa, acela e Nazarineanul... El m-a vindecat pe mine...
Boz privea tăcută spre El şi nu ştiu de ce, îşi zise că omul acesta trebuie să fie de o bunătate greu de găsit printre semenii săi.
— El m-a tămăduit, Boz... oare şi-o mai fi reamintind de mine?
— Cred că da, răspunse Boz, stăpînită de aceleaşi gînduri.
Ajungînd în faţa lor, unul din bărbaţii care-l însoţeau pe Nazarinean, văzîndu-l pe Didim, zise:
— învăţătorule, cine a păcătuit de s-a născut orb: el sau părinţii lui?
— N-a greşit nici el şi nici părinţii lui, Ioane.
— Dacă n-a greşit nici unul, atunci de ce nu vede? întrebă un altul.
— Nu te mira, Toma, aceasta s-a făcut ca prin el să se arate puterea lui Dumnezeu.
— Cum vine asta?
— Tu vei vedea.
Atunci Nazarineanul se apropie de Didim şi-l întrebă:
— Didim, ţie-ţi vorbesc: vrei să vezi?
— Da, Doamne, vreau, răspunse el tremurînd de emoţie şi teamă.
— Şi crezi tu că pot face eu asta?
— Cred, căci tot Tu l-ai vindecat şi pe Iona.
-— Da, învăţătorule, uite, acesta e piciorul pe care mi l-ai tămăduit.
— Ştiu, Iona, spuse Nazarineanul. Şi, privind spre orb, îşi puse mîna pe capul său rostind blajin:
— Bine, Didim, fie după cuvîntul tău.
Şi ochii lui Didim au prins viaţă în clipa aceea. O lumină puternică năvăli într-înşii şi, îndreptîndu-şi privirea spre înaltul cerului, Didim zise cu nestăvilită bucurie:
— Acesta e soarele, nu e aşa Boz?
— Da, Didim, acela e soarele.
— Acum ştiu cum arată şi discul şi cercul tău şi cum arăţi şi tu, Boz.
— Bravo, Didim, zise Boz, în acelaşi timp cu Ionatan, plecîndu-şi capetele uşor în faţa Nazarineanului, în
123
semn de mulţumire. Apoi, luîndu-l pe Didim de mînă se depărtară cu oarecare grabă, dar şi cu bucurie, făcând loc celor care se îmbulzeau în jurul lor. în graba lor, se izbiră de cîţiva oameni care luaseră seama la cele întîmplate. Era zi de sîmbătă şi aceştia, ca fii ai lui Moise, mergeau la sinagogă. Unul din ei îl recunoscu pe Didim, Se opri în loc, mirat şi privind în urma celor trei, zise:
— Nu cumva era Didim?
— Şi noi tot aşa am socotit; ba, neîndoielnic, el era. Dar de cînd şi-a căpătat Didim vederea?
— Tot aşa ne întrebam şi noi: de cînd vede Didim cel orb?
Şi aşa, vestea că Didim vede, se răspîndi ca fulgerul: acum, oraşul nu vorbea decît de întâmplarea asta.
— Cum se face că vezi, Didim? îl întrebau unii.
— Cine ţi-a dat vederea, Didim? ziceau alţii.
— Un om...
— Şi nu ştii cum îl cheamă?
— Ba da: Iisus Nazarineanul; doară toţi aţi auzit de El.

— Fireşte că am auzit: Nazarineanul acela care nesocoteşte legea lui Moise şi îşi bate joc de credinţa noastră, zise cineva.

— Iisus cel care se numeşte pe sine Fiul lui Dumnezeu, adăugă un altul.

— Dacă el ar fi fiul lui Dumnezeu, n-ar călca ziua sîmbetei, luă seama unul din ei, privind într-o parte.

— Iisus, stricătorul legii noastre; pe unul ca aceştia, legea noastră îi pedepseşte cu moartea, spuseră cîţiva porniţi pe ceartă.

— Dar a face ca un orb să vadă nu este nimic rău în asta, îndrăzni cineva să-i înfrunte.

— Cum îndrăzneşti să vorbeşti astfel, omule, îl întîmpină cel mai îndîrjit. Cum poate un om păcătos să facă minuni? Te-ai întrebat tu dacă Dumnezeu a ascultat vreodată rugămintea celui păcătos?

— Dacă acela ar fi fost un om drept şi cinstitor de Dumnezeu, n-ar fi călcat ziua sîmbetei.

Şi cearta pe seama întîmplării care-l privea pe Didim înceta o clipă spre a fi reluată cu mai multă înverşunare de aceiaşi sau de alţii. Şi aşa, Didim dăduse fără să ştie

atîta tulburare, oamenii fiind acum şi împotriva Nazarineanului, dar şi împotriva lui, încît nu se găsiseră decît vreo cîţiva care să spună că Iisus a făcut bine dîndu-i vederea celui ce fusese orb.

Numai Boz, văzînd cîtă tulburare era între ei din pricina lui Didim, apropiindu-se de unul din cei răzvrătiţi, îl întrebă cu destulă nevinovăţie:

— Tu ce zici, mi se cade să mănînc oul pe care găina mea l-a făcut azi, în ziua sîmbetei?

Fata a pus întrebarea şi a fugit, neaşteptînd răspunsul, văzîndu-şi de ale ei. Dar întrebarea a fost reluată, după aceea, de adepţii lui Şemaia şi ai lui Hillel. Şi pentru că ei erau făcuţi să nu se înţeleagă, cearta se ducea acum între oameni gravi şi serioşi pe tema pusă de Boz, fiecare căutînd să dovedească una sau alta. Aşa stînd lucrurile în acest amurg de seară, dacă ar fi întîlnit-o Şemaia, i-ar fi spus:

— Nu mînca oul, Boz.

Iar dacă i-ar fi ieşit în cale Hillel, acesta i-ar fi spus:

— Mănîncă-l, Boz şi adu-mi şi mie unul.

Cei trei ştiau toate acestea, dar cum pe ei nu-i interesa ce credeau unii sau alţii, socotiră că era mai cuminte să părăsească locul din faţa sinagogii unde oamenii discutau cu neostoită însufleţire şi se pierdură printre ei, bucuroşi că acum Didim era, întru toate, asemenea celorlalţi şi asta le era de-ajuns să se simtă fericiţi.

2.

Turlele sinagogii luminau alb în bătaia soarelui şi ele-şi răsfrîngeau înălţimea hăt departe, ca un punct al unei călăuze sigure.

Maria Magdalena păşea cu aceeaşi grabă cu care plecase, călcînd apăsat pe uliţele înguste, liniştite şi pline de praf ale oraşului. Cîţiva copii scuturau, veseli, un sicomor bogat, în vreme ce alţii căutau smochine coapte în pomii ce se înşirau în lungul uliţei. Unul, căţărat în vîrful pomului, se ţinea cu o mînă de-o cracă, iar cu cealaltă aduna şi înfuleca de zor poamele dulci, pline de aromă.

O lectică, mânată de patru cai înspumaţi, trecu cu huruit asurzitor pe drumul de piatră, lăsînd o dîră alb-cenuşie de praf. Maria Magdalena se trase în lături, ferindu-se de pulberea groasă şi înecăcioasă ce se înălţase ca fumul deasupra unui hogeag. Un copil zvîrli în urma carului o piatră luată la întîmplare şi rosti un cuvînt urît, al cărui înţeles ea nu-l pricepu tocmai bine. Nu pentru că nu l-ar fi cunoscut, ci pentru că ochi, urechi, minte şi gînduri îi erau prinse într-un vîrtej nou, necunoscut. Vîrtejul acesta o ameţea, o învîrtea pe loc sau o ducea, o schimba şi o îmbăta de nu ştia singură ce se întîmplă cu ea. Aşa ameţită cum era, se simţea, totuşi, bine în furtuna aceasta de gînduri. N-ar fi dorit, pentru nimic în lume, să se desprindă din ea.

Acum ştia destule despre Nazarinean; poate ştia prea multe. Veronica îi spusese atîtea, încît se mira singură cum de a izbutit să pună o anumită ordine în ele. Lumea vorbea, cînd cu admiraţie, cînd cu invidie despre faptele proorocului. Ştia că bolnavii îl căutau şi El îi tămăduia fără să le ceară ceva în schimb. Alţii îl căutau numai ca să-l vadă sau să-l audă vorbind. Puţini erau cei care se îndurau să-l părăsească. Copiii se apropiau cu încredere de El şi El, adeseori, îi lua cu sine. Odată, cei mari nu se puteau apropia de El din pricina copiilor. Cineva le ceru acestora să se mai astîmpere şi să mai stea şi pe la uşile părinţilor. Nazarineanul se împotrivise şi luîndu-le apărarea, zisese:

— Lăsaţi copiii să vină la mine.

Aproape toţi care-i vorbiseră despre Iisus îi spuneau unul şi acelaşi lucru: Nazarineanul avea într-însul duhul adevărului, al dragostei şi al bunătăţii şi asta era cel dintîi lucru ce te izbea, văzîndu-l. Aşa ceva nu întîlneai în orice om. De aceea, oamenii îşi destăinuiau toate suferinţele trupeşti şi sufleteşti şi niciodată n-au avut sentimentul umilinţei în faţa lui.

Maria Magdalena se opri la o răspîntie, de sub povara unui gînd încă nedefinit. Rămase aşa, prinsă de îndoială şi nehotărîre preţ de cîteva clipe, apoi porni pe uliţa pe care o socoti a fi aceea unde voia să meargă. Acum mergea mai puţin grăbită şi era stăpînită de o emoţie puternică. Inima zvîcnea năvalnic şi sîngele i se urcase tot în

126

obraz, împurpurîndu-l cu o culoare nouă. Ceva mai tîrziu, se opri în faţa unei case de piatră cu o înfăţişare bogată. Acolo locuia unul din oamenii de vază ai oraşului,, fariseul Simon. I se mai zicea şi Simon Leprosul. Oamenii spuneau că Simon, nu demult, fusese bolnav de lepră şi că Nazarineanul îl tămăduise într-o împrejurare de care ştiau prea puţini.

Să nu uităm, lepra era o boală urîtă prin ea însăşi. Dintr-o consideraţie morală, era socotită ca o pedeapsă dumnezeiască. Ea începea cu pete mici, care apăreau pe faţă şi pe mîini şi se întindeau, prinzînd tot corpul. Uneori atingea şi creierul: atunci omul murea de teribila nevroză cerebrală. Aceasta însemna că omul trăia încă, dar în chinuri pe care nu le mai simţea, căci creierul murise cu mult înaintea trupului. Aşadar de o boală ca aceasta suferise Simon şi de o asemenea moarte îl scăpase Nazarineanul, care, în ziua aceea era oaspetele fostului lepros.

Vestea că Nazarineanul se afla în casa fariseului Simon i-o adusese micul Caius şi Maria o primise cu bucurie, dar şi cu spaimă, cu nădejde dar şi cu teamă. Acum era în faţa casei lui. Uşile erau larg deschise, căci era cald şi de afară se vedea tot ce se petrecea înăuntru. Gazdă şi oaspeţi erau în jurul mesei încărcată îndeosebi cu fructe, pentru care Nazarineanul avea o deosebită preferinţă.

Maria Magdalena, cu chipul ascuns în năframa aurie de Damasc, se strecură uşor şi pătrunse înăuntru. La trecerea ei, slugile se feriră în lături ca să nu se atingă de ea, căci aşa le poruncise Moise. Apropiindu-se de masă privi, mai întîi, spre stăpîn pe care-l cunoştea, ca şi cum ar fi vrut să-l întrebe, cu ochii numai, care din cei de faţă e Nazarineanul.

Dar ea întîlni privirea rece a lui Simon. Ochii lui mari de mirare şi uluială priveau spre ea, îngrozit de îndrăzneala femeii, căci o cunoştea îndeajuns de bine. E drept, ea nu trecuse prin viaţa lui, dar auzise vorbindu-se prea multe despre ea. Legea pe care o urma el oprea atingerea de astfel de femei. Iar cel care se atinsese de o asemenea femeie trebuia să împlinească ritul expiatoriu al spălării. Mai mult chiar: cel născut din femeia desfrînată

127

nu avea voie să intre în casa lui Iehova. iar Maria cutezase să intre în casa lui Simon; de aceea, era acum privită cu adevărată spaimă.

Ruşinată, femeia îşi întoarse privirea să nu mai vadă uluiala leprosului. Şi atunci s-a întîmplat ceea ce ştia bine că se va întîmpla: privirea blîndă şi duioasă a Nazarineanului căută spre ea, netulburată şi liniştită. încercă să se apropie încă un pas sau doi, dar îşi simţi picioarele şovăind. Mîinile îi tremurau uşor. Emoţionată, se opri spre a-şi reveni, căci se simţi

cutremurată pînă în cele mai tainice ascunzişuri ale sufletului. îşi duse mâna la frunte, ştergînd o sudoare rece, fără să-şi dea seama ce se întîmpla cu ea. O vreme care i se păru deosebit de lungă — rămase nemişcată, cu mîna încleştată pe vasul de alabastru cu mir pe care-l avea cu sine. Se uită lung spre Nazarinean şi ochii ei îi întîlniră ochii. Atunci îşi dădu seama că în sufletul ei se petrecuse ceva, ceva pe care nu-l putea defini cu toată certitudinea. Apoi, neliniştea — care o stăpînise atît — dispăru aşa, deodată. Ca şi cînd s-ar fi trezit dintr-un vis urît Maria Magdalena, păşind încet, se apropie de Nazarinean şi îngenunche tăcută la picioarele lui. Era încredinţată că nu era în faţa unui om, deşi era de o omenie neîntîlnită. Veronica avusese dreptate cînd îi spusese că e în El mai mult decît e în toţi oamenii şi proorocii. Totuşi, avea ceva ce-l deosebea de ceilalţi, îşi zise, şi eu, care nu l-am văzut pe Dumnezeu, cred că Dumnezeu numai aşa poate arăta.

Chipul nespus de blând, privirea lui de o duioşie neîntîlnită printre oameni şi zîmbetul reţinut care-i lumina chipul, o dominau şi o cucereau; stăpînită de o bucurie greu de înţeles, îşi întinse mîinile, cuprinzîndu-i picioarele într-o îmbrăţişare duioasă. Procuratorul nu se sfii de atingerea ei, iar ea nu rosti nici un cuvînt. Tăcerea lui era de o măreţie gravă, neîntîlnită, unică. Ochii, plini de o vrajă cu totul necunoscută, priveau cu milă spre femeia îngenuncheată, spre uimirea multora.

Rămase aşa, nerostind nici un cuvînt. în definitiv, ce cuvînt putea rosti? De iertare?... de mărturisire a păcatului în care trăise?... Nu, nu era nevoie. Ştia şi Simon şi ştiau şi ceilalţi cine era. Dar Nazarineanul, ştia?

128

O! cu atît mai mult ştia El cine era ea: femeia tuturor şi a nimănui. Femeia pe care Papia o aştepta încă la Magdala, femeia pe care Antonio o dorea, Tigelius o visa; Stihus murise pentru ea, Marcellinus era în stare să facă orice, iar orgoliosul Pandera închiriase o casă în stil roman pe malul mării. De aceea, tăcea. Tăcea, ştiind bine că nici un cuvînt nu era mai de preţ decît tăcerea într-un ceas ca acesta.

Atingîndu-i picioarele, femeia simţi o mulţumire ciudată şi o senzaţie de eliberare, de uşurare care-i umplu întreaga fiinţă. De pe suflet i se ridicase, nevăzută, o mare povară. Acum nu mai simţea nici o teamă. Totul era limpede şi liniştit ca într-o noapte de vară. Cu o mişcare înceată, femeia îşi plecă fruntea şi buzele ei sărutară picioarele colbuite ale Nazarineanului. Erau aceleaşi buze pe care le dase tuturor, dar sărutul acesta n-avea asemănare nici cu cel dat şi nici cu cel primit pînă acum. îşi dădu bine seama de aceasta şi se înfioră. Socoti că sărutul nu avea nimic cu cele din biata istorie a dragostelor ei vinovate. Fără să ştie de ce şi cum, îşi simţi ochii plini de lacrimi. Nu le opri, ci le lăsă să curgă pe picioarele lui pline de praf. Erau o ofrandă pe care acum le dăruia, întîia oară în viaţa ei. Nu plîngea în faţa unui bărbat — n-a făcut niciodată asta — ci plîngea pe picioarele acelui Nazarinean pentru care venise aici. Şi buzele — pîngărite de vicii şi poftele bărbaţilor care au trecut prin viaţa ei — sărutară din nou picioarele spălate cu apa cea mai de preţ a omului: lacrimile.

Nazarineanul acceptă darul fără nici o împotrivire şi fără nici o surprindere. Numai oaspeţii priveau miraţi şi nimeni nu ştia cum avea să se sfîrşească. Cel mai tulburat era Simon, care privea cu ochimici, gîndind mirat că oaspetele său acceptă sărutările unei femei despre care se vede, nu ştia cine este.

Maria Magdalena îşi aminti că avea cu sine vasul de alabastru pe care i-l dăruise Stihus. Ba, avea şi unul, mai mic, pe care i-l adusese Antonio, cu mirodenii scumpe, de la Roma. Le scoase şi cu gesturi mici vărsă mirodeniile pe picioarele Nazarineanului. Mireasma mirului se împrăştie cu un miros plăcut şi Nazarineanul acceptă iarăşi, în aceeaşi tăcere de pînă acum.

129

Cu o mişcare plină de desăvîrşită graţie, femeia îşi desprinse marama care-i acoperea capul. Apoi, şi-l plecă uşor şi, făcîndu-şi din părul acela bogat, frumos şi strălucitor — cu care-şi încîntase altădată bărbaţii — prosop de mare preţ, începu să şteargă picioarele

profetului. Mîinile căpătaseră acum o duioşie cu totul deosebită; era o scenă de o măreţie unică în istoria marilor întîmplări ale omenirii.

Îngenuncheată şi cu lacrimile încă nezvîntate în geana ochilor, ea se despărţi de parfumul acesta neobişnuit de scump, spărgînd vasul ce-l avea în mînă, spre nedumerirea mesenilor.

Simon, privind mirat şi tăcut, îşi zise în gînd: Dacă ar fi prooroc, cum îl crede lumea, ar şti că femeia este o păcătoasă."

El voia, cu orice preţ, să pară curat, chiar dacă femeia îi spurcase casa, venind la el pe nepusă-masă. Legea îl oprea să se atingă de ea şi nu se atinsese. De aceea, se mira că Nazarineanul îi acceptă sărutările de faţă cuoaspeţii.

E drept, Simon ştia că desfrînata Rahav l-a ajutat pe Iosua să biruiască pe filisteni, dar mai ştia că bietul Samson, neînvinsul Samson a fost pierdut de neruşinata Dalila. Acum, desfrînata din Magdala îi spurcase casa şi el se gîndea că, încă înainte de asfinţitul soarelui, va trebui să facă rugăciuni de curăţenie spre a putea dormi liniştit. Gîndurile i se citeau pe faţă şi Nazarineanul, privindu-l ţintă în ochi, îi zise:

— Simone, aş vrea să-ţi spun ceva.

— Spune, învăţătorule, răspunse el, încercînd să-şi păstreze liniştea.

Acesta, cu glas domol, rosti o parabolă pe care Simon o putea înţelege mai uşor: un cămătar avea doi datornici: unul îi era dator cincizeci de dinari, iar celălalt cinci sute. Dar ei neavînd cu ce să plătească, le-a iertat amîndurora datoria. Spune-mi, deci, care din ei îl va iubi mai mult?

Simon cumpăni o clipă şi chibzuind că trebuia să dea un răspuns ce nu putea să-i aducă vreo dojană, zise:

— Cred că aceluia căruia i-a iertat mai mult.

— Drept ai judecat, spuse Nazarineanul la rîndul său.

130

Leprosul zîmbi mulţumit de propriul său răspuns, nebănuind că el era în acelaşi timp, o mustrare pentru el însuşi şi o apărare pe care i-o adusese femeii, fără să vrea. De unde era să ştie el, că ocolişul folosit de oaspete îl acuza de neîmplinirea unor datini în mare cinste pe care el nu le împlinise? Era, anume, obiceiul ca gazda să-şi primească oaspeţii spălîndu-le picioarele cu apă şi ungîndu-le capul cu mirodenii. Ori, aşa ceva, Simon, uitase şi ceea ce nu a făcut el, a împlinit femeia.

— Drept ai judecat, Simon, zise Iisus. Apoi, cătînd spre el, adăugă cu alt glas:

— Vezi tu această femeie? Eu am venit în casa ta, dar tu, apă pe picioarele mele nu ai turnat. Ea, vezi-o, cu lacrimi mi-a spălat picioarele şi cu părul capului său le-a şters. Tu, sărutare, în semn de cinste nu mi-ai dat, dar ea, de cînd a venit, n-a încetat să-mi sărute picioarele. Tu, capul meu cu untdelemn nu l-ai uns, dar ea cu mir mi-a uns picioarele. De aceea, îţi spun: Iertate să fie păcatele ei cele multe, pentru că a iubit mult. Şi cui i se iartă mai puţin, acela iubeşte mai puţin.

Nazarineanul preţuise iubirea mariei Magdalena, care nu era adusă unui om, ci acelui prooroc cum nu se mai văzuse şi pe care ea însăşi îl căutase. Şi El primi mărturisirea şi iubirea ce-i adusese ca un Dumnezeu ce era, iar femeia primi iertarea pe care şi ea şi ceilalţi o auziră răspicat:

— Femeie, iertate să fie păcatele tale.

Maria din Magdala tresări de o ciudată bucurie: cuvintele acestea erau aidoma acelora de care-i vorbise cîndva Veronica. Şi bucuria îi năpădi, aşa deodată, sufletul şi o înfiorare de o frumuseţe tainică îi străbătu trupul din tălpi şi pînă în creştet. Sărută prelung picioarele celui ce rostise acele cuvinte şi neîndrăznind încă să privească spre El, îşi lipi cu duioşie capul de hainele lui, mîngîindu-le cu frumoasele ei mîini, într-o adoraţie mută.

Simon privea tăcut: nu mai înţelegea nimic din ceea ce se petrecea în jurul său. Căută să dea un sens oarecare celor întîmplate, dar nu găsi. Numai unul din meseni rupse tăcerea şi

zise, nedumerit şi trufaş:
131
— Dar cine este acesta care are puterea să ierte păcatele oamenilor?
E drept, poate că la masa lui Simon leprosul nu erau prea mulţi care ştiau cine era Iisus, dar printre cei care ştiau de-acum era şi Maria din Magdala, care va rămîne alături de El, slujindu-L cu dragoste şi cu recunoştinţă. Apoi, Nazarineanul, sculîndu-se, rosti celor care-L însoţeau:
— Să mergem, prieteni...
— Da, să mergem, învăţătorule, răspunseră ei, urmîndu-l tăcuţi.
3.
Maria Magdalena păşea încet pe strada plină de praf, cuprinsă de o bucurie pe care şi-o stăpînea anevoie, întîmplarea îi scoase în cale o fetişcană, cam înaltă pentru vîrsta ei. Fata, poate copila vreunor părinţi nevoiaşi, purta haine modeste, dar curate. Avea un mers oarecum grăbit, ceea ce însemna că era mînată de cine ştie ce treburi sau necazuri.
Magdalena o opri şi, în semn de prietenie, îşi puse mîna pe umărul ei zîmbindu-i binevoitoare şi o întrebă cu glas blând:
— Cum te cheamă?
— Tamara.
-— Tamara? repetă ea cuvîntul spre a spune ceva. Apoi, adăugă:
— Frumos nume.
Puţin ruşinată, sau stînjenită numai, copila îşi lăsă privirile în jos, dar avusese destulă vreme să ia seama că femeia care o oprise era îmbrăcată în haine scumpe care aveau un miros de parfum. Podoabele de preţ îi atîrnau de mîini şi în păr. Mai apoi, îşi ridică privirea, cercetînd-o de sus pînă jos, după care zise:
— Stăpînă, tu eşti Maria Magdalena, nu e aşa?
— Da, Tamara, eu sînt; mă cunoşti?
132
— Da, stăpînă, răspunse ea, vrând să plece, ştiind că legea nu-i îngăduie să se atingă sau să stea de vorbă cu astfel de femei.
Dîndu-şi seama că fata nu făcea decît ceea ce îi poruncea legea, Maria încercă s-o reţină, întrebînd-o cu acelaşi glas blând:
— Tamara, eşti tu supărată pe mine?
— Nu, stăpînă, dar... Tamara se opri la timp, neîndrăznind să-şi ducă vorba pînă la capăt. Vorba i se frînsese în gît şi pentru o altă pricină; Maria plîngea şi plînsul ei o schimbase cu totul.
— Stăpînă, şi tu plîngi? zise ea cu glas prietenos.
Magdalena nu răspunse. Ce i-ar fi putut spune? înduioşată, uitînd pentru o clipă cine era, Tamara se apropie de ea şi o întrebă rugător:
— Stăpînă, ce s-a întîmplat?
Oprindu-şi pentru cîteva clipe plînsul, Magdalena privi blând spre ea. întîlnind ochii albaştri cu priviri nevinovate ale fetei, avu o tresărire ciudată: aşa trebuie să arate nevinovăţia, îşi zise.
Şi vru să plece, dar copila se aşeză de-a curmezişul, tăindu-i calea. Cu aceeaşi voce rugătoare, ea mai întrebă o dată ce i s-a întîmplat.
— Nimic, Tamara, nimic. Tu nu poţi înţelege aşa ceva, răspunse întristată.
— Ce nu pot înţelege eu, stăpînă?
— Nu, Tamara, nu, tu eşti prea copilă ca să-ţi dai seama de aşa ceva.
— Dacă tu, stăpînă, ai să mă ajuţi, stărui ea, eu voi înţelege şi te-oi ajuta şi eu la rîndul meu.
— Tamara, reluă Magdalena, şovăind. Nu ştiu cum să te fac să înţelegi un lucru...

— Care, stăpînă?

— Tamara, astăzi l-am cunoscut pe Nazarineanul acela de care vorbeşte norodul nostru. Spune-mi, copila mea, tu îl iubeşti?

— Dacă-l iubesc?

— Da, îl iubeşti?

— Iată, stăpînă, o întrebare pe care nu mi-am pus-o, deşi îl cunosc şi eu. Ţie, ce ţi-a spus?
133

— Da, ce mi-a spus? repetă ea cuvintele fetei, parcă absentă, sau furată de propriile ei gînduri. Ceea ce mi-a spus, Tamara, eu nu voi uita niciodată... da, niciodată...

Şi după o tăcere de cîteva clipe, rosti cu îndemn blajin:

— Tamara, vrei tu să schimbăm hainele noastre?... nu e aşa că vrei? stărui ea.

Fata privi, făcînd ochi mari, neputînd crede că Maria hotărîse aşa ceva. De aceea, spuse la rîndul ei:

— Stăpînă, ele sînt prea scumpe pentru mine...

— Cu atît mai bine, Tamara; tu eşti tînără şi-ţi vor prinde bine.

— Şi ce vor zice cei de acasă, văzîndu-mă cu asemenea haine, stăpînă? Nu vor fi gata să creadă că le-am furat?

— Oh! Nu, Tamara, răspunse Maria zîmbind. Nimeni nu va bănui asta; ţi-e sufletul prea curat ca să poată crede cineva că le-ai furat...

— Nu pot, stăpînă, ezită Tamara... nu...

— Ia-le, Tamara, stărui Magdalena. La urma urmei, poţi spune că ţi le-am dăruit eu. Primeşte-le, căci începînd de acum nimeni nu va mai vorbi de mine.

— Pleci departe, stăpînă sau... întrebă naiv-surprinsă.

— Nu, Tamara, nu plec nicăieri... şi nu va fi nici ce crezi tu. Adică stai: viaţa mariei Magdalena de ieri a murit astăzi... şi Maria Magdalena vrea să trăiască, pentru că are multe de ispăşit.

— Stăpînă, nu te supăra, eu nu înţeleg nimic din vorbele astea; fă-mă să pricep ceva.

— Tamara, reluă ea domol, întîlnindu-l pe Nazarinean, vreau să-ţi spun că începînd de azi, am încetat de a fi ceea ce am fost pînă acum. Vreau să-l urmez pe acest Nazarinean, căci am mai văzut şi alte femei de ale noastre urmîndu-l. Iată pricina pentru care aceste haine nu îmi mai trebuie... nu e aşa că le primeşti, Tamara? stărui ea cu aceeaşi căldură şi prietenie.

— Primesc, stăpînă, răspunse copila. Şi-ţi urez un gînd bun în viaţă.

Fata se lăsă moale şi caldă în îmbrăţişarea pe care Maria Magdalena i-o dărui cu o dragoste parcă necunoscută,
134
plîngînd de o fericire pe care n-o putea defini, dar care sălăşluia în ea asemenea soarelui în toate colţurile pămîntului. Apoi, privind în urma ei, copila cu păr bălai şi ochi albaştri rosti cu voce scăzută:

— Stăpînă, să nu o uiţi nici pe micuţa ta Tamara....

— Pace vouă şi casei acesteia, salută cu un aer trist, obosit parcă, Maria Magdalena.

— Fii binevenită, răspunse Veronica.

— N-ai plecat încă, Maria?

— Nu, răspunse ea făcînd semn cu mâna şi căutînd să se aşeze undeva. Abia atunci ea luă seama că Veronica nu era singură, în partea cealaltă a peristilului erau cîteva femei care lucrau. O recunoscu mai întîi pe Suzana şi Maria se duse s-o îmbrăţişeze cu obişnuita ei afecţiune.

—fii binevenită, Magdalena, zise ea.

Ursula apăru de undeva şi cu o grabă surprinzătoare pentru vîrsta ei, o întîmpină cu aceeaşi maternă dragoste, înclinîndu-se:

— Oh! buna mea stăpînă!...

— Pace nouă, Ursula.

Mai era Maria, soţia lui Cleopa, pe care ea îl cunoscuse mai demult, într-o împrejurare oarecare. Nu-şi amintea cînd îl cunoscuse pe Cleopa şi nici unde. Ştia numai atît: că era un bărbat bine legat şi blând ca un miel într-o pajişte. Blîndeţea aceea o impresionase mult şi o ajutase să nu-l uite. Dar acolo mai era o femeie pe care nu o Cunoştea: avea ochi mari, albaştri şi chipul palid ca turta de ceară. Era Ioana, frumoasa Ioana. Soţul ei era mare ispravnic la curtea lui Irod Antipa. Îşi aduse aminte că a mai văzut-o cîndva. Căută să-şi fixeze mintal locul unde o întîlnise şi izbuti numaidecît: la ospăţul ce avusese loc la palatul regelui. Maria o salută cu ceremonialul obişnuit şi femeia se plecă, răspunzîndu-i cu aceeaşi graţie:

— Pace nouă, Magdalena.

Apoi femeile îşi reluară locul şi lucrul în deplină tăcere. Rămasă în picioare, Veronica luă abia acum seama că vestmintele cu care era îmbrăcată Maria nu erau ale ei. Erau parcă, mai mici, de culoare ştearsă şi de un gust îndoielnic. Căută să-şi aducă aminte dacă avusese cîndva

135

astfel de haine şi constată că acestea erau cu mult mai proaste decît crezuse. Mirată de-a binelea, Veronica întrebă:

— Maria, ce e cu tine? Ce ţi s-a întîmplat?

— Nimic, Veronica, răspunse ea cu o linişte desăvîrşită. Apoi, adăugă blajin:

— L-am văzut şi eu pe Nazarinean; mă auzi?

Vestea căzu uimitor de surprinzătoare. Femeile auziseră bine ceea ce spusese şi acum se întrebau din priviri, una pe alta, ca şi cum ar fi vrut să spună: ai auzit“?

— Tu, Maria? întrebă cealaltă Maria în numele celorlalte.

— Da, Maria, eu... l-am văzut...

— Unde, frumoasa mea stăpînă? întrebă la rîndul ei Ursula, pe care un străin ar fi luat-o, fără îndoială, drept mama oricăreia din femeile de faţă.

— în casa lui Simon, răspunse ea îngîndurată.

— Simon Leprosul vrei să zici? preciză Veronica surprinsă.

— Da, în casa lui...

— Şi ce ţi-a spus? întrebă Ursula.

— Cine? Leprosul?

— Da, el, căci se ştie că Simon a fost bolnav de lepră şi l-a tămăduit Nazarineanul.

— Nimic... ba da, a zis ceva, pare-mi-se, dar eu nu l-am auzit pe el, ci pe proorocul din Nazaretul Galileii.

— Ce căuta El acolo? se interesă Ioana apropiindu-se de ea.

— A fost oaspetele lui... mai erau şi alţii de faţă...

—da, spune Maria, spune, ceru Maria lui Cleopa. Cum a fost?

— A fost ceea ce nu se poate uita, ceva de neînchipuit. L-aţi auzit voi pe Nazarinean vorbind?

E ceva despre care eu nu ştiu cum să vă fac să înţelegeţi; dar cred că nici un om nu a vorbit pînă azi ca El. Abia acum înţeleg de ce lumea îl admiră şi-l urmează, uitînd şi de masă şi de casă. Aşa ceva nu cred că a fost cîndva în neamul nostru. Veronica avea dreptate cînd spunea că omul acesta are ceva deosebit de toţi oamenii şi de toţi proorocii.

— E drept ceea ce spui, Magdalena, îi întăriră femeile spusele-i.

136

Maria continuă cu însufleţire:

— Eu nu ştiu cum arată fiul lui Dumnezeu de care vorbesc unii şi alţii. Dar eu cred că nu mă înşel că dacă Dumnezeu şi-ar alege un fiu, l-ar alege pe El: e minunat, e fără asemănare şi fără pereche în lume.

— Dar ţie, Maria, ţie ce ţi-a spus? întrebă Veronica.

— A vorbit ceva despre iubire şi ceva despre iertare, spunînd o parabolă.

— Cum vine asta?

Vreau să spun că n-a proslăvit iubirea. şi nici mustrarea n-a slăvit-o. Pe mine, cel puţin, nu m-a mustrat.

Apoi, ea povesti cu de-amănuntul ceea ce se petrecuse în casa leprosului, după care Ioana spuse liniştită:

— Nu te mira, Magdalena, Nazarineanul nu a mustrat pe nimeni din cei ce s-au întors căiţi la El; de aceea, nu te-a mustrat nici pe tine.

Veronica ascultase cu ochi plînşi de bucurie, luînd seama că alta era acum Maria. Şi se întreba în ce măsură parabola cu fiul pierdut în lume o va fi schimbat pînă într-atât. Povestea aceea sau întîmplările de care auzise pe atîţia vorbind să-i fi îndreptat paşii spre casa lui Simon leprosul? Sau vorbele bune despre Nazarinean pe care le auzise de la Gaius, Boz, Didim cel orb, Iona cel şchiop şi alţii asemenea lor? La urma urmei, cine ştie? îi era de-ajuns că l-a cunoscut pe Nazarinean. Va avea puterea să-l şi urmeze, aşa cum l-au urmat atîţia? Cine ştie? Nazarineanul nu-i ceruse nimic; El îi vorbise şi Veronica ştia cum vorbeşte Nazarineanul. Acum ştia şi Magdalena şi ea era stăpînită încă de vorbele acelea care, parcă, i-au schimbat şi trupul şi sufletul. Cuvintele lui o tulburaseră şi o înfioraseră: Femeie, iertate să-ţi fie păcatele...

El a făcut-o să înţeleagă că în lume mai este şi o altă iubire, nu numai aceea pe care o cunoscuse ea. Acest trup, acum era curat şi tot atît de curat îi era şi sufletul. El a iertat-o... ea a uitat şi de aceea acum era alta. Femeia de altădată a rămas acolo, alături de alabastrul cu mir la care ţinea atît, dar pe care l-a spart într-un moment de rară efuziune sufletească: o stare pe care o pot înţelege numai cei care au avut-o. Altul îi era sufletul, altul şi trupul şi alta îi era pînă şi privirea. Căpătase reflexe noi,

făcînd-o să caute mai mult înăuntru, decît în afară, spre oameni şi viaţă.

Veronica continua s-o admire, căutînd în acelaşi timp să înţeleagă schimbarea ivită atît de neaşteptat. O credea plecată cu Antonio şi ea apare pe neaşteptate şi-i spune: „Am fost în casa leprosului şi l-am întîlnit pe Nazarinean... Nu e un om ca toţi oamenii.-, e minunat, fără asemănare şi fără pereche”... De aceea, emoţionată şi fericită îşi zise în gînd: Maria, ştii tu ce faptă măreaţă ai săvîrşit astăzi?

Sculîndu-se de pe divanul cu scoarţe bogate şi apropiindu-se de Veronica, zise cu un glas aproape rugător:

— Nu e aşa, Verona, că mă veţi primi şi pe mine alături de voi?

—ce vrei să faci? întrebă surprinsă Suzana.

— Vreau ca şi eu, împreună cu voi, să-i slujesc Lui.

Femeile priviră nedumerite: o ştiau pe Maria în stare de orice, dar nu şi de o slujire pentru Nazarinean şi prietenii lui. Şi, pe deasupra, nu înţelegeau cum de se hotărîse aşa de repede pentru o asemenea treabă care nu prea i se potrivea. Ioana spuse:

— Să nu crezi că-ţi va fi uşor, Maria.

— Ştiu, Ioana, dar sînt pregătită să înfrunt orice, răspunse ea hotărîtă.

— O să fie greu, interveni Suzana.

— Ştiu, Suzana, dar nu mă tem de nimic.

Veronica ascultase tăcută, cumpănind cu luare aminte asupra hotărîrii pentru care nu găsea cuvînt de împotrivire. Socoti că nu avea să-i fie uşor, dar mai socoti că Maria mai avea ceva de făcut:

— Va trebui să pleci de aici, zise ea.

— Şi care e pricina? întrebă ea surprinsă.

— Una singură: Antonio şi Pandera nu-ţi vor da pace. Ori te vor sili să mergi cu ei, ori te

vor ucide.

Maria Magdalena o privi lung, reflectînd tăcută asupra spuselor ei: Veronica avea dreptate... aici nu mai putea rămîne. Ofiţerii romani o vor găsi de s-ar ascunde şi în gaură de şarpe.

— Dacă va fi nevoie, voi pleca, zise ea pregătită să întâmpine orice.

138

— Dumnezeul Nazarineanului să te aibă în sfînta lui pază, spuse Ursula, cu lacrimi în ochi.

— Nu vei fi singură, Maria, o încurajă binevoitoare Ioana. Vom merge şi noi; adică vei merge şi tu cu noi şi nu ne-om mai despărţi de acum. Uite, vezi tu această stofă de lînă? zise ea întinzîndu-i ţesătura de culoare cenuşie... e a lui, Maria...

-— A lui? zise ea surprinsă. Şi cu ochi umezi, luminaţi de o fericire lăuntrică, luă stofa cenuşie în mîini. O pipăi uşor, dar degetele ei fine, catifelate simţiră asprimea lânei.

— Ea lui, continuă Suzana. Şi trebuie s-o sfîrşim, căci ne spunea tînărul acela cu chip de fată, Ioan, că Nazarineanul este atît de sărac că n-are nici cu ce se înveli.

Maria Magdalena luă stofa cenuşie şi aspră, o strînse duioasă la piept şi îngenunchind, începu să plîngă în tăcere, Apoi îşi acoperi faţa în petecul cenuşiu şi suspinînd, sub povara unei dureri, dar şi a unei fericiri mistuitoare, grăi:

— învredniceşte, slujirii tale, Doamne, pe roaba ta Maria Magdalena!...

4.

Ierusalimul întreg, din palat şi pînă în colibă, fusese într-o mare fierbere. Oamenii continuau să se frămînte şi să-şi arate nemulţumirea faţă de procuratorul roman, Pilat. Acesta spre a fi pe placul Cezarului de la Roma, adusese bustul împăratului şi steagurile aquilei romane în faţa marelui templu.

— Le va pune în Sfînta Sfintelor, insinua cîte unul.

— Iată ce vor să facă păgânii din legea noastră, spuneau alţii.

— Să îndrăznească numai şi atunci nu vom mai şti nici de noi şi nici de ei.

— Se spune că are de gînd să atace şi vistieria templului.

139

— Aşa ceva nu s-a întîmplat nici în vremea robiei babilonice. Dar dacă vrea să-l ajungă mînia lui Iehova şi urgia poporului, n-are decît s-o facă.

Şi Pilat a cutezat şi una şi alta.

Oamenii s-au plîns şi au cerut să nu li se defăimeze legea şi nici templul părinţilor să nu li se spurce. Pilat s-a supărat şi el şi i-a ameninţat:

-— Vă voi ucide pînă la unul.

— N-ai s-o faci, au zis ei. Cine eşti tu?

— Grecii au dat lumii înţelepciune, romanii au dat puterea. Iar voi, ce aţi dat?

— Noi am dat ideea unui Dumnezeu, stăpîn al înţelepciunii şi al puterii, s-au semeţit ei.

Pilat a socotit răspunsul ca o ameninţare la adresa puterii romane şi ca soldat al imperiului roman, era dator să se apere. S-a apărat cum a crezut: a ucis mai bine de trei mii de iudei, iar pe alţii i-a trimis la temniţă.

— Ne vom plînge împăratului Tiberiu, au hotărît răzvrătiţii.

— Nu e bine, şi-a zis procuratorul Pilat care se temea de Tiberiu, căci vina lui era aceea de a se amesteca în treburile religioase ale iudeilor. Ordinul împăratului era cert: stăpînirea romană nu are nici un amestec în astfel de treburi.

— Noi nu avem nimic cu puterea romană, au adulmecat mieroşi. Noi vrem să nu ni se pîngărească templul şi să nu ni se jignească conştiinţa noastră religioasă. Atîta vrem.

Şi Pilat mînios şi învins, a cedat dar oamenii continuau să se frămînte, şi să se împotrivească, nădăjduind în noi biruinţe pentru ziua de mîine, în timp ce soarele cobora spre apus, iar razele lui păreau că se topesc în zările amurgului.

în umbra chiparoşilor, minunat înfloriţi — între care Veronica îşi ridicase casa — femeile lucrau deosebit de voioase, haine uşoare de vară. Celorlalte li se alăturaseră, nu demult şi nişte femei din Betania, două surori, Marta şi Maria şi prietena lor, Tavita, cea mai tînără între toate.
140
Maria Magdalena tocmai vorbea despre ultimele întîmplări din viaţa ei, cu o emoţie ce parcă şi acum o tulbura.

— Şi de ce l-ai părăsit pe Antonio care îţi împlinea toate dorinţele? întrebă Marta de la locul ei.

— Vezi tu, e greu pentru o femeie să spună de ce vrea una sau alta. Şi e mai greu să ştie pentru ce lasă un bărbat spre a urma un altul.

— Şi totuşi... stărui Marta.

-— Poate dorinţa mea de a-l cunoaşte pe Iisus, despre care auzisem atîtea lucruri minunate. Se spuneau atîtea despre El, eu nu ştiu dacă altcineva în locul meu n-ar fi făcut acelaşi lucru. Cînd mă gîndesc cîteodată la viaţa pe care am dus-o înainte, mi se face ruşine că mă prinde şi mila şi sila de mine însămi. Veronica este aceea care a făcut începutul acestei schimbări; ceilalţi n-au făcut decît să pună picătura de apă la rădăcina plantei ca să înflorească. Asta sînt astăzi şi aşa mă simt: o floare într-o grădină uriaşă, al cărei stăpîn este Nazarineanul nostru.

— Da, Magdalena, asta eşti tu şi parcă tot aşa ne simţim şi noi, spuse Suzana emoţionată.

— Credeţi-mă, reluă Magdalena, simt că de acum nu-l voi părăsi pentru nimic în lume.

— Nici noi, îi întăriră ele spusele.

— Iar eu, nicicînd nu am fost mai fericită ca acum de cînd mă aflu printre voi, spuse Tavita punînd cîteva vreascuri de lemne uscate pe foc şi turnînd o oală de apă în vasul care fierbea alături.

Apoi, după o clipă de tăcere, Maria Magdalena, continuîndu-şi lucrul său, zise:

— Cred că numai prin Iisus am învăţat să cunosc viaţa. N-am auzit pe cineva vorbind mai frumos ca El. Cuvîntul lui e ca un balsam pe o rană: tămăduieşte, încălzeşte şi naşte un alt om în noi. Eu zic că lumea nicicînd n-a mai avut un prooroc ca El.

— Cam tot asta cred şi eu, răspunse Ioana privind lung în zarea în care amurgul cobora alene.

— Fireşte că aşa este, rosti Maria lui Cleopa scăpînd lucrul din mînă, nu demult ne cerea să ne rugăm unii
141
pentru alţii şi să ne iubim unii pe alţii, dragostea fiind piatra de căpătîi în om.

Maria Magdalena asculta tăcută, furată de propriile ei gînduri... sau, poate, de propriile ei amintiri. Şi ea se rugase pentru alţii... şi pentru Stihus pe care-l omorîse Pandera... dar şi pentru Pandera care, neputînd trăi fără ea, se spînzurase de creanga unui pom. Cînd a auzit vestea s-a înfricoşat şi i-a părut rău, căci şi-a adus aminte de cuvintele lui Iisus: Vai de acela prin care vine sminteala".

— Aşa o fi, i-a spus Veronica, dar nu tu ai fost sminteala lui Pandera.

— Ştiu eu? a zis ea cu inimă grea. Şi întristată, s-a rugat şi pentru el şi pentru ea. Şi pentru el şi pentru Rufus şi pentru Marcellinus şi pentru Antonio... se întreba, uneori, dacă el mai trăieşte şi dacă mai este supărat pe ea... în ziua în care trebuia să-l însoţească la Colonich, l-a părăsit şi s-a dus în casa lui Simon leprosul...

Prin Magdala n-a mai trecut... şi nici prin Tiberiada. Găsea că nu avea dece să mai treacă prin locuri care-i trezeau amintiri ce o dureau. Maria aceea de atunci a murit acolo; cea de acum e alta şi locul ei este alături de Nazarinean, chiar dacă unii îl urăsc...

— Aşa e... de ce L-or fi urînd unii oameni pe Iisus? se întrebă ea, oftînd uşor.

— Pentru că ei sînt răi şi El e bun. Da, este atît de bun şi iată de ce s-a hotărît să-l urmeze.

E cel mai bun dintre toţi oamenii pe care i-a întîlnit. Alături de El se simte o floare curată ca roua dimineţii... o floare albă pe care dimineaţa-şi picură arginţii de rouă, înveselind-o şi făcînd-o să crească. Ea era floarea; vorbele Nazarineanului erau boabele de rouă. El a schimbat-o, El a făcut-o să crească şi să înflorească şi El a făcut-o să-L urmeze şi să-I slujească. Nu era numai ea: mai erau Veronica, Suzana, Salomeia, Ioana lui Huza, Maria lui Cleopa, Ursula, Naomi şi altele. Naomi nu mai era slujnica lui Nicodim: era femeia de încredere a casei lui Pilat, slujind-o pe soţia procuratorului roman, Claudia Procula. Pilat avea nu mai puţin de trei sute de oameni în slujba sa. Cînd a avut nevoie de o evreică, Nicodim i-a vorbit de Naomi, lăudînd-o.
142
— Dacă Naomi este aşa cum zici, atunci să vină, a hotărît liniştit procuratorul.

Aşa a ajuns Naomi la curtea lui Pilat. Reşedinţa era într-una din aripile laterale ale strălucitorului palat al marelui Irod şi în care crudul, ambiţiosul şi îngîmfatul Pilat se simţea mai bine decît ilustrul său înaintaş. Frumoasa şi bogata stăpînă făcuse din Naomi o confidentă statornică a sentimentelor ei pentru Nazarinean pe care, din întîmplare îl auzise o dată vorbind. Cum nu era singură, s-a dat mai deoparte, ca să nu se ia seama vrînd să-l asculte. Şi ceea ce a auzit atunci, nu mai avea să uite niciodată:

...Porunca mea este aceasta: să vă iubiţi unul pe altul... dragoste mai mare decît aceasta ca cineva să-şi pună sufletul său pentru prietenii săi, nimeni nu are“...

Aşa a vorbit atunci Nazarineanul şi frumoasa Claudia Procula n-a uitat. Şi nu putea să uite pentru că alte legi şi alte rînduieli erau în lumea în care se născuse şi de unde venea: dreptul celui mai tare era o lege pe care o ştiau toţi din împărăţia Romei alcătuiţi din stăpîni, supuşi şi rebeli. Cum putea iubi un roman pe un grec sau pe un part, pe un sirian sau pe un iudeu, cînd aceştia erau duşmanii lor? Fireşte, nevasta înaltului procurator auzise despre această nouă lege a dragostei, dar cum nu o înţelegea prea bine, adeseori o întreba pe Naomi.

— Ce fel de învăţătură este asta?... eu, roman, care stăpînesc lumea, să mă cobor cu dragostea mea în casa plebeului sărac sau să întind mîna vrăjmaşului meu? Tu, cum crezi, Naomi, că vine asta?

— Vine bine, stăpînă. Uite, vine aşa că trebuie să uităm răul pe care ni l-a făcut cineva, să răsplătim ura cu dragostea şi să iubim pe vrăjmaşul nostru, pentru că toţi sîntem fraţi şi fii ai unuia şi aceluiaşi Dumnezeu.

— Cum, Naomi, vrei să spui că şi sclavul şi împăratul sînt aceiaşi?

— Da, stăpînă, înaintea Lui toţi sîntem una.

— Tu zici asta? întrebă Claudia contrariată.

— Nu eu zic asta, stăpînă, ci El.

— Dar tu, crezi asta?

— Eu cred că n-ar trebui să cernem ca prin sită vorbele Nazarineanului. Ele nu pot fi luate ca o făină
143
oarecare, sau ca nişte boabe de muştar, oprind numai pe acelea care ne sînt nouă pe plac. A face aşa, înseamnă a cunoaşte numai o parte din adevăr şi nu e bine.

— Cred că ai dreptate, Naomi; tu ştii mai multe ca mine, tu poţi afla mai multe, pe cînd eu? Mă mulţumesc cu ce aud de la tine sau de la Ionatan cînd vine în palat să-şi vîndă stofele... mai spune-mi ceva despre El... ce a mai făcut, ce i s-a mai întîmplat... dar fii cu luare aminte!

Şi aşa, Naomi o informa pe Claudia Procula cîte ceva, iar ea asculta, tăcută şi nemişcată, încredinţîndu-se, mai întîi, că procuratorul nu-şi pusese oamenii să le spioneze. Căci, din întîmplare, deşi romancă, Procula era îndrăgostită de învăţătura Nazarineanului. Chiar nefiind îndeajuns de pregătită pentru a înţelege totul. Găsea — sau i se părea numai că învăţătura lui avea o altă mireasmă, pe care religia ei cu atîţia zei nu o avea. Ba, simţea chiar că ea îi dădea

alte simţăminte şi alte păreri şi despre viaţă şi despre oameni. îi plăcea învăţătura lui, dar îi plăcea şi înfăţişarea Nazarineanului: nu avea o statură prea înaltă, dar chipul îi era de o frumuseţe cu totul aparte. Părul era de culoare castanie, închisă. Sprîncenele erau negre, iar faţa brună-gălbuie. Ochii aveau ceva luminos şi privirea blîndă, deşi parcă mustra şi mîngîia în acelaşi timp. Glasul lui era duios, ca un foşnet de frunze şi auzindu-l vorbind, nu te îndurai să-l părăseşti.

Toate o impresionaseră adînc pe frumoasa soţie a procuratorului roman şi amănuntele acestea îi erau vii în inimă, şi ziua şi noaptea urmărind-o ca o umbră, cum obişnuia să spună. într-un fel, Nazarineanul îi era drag. însoţită de Naomi, uneori, venea să stea de vorbă cu cele două surori din Betania şi ele îi povesteau întîmplări din viaţa lui, întîmplări la care ele înşile fuseseră de faţă. Avea grijă să nu i se ia seama, căci fiind soţia procuratorului, nu i se îngăduia nici un amestec cu supuşii imperiului roman. Ceea ce făcea ea era un fel de complot împotriva stăpînirii, ori aşa ceva nu-i era îngăduit nici să gîndească. De aceea, plecînd, se strecura cu grijă şi teamă. Pleca, dar înlăuntrul inimii se bucura, păstrîndu-i aceleaşi sentimente pe care le aveau şi aceste femei, fie că erau din părţile Betaniei sau din laturile Tiberiadei.

144

Îl iubea, pentru vorbele sau pentru faptele Lui minunate în care se găsea atîta milă pentru om, dar îl iubea şi pentru duioşia Lui feciorelnică, pentru firea Lui blîndă, dar mai ales pentru bunătatea care radia din întreaga Lui fiinţă. Dragostea ei era întru-totul asemănătoare cu aceea a celorlalte femei care-L slujeau: o dragoste umilă, o dragoste desăvîrşită şi fără ascunzişuri, cum nu se întîmplă de multe ori. Nazarineanul nu le oprea şi nu se ferea de ele. De altfel, printre ele se afla şi mama Lui. Şi mama-şi iubea fiul cu o dragoste pe care toţi o ştiau şi o preţuiau. Cînd auzea pe cineva spunînd o vorbă rea pe seama Lui, se întrista. Clevetirile unora şi uneltirile altora o îngrijorau şi, prinsă de spaimă, spunea:

— De ce nu-I dau pace?

— E atît de bun cu toţi, că e cu neputinţă să-I facă cineva vreun rău, răspundeau ele.

— Şi eu tot asta cred despre fiul meu, dar din păcate sînt destui care îl pizmuiesc. Cei mai înverşunaţi sînt cei din Ierusalim, zicea Maria neliniştită.

— Acolo se pun la cale toate relele. Cazanul gheenei acolo sălăşluieşte spuse Ioana cu teamă, adăugând:

— Aud că în ultimele zile numărul vrăjmaşilor a crescut. Fariseii, care niciodată nu s-au înţeles cu saducheii, şi-au dat mîna şi au jurat că-şi vor tunde bărbile dacă nu sfîrşesc cu acest călcător de lege.

Maria, îndurerată, rosti privind în înaltul cerului:

— Doamne! fiul meu, călcător de lege!

— Maria, interveni Suzana, doar ştie toată lumea că nimeni din neamul nostru nu e mai înverşunat împotriva Lui decît aceşti cărturari şi învăţători de lege, care una spun şi alta fac. Aminteşte-ţi, doară, căci ai fost de faţă când El i-a mustrat cu atîta înverşunare în faţa templului. Mustrarea Lui îmi stăruie şi acum în minte şi e firesc ca vorbele Lui să nu le fie pe plac şi să I se împotrivească şi mai mult, aşa că n-am avea pricini să nu credem că numărul vrăjmaşilor a crescut. Care din ei ar avea tăria să rabde ocara şi mustrarea pe care El le-a făcut-o atunci în faţa templului? Care ar fi cărturarul care ar tace şi fariseul care n-ar avea nimic de spus cînd Iisus i-a înfruntat întîmpinîndu-i cu vorbe ca astea.

145

Vai vouă, cărturari şi farisei făţarnici, că închideţi împărăţia cerurilor, căci voi nu intraţi şi nici pe cei ce vor să intre nu îi lăsaţi“.

Vai vouă cărturari şi farisei, că mîncaţi casele văduvelor.“

Vai vouă, cărturari şi farisei făţarnici, că daţi zeciuială din mintă, din mărar şi din chimen şi nesocotiţi dreptatea, mila şi credinţa."

Povăţuitori orbi, care strecuraţi ţînţarul şi înghiţiţi cămila."

Vai vouă, cărturari şi farisei făţarnici, că vă asemănaţi mormintelor văruite, care pe dinafară par frumoase, iar înăuntru sînt pline de viermi şi de toată necurăţenia."

Vai vouă, cărturari şi farisei făţarnici, care aţi ucis pe prooroci şi pe cei drepţi."

Şerpi şi pui de năpîrci, cum veţi scăpa de osînda gheenei..."

—da, Maria, sfîrşi Suzana, de acum îngrijorată şi ea, crezi că oamenii ăştia vor putea răbda la nesfîrşit aşa ceva şi nu I se vor împotrivi într-un fel sau altul?

Dar nu răspunse nici Maria şi nici celelalte femei, pe chipul cărora grija şi spaima se aşternuse de-a binelea. Aveau dreptate să se teamă: zvonurile despre uneltiri împotriva Nazarineanului creşteau de la o zi la alta, aşa că nu putea să nu se întîmple ceva. Cînd Ioana spusese că în cetatea Ierusalimului sălăşluia cazanul gheenei, nu se înşelase.

Vrăjmaşii îşi daseră mâna jurînd că a venit vremea să se sfîrşească cu acest călcător de lege şi hulitor de Dumnezeu: cei fără de lege, asemenea şacalilor, adulmecau prada, mirosind în vînt şi în jurul lor urma Nazarineanului.

5.

În ziua aceea de april, Ierusalimul strălucea minunat de frumos în lumina blîndă a soarelui de primăvară. Oraşul era în preajma sărbătorii Paştelui şi iudeii ţineau să petreacă marele praznic în cetatea sfîntă împlinind o veche datină.

146

Zi şi noapte, pelerinii — în nesfîrşite convoaie — intrau prin cele cinci căi care duceau la Ierusalim. Cea mai populată era aceea care lega oraşul cu Galileea. Caravane de cămile şi măgăruşi, venind de departe, duceau poveri peste poveri şi uneori şi copii mici, obosiţi de drum. O lume pestriţă — cînd mai bogată, cînd mai săracă — alcătuită din bărbaţi, femei şi copii, duceau legături în spate — şi mai pestriţe — înaintînd anevoie, prinşi de oboseala drumului. La vederea oraşului sfânt, unii boceau un cîntec de jale pe care proorocul Ieremia îl scrisese cîndva în amintirea robiei babiloniene. Bocetul se moştenea din tată în fiu şi el însemna toată amărăciunea şi disperarea pe care nefericitul popor o trăise de-a lungul vremii, dintr-o robie într-alta. Era ceva măreţ şi trist, să asculţi în noapte aceste ieremiade care aveau, în acelaşi timp, şi ceva duios, dar şi ceva ameninţător. Cîntecul se înălţa ca o rugă spre cerul închis al unui Iehova surd şi mut, dar şi ca o ameninţare la adresa stăpînitorilor romani, cruzi şi lacomi.

Convoiul înainta încet, oamenii îmbrîncindu-se sau căutîndu-se unii pe alţii. Părinţii îşi căutau copiii sau cunoscuţii cu care aveau să discute de-a lungul drumului una şi aceeaşi nemulţumire: cînd pleacă stăpînirea romană? Iar cei care boceau şi nici nu se întrebau despre stăpînirea romană — de teama iscoadelor — aceia vorbeau despre ţara făgăduinţei pe care au pierdut-o, dar pe care nădăjduiau că un Mesia le-o va da cel puţin pentru o mie de ani.

De o parte şi de alta a drumului se înşirau săracii şi calicii de totdeauna şi de pretutindeni. Orbii, surzii şi ciungii, betegii, ologii şi paraliticii — cu un cuvînt, toţi dezmoşteniţii soartei —le ţineau de urît pelerinilor, inspirînd totodată milă şi dezgust. De altfel, în asemenea împrejurări, oraşul gemea de cerşetori şi oropsiţi măcinaţi de boală, Unii din ei şezînd zile de-a rîndul chiar pe treptele marelui templu.

în faţa fortăreţei Antonia, oratori de ocazie vorbeau în nasul legionarilor romani, — dar într-o limbă pe care aceştia nu o înţelegeau despre dreptatea lui Iehova care nu va întîrzia să-şi pună mîna peste poporul ales, alungîndu-l pe uzurpator.

147

— Învaţă-ţi limba să tacă, zicea vreunul din cei de faţă, de teamă ca nu cumva cineva să spună romanilor vreo vorbă oarecare.

Erau şi vrăjitori şi ghicitori veniţi de departe să-şi încerce norocul şi şarlataniile. Negustori de toate soiurile, lăudîndu-şi marfa, vindeau tot felul de fructe, vin amestecat cu mirosuri ameţitoare, sau zeamă de smochine ori lămîie. Alături de ei, alţii expuneau pe cîte o

tarabă murdară şi plină de muşte, mirodenii, scorţişoare sau păsări de sacrificii cu beteşuguri ascunse — ceea ce nu era îngăduit în ritualul jertfelor — dar era obişnuit în lăcomia lor.

Tălmăcitorii de vise — unii veniţi din îndepărtatul orient — îşi trâmbiţau meşteşugul cu un vicleşug care, în cele din urmă, izbutea să-i atragă pe cei slabi de înger, curioşi să afle una şi alta despre ziua de mîine. Cei din provincie păreau a fi singurii solicitanţi între toţi aceşti pungaşi liberi şi abili excroci care furau cu atîta îndemînare banii pelerinilor. Vînzătorii de animale şi păsări, precum şi schimbătorii de bani nu puteau lipsi, căci fără ei sărbătoarea pascală nu se putea face. Pelerinii aveau nevoie de animale pentru jertfele sîngeroase şi cum nu puteau veni cu ele de departe, le aveau aici la îndemînă.

Să nu uităm de dansatoarele de ocazie şi de bufoni, de vînzătorii de amulete şi obiecte de cult, de nelipsiţii gură cască şi oameni fără nici un căpătîi de care oraşul era plin, spre a avea imaginea întreagă a acestor zile de care era legată sărbătoarea acestui Paşte.

în astfel de împrejurări şi cu astfel de oameni, se înţelege, romanii trebuie să-şi întărească detaşamentele însărcinate cu paza, pricină pentru care procuratorul Pilat era nevoit să aducă forţe noi de legionari şi din provincie.

— O pază puternică înseamnă mai multă ordine, obişnuia să afirme.

Fireşte, spunînd aşa, Pilat nu greşea; primejdia unei răscoale putea veni dintr-un nimic, aşa cum se mai întîmplase şi altădată, nemulţumirile putîndu-se naşte din te miri ce. Şi în anul acela, întîmplarea făcuse ca procuratorului roman să-i dea o mînă de ajutor pentru întărirea garnizoanei tocmai Irod Antipa, cu care Pilat avea o răfuială mai veche.

Şi în ziua aceasta, în care Ierusalimul strălucea aşa de frumos în lumina blîndă a soarelui de aprilie, Nazarineanul şi prietenii săi se opriseră în Betania. Avea acolo un prieten, Lazăr, un om cam de vîrsta sa. Iar Lazăr avea două surori, Marta şi Maria, pe care le-am mai întîlnit în cartea de faţă. Iisus mai venise în casa lor şi altădată; şi El şi prietenii lui. Venise, căci I se trimisese vorbă că Lazăr era bolnav. Neavînd vreme, n-a venit atunci, dar a trecut acum, înainte de a merge la Ierusalim.

Marta îi ieşi înainte, întîmpinîndu-L cu ochii plînşi şi glas trist.

— Lazăr a murit, Doamne!

— De cînd? întrebă unul din prietenii Săi.

— Sînt patru zile de cînd l-am îngropat, răspunse ea cu acelaşi glas trist.

Iisus asculta tăcut. Chipul Său părea prins de milă şi parcă şi de tristeţe: Lazăr era un om bun... şi omul ăsta bun şi tînăr încă, murise. Plînsul Martei îi amintea de plînsul atîtor obidiţi pe care-i întîlnise şi altădată. Nu-i deosebea pe nici unul nimic: aceeaşi deznădejde, aceeaşi durere în faţa morţii. înduioşat, cu glas domol, Iisus zise:

— Fratele tău va învia.

Marta îl privi cu aceiaşi ochi plînşi. Şi cu acelaşi glas trist, îi întoarse cuvîntul în care se găsea şi o mărturisire de credinţă:

— Ştiu, va învia la înviere, în ziua cea de apoi.

— Eu sînt învierea şi viaţa, rosti Iisus ca o supremă şi ultimă nădejde.

— Ştiu, Doamne. Tu eşti învierea, Tu eşti viaţa, Tu eşti Fiul lui Dumnezeu.

Atunci apăru şi Maria: aceeaşi tristeţe, aceiaşi ochi plînşi pentru cel mort. Şi pe chipul ei, ca şi pe chipul celor cîţiva prieteni care o însoţeau. Cineva vru să spună una, alta, despre cel mort, dar cuvintele se frînseră din cauza plînsului. Lacrimile acestea-L înduioşară pe Iisus pînă într-atît, încît lăcrimă El însuşi de faţă cu ei.

— Unde l-aţi pus? întrebă cu glas domol.

— Vino şi vezi.

Porniră în tăcere. Ajungînd acolo, se opriră în faţa mormântului. Iisus privi grav ţărîna proaspătă, apoi zise în auzul celor de faţă:

— Lazăre, ţie îţi zic, vino afară.

Pămîntul alunecă în părţi şi prin deschizătura lui, Lazăr ieşi afară. Nici un strigăt de spaimă, nici un ţipăt şi nici o mirare, ci bucurie... bucurie, căci Lazăr era iarăşi printre ei.

Dar nu, nu era numai bucurie. Marta auzi şi o împotrivire. Asta însemna că răzvrătirea continua şi într-o împrejurare ca aceasta şi ea se întristă. Cel care se sumeţise răzvrătindu-se, zisese:

— Omul Acesta, face prea multe minuni. De-L vom lăsa aşa, toţi vor crede într-însul.

Mîhnită, dar plină de însufleţire şi recunoştinţă pentru Nazarinean, Marta se întoarse spre acesta şi-i spuse:

— Ce rău v-a făcut de nu-I daţi pace nici aici?

Cel întrebat privi, stingherit, spre prietenul său. Tînărul se apropie de ea şi, zvîrlindu-i o privire ce parcă o săgetă, îi spuse:

— Nu cumva şi tu-L urmezi pe acest Nazarinean care nesocoteşte legea noastră?

— Şi dacă da, ce-ţi pasă ţie?

— Ştiu eu ce o să mai fie de acum? răspunse acesta în doi peri.

Maria Magdalena ascultase tăcută, mirată de amestecul celor doi care, deşi văzuseră cu ochii lor un om întors la viaţă din întunericul morţii, mai găseau şi acum cuvînt de împotrivire.

— Doamne, cît de mult îl poate orbi ura pe om! îşi zise mîhnită şi răzvrătită în acelaşi timp pentru nesocotinţa lor. Apoi, se îndepărtă uşor, săgetîndu-l cu o privire rece, tăioasă. Omul o privi năuc cum se pierdea printre ceilalţi şi rămase aşa, neştiind dacă trebuie să plece sau să stea pe loc.

La întoarcere, cineva-i invită în casa sa. Nazarineanul primi bucuros, luîndu-şi cu sine şi ucenicii. Magdalena ştia că Iisus nu are nimic împotriva unor poftiri de felul acesta pe care I le făceau oamenii, căci doar îl mai văzuse şi altădată. Erau acum, de faţă şi Lazăr şi surorile lui.

Gazda uitase în ziua aceea să împlinească datina spălării picioarelor oaspeţilor săi. Era o dovadă de preţuire, fireşte, dar socotelile stăpînului erau altele. Maria luă

seama la lipsa aceasta şi, bucuroasă, acceptă să facă ea datina. Era, altfel, mărturia unui sentiment de recunoştinţă, dar şi unul de omagiu şi preţuire pentru ea. Nazarineanul era ceva mai mult decît pentru stăpînul casei. Luă o litră de mir de nard curat, de mare preţ, şi îngenunche la picioarele lui Iisus. Sparse vasul şi turnă nardul pe ele şi cu părul capului, într-o tăcere desăvîrşită, prinse a le şterge uşor. Mirosul nardului se împrăştie şi totul se înmiresmă cu un aer suav şi parfumat.

Maria Magdalena tresări sub povara unor grele amintiri. Maria de la picioarele Nazarineanului îi aminti de o altă Marie, care altădată, venise în casa fostului fariseu lepros de pe ţărmul Tiberiadei: şi ea vărsase mirul pe picioarele Lui... şi ea le ştersese cu părul ei frumos şi strălucitor. Fără să vrea îşi simţi ochii scăldaţi în lacrimi. Dar cît a trecut de atunci! Şi cîte nu o despărţeau acum de zilele acelea!

E drept, şi pe una şi pe alta le unea acelaşi gest şi acelaşi mir, aceeaşi împrejurare. Dar le deosebea vremea, viaţa şi sentimentele ce le însufleţise pe amândouă. Maria de acum îngenunchease în semn de recunoştinţă pentru învierea fratelui. Maria de atunci îngenunchease în semn de iertare, dar parcă şi pentru o înviere; învierea ei spre o nouă viaţă.

Şi Nazarineanul, aşa cum altădată primise mărturisirea de căinţă a ei, în tăcere, tot aşa primi şi acum mărturisirea de recunoştinţă a mariei.

Din păcate, lucrul acesta nemulţumi pe unii din cei de faţă. Cînd îi spălase ea picioarele, cîrtise Simon. Se miră chiar că nimeni nu i se împotrivise, Maria amintindu-şi cît de greu o judecase şi o dispreţuise fostul lepros.

Ucenicii priveau tăcuţi, dar parcă puţin nedumeriţi că văzîndu-i, i-ar fi socotit că jinduiesc

după preţul nardului. Prea multă risipă, socoti unul din ei: cu preţul lui se puteau sătura mai bine de şapte mii de calici şi în Ierusalim erau cam de şapte ori pe atît. Şi apoi, pentru care pricină atîta dărnicie? în istoria neamului iudaic încă nu s-a pomenit ca vreunui împărat să i se toarne pe picioare mirodenii atît de preţioase.

Unul din ei, cu ochi ageri şi minte isteaţă, cumpăni toată risipa mariei: trei sute de dinari! şi-şi zise: Feciorul

151

tîmplarului se întrece cu gluma; prea-i plac mirodeniile cîmpului! Şi asta, în timp ce alţii cerşesc pe la uşa acelor bogaţi nemilostivi de care vorbea deunăzi. Şi gîndul, prinzînd grai, glasul lui Iuda se făcu auzit ca o mustrare:

— De ce nu s-a vîndut acest mir cu trei sute de dinari şi banii să se fi dat săracilor?

Maria Magdalena tresări. în sfîrşit, se împotrivise cineva! Şi ce împotrivire! Mai semeaţă, mai cutezătoare decît a leprosului. Acesta fusese împotriva ei, dar aceasta era împotriva Nazarineanului. Şi încă, din partea unui prieten! Doamne, cum sînt oamenii!

Acela era Iuda şi punga cu banii lor se afla în mîinile lui. Dar el nu avea grijă decît de obştea lor. Nazarineanul,, nu el, avea grijă de săraci... Nazarineanul, nu el, le alinase suferinţele şi-i tămăduise de boli. Atunci, de unde atîta grijă la Iuda pentru cei săraci şi neajutoraţi? De aceea, ea nu putea încuviinţa cîrtirea, şi-n taina inimii îşi zise:

— Nu, prietene, Iuda, nu ai dreptate... săracii sînt pe seama Lui, nu a ta.

Dar cîrtirea lui Iuda nu fusese nici pe placul lui Iisus. O apărase pe Magdalena în casa leprosului? Atunci o va apăra şi pe Maria împotriva nesăţiosului Iuda.

— De ce nu o lăsaţi în pace? zise Iisus. Pe săraci îi aveţi pururea cu voi, dar pe Mine, nu.

Aşa era: săraci au fost de cînd lumea. în toate timpurile şi la toate noroadele. Uliţele Ierusalimului erau pline de toate soiurile de oropsiţi şi amărîţi. Dacă lui Iuda îi era milă de ei, de ce nu-i ajuta cu prisosul pungii lui? Cine-l oprea, cine-l oprise? Sau, nu cumva inima nu prea îi era la îndemînă? De unde pînă unde grija de ei?

Apoi, liniştit, Iisus continuă:

— Femeia aceasta turnînd mirul pe trupul Meu, pentru ziua îngropării Mele a făcut-o. Aduceţi-vă aminte Fiul Omului se va da în mîinile oamenilor păcătoşi; aceştia îl vor omorî, dar luaţi aminte, a treia zi va învia.

Cei de faţă auziră cuvintele acestea pe care nu le înţeleseră şi nedumeriţi se mulţumiră să privească unii

152

spre alţii: prea li se păruseră nu ştiu cum. Poate că nici nu trebuia să-şi bată capul, atîta vreme cât Nazarineanul era cu ei. Doar unul, Toma cuprins de îngrijorare, rupînd tăcerea, zise:

— Doamne, să nu Ţi se întîmple una ca asta.

Maria Magdalena tresări cu o teamă nedesluşită: în mintea ei încolţi un gînd. Şi, încolţind gândul, îşi zise:

— S-ar putea oare ca ura acestora să meargă atît de departe?

, îşi împărtăşi teama Suzanei şi Ioanei şi nu uită să adauge:

— S-ar putea ca uneltitorii să se răzvrătească şi acum fără folos... Nazarineanul, care a săvîrşit atîtea minuni, va şti să scape de ei.

Suzana, prinsă de îndoieli şi spaimă, căută un cuvînt de îmbărbătare şi negăsindu-l, rosti cu glas scăzut:

— Vom vedea...

6.

în dimineaţa aceea de aprilie, soarele blând al primăverii lumina alb peste palmierii întunecaţi, drepţi şi impunători ai Ghetsimanilor. Oraşul strălucea viu sub razele soarelui. Templul, cu acoperişul lui de aur, se pregătea pentru marele praznic, pentru care pelerinii continuau să sosească.

Odată cu primii închinători ai templului, veniseră şi nişte greci din Siria, trimişi de regele lor. Nu veniseră pentru a păstra ordinea în vremea praznicului şi nici ca să cerceteze oraşul sfînt. Pricina era alta: Abgar, regele lor, era bolnav. Auzise că în Palestina un mare prooroc, un făcător de minuni — sau cam aşa ceva — ar fi tămăduit fel de fel de bolnavi. Bolnav era şi el... Şi nu era vorba de o boală oarecare, ci de una, aproape fără leac: lepră. Regele îi trimisese şi un mesaj meşteşugit, căci auzise că proorocul nu era un om de rînd.

Întrebînd pe unii şi pe alţii despre acel Nazarinean, grecii sirieni primiră nişte îndemnuri şi sfaturi care nu prea le puteau fi pe plac.

153

— Căutaţi-L în jurul templului, le spusese cineva.

— Ar fi bine să vă vedeţi de treabă şi să nu daţi mîna cu hulitorul acela, îi sfătuise altcineva.

îl găsiră în faţa templului; unul dintre ei îi înmînă răvaşul regelui.

— Citeşte, le ceru Nazarineanul. Şi omul începu să citească emoţionat:... Eu, Abgar, rege al Edesei, îţi trimit ţie, împărate necunoscut, salutările mele şi ale supuşilor mei. Eu am scris cu scopul ca să te rog să te osteneşti şi să vii la mine, ca să mă vindeci de boala în care mă aflu. Dacă puterile mele mi-ar fi îngăduit să merg, n-aş fi obosit şi aş fi venit eu în acea împărăţie în care te afli tu şi ai cărei stăpînitori şi supuşi nu-ţi dau pace. Oamenii din regatul meu vorbesc cu mult respect despre tine şi despre faptele minunate pe care tu le săvîrşeşti printre bolnavi şi neputincioşi. Şi tot ei mi-au spus că iudeii printre care te afli, cîrtesc împotriva ta şi uneltesc să-ţi aducă vătămare. Dacă e aşa şi dacă nu poţi scăpa de ei, venind la mine, eu te voi ruga să rămîi aici. E drept, oraşul meu nu e prea mare, dar e frumos şi prea încăpător pentru noi amîndoi“.

Nazarineanul ascultase tăcut, gîndind că nu e vremea să meargă pînă acolo, altele fiind rînduielile de acum. Vorbele frumoase şi ospitalitatea regelui îl înduioşaseră, dar nu putea merge. Se pare că Filip, unul din prietenii lui, care era de neam grec, stăruise să meargă la Edesa, împlinind rugămintea lui Abgar. întorcîndu-se spre trimişii regelui şi îmbrăţişîndu-i cu o privire duioasă, Nazarineanul le spuse blând:

— Spuneţi regelui vostru că nu pot veni, dar după ce eu voi fi prins, judecat şi osîndit, voi trimite pe unul din ucenicii mei. Acela îl va mîntui pe rege de boală şi-i va aduce mîntuire lui şi celor ce vor crede mie.

. Apoi, adresîndu-se prietenilor lui pe care, adeseori, îi numea ucenici, zise:

— Acum a sosit ceasul în care Fiul Omului să fie preamărit. Adevăr zic vouă, dacă grăuntele de grîu căzînd pe pămînt nu moare, atunci rămîne numai el; dar dacă moare, atunci aduce roade multe.

154

— Ce vrea să spună Nazarineanul? întrebă cineva.

Omul nu căpătă nici un răspuns, căci nici ceilalţi nu ştiau prea bine despre ce fusese vorba. Dar nici Nazarineanul nu-i făcu să înţeleagă, ci spuse scurt:

— Voi veţi vedea...

Şi acum, iată, în dimineaţa aceasta de aprilie blând, oraşul fusese tulburat de un zvon pe care nimeni nu ştia cine l-a adus. Se spunea că Nazarineanul fusese prins noaptea trecută, în grădina Măslinilor, pe care o ştiau pînă şi copiii. Şi vorbele astea erau o mie şi o sută, mai nepotrivite şi mai greu de crezut unele ca altele.

— E bine că s-a întîmplat aşa; prea îşi rîdea de legea noastră.

—... şi de neamul nostru...

—... şi de templul nostru...

—... a vrut să pună la cale o răzvrătire împotriva romanilor, îndemnîndu-ne să nu-i mai plătim dajdie Cezarului...

— E bine că L-au prins şi L-au dat judecăţii; să nădăjduim că acum va scăpa neamul

nostru de El, luă cineva seama.
— E tot ceea ce se poate, interveni cineva; arhiereul Caiafa L-a şi rînduit morţii.
— De unde ştii tu, Iosua, o vorbă ca asta? întrebă un bărbat scund a cărui fire părea prinsă de un ciudat neastîmpăr.
— Caiafa a spus zilele astea că este mai de folos să piară un om pentru norod, decît tot neamul.
— A spus arhiereul aşa ceva?
— Pe barba mea dacă nu este aşa cum vă spun, căci doar L-am auzit eu însumi.
— Atunci să ştii că acum nu ne mai scapă din mîini.
— Se poate, dar uite, a venit Paştele şi eu cred că judecătorii noştri n-o să-şi piardă vremea cu răzvrătitorul din Nazaretul Galileii.
... Şi soarele lumina alb peste oameni şi oraş, iar primăvara înfiora tainic om şi natură, cu miresmele ei proaspete şi pline de viaţă, în timp ce fiii lui Abraham rînduiau moartea proorocului.
155
O femeie tînără se strecură uşor printre bărbaţii care vorbeau cu atîta însufleţire. Ea nu era cu nimic străină de cele ce se întâmplaseră cu Nazarineanul. Vestea prinderii Lui o întristase şi nu ştia de la cine să ceară o mînă de ajutor. îşi acoperise faţa cu un şal mare de culoare cenuşie, nu ca să-şi tăinuiască chipul, ci ca să nu i se vadă ochii plini de lacrimi. Trecînd uliţa, Naomi — căci ea era — grăbi pasul să ducă vestea stăpînei sale, soţia procuratorului. Ajunse într-un suflet şi, cu respiraţia întretăiată de fugă rosti printre lacrimi:
Stăpînă, Nazarineanul este în primejdie...
— Ce vrei să spui? întrebă Claudia, cutremurîndu-se toată.
— L-au prins pe Iisus...
— Unde, Naomi?
— în grădina Măslinilor...
— Ce căuta El acolo?...
— Eu nu ştiu, dar oraşul vorbeşte şi ştie atîtea de te miri nu alta... unii vorbesc despre un complot împotriva romanilor.
— Prostii, Naomi. Cine o să-i creadă? Nu aşa ceva dorea El. Eu L-am auzit vorbind... vorbele Lui nu erau ale unui rebel de rînd. Nu un complot urmărea El, Naomi, ci o schimbare a omului, o schimbare înlăuntrul firii lui.
— Stăpînă, nici eu nu cred că El se răzvrătise împotriva stăpînirii romane; şi ca mine mai sînt şi alţii care cred asta. Nu asta voia El de la noi, ci altceva.
— Fireşte că da. Dacă e adevărat că L-au prins, atunci mai marii tăi au săvîrşit o infamie.
Claudia Procula tăcu, prinsă de o firească mîhnire, căci Nazarineanul îi era drag prin tot ceea ce făcea, prin ceea ce spunea. Şi ea L-ar fi urmat, dacă L-ar fi putut părăsi pe Pilat. Dar calitatea ei nu-i îngăduia aşa ceva; soţia unui mare demnitar roman nu se putea amesteca în astfel de treburi.
— Slăvită stăpînă, unde este acum luminatul procurator? întrebă Naomi, deşi îşi dădu numaidecît seama că era o întrebare de prisos.
— A fost chemat în zorii zilei, răspunse ea tristă.
— Ştia pentru ce a fost chemat?
156
— Se pare că da. Dar spune, Naomi, prietenele noastre au aflat că Nazarineanul a fost prins?
— Nu ştiu, stăpînă.
Claudia Procula tresări cu o spaimă nouă, socotind că s-ar fi putut ca ele să nu fi aflat încă. De aceea, îi ceru să plece de îndată, la ele, adăugând:
— S-ar putea ca oamenii lui să-L ajute să scape.

— S-ar putea, stăpînă, eu nu zic nu.

— Du-te! Naomi, nu e vreme de pierdut.

Şi Naomi ieşi cu grabă. Ajunsă în uliţa mare a oraşului, îşi acoperi faţa cu şalul mare, de culoare cenuşie. Dar acum, nu ca să-şi acopere lacrimile, ci chipul, de teamă de a nu fi recunoscută şi urmărită. Mai mult alerga, căci i se părea că picioarele nici nu ating pămîntul. Pînă acolo, era cale lungă. Şi uliţele erau pline de oameni şi iscoade care se pîndeau şi se fereau cu luare aminte, căci n-ar fi sfîrşit bine.

Casa pe care o căuta Naomi se afla într-una din marginile oraşului, pe drumul ce ducea spre Golgota şi poarta Efraim. Era o casă mică, tupilată printre tamaroşi şi măslini. Părea o casă uitată, părăsită, deşi nu avea o înfăţişare urîtă. De la palatul Asmoneilor — pe ruinele căruia zidise Irod palatul său şi unde locuia Pilat — şi pînă aici, aproape de poarta Efraim, era drum şi Naomi îl străbătu cu mult mai repede decît ar fi crezut.

Cineva îi dete bineţe şi vru să întrebe ceva. Dar omul renunţă, căci de undeva apăru un altul care, după ce privi cu luare aminte în jurul său, spuse o vorbă la întîmplare, căreia nici ea şi nici celălalt nu-i găsiră vreun înţeles:

— Frumoasă vreme.

Naomi îşi continuă drumul spre casa de la poarta Efraim. Casa fusese a lui Nicodim cîndva; acolo fusese un teasc pentru via lui. Nicodim i-o făcuse dar de nuntă lui Naomi. Fata o primise bucuroasă, dar acum nu semai folosea de ea. Logodnicul ei fusese ucis şi spînzurat de romani ca unul care luase parte la o rebeliune. Acum stăteau aici Veronica şi prietenele ei. în cîteva rînduri venise aici şi Nazarineanul cu prietenii lui, precum şi Claudia Procula, care se strecura cu multă luare aminte. Naomi venea să le aducă o veste ce nu-i era pe voie,

frămîntîndu-se şi încercînd să bănuiască în ce chip ele L-ar putea salva pe Nazarineanul lor.

— Dar ce pot face ele? îşi zise ea, ajungînd.

Acum se ştia ce şi cum s-a făcut cu prinderea Nazarineanului. Ea se întîmplase în grădinaGhetsimani, situată la poalele Muntelui Măslinilor, deasupra văii Cedronului. Era o noapte de aprilie, de o frumuseţe neînchipuită. în seara aceea, El se dusese pe micul munte, ca să se roage. O spuză de stele cu mii de ochi îşi picurau argintul peste foşnetul de mătase al măslinilor şi chiparoşilor. Iscoadele au aflat la vreme, căci cineva din prietenii Nazarineanului rînduise toate. Şi încă, cu amănuntul.

— Luaţi seama, Cel pe care îl voi săruta eu, Acela este... pe El să-L prindeţi...

— Şi cît ceri tu pentru asta, Iuda? îl întrebase Hildas, vistiernicul templului, la un sfat de taină.

—treizeci de arginţi, Hildas.

— Ce zici, nu e prea mult?

— De ce ţi se pare ţie mult, omule? Nu, nu e mult; treizeci de arginţi abia înseamnă preţul de răscumpărare a unui rob; iar eu nu vă dau un rob, ci un împărat"!

— Ce fel de împărat este acesta? se miraseră unii din membrii sfatului.

— Cum, ce fel de împărat? reluă Iuda oarecum supărat. Doar L-aţi auzit şi voi spunînd că El e împăratul iudeilor... ei, acum ce mai ziceţi?

— Da, da, L-am auzit, cum nu, încuviinţaseră, mîngîindu-şi încordaţi bărbile stufoase.

Aşa fiind, nu le-a fost greu să-L descopere în grădina de la poalele muntelui. Au mers mulţi, prea mulţi chiar, deşi nu era nevoie. A mers pînă şi mîndrul Ezechiel, omul de încredere al lui Caiafa. Deşi îl cheamă Ezechiel, oamenii îi zic Malchus, pentru că, printre cei mici îşi dă totdeauna aere de stăpîn. Şi-a însuşit pînă şi mersul marelui pontif şi, uneori, vorbeşte de sus, asemenea lui. Malchus nu greşea dacă în seara aceea rămînea acasă; acum, se spunea că era să-şi piardă capul. Şi-a scăpat frumosul cap, dar şi-a pierdut o ureche. Pricină serioasă ca femeile — care-l iubeau atît, acum să-l ocolească, iar bărbaţii să-l dispreţuiască. Aveau dreptate să se

158

poarte aşa: un om care-şi pierde o ureche, nu mai e un bărbat frumos şi nici viteaz nu arată. De aceea, făcea mai bine dacă în seara aceea stătea acasă; mergînd, a plătit prea scump devotamentul pentru mîndrul stăpîn.

L-au prins, L-au legat şi L-au trimis judecăţii, căci Paştele bătea la uşă.

— Şi unde este acum? o întrebară femeile pe Naomi.

— Dacă e adevărat ce se spune, atunci El este încă înaintea judecătorilor.

— Şi ucenicii Lui unde sînt? întrebă Ioana.

— Nu ştiu; ar trebui să-i căutăm, propuse Maria lui Cleopa.

— Atunci, să mergem, hotărîră ele.

Cînd au ajuns la locul de judecată, au aflat că-L judecaseră şi Anna şi Caiafa. Nefiindu-i pe plac o judecată aşa de grea, ca să scape din încurcătură, Caiafa se folosi de o şiretenie de procedură: Iisus era galileian şi ca atare Irod Antipa avea jurisdicţie civilă şi politică şi asupra Nazarineanului.

— Să fie judecat de regele Antipa, hotărî arhiereul.

Auzind de Irod Antipa, Suzana abia putu rosti printre lacrimi:

-— îl va ucide ca pe Ioan!

—fără îndoială, căci nu degeaba este fiul monstrului fără milă.

Dar pe Irod nu-l interesa o astfel de judecată, căci nu pentru asta venise el la Ierusalim. Ca să se distreze laolaltă cu soldaţii lui, îi puse o mantie regească, veche, pe umeri şi cerînd să fie lăsat în pace, i-l trimise lui Pilat care, în calitate de reprezentant al Cezarului trebuia să facă judecata. Nu-i era uşor, căci iudeii niciodată nu i-au fost pe plac... el îi dispreţuia, ei îl urau, dar nu pe faţă, căci se temeau.

— Şi ce vină aduceţi voi Acestui om? întrebă procuratorul, grav.

— Dacă n-ar fi un făcător de rele, nu ţi L-am fi adus ţie, răspunse cineva.

— Nu asta v-am cerut, răspunse Pilat îndîrjit. Care e vina Lui?

159

Cineva ieşi în faţă, făcîndu-şi loc cu anevoie printre ceilalţi spre a-i arăta păcatele de care Nazarineanul se făcuse vinovat.

— Ascultă, slăvitule procurator, nelegiuirile pe care acest om le-a săvîrşit,în stăpînirea prea luminatului nostru Cezar al Romei. Rostind numele împăratului, omul se plecă şi salută în mod imaginar pe cineva nevăzut, ca şi cum Cezarul roman ar fi fost de faţă. După aceea, îşi continuă cuvîntarea:

Iisus Hristos este vînzător de neam.

Este răzvrătitor de neam.

Este duşman al legilor noastre.

Se numeşte Fiul lui Dumnezeu.

S-a proclamat împăratul iudeilor, fără să-l fi ales cineva.

A adus blasfemie, spunînd că va dărîma marele templu şi-l va ridica în trei zile.

Răzvrătită pînă în cele mai mici taine ale sufletului, Maria Magdalena asculta cutremurată. Nu înţelegea ea îndeajuns tîlcul acestor învinuiri, dar le ţinea minte, căci prea erau nedrepte, dar mai ales născocite.

— Da, îşi zicea ea, Nazarineanul s-a numit pe sine Fiul lui Dumnezeu. Dacă nu era aşa, acum sau mai tîrziu Dumnezeu pedepsea asemenea blasfemie.

— Ce oameni, Doamne, ce oameni!

—spusese El cu adevărat că are de gînd să dărîme marele templu? Oh! e prea mult, aşa ceva nu poate fi nici gîndit, dar spus? Ca să se poată ridica templul a fost nevoie de o mie de oameni pe zi, vreme de patruzeci

1. Aceste acuzaţii sînt înscrise pe faimosul document de la Agnilein descoperit în 1828 cu prilejul unor săpături arheologice. Ele sînt scrise pe o tăbliţă de metal, la care început s-a

păstrat în Neapole, iar mai tîrziu a fost trimisă la Roma. Inscripţia aminteşte şi numele lui Anna şi Caiafa, precum şi amănuntul că procesul a avut loc în Ierusalim în al 17-lea an de domnie a lui Tiberiu şi interzice săracilor şi bogaţilor să se împotrivească morţii lui Iisus.

de ani. Şi Nazarineanul îl dărâmă într-o zi ca să-l ridice apoi în trei! Iată o vorbă care întrece orice închipuire. Zău, asta e adevărată nebunie să afirmi şi să susţii că a putut spune cineva o vorbă ca asta.

— S-a numit pe sine împărat al iudeilor şi i-a îndemnat să se răscoale împotriva romanilor. Ei da, romanii ăştia, orice s-ar zice, prea ne umilesc şi prea ne asupresc, dacă ar putea, ar lua şi pielea de pe noi şi cenuşa din vatră. Ei bine, dacă Nazarineanul a spus şi a vrut aşa ceva, atunci de ce nu-L lasă pe mâna romanilor? De ce se amestecă arhiereii noştri în treburi care nu-i privesc pe ei? Cred ei că romanii au nevoie de ajutorul nostru ca să-L condamne? Şi apoi, eu nu înţeleg de ce ei sînt mai îndîrjiţi decît romanii? Nu, nu se poate. Alta e pricina şi eu nu mai înţeleg nimic. Doamne, dacă este adevărat ceea ce spun ei, cînd ai săvîrşit Tu atîtea fărădelegi? Şi cum se va sfârşi toată povestea asta? se întrebă ea deznădăjduită, fără să găsească răspuns.

Cînd Naomi se înapoiase acasă, judecata încă nu se sfîrşise. De faţă erau numai acuzatorii şi nici un apărător. Nici prietenii Lui, nici cei pe care El îi tămăduise pînă mai ieri. L-ar fi putut apăra bătrînul Nicodim, membru în tribunalul de judecată. Dar el, prins de teamă şi vrînd să nu aibă nici un amestec în toate astea, rămăsese acasă, ştiri asupra judecăţii venindu-i prin alţii.

Stând ca pe ghimpi, Claudia Procula o aşteptase cu o răbdare greu stăpînită, căci drumul era lung şi primejduit.

— Ce veşti îmi aduci, Naomi? întrebă ea, văzînd-o acasă.

— Slăvită stăpînă, eu nu ştiu dacă acei prieteni ai Nazarineanului vor putea face ceva. Acolo sînt cîteva sute de oameni şi paza e deosebit de puternică. Femeile noastre au sosit odată cu mine, dar stau afară, căci legea nu le îngăduie să ia parte la judecată. Le duce ştiri un tînăr, un copil de ispravă, Ioan-Marcu.

— Ioan-Marcu, zici? Nu-l cunosc.

— E fiul mariei şi ea este una din prietenele noastre. Numai că vezi, ştirile pe care el le duce nu sînt bunedeloc.

— De ce? Ce s-a întîmplat?

— Pentru că iudeii sînt foarte mânioşi. Nici n-au dormit; pe marele Caiafa l-au sculat din somn şi pontiful a trebuit să le facă pe plac... e greu să te împotriveşti atîtor oameni.

— Sigur că e greu, răspunse ea, oftînd uşor. Apoi cu un glas schimbat şi scăzut, Claudia Procula reluă:

— Naomi, aş vrea să-ţi spun ceva.

— Te ascult, stăpînă, ceru ea supusă.

—naomi, vezi tu, din pricina Nazarineanului eu însămi am avut o noapte neliniştită.

— A aflat ceva slăvitul procurator? întrebă surprinsă, pierdută parcă fata.

—nu, nu de el este vorba. De mine. Am avut un somn greu. Şi un vis în care tot timpul s-a găsit Nazarineanul. Avea o cruce de lemn în spate şi ochii plînşi. L-am auzit rostind de cîteva ori: Nimeni nu vede nevinovăţia Mea?“ Ce vis! Eu zic că nu este un semn bun, Naomi.

— Ştiu eu ce să zic?

— La Roma, lumea vorbea de visul pe care împărăteasa Calpurnia l-a avut în ajunul uciderii lui Cezar.

— Şi ce s-a întîmplat?

— Cezar a fost ucis aşa cum văzuse împărăteasa.

— Atunci, ce zici, se poate face ceva pentru El? întrebă Naomi îngrijorată.

— I-am trimis vorbă procuratorului să nu-şi păteze mîinile cu sîngele Acestui om.
— Şi ce a făcut?
— Mai înainte de a veni tu, Pilat mi-a trimis vorbă că a încercat totul ca să-L poată scăpa, dar nu crede că o să izbutească. Iudeii sînt furioşi şi porniţi împotriva Nazarineanului cum nu au fost niciodată. De altfel, tu ştii că însuşi stăpînul tău a avut de furcă cu ei.
— Ştiu şi văd că nu s-au cuminţit.
-— Şi nu s-or cuminţi nici acum. Cred că pentru ei Nazarineanul le este o povară sau un duşman mai mare decît Roma.
— Se poate, stăpînă, iudeii ştiu să urască. Şi ura lor e altfel decît a voastră.
— Naomi, reluă soţia procuratorului, împăratul nostru Tiberiu e un om ciudat, e leneş dar crud, e şiret şi bănuitor cu toţi şi ştie să-şi păzească tronul. Dacă ar auzi că
. 162
în părţile astea s-a sculat cineva care să-i ia scaunul, cel dintîi care ar fi pedepsit, va fi procuratorul. Şi Tiberiu nu-şi pedepseşte nesupuşii şi vrăjmaşii decît într-un singur fel: tăindu-le capul. Dacă o rebeliune este o întîmplare nefericită, un complot împotriva tronului e o neglijenţă de neiertat.
— Grea povară apasă pe umerii stăpînului meu. Aşa fiind, mă întreb ce poate face procuratorul pentru Nazarinean. Tu, ce crezi, stăpînă?
întrebarea rămase fără răspuns, căci tocmai atunci intră Pilat în cubiculum, unde cele două femei stăteau de vorbă. Procuratorul avea o înfăţişare tristă, posomorâtă. Se vedea bine că înfruntase multe. Ba, într-un fel, se putea spune că suferea. Privirea îi era oţelită, mânioasă, inima grea, sufletul tulbure. Era o judecată grea, neobişnuită, o judecată pe care nu el a pornit-o. Şi i se părea că oameni mai cicălitori şi mai răi ca aceştia de acum nu se găseau în toată împărăţia Romei. Ura lor împotriva Nazarineanului îl scotea din fire. A trebuit, în cele din urmă să cedeze în faţa mîniei lor. Dacă n-ar fi cedat, poate că îl aştepta mînia Romei. Şi Roma nu l-ar fi tratat cu mila şi compasiunea pe care el, judecătorul Pilat a avut-o pentru acest jalnic şi prăpădit rege al iudeilor. Nu l-au cruţat de insultă nici chiar pe el, de îndată ce unul din membrii tribunalului de judecată i-a spus-o de la obraz: tu nu eşti omul Cezarului...
— Ce este, Pilat? îl întrebă Claudia Procula, dîndu-şi seama că judecata se încheiase.
— S-a sfîrşit; răspunse el, plecîndu-şi capul, trist şi obosit.
— L-au condamnat? zise ea mai mult în şoaptă.
— Da, Claudia, L-au condamnat. A trebuit, adăugă el învins. Apoi, privind spre cele două femei, cu un glas ce părea că nu mai e al lui, căci pînă într-atît se schimbase, zise, sfîrşit:
— Nevinovat sînt eu de sîngele acestui drept.; voi veţi vedea...
Naomi, înfrîntă, îngenunche la picioarele stăpînei sale într-un plîns domol, reţinut. Claudia Procula o îmbrăţişă tăcută, cu ochii umezi de roua lacrimilor ivite aşa deodată. Numai procuratorul, în picioare încă, privea trist şi năuc,
163
fără să vadă, într-o zare în care nu se găsea nimic şi nimeni... nici chiar el însuşi, el care fusese atît de umilit de aceşti oameni de care îi este silă şi pe care, dacă ar putea, i-ar ucide pînă la unul.
7.
Nedreapta judecată luase sfîrşit: procuratorul rostise sentinţa de moarte şi mai marii poporului o primiseră cu bucurie şi aplauze, aşa că îşi puteau mînca mielul pascal în tihnă. Ponţiu Pilat îşi spălase mîinile în faţa lor, arătându-şi nevinovăţia şi acuzîndu-i făţiş că au săvîrşit o crimă. îi este milă de ei, dar şi silă şi dacă ar putea, ar mîntui lumea de ei. Dar nu a ucis pe nimeni, ca şi cum ar fi ştiut că peste treizeci de ani, optzeci de mii de romani vor ucide şase sute de mii de iudei şi marele templu cu acoperişul de aur va fi ars pînă la temelie ca să nu i se mai ştie nici locul.
Era vineri 14 nisan şi era cam pe la amiază.

Oraşul se pregătea cu febrilitatea de totdeauna a marilor praznice, pentru sărbătoarea Paştelui. O zi ca aceasta trebuia simţită, sfinţită chiar pînă şi în casa celui mai sărac om. Dar mai aveau ceva de făcut, ca tihna praznicului să le meargă la inimă: trebuia să sfîrşească, mai întîi, cu acest Nazarinean. Ceea ce fusese mai greu se împlinise: procuratorul încuviinţase pedeapsa cu moartea... regele iudeilor va sfîrşi răstignit pe lemn ca un tîlhar de rînd. Judecata fusese un spectacol măreţ... unii s-au întristat, dar cei mai mulţi s-au amuzat şi au rîs cu lacrimi, că aveau ce spune celor ce nu fuseseră de faţă. Păcat că aşa ceva s-a întîmplat tocmai acum de Paştele care bate la uşă. Din pricina asta nu mai e vreme nici de vorbă, nici de glumă, căci mai au ceva de împlinit, ca să poată căpăta tihna şi a simţi bucuria praznicului.

Sfîrşindu-se judecata, procuratorul rostise formula ceremonială a răstignirii:

— Soldat, mergi şi fă crucile.

Condamnatul rămase pe Sine numai cu hainele Sale căci asta era rînduiala pentru osîndiţi. Cineva aduse o

164

cruce din lemn de măslin pe care urma să fie răstignit şi pe care trebuia s-o ducă el însuşi acolo, pe locul aflat în marginea cetăţii.

— Să mergem, spusese cineva grăbit să se sfîrşească şi această procesiune.

Convoiul porni, dar parcă mergea prea încet. Cine era de vină? Fireşte, centurionul roman, Quintus Longinus, care era în fruntea convoiului şi care îşi ştergea, din cînd în cînd, ochii de lacrimi, înduioşat de starea jalnică a Acestui om despre care el crede altceva.

în urma lui veneau legionarii romani pe seama cărora era ordinea publică. De o parte şi de alta se aflau mai marii poporului: sinedrişti, farisei, cărturari, toţi unul şi unul, aleşii poporului.

Mergeau spre dealul Golgotei, aflat în afara oraşului. Cei de jos ziceau locul Căpăţânii, căci ei credeau că în acest loc se afla şi acum capul strămoşului Adam. E drept, nu-l căutase nimeni. Şi nimeni nu îndrăznea să-l caute, căci nimeni nu voia să dezică credinţa strămoşilor.

Nazarineanul mergea încet: lemnul răstignirii era prea greu pentru un trup care a suferit atît: L-au chinuit. L-au batjocorit şi L-au bătut toată vremea. Judecata se făcuse fără nici o întrerupere într-un timp scurt, cum nu se obişnuia nici în vreme de război cu cei ce nesocotesc anumite legi. Obosit din cale afară, poate chiar sfîrşit, Nazarineanul simţi nevoia să se odihnească puţin... măcar cîteva clipe, dar cineva din spate îi spuse, în zeflemea:

— Nu-i timp de odihnă; ai să Te odihneşti acolo sus, tocmai atît cît îţi trebuie, dacă nu cumva şi mai mult.

Cînd convoiul trecu pe lângă casa aceea ascunsă printre tamaroşi şi măslini care cîndva fusese a lui Nicodim, Nazarineanul privi cu duioşie, şi-şi continuă drumul tot mai sleit de putere. Femeile care acum locuiau aici nu se vedeau, căci se împrăştiaseră ici colo, spre a nu li se lua seama că s-au alăturat convoiului. Lipsea numai soţia procuratorului roman. Calitatea ei de străină şi de soţie a unui mare dregător nu-i îngăduia să ia parte la o procesiune ca aceasta. Rămăsese acasă întristată şi deznădăjduită, Naomi avînd a-i spune ce s-a petrecut acolo pe Dealul Căpăţânii.

165

Nazarineanul, cu totul istovit, se îndoi sub povara crucii şi îngenunche sfîrşit. Era vădit, îi era cu neputinţă să mai poată duce lemnul crucii. Rămase aşa, preţ de cîteva clipe, spre a-Şi reveni. Din întâmplare, un om se întorcea de la cîmp; în braţe avea nişte lemne. Cineva îl recunoscu şi-i zise:

— Cum vezi, regele vostru, arată aşa de rău, că nici crucea nu Şi-o mai poate duce... ajută-L tu, Simone, că eşti voinic.

Omul se supuse: din milă, dar şi de frică. Convoiul îşi continuă drumul. Nazarineanul, despovărat, mergea acum, altfel parcă, deşi nu se putea spune că oboseala îl părăsise. O cununiţă de spini atîrna ciudat de nepotrivit pe fruntea palidă. De pe chipul supt de durere şi

istov, curgeau sudori şi lacrimi. Femeile — mai ales cele care-L slujiseră pînă mai ieri — priveau întristate şi neputincioase. Chipul mariei Magdalena părea împietrit într-o duioşie tristă. Privindu-L, îşi zise:

— Doamne! cît L-a schimbat suferinţa! Şi îşi simţi pleoapele prinse de arsura lacrimilor.

Veronica se strecură printre ostaşi spre a fi mai aproape de Nazarinean. Se opri în faţa Lui, dar rămase înmărmurită de înfăţişarea Lui atît de jalnică.

— Parcă e un alt om, îşi zise şi, sfioasă, îi întinse o năframă albă. Nazarineanul o luă şi cu o mişcare în ceată care trăda puţină putere, îşi şterse chipul palid, plin de lacrimi şi sudoare. Apoi, tăcut, i-o întinse femeii care păşea alături. Veronica o luă, privindu-I îndurerată chipul de ceară şi o puse în sîn. Văzîndu-i ochii plînşi, o clipă întărit, El rosti cu oarecare amărăciune:

— Fiice ale Ierusalimului! Nu Mă plângeţi pe Mine, ci plîngeţi-vă pe voi şi pe fiii voştri. Căci iată: vin zile în care vor zice: fericite sînt cele sterpe şi pîntecele care n-au născut. Şi veţi cere munţilor să se prăvale peste voi şi nu uitaţi că dacă ceea ce vedeţi se întâmplă cu lemnul cel verde, întrebaţi-vă, ce va fi cu cel uscat?

Maria Magdalena ascultase tăcută şi se întreba ce puteau fi şi însemna aceste cuvinte, dar tulburată cum era, se mulţumi doar să le audă, fără să mai caute şi un înţeles. De uitat, nu le mai putea uita şi le va spune şi altora, întocmai cum le auzise.

166

Convoiul ajunse la locul răstignirii. Dealul Căpăţînii avea, la ora aceea, o înfăţişare plăcută, dar tristă. Oraşul, plecat parcă la picioarele Golgotei, privea neîndurător şi fericit spre drama care însemna moartea unui Om şi mîntuirea lumii. Potrivit obiceiului, Nazarineanului i se scoaseră hainele de pe El, pe care ostaşii şi le împărţiră. Pentru cămaşă — neputînd-o împărţi — au tras la sorţi şi ea reveni unui tînăr înalt şi slab: părea un suflet bun, curat şi el va păstra această cămaşă ca pe un dar de preţ pe care i l-a făcut comandantul.

Osînditul fusese, mai întîi, întins pe cruce. Mîinile spînzurau în lături. Cineva le luă, le puse acolo unde trebuia şi înfipse cuiele. Un cui mai mare era rînduit pentru picioare, în el sprijinindu-se toată greutatea trupului. Din semnul lor, sîngele începu să picure uşor şi lemnul fu ridicat în sus.

Alături se mai aflau osîndiţi de care se ocupau alţii: erau doi tîlhari din pricina cărora suferiseră mulţi.

Prietenii Nazarineanului priveau neputincioşi, schimbînd din cînd în cînd cîte o vorbă. Ceva mai retrase, femeile făceau acelaşi lucru, ştiind că de acum nu se mai putea face nimic. Privindu-I rănile, căutau să-şi ascundă lacrimile spre a nu trezi bănuieli şi vrăjmăşii, Maria, mama osînditului, era şi ea zdrobită de durere; din cînd în cînd murmura:

— O, Fiul meu, o, Fiul meu!

Mai erau şi alţii: obidiţi, care cunoscuseră mila Lui, dezmoşteniţii vieţii care primiseră binecuvîntarea mâinilor Lui... acum acele mîini sîngerau şi ei nu puteau face nimic pentru El.

Cununa de spini stătea să cadă. Cineva I-o potrivi cum se cuvenea pe cap şi, aşezîndu-i-o, îi străpunse pielea de deasupra sprîncenei. Să nu-şi fi dat seama că nu mai era de trebuinţă, sau?...

— Bucură-Te împăratul iudeilor, zise el şi râse cu un zîmbet silit şi cu totul nepotrivit.

Nazarineanul privea blând şi liniştit, cuprins de o împăcare care tulbura pînă şi pe cei mai aspri. Istovit de chin, cu trupul înfierbîntat de aripile morţii, cu voce stinsă rosti, pe jumătate pierdut:

167

— Mi-e sete!

O picătură de apă poate I-ar fi răcorit trupul şi L-ar fi întărit. Dar nu i se dădu apă, căci aceasta ar fi lungit agonia morţii, ci o băutură amestecată cu nişte mirodenii care ameţeau, uşurând chinurile răstignirii. Un ostaş înmuie un burete în acea băutură şi, înfingîndu-l într-o

trestie, i-L întinse osînditului spre gura prinsă de arşiţa morţii. Acesta îşi înmuie puţin buzele, neputînd bea, fiind cu totul nepotrivită pentru El. îşi mai aruncă o dată privirea peste cetatea sfîntă care se pregătea să sărbătorească Paştele şi cu ultimele zvîcniri de viaţă, rosti:

— Săvîrşitu-s-a! Şi capul căzu pe pieptul chinuit, dîndu-Şi sfîrşitul.

Atunci, un nor negru de o mărime uriaşă trecu pe lîngă soare; îl încercui şi învăluindu-L tot, puse zăbranic greu între cer şi pămînt. Lumina dispăru şi totul rămase cufundat ca în cel mai teribil întuneric al nopţii. Catapeteasma templului plesni de sus pînă jos cu un vuiet ce venea pînă aici pe Dealul Căpăţînii. Şi, ca şi cum nu era de-ajuns, pămîntul se cutremură sub picioarele lor cu groază adîncă, iar stîncile muntelui crăpară şi începură a se rostogoli. Oamenii priviră cu spaimă în ochi, dîndu-şi seama că nimeni nu putea lupta cu stihiile naturii care se dezlănţuiseră aşa, fără pricină.

— Aşa ceva nu se întîmplă la moartea unui om, luă seama cineva. Iar unul din cei ce ajutase la baterea cuielor în mîinile osîndiţilor, zise:

—într-adevăr, El a fost Fiul lui Dumnezeu, cum a zis, dar noi nu L-am crezut.

Dar cineva, cu inima încă învîrtoşată în ciuda acelor semne neobişnuite se împotrivi şi acum şi întrebă:

— Cine a spus asta?

Centurionul roman se înălţă ca un uriaş şi privindu-l vrăjmaş pe acesta, răspunse:

— Nu se întîmplă aşa ceva la moartea voastră, nemernicilor.

Acesta tăcu şi odată cu el şi ceilalţi, căci ştiau bine că nu se puteau împotrivi ostaşului roman care era aprig la mînie şi îndemînatic la luptă.

Apoi, unul din ostaşi, vrînd să se încredinţeze dacă împăratul iudeilor murise, înfipse suliţa sub coastă, în

partea dreaptă a trupului. Din ea începu să curgă sînge amestecat cu apă, dovadă că răstignitul, într-adevăr, murise. Cineva se grăbi să ducă vestea procuratorului roman şi acesta, încă tulburat şi neîmpăcat de soarta Celui pe care-L judecase, se miră cum se face de a murit aşa repede.

Un om cu vază în Arimateia şi cu cinste în Ierusalim, — se înfăţişă lui Pilat. Numele lui era Iosif şi el se socoti dator să aducă această cinstire Celui răstignit.

— îngăduie-mi, slăvite procurator, să-L îngropăm pe Nazarinean după datina noastră, zise el docil.

— Faceţi ce ştiţi, răspunse Pilat plictisit, sau încă tulburat.

Dacă nu s-ar fi găsit Iosif, atunci — potrivit obiceiului în ceea ce-i priveşte pe răstigniţi — osînditul trebuia să rămînă pe cruce pradă vulturilor şi şacalilor. Aşa că Pilat încuviinţînd rugămintea, Iosif luă cele de trebuinţă şi porni spre Dealul Căpăţânii. îl însoţea bătrînul Nicodim, un alt prieten al Nazarineanului.

Coborîră trupul de pe cruce şi-L spălară cu smirnă şi aloe. Apoi îl înfăşurară cu giulgiuri şi-L coborîră într-un mormînt nou, săpat în piatră în livada milostivului arimateian. O lespede uriaşă fuse prăvălită deasupra mormîntului. Femeile, întristate şi deznădăjduite, priveau de departe unde îl pun, căci lor legea nu le îngăduia să ia parte la pregătirile de îngropare ce se aduceau unui bărbat. Sfîrşite de durere şi prinse de griji noi plîngeau, neînţelegînd şi neştiind nici acum care fusese pricina pentru care El fusese osîndit morţii.

încă nu plecaseră de acolo, cînd o strajă înaripată sosi să păzească mormîntul. Priveau nedumerite şi nu pricepeau ce rost avea ca ostaşii să păzească un mort.

— Nicicînd nu s-a pomenit aşa ceva, luă seama Suzana.

— Cine a cerut asta? întrebă Ioana.

— Mai marii poporului vostru, răspunse un străjer înarmat ca pentru război.

— Şi de ce atîta strajă?

— Pentru că, se zice, că împăratul iudeilor are de gînd să învie şi să plece, le informă mai

marele lor.
169
mişcîndu-şi mîna în aşa fel ca ele să înţeleagă că de acum Nazarineanul să-şi ia orice nădejde.

— Şi de ce înarmaţi, căci doar păziţi un mort, întrebă la rîndul ei Maria Magdalena.

Omul rămase pe gînduri, neştiind dacă trebuia să le împărtăşească şi lor hotărîrea sinedriului, dar mai ales teama şi neliniştea lor. Apoi, fără să ezite, zise:

— Se spune că prietenii Lui or să vină să-L fure şi după aceea vor spune că Nazarineanul lor a înviat.

— La ce bun să furi un om mort? întrebă Maria lui Cleopa. Nu văd ce ai putea face cu el, cînd ştii bine că e supus putreziciunii.

— Ei, vezi tu, tocmai aici e pricina: ei îl vor fura, îl vor îngropa în altă parte, dar vor spune că a înviat. Şi învierea asta ar însemna mai multă sminteală decît a fost pînă acum... aşa că...

Femeile priviră cu nedumerire una spre alta, ca şi cum ar fi vrut să spună că totul e de prisos Şi părăsind livada Arimateianului, mai priviră o dată spre mormîntul proaspăt, alături de care straja, liniştită şi fără griji, prinsese să joace zaruri.

Apoi, totul îşi căpătă o linişte apăsătoare şi grea, ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic în ziua aceea de aprilie blând. Oamenii îşi puteau petrece sărbătoarea Paştelui în tihnă şi bună pace, soarta Nazarineanului fiind pecetluită. Ierburile amare — care, după datină, trebuiau mîncate mai întîi —nu le mai amintea acum de amara robie din Egipt — ci o fericire fără de margini: ultimul lor împărat fusese ţintuit pe cruce ca pe un ucigaş, între alţi doi ucigaşi. Doar ochiul rece al stelelor tremura, alb şi trist, peste mormîntul din înmiresmata livadă în care Fiul lui Dumnezeu zăcea în împărăţia mor ţii, neştiind nimeni câtă sminteală va aduce, abia de acum.

8.

Naomi bătu uşor în fereastra casei mici şi curate, tupilată printre tamaroşi şi măslini, care cîndva fusese a lui Nicodim. E drept, nu mai era acum slujnica lui, dar omul nu-şi luase darul înapoi. Nefolosindu-se de ea, Naomi
170
găzduia aici pe fosta ei stăpînă, Veronica şi pe prietenele acesteia.

După ce bătu, Naomi aşteptă preţ de cîteva clipe şi un glas de dincolo întrebă, în şoaptă, cine este. Aflînd cine-i, uşa se deschise uşor, scîrţîind surd în noaptea blîndă de aprilie. Naomi intră; înăuntru, lumina slabă a unui opaiţ se răsfrîngea cu pete de întuneric şi lumină peste chipul întristat al celor din casă.

— Mergem? întrebă ea, luînd seama abia acum că femeile erau gata de drum. Apoi reluă, ca o apărare de care nu era nevoie:

— Am întîrziat, nu e aşa?

— Claudia Procula vine? întrebă Ioana, soţia marelui vistiernic al lui Irod Antipa.

— Tocmai asta e pricina pentru care am întîrziat. Stăpîna nu poate veni, căci trebuie să-l însoţească pe procurator, nu ştiu unde. Pare-mi-se, e vorba de o nouă rebeliune, căci armata a plecat de mai bine de două ceasuri.

— Atunci, ce faci, mergi cu noi? zise Veronica.

— Mă iartă, buna mea stăpînă: mi-e cu neputinţă. Va trebui să mă întorc numaidecît... Claudia Procula mă aşteaptă să-i duc veşti... ce să-i spun?

— Spune-i că noi am plecat la mormînt, după datină. Cum vezi, sîntem gata de drum, răspunse Suzana. Pacea Domnului, cu tine...

— Cu noi toate, răspunse Naomi ieşind şi grăbindu-şi paşii, întrebîndu-se cum vor merge ele, atîtea femei în plină noapte, neînsoţite de nici un bărbat.

Mai apoi, ieşiră şi ele; erau aproape toate: Veronica, Ioana, Suzana, surorile lui Lazăr din

Betania, Maria lui Cleopa, Maria Magdalena şi mama Nazarineanului. Lipseau—Claudia Procula şi Naomi. Ursula murise de curînd din pricina bătrîneţelor. Mergeau să împlinească datina ungerii mormîntului în care zăcea Nazarineanul.

Abia trecuse de miezul nopţii. Straja mormîntului încă nu se schimbase; mormântul trebuia păzit, căci aşa rînduise sinedriul de judecată şi procuratorul încuviinţase. Femeile păşeau tăcute, strecurîndu-se pe uliţele lăturalnice ale oraşului prins de somn şi de oboseala praznicului.

171

Maria Magdalena trecu înainte. Urca, parcă în fugă Dealul Căpăţînii şi în noapte văzu cele trei cruci ce se înălţau pînă în albastrul cerului. Se întrebă dacă pe lemnul lor, la ora aceea, se mai vedea sîngele ce se scursese din trupurile răstigniţilor. Se opri în loc şi cu ochi plînşi — dar fără frică —mîngîie în gând lemnul pe care se prelinsese sîngele Nazarineanului şi oftă uşor.

— Ce este, Maria? întrebă Ioana.

Cea întrebată tăcu. Porni înainte, ca şi cum la capătul drumului o aştepta cineva. Cînd şi cînd, poalele vestmintelor se agăţau de vîrful sicomorilor crescuţi de-a curmezişul drumului. Se oprea în loc, dîndu-le în lături şi făcîndu-le loc celorlalte, neluînd seama că mîinile începuseră să o usture şi să sîngereze. Şi le freca încet de cingătoarea hainelor şi pleca mai departe. în mână ţinea un coş cu ouă albe, pe care le acoperise cu o pînză de aceeaşi culoare. Tot acolo erau şi mirodeniile pentru Cel mort şi ele miroseau deosebit de frumos în aerul rece al nopţii.

Ajungînd sus, pe culmea dealului, Magdalena căută să desluşească chipul oraşului care se întindea leneş şi somnolent la picioarele ei. învăluit într-o grea tăcere, Ierusalimul părea o cetate pustie, căci fiii lui dormeau liniştiţi ca unii care scăpaseră de cel ce voise să le fie împărat. Pelerinii — aşa de numeroşi de praznicul Paştelui — dormeau şi ei, cu grijă unii, în tihnă alţii.

Cerul privea, cu mii de ochi, peste oraşul tăcut, şi somnolent. Aerul reavăn al dimineţii ce se ivea, adia uşor şi proaspăt cu boare rece peste fruntea femeilor, răcorindu-le şi îndemnîndu-le paşii.

Jos, în livada Arimateianului, sîngele florilor de migdal şi albul nevinovat al palmierului străjuit de pacea nopţii aduceau, parcă, jertfă şi închinare pe mormîntul Nazarineanului. Parfumul miilor de flori înmiresma neobişnuit de frumos livada, aducînd parcă proaspete cununi de flori peste lespedea mormîntului.

— Ce noapte frumoasă! şopti cineva, ca şi cum s-ar fi temut să nu i se audă glasul.

Maria Magdalena privea tristă spre livada lui Iosif, de care o despărţeau cîţiva paşi numai. Inima zvîcnea sub vestmîntul cernit şi ochii strivìră roua altor lacrimi

172

pe care nu le opri. Chipul Nazarineanului îi reapăru ca o icoană vie şi asta îi reaminti chinurile şi moartea Lui şi sufletul i se umplu de o revoltă neputincioasă: El murise sub ochii ei, sub ochii lor şi, de acum nu se mai putea face nimic. I se păru numai că a auzit iarăşi acele cuvinte pe care El le spusese acolo sus pe cruce: Părinte, iartă-le lor, căci nu ştiu ce fac“. De unde atîta putere de a ierta când era numai la un pas de moarte, iar ei nu încetaseră nici acum să-şi rîdă de El? E drept, L-au auzit cîndva spunînd — ce mult i se pare de atunci! — să-i iubim pe vrăjmaşi şi pe cei ce ne fac rău şi iată, El însuşi împlinea ceea ce spusese!

Suzana, înfiorată de o teamă ce abia acum se desluşea, rupse tăcerea zicînd:

— Dar cine ne va ajuta să ridicăm lespedea de pe uşa mormîntului?

Femeile privìră unele spre altele cu întrebări grele.

. Mîhnirii de pînă acum i se mai adăuga una: grija lespezii de pe mormînt... era o piatră grea, pe care o puteau urni din loc cîţiva oameni în toată firea, nu ele...

Şi aşa, parcă şi mai tulburate, ajunseră la gropniţa Arimateianului unde îngenuncheară,

după datină. Maria Magdalena, tăcută, îngenunche şi ea, sărutînd marginea mormîntului. Apoi, scoase mirodeniile care trebuiau presărate deasupra. Dar ochii ei întîlniră prăpastia mormîntului gol. O teamă nedesluşită şi o îndoială încolţiră în mintea ei; scoţînd un ţipăt uşor, zise:

— L-au furat pe Domnul!

Prinse de spaimă, femeile priviră înăuntru şi ochii lor văzură acelaşi lucru: giulgiurile morţii erau acolo, dar nu şi Cel pe care Iosif şi Nicodim îl puseseră în mormînt sub privirile lor. Abia atunci luară seama că straja zăcea culcată la pămînt, în mîini avînd suliţele pe care sinedriul le dase o dată cu porunca de a păzi mormîntul. Ceea ce vedeau, nu era pe măsura minţii lor; un mormînt gol şi o strajă care doarme! Cum a fost cu putinţă aşa ceva? Cine a făcut asta? Şi pentru ce? Nedumerirea, spaima erau peste fire! Şi n-au nici măcar pe cineva să le spună, barem ce a fost!

Şi, ca spaima să fie mai mare, la capătul celălalt al mormîntului a apărut un tînăr: e învestmîntat tot în

173

alb, un alb ca albul zăpezii şi într-o lumină strălucitoare ca lumina soarelui. Nu era o nălucă şi nici o închipuire zămislită din întuneric, căci tînărul are glas:

— Să nu vă înspăimîntaţi văzîndu-mă pe mine, sau văzînd mormîntul gol. Cel pe care îl căutaţi nu este aici: a înviat! Duceţi-vă şi spuneţi ucenicilor Lui că a înviat şi că îl vor vedea în Galileia.

Femeile ascultau tăcute cuvintele tînărului, întrebîndu-se cine era el şi de unde ştia toate acestea. Prinse de spaimă cum erau, nu rostiră nici un cuvînt, ci se mulţumiră să plângă încet spunîndu-şi durerea în lacrimi ce se prelingeau pe marginea mormântului. Mireasma aromelor pluteau uşor deasupra gropii, pe marginea căreia tînărul — un tînăr cum ele nu mai văzuseră —stătea, parcă, de strajă.

Maria Magdalena îşi şterse lacrimile cu mîneca hainei şi se sculă. Şi ea auzise cuvintele tînărului, dar înţelesul lor se pierdea, sau se pierduse sub povara durerii care o copleşise. Şi, ca şi cum ar fi căutat ceva, sau ar fi vrut să afle ceva, se depărtă puţin, privind de acolo mormîntul gol şi întrebîndu-se cum şi ce s-a petrecut cu Nazarineanul şi dacă a înviat, unde este acum?

Deodată, în liniştea aceea în care vorbise doar tînărul care le adusese o veste ce le tulburase şi mai mult, un glas ce parcă venea de departe ajunse în auzul ei:

— Femeie, de ce plîngi?

Recunoscând glas de bărbat, Maria Magdalena privi înfricoşată, dar socotind că nu putea fi decît grădinarul Arimateianului, se apropie de el, tînguindu-se:

— L-au furat pe Domnul. Dacă tu ştii unde L-au pus, spune-mi şi eu mă voi duce acolo.

închipuitul grădinar asculta tăcut, dar parcă prins de o anumită duioşie, ce venea fără doar şi poate, din durerea ei. Îl înduioşase durerea ei, dar noua ei mărturisire de dragoste pentru El, îl întristase: El înviase, iar ea venise cu mirodenii ca la mort... îngerul îi dezvăluise taina mormîntului gol, iar ea îl căuta printre morţi. Nu înţelesese taina mormîntului gol şi acum nu înţelegea că vorbise cu El, căci îi ceruse să-i spună, măcar El, unde l-au pus pe Cel ce fusese furat din mormîntul Său.

174

Păşind încet pe cărarea umbrită de sicomori şi chiparoşi din livada Arimateianului, Nazarineanul se apropie de ea şi cu glasul acela pe care i-l cunoştea aşa de bine, zise:

— Maria!

Trezită ca dintr-o altă lume şi prinsă de o bucurie pe care nu şi-o mai putea stăpîni, Maria Magdalena căzu la picioarele Lui rostind printre lacrimi:

— învăţătorule!... şi vru să-i sărute picioarele ca atunci în casa lui Simon leprosul şi cu părul capului ei să-I şteargă sîngele din semnul cuielor. Dar sărutul ei nu întîlni rănile Celui

înviat, ci iarba rece şi plină de rouă a pămîntului. El o opri, căci nu mai avea nevoie de o nouă dovadă de dragoste; ştia doar de dragostea ei şi a celorlalţi pentru El. Atingerile acestea nu erau pentru ea, ci pentru unul din prietenii Lui care nu va crede în învierea Nazarineanului decît atunci cînd el însuşi va pipăi semnul cuielor cu mîinile sale.

Oprind-o, Nazarineanul îi zise:,

— Nu, Maria, nu te atinge de Mine, ci du-te şi spune fraţilor Mei şi îndeosebi lui Petru, cel care s-a lepădat de Mine în vremea patimilor că am înviat. Şi mai spune-le că înainte de a Mă sui în ceruri, ne vom vedea în Galileea.

Maria Magdalena asculta tăcută, liniştită şi fericită: Nazarineanul înviase şi acum era iarăşi printre ei, aşa cum le spusese... vorbise despre moartea Lui, dar vorbise şi despre această înviere, care, acum, era fapt împlinit. Ceea ce vedea, nu era o părere, ci o realitate: glasul Lui mîinile Lui, chipul Lui. Da, chipul Lui, chipul Nazarineanului; numai că, parcă, era mai palid. Nu se speriase, nu se îndoise, ci numai se mirase de ce n-a lăsat-o să-i îmbrăţişeze picioarele — sau măcar să I le atingă —aşa cum o lăsase atunci cînd L-a întîlnit în casa leprosului.

Atunci îşi ridică privirea spre El şi ochii întâlniră mîinile Lui: erau slabe, obosite şi aveau o culoare de ceară veche. Din ele picurau stropi de sînge, stropi mărunţi, înroşind iarba verde.

— Doamne, şopti ea, mîna Ta sîngerează încă.

— Da Maria, sângerează, dar nu mai doare.

— Doamne, leagă-Ţi mâna cu marama asta, ceru ea, întinzîndu-I pînza albă cu care acoperise coşul. Nazarineanul o luă şi după ce-Şi şterse mîinile cu ea, i-o întinse înapoi; femeia îşi acoperi coşul cu pîine şi ouă.

— Du-te, Maria, şi spune prietenilor Mei ceea ce ai văzut, mai zise El şi se depărtă pe cărarea umbrită de sicomori şi chiparoşi pe care venise.

Cuprinsă de o bucurie nedefinită, Maria Magdalena privea tăcută în urma Lui. Sărută urma rămasă în iarba verde şi se ridică stăpînită de aceeaşi bucurie:

— Am văzut pe Domnul, zise ea, mai mult în fugă, trecînd pe lângă celelalte prietene şi porni înapoi spre marele oraş.

— Şi noi, rostiră ele, venind în urma ei. Şi noi L-am văzut.

Oraşul se trezea la viaţă şi oamenii ţineau cu tot dinadinsul să petreacă ziua praznicului aşa cum ştiau ei. Femeia se strecură grăbită, ferindu-se cu grijă din calea lor, căci trebuia să le ducă ucenicilor vestea învierii Nazarineanului. Cineva o recunoscu şi vru să-i ţină calea:

— De unde aşa de dimineaţă, frumoasă Magdalena?

Femeia se dădu în lături, nerăspunzîndu-i; de altfel, nici nu căutase spre el să vadă cine fusese. Putea fi oricine, dar nu mai voia să ştie atîta vreme cît avea ceva mai bun de făcut. Socoti chiar că ar fi fost o nelegiuire să fi stat de vorbă cu un străin. La ce bun? îşi zise ea, mărind pasul. Mai mult alerga. Şi totuşi, i se părea că merge încet. îşi auzea bătăile inimii care zvîcnea să spargă coşul pieptului.

Ajungînd în dreptul unei fîntîni, se opri o clipă să răsufle. Obosise. Bău un pumn de apă şi porni mai departe. Nu mai avea mult. Acum soarele strălucea pe cer într-un răsărit nou şi frumos şi ea găsea că aşa ceva încă nu văzuse. Păsărelele cîntau voioase cu cîntec nou şi mireasma florilor umplea oraşul cu parfumul lor nevăzut. îşi dădu seama de toată această schimbare, încât nu putu să nu-şi zică: de unde atîtea frumuseţi în ziua asta?

Ajunsă acolo unde ştia că-i găseşte pe ucenici, Magdalena se opri o clipă. Cercetă strada în lungul ei şi văzînd că se apropiau doi bărbaţi, se dădu deoparte, făcîndu-le

loc să treacă. Apoi, intră în grădina de măslini şi smochini, printre care se afla o căsuţă care abia de se vedea. De afară se auzea un cîntec ce venea ca un zvon sau ca o pasăre. Rămase o clipă în loc ca să poată auzi mai bine melodia aceea caldă şi duioasă care îi era atît de

cunoscută. O ştia: era obişnuita rugăciune a acestor ucenici. Recunoscu glasul lin, dulce şi subţire, ca de fată al celui mai tînăr din ei, Ioan, ucenicul cu chip feciorelnic.

Se opri în faţa uşii, apoi intră în casă.

—am văzut pe Domnul, zise ea bucuroasă.

—ce fel de vorbă e asta? îşi ziseră ei privind-o nedumeriţi. Ce a spus Maria? Cum?... da, aşa a spus: L-a văzut pe Nazarinean. Ioan, tînărul Ioan, zîmbi şters, emoţionat; ochii îi erau plini de o bucurie ivită pe neaşteptate. Petru privi spre el, ca şi cum ar fi vrut să-l întrebe: tu, tu crezi ce spune ea?

— Da, reluă Magdalena, de ce nu vreţi să mă credeţi că l-am văzut?

— Unde? întrebă cineva.

— Acolo... în grădina lui Iosif.

Petru şi Ioan, mânaţi de acelaşi gînd se sculară, zicînd amîndoi deodată:

— Să mergem şi noisă-L vedem.

— Nu ştiu dacă îl veţi vedea acum; mi-a spus că vă aşteaptă în Galileea.

Cei doi ieşiră, arşi de nerăbdare şi de dorinţa de a-L vedea.

Cineva îi întinse un fel de scaun mariei Magdalena, cerîndu-i să stea. Lăsă coşul pe masă şi se aşeză ca să respire, ca după o goană uriaşă. Privea, dusă pe gînduri, spre locul acela pe care obişnuia să stea Nazarineanul. Acum locul acela era gol, dar nu se întristă. Acolo, cineva pusese o năframă. O cercetă cu luare aminte şi luă seama că era năframa pe care Veronica I-o întinsese Nazarineanului în drumul său spre Golgota. I se păru că pe ea se vede ceva şi se sculă spre a o cerceta mai de aproape. Da, aşa era, nu se înşelase: pe năframă era chipul Nazarineanului. Doamne! e cu putinţă aşa ceva? îşi zise ea, plecîndu-se lung în faţa pînzei, ca şi cum ar fi fost Nazarineanul.

177

— Voi aţi luat seama la pînza asta? întrebă ea, parcă înspăimântată. Ucenicii o luară în mînă, cercetînd-o cu grijă şi spunînd fiecare unul şi acelaşi lucru: acolo era chipul învăţătorului lor.

— Doamne! zise unul din ei, asta numai Tu ai făcut-o.

Apoi, Maria Magdalena începu să spună cu vorbă domoală cum şi ce a fost la mormîntul Nazarineanului şi cum l-a văzut înviat.

— Chipul îi era palid... din mîini încă picurau stropi mărunţi de sînge...

Unii ascultau, cu îndoială parcă, alţii cu bucurie, căci doar spusese în cîteva rînduri că va învia.

Toma — căruia ei îi mai ziceau şi Toma Geamănul — nu era de faţă. Şi nici Iuda, cel care-L vînduse. Toma plecase din ajun spre Betania, de teama iudeilor. Iuda se spînzurase, dîndu-şi seama că săvîrşise o nelegiuire. încercase să le dea înapoi banii, dar mai marii poporului nu l-au mai crezut şi el s-a spînzurat de creanga unui măslin din grădina Ghetsimani. Frunzele s-au uscat şi s-au spulberat în vînt, măslinul fiind osîndit, de atunci, să nu aibă roade şi nici frunze.

— Da, reluă Magdalena cu glas scăzut, mîinile Lui încă sîngerau. I-am dat năframa cu care acoperisem coşul cu mirodenii şi merinde să-Şi şteargă rănile... El a Luat-o, şi le-a şters şi mi-a dat-o înapoi... iat-o, aceasta este, zise ea luînd-o şi arătîndu-le-o. Unul o pipăi cu evlavie şi văzînd roşul sîngelui pe ea, o duse la gură, lipindu-şi buzele de ea.

— Maria, ce porţi tu în coş? zise acelaşi peste măsură de surprins.

Femeia-şi întoarse privirea spre coş, luînd, abia acum seama, că ouăle nu mai erau albe. Le atinse cu mîna, dar roşul sîngeriu de pe ele nu se şterse. Atunci înţelese taina acestei întîmplări şi, ca şi cum ar fi ştiut că trebuia să se întîmple şi asta, zise:

— Doamne, acesta e darul învierii Tale şi noi nu o să uităm asta, niciodată.

Apoi, îngenunche înaintea acestui dar pe care cineva îl aşeză alături de marama pe care se vedea aşa de bine chipul Nazarineanului. Alături de ea îngenuncheară şi ceilalţi, prinzînd să

se roage. Buzele lor murmurau uşor

un cîntec în care înviară, aşa deodată, cuvinte noi. Cîntecul se înălţa zămislind din bucurie şi izbîndă şi mărturisind credinţa în învierea Nazarineanului lor. Cîntecul proslăvea minunea din noaptea asta care dezlega taina vieţii omeneşti, învierea, şi el era neobişnuit de simplu:

Hristos a înviat din morţi Cu moartea pe moarte călcînd; şi celor din mormînturi viaţă dăruindu-le.

El se înălţa şi creştea din bucurie şi slavă în faţa maramei de pe care Nazarineanul privea cu aceeaşi blîndeţe pe care i-o ştiau toţi. Sub povara unor dulci amintiri, ce începeau din casa lui Simon leprosul, unde-l întîlnise întîia oară, Maria Magdalena începu să plîngă cu un plîns uşor stăpînit izvorît, parcă, din bucuria învierii pe care ea o vestise, ea, cea dintîi. Doamne! ce destin! îşi zise ea... eu, tocmai eu să vorbesc lumii de azi şi de mîine că Nazarineanul a înviat... oare, mă vor crede toţi?... nu se va îndoi nici unul din cei de azi sau din cei de mîine?...

îşi dădu seama de măreţia acestei întîmplări şi simţi că nu se va mai putea ruşina niciodată de ceea ce fusese ea altădată, căci femeia aceea murise atunci în casa leprosului. Nazarineanul îi iertase atunci toate păcatele şi de atunci ea nu a mai săvîrşit nici unul. Şi mai ştia ceva: femeia de acum — curată ca roua dimineţii pe care o sărutase în zorii zilei în livada Arimateianului — trebuia să ducă vestea învierii în toate cele patru zări ale lumii şi pînă la marginile pămîntului dacă ar fi fost cu putinţă.

Atunci, îşi simţi inima bătînd altfel şi un curaj pe care nu-l avusese niciodată, spunîndu-şi că nu va fi om, bun sau rău, căruia să nu-i vorbească despre învierea Nazarineanului. Ba, mă voi duce pînă la Roma — îşi zise ea — şi-i voi spune lui Tiberiu despre această înviere şi-i voi cere să-l pedepsească pe îngîmfatul ăsta de procurator pentru neruşinarea de a-l fi condamnat la moarte pe Hristos al nostru.

E, drept, vestea învierii Nazarineanului va tulbura şi va nelinişti pe mulţi din Ierusalim, dar asta încă nu o

privea pe ea, ci pe mai marii poporului. Acum îngenuncheată, umilită şi fericită în acelaşi timp, asculta cântecul care creştea şi se înălţa tot mai sus, neştiind că va veni vremea cînd el va umple zările lumii şi ale vremii cu lumina lui.

Iar cînd Petru şi Ioan se întoarseră de la mormînt, întristaţi că ei nu-L văzuseră pe Nazarinean înviat, se mulţumiră să spună numai ceea ce au văzut, sfîrşind:

— Iată, acestea au fost giulgiurile în care L-au înfăşurat Iosif şi Nicodim.

— Să le păstrăm în casa noastră şi să nu le lăsăm să se piardă, zise Ioan înduioşat, neuitînd că la cea din urmă cină a lor, Nazarineanul îşi culcase capul pe pieptul său.

9.

Vestea despre învierea Nazarineanului se răspîndi ca fulgerul, căci nu era o întîmplare ca oricare. Oamenii erau de părere că de la facerea lumii nu a avut loc un fapt mai mare ca acesta, căci nici o istorie omenească nu vorbea de învierea cuiva, de faţă fiind şi straja.

Fariseii şi saducheii aveau din nou prilejul să se angajeze în nesfîrşite controverse; unii credeau în învierea morţilor, ceilalţi nu.

— Ba, e cu putinţă, susţineau fariseii, căci ceea ce nu e cu putinţă la noi, e cu putinţă la Dumnezeu. învierea omului e credinţă de temelie la noi, precum şi la toate seminţiile pămîntului. Dacă voi nu credeţi în înviere e treaba voastră. N-aveţi decît să nu vă sculaţi cînd va suna trîmbiţa învierii, spuneau ei înverşunaţi saducheilor, neluînd seama că astfel erau de partea Nazarineanului care-i ruşinase de nenumărate ori şi pe unii şi pe alţii.

Dincolo de ei — sau chiar odată cu ei — poporul vorbea cu uimire şi nedumerire despre mormîntul gol din livada Arimateianului. Unii credeau, alţii se îndoiau. Cei mai înverşunaţi spuneau altceva. Iar cei care se duseseră acolo, să vadă cu ochii lor, se întorceau uimiţi şi

întristaţi.
180
— Ce zici?
— Nu ştiu ce să mai cred.
— Te-ai încredinţat?
— Da... L-au furat.
— Crezi?
— Cum nu; astao ştie toată lumea.
— Cine?
— Prietenii Lui, căci avea destui; mai toţi nişte calici şi sărăntoci... oameni de nimic.
-— Şi eu tot aşa cred, dar nu-mi dau seama, căci mormîntul era păzit.
— Au cumpărat straja...
— Crezi?
— De ce nu? Cu bani cumperi orice, nu numai tăcerea unor soldaţi proşti.
— Cine a făcut asta?
— Prietenii lui...
— Mă îndoiesc... mai marii noştri ce zic?
— Lucruri vrednice de încredere: au făcut cercetări cum au ştiut şi nu s-au lăsat amăgiţi cu una cu două.
-— Şi ce au descoperit?
— S-a sfîrşit cu povestea învierii Nazarineanului. S-a dovedit, negru pe alb, că prietenii Nazarineanului au cumpărat straja. Soldaţii s-au îmbătat şi peste noapte ei au venit şi L-au furat... asta e, asta a fost.
— Şi unde L-au ascuns?
— Hoţul ştie să-şi ascundă lucrul furat, n-o să ne întrebe pe noi. Negăsindu-L, acum spun că Nazarineanul a înviat. Minciuni...
— Oare să fie numai atît?
— Şi de ce n-ar fi?
— De ce vor fi scornit asemenea vorbe?
— De ce? Simplu... oamenii Lui vor să ne încredinţeze că Nazarineanul este acel Mesia pe care ni l-a făgăduit Iehova şi pe care noi îl aşteptăm să vină. Dar sinedriştii noştri nu se dau bătuţi.
— De unde ştii tu?
— Ştiu... umblă pe urmele ucenicilor Lui ca să afle adevărul: cine L-a furat şi unde L-au ascuns.
— Şi ce crezi, vor izbuti?
181
— De ce nu? Saul din Tars, înţeleptul nostru Saul e pe urmele lor. A jurat că el singur va descoperi această înşelăciune a mormîntului gol care vrea să ne facă să credem şi noi în învierea Nazarineanului.
— Da, aşa e, încuviinţă acela moale. Mulţi spun ceea ce spui şi tu. Apoi, dacă au stat aşa lucrurile, nimeni nu va sfîrşi bine... e nemaipomenit...
— Da, nemaipomenit. Dar, nu te îndoi, Saul, strălucitorul ucenic al lui Gamaliel, cum îl ştie toată lumea, va face lumină.
— Am auzit de el. Se spune că are o minte ageră şi un spirit ascuţit, neobişnuite; ba, se zice că şi-a depăşit maestrul.
— Cînd va descoperi cum au stat lucrurile, atunci se va vedea că ei L-au furat pe Nazarinean şi că tot ei au umplut lumea cu minciuna învierii. Numai el va da la iveală trupul ascuns şi scornelile despre învierea Lui.
Într-adevăr, Saul jurase că nu va avea tihnă pînă nu va dezlega întîmplarea ce avusese loc

la mormîntul din livada lui Iosif, întâmplare care adusese atîta tulburare în norod.
— N-o să-ţi fie chiar aşa uşor, îl prevenise Caiafa... se aude că are mulţi prieteni.
— Nu mă tem.
— Minciuna trebuie nu numai înlăturată, ci şi dovedită.
— Voi dovedi-o.
— Mormîntul gol a umplut multe minţi rătăcite. Va trebui să-i prinzi pe cei ce au săvîrşit înşelăciunea.
— îi voi prinde...
— N-o să fie uşor, Saule...
— Te încredinţez, n-o să-mi scape nici unul.
De acum, ştiu ce am de făcut, a încheiat el plin de sine însuşi, încredinţat că va descoperi taina mormîntului gol.
A început să caute şi să întrebe în stânga şi în dreapta. I s-a spus şi ce a vrut să ştie şi ce nu a vrut. Ba, i s-a părut că ştia mai multe decît se aşteptase, atunci, s-a întrebat altceva: de ce vorbesc atîţia despre el cu admiraţie, ba chiar cu dragoste? A aflat şi despre judecata şi condamnarea Nazarineanului, reconstituind toate aşa
182
cum au fost şi a încercat să dovedească furtul din noaptea aceea.
Cel înviat: un şarlatan...
Ucenicii: nişte tîlhari ordinari...
, Norodul: prost ca totdeauna...
Soldaţii: nişte beţivi şi nişte ticăloşi...
Aşa fiind, de la cine să afli adevărul? Cert, L-au furat... dar cum? cînd şi unde L-au ascuns? A luat-o de la capăt:
— A înviat! au zis oamenii.
— A înviat, au întărit şi ucenicii.
— Vă amăgiţi degeaba. Şi nu vă e de-ajuns că vă amăgiţi voi crezînd asta, ci umblaţi cu minciuni ca să mai înşelaţi şi pe alţii?... să vă fie ruşine şi nu mai umblaţi cu astfel de vorbe. Mai bine, spuneţi-mi, unde L-aţi pus?
— A înviat, rabi Saul.
— Nu se poate; unde L-aţi pus?
— Crede-ne, Saule, a înviat, nu-ţi mai pierde vremea să dovedeşti ceea ce nu se poate.
— Nu vă cred; unde L-aţi pus?
— îţi jurăm pe capul nostru şi pe copiii noştri, Nazarineanul a înviat. Am stat de vorbă cu El în Galileea, unde a mîncat cu noi faguri de miere şi peşte fript pe jăratec. De ce nu ne crezi?
— Nu pot; mărturisiţi unde L-aţi ascuns?
— Dar înţelege, Saule, nu L-a furat nimeni. Nici unul din noi nu a fost acolo, căci straja nu ne-ar fi lăsat să ne apropiem de mormînt.
— Dacă nu mărturisiţi adevărul, să ştiţi că voi cere să vă închidă şi să vă bată de şapte ori cîte patruzeci fără una, cu biciul.
— Bate-ne şi cu scorpionul, Saule, n-avem ce-ţi spune: Hristos a înviat.
— Sînteţi nebuni, oameni buni.
— Se poate, dacă zici tu.,
— Şi dacă a înviat, unde e acum?
— S-a înălţat la ceruri...
— Mi se pare că vreţi să mă înnebuniţi şi pe mine. Oameni buni,, păstraţi-vă firea şi vorbiţi ce e de vorbit. — Tocmai asta şi facem, Saule, dar tu nu ne crezi...
183
— Mi-e milă de voi; în ce hal aţi ajuns, oameni vrednici de plîns, dar şi de dispreţ! în ce

nebunie v-a adus Nazarineanul! Aţi văzut o nălucă, o stafie, o arătare mincinoasă şi acum spuneţi că năluca s-a înălţat la ceruri...

— Greşeşti, Saule. Ne-ai cerut să-ţi spunem ce ştim şi noi ţi-am spus. Tu eşti liber să crezi ce vrei şi să faci ce crezi; poţi chiar să ne baţi cu biciul sau cu scorpionul, cum îţi este placul.

— Asta voi face, nemernicilor.

— Noi spunem ce ştim şi ce am văzut.

— N-aţi văzut nimic, smintiţilor.

— Dacă nebunia noastră ne-a făcut să-l vedem pe Nazarinean viu, spune-ne tu, Saule, cum se face că mormântul a fost găsit gol, de faţă fiind straja? Nu e aşa că visul şi nebunia noastră n-au putut goli acest mormînt?

— Tocmai asta este: visul şi nebunia voastră au născocit basmul învierii. Barem de aţi crede numai voi acest basm, dar iată, am întâlnit destui care cred acelaşi lucru.

— Nu, rabi Saule, nu visul nostru L-a înviat pe Nazarinean, ci El singur a înviat, cum ne-a spus de atîtea ori. Noi L-am auzit, tu nu, dar asta nu e vina ta, căci tu nu L-ai cunoscut.

— Născociri de oameni bolnavi. Aţi zis că L-au mai văzut şi alţii... cine anume L-a mai văzut? i-a iscodit el abil, ştiind ce are de făcut.

— Ia, nişte femei de ale noastre.

— Multe?

— Destul de multe, Saule. Pe unele, pare-mi-se, leştii şi tu.

— Le ştiu, dar asta nu-mi ajută la nimic; doar ştiţi şi voi că mărturia femeii nu poate fi luată ca bună în faţa legii.

— Asta e o chestiune care nu ne priveşte pe noi.

— Pe voi, nu, dar pe mine mă priveşte. Şi unde ziceţi că L-au văzut ele?

— Acolo, la mormînt, în noaptea învierii.

— Ce căutau ele acolo? Doar nu vreţi să spuneţi că şi ele sînt amestecate în afacerea asta.

— Se duseseră cu mirodenii, după obicei.

184

— Aşa mai merge... şi?

— când au ajuns ele acolo, Nazarineanul nu mai era în mormînt.

— Dar unde?

— înviase!... mormîntul era gol.

— Cine le-a spus asta?...

— Mai întîi un înger; apoi, Nazarineanul însuşi, care a stat de vorbă cu ele.

— Prostii, oameni buni. De altfel, se spun atîtea lucruri despre el, că ar fi prea mult dacă ai crede numai pe jumătate din ce se spune.

— încearcă şi crede, Saule, şi vei vedea că au fost mai multe decît se vorbeşte.

— Şi unde sînt acum aceste femei?

— Pe care le cauţi?

— Pe Maria Magdalena; se zice că ea L-a văzutmai întîi.

— Vrei să pui s-o bată, Saule? N-ar fi drept. Femeia spune ce a văzut; nu minte.

— Nu, ea e femeie. Şi voi ştiţi că după legea noastră mărturisirea ei nu preţuieşte nici cît coada unei cămile. La ce bun să osîndeşti pe cineva care nu poate face nici bine, nici rău?

— Dacă e aşa, atunci ce vrei de la ea?

— Poate că ea ştie mai multe ca voi.

— Adică?

— Unde este ascuns trupul Nazarineanului.

— Da, iată ceva bun, asta o ştie, căci şi ea a fost atunci de faţă şi-ţi va spune.

— Unde e?

— Ce? Trupul Nazarineanului?

— Da, unde e?

— L-a văzut şi ea înălţîndu-se la ceruri şi îţi va spune ceea ce am văzut şi noi.

— Lăsaţi aceste născociri vrednice de copii. Spuneţi-mi unde e această femeie.

— Bine, rabi Saule, îţi spunem unde este, dar făgăduieşte-ne că nu ai de gînd să-i faci vreun rău.

— Făgăduiesc şi vă cer să mă credeţi.

— Te credem... du-te, o vei găsi la surorile lui Lazăr.

185

— Cel din Betania, pe care, se zice, că l-ar fi înviat Nazarineanul vostru?

— El... a plecat acolo acum cîteva zile.

Şi Saul porni spre orăşelul Martei şi al mariei. Mergea grăbit, stăpînit de o mie de gînduri, dar mai ales de o furie turbată. Oamenii ăştia îl scoteau din sărite, spunîndu-i una şi aceeaşi vorbă: a înviat, a înviat! N-am găsit nici unul care să spună: L-au furat; du-te şi-L caută la Poartafrumoasă sau la Korum-Hatim, la Poarta-Oilor sau la Damasc. Şi dacă a înviat, de ce nu stă printre ei, şi s-a ascuns? Auzi, înălţîndu-se la ceruri! Dacă e aşa, atunci nu-ţi rămîne, Saule decît să-L cauţi. Şi să-L cauţi pînă îl vei găsi, căci doar aşa aijurat şi arhiereului Caiafa.

Acum, omul acela cu minte isteaţă şi cap pleşuv, cu înfăţişare urîtă şi ochi iscoditori, se găsea în Betania. Orăşelul îi era îndeajuns de cunoscut, căci mai fusese aici. Nu-l ştia pe Lazăr, dar nu-i fusese greu să-l găsească. Dar şi acesta îi spuse acelaşi lucru:

— Nu te mai osteni, Saule. Nazarineanul nu a fost furat. A înviat şi s-a înălţat la ceruri. Sînt sigur, despre aşa ceva ai auzit şi tu doar. Eu sînt unul din cei ce L-au văzut înălţîndu-se.

—lasă glumele, Lazăre, sîntem bărbaţi în toată firea. Aici e o chestiune serioasă, o chestiune de viaţă şi de moarte.

— Eu nu zic nu, Saule, dar eu nu-ţi spun decît ceea ce am văzut. Mai mult, rabi Saule; El m-a înviat şi pe mine.

Omul pleşuv şi cu înfăţişare urîtă, se uită lung şi bănuitor spre interlocutorul său. Auzise prea bine ce-i spusese, dar i se păru că omul acela, înalt şi slab, îşi bătea joc de el.

— Voi aţi înnebunit toţi, Lazăre, zise scos din fire.

— Ce te face să spui asta, rabi?

— Pentru că voi toţi v-aţi înţeles să-i înnebuniţi pe ceilalţi, spunînd într-una: a înviat, a înviat, ca şi cum Nazarineanul ăsta nu avea altceva mai bun de făcut.

186

— Acesta e adevărul şi dacă te poţi îndoi de unul sau doi care spun o vorbă, nu poţi face acelaşi lucru cînd vorba este spusă de o sută sau de o mie de oameni.

— Oh! Lazăre, dacă ai şti tu cîtă sminteală a apărut în norod din pricina acestui Nazarinean!

— Nu eu sînt vinovat pentru această sminteală, rabi Saule. Şi nici alţii. Tu crezi ce vrei, iar eu îţi spun ce ştiu. Dar dacă mai ai vreme, vorbeşte şi cu Maria Magdalena. Ea L-a văzut în noaptea aceea şi dacă-i poţi pune vorbele la îndoială, pune-i-le, căci nu te opreşte nimeni.

Auzindu-i numele, rostit pentru a nu ştiu câta oară, omul rămase pe gînduri, căutînd parcă ceva: dacă ar folosi puţină şiretenie şi dibăcie, dar punînd şi nişte întrebări întortocheate ar ajunge acolo unde vrea el. încercase o mie de şiretlicuri — ba, folosise şi bătaia — dar toţi îl minţiseră într-un singur fel: Nazarineanul a înviat. Cine i-o fi învăţat oare să spună aşa ceva? Aşa fiind, priceperea, şiretenia de care era în stare ar putea să ducă la ceva bun, cel puţin acum, cînd urma să stea de vorbă cu o femeie, plăpîndă din fire şi lipsită de apărare.

Cînd Maria Magdalena fuse vestită, după aceea, că, un bărbat vrea să-i vorbească, tresări mirată. îşi părăsi lucrul şi prietenele spre a ieşi în întîmpinarea celui sosit.

— Pace ţie şi casei acesteia, zise bărbatul pleşuv, cu înfăţişare urîtă.

— Pace nouă, răspunse ea cercetîndu-l; în aceeaşi clipă îşi reaminti că l-a mai întîlnit undeva. Căută să vadă anume cînd fusese asta şi izbuti, dar chipul i se întristă deodată şi, emoţionată, spuse:

— Ne-am mai văzut, rabi Saule, nu e aşa?

Omul zîmbi puţin încurcat.

— Se poate, Maria, dar nu ştiu; aş fi bucuros dacă tu mi-ai aminti.

— S-ar putea să nu te bucure asta, Saule, ştiu eu? răspunse, măsurîndu-şi vorbele.

— Ce vrei să spui, Maria? întrebă el, în timp ce schimba feţe-feţe şi zîmbetul de om şiret amuţise în colţul gurii. Ştia că poruncise multe necazuri, că suferiseră mulţi din pricina lui, dar avea conştiinţa împăcată: nu

era vina lui, ci a acestor oameni ale căror vorbe despre Nazarinean nu-i sînt pe plac.

— E vorba de un tînăr, rabi Saule, reluă Maria.

— De care tînăr vrei să zici?

— De Ştefan, cel cu inima de aur şi cu zîmbet de copil...

— A, da, Ştefan care a fost omorît cu pietre, preciză Saul.

— întocmai, rabi, de el e vorba.

— Acum ştiu... ce vrei să spui?

— Te-am văzut acolo.

— Nu eu l-am ucis pe Ştefan.

— Eu n-am zis asta; tu îi păzeai hainele, nu e aşa?

— Da, asta făceam, răspunse el neputînd să tăgăduiască.

Stăpînă pe situaţie, Maria continuă:

— Şi nu ştii, rabi Saule, ce înseamnă după lege a păzi hainele celui osîndit a fi omorît cu pietre?

— Ştiu. Vrei să spui că sînt tot atît de vinovat ca şi cei ce au aruncat cu pietre în Ştefan?

— Tu ai spus-o, nu, eu.

—din păcate, aşa e. Numai că eu mă găseam acolo din întîmplare, spuse, încercînd abia acum să se apere.

— Nu e nimic, rabi. Nu te voi judeca pentru asta. Şi nici bietul Ştefan, care în ceasul morţii a mai avut puterea să se roage şi pentru noi. L-ai auzit atunci rugîndu-se?

— Eu nu, dar mi-au spus alţii.

— Fii sigur, Saule, Dumnezeu ne va socoti la judecata Sa păcatul acesta.

— Ce te face să crezi asta, Maria?

— Bunătatea lui, curăţenia lui sufletească, Saule. Ştefan a fost un sfînt încă fiind printre noi. El este acum în împărăţia Nazarineanului şi acolo, în ceruri, se roagă pentru voi, ucigaşii lui.

— De unde ştii tu asta?

— Erai acolo doar şi, nădăjduiesc că dacă nu ai auzit tu însuţi, ţi-au spus alţii.

Saul, oarecum încurcat, tăcu. Nu venise să fie judecat şi nici să i se amintească de nişte întâmplări pentru care legea lui nu-i făcea nici o mustrare. Nu moartea

lui Ştefan îl preocupa acum pe el, ci o altă moarte, pe care nişte oameni de nimic o schimbaseră într-o înviere, neluînd seama că schimbarea adusese multă sminteală în norod. Jurase că vrea să dezlege misterul mormîntului gol, aşa că auzind-o vorbind despre o împărăţie a Nazarineanului în care s-ar afla acum Ştefan, zise:

— De care Nazarinean vorbeşti, Maria?

— Cum, de care Nazarinean? Vorbesc doar de Iisus Hristos de care vorbeşte toată lumea.

— E adevărat ce se spune, cum că a înviat din morţi întrebă liniştit.

— Ce te face să crezi că nu e adevărat, cînd, se ştie doar. L-au văzut atâţia... şi nu o dată... şi nici într-un singur loc. Nu văd care e omul care să poată pune la îndoială o întîmplare ca asta, afară de cazul cînd, cu orice chip, nu vrea să creadă.

— De, Maria, ştiu eu ce să zic?

— Eu zic să crezi, rabi Saule. Dacă vrei, te poţi îndoi de vorbele altora, dar îţi cer să nu te îndoieşti şi de vorbele mele, rabi, căci află că şi eu L-am văzut, spuse ea cu o mîndrie deloc reţinută.

— Am auzit, Maria, interveni impresionant de liniştit. Acum, vocea îi era alta. chipul avea altă expresie, ba chiar el însuşi era altul. Mînia care altădată îl scotea din minţi, acum parcă se topise undeva, neştiută. Numai mintea îi rămăsese tot atît de isteaţă şi nădăjduia că, ajutat de ea, Va face puţină lumină în jurul mormîntului gol. Bănuiala că Nazarineanul fusese furat, nu-l părăsea.

—maria, reluă el, tu ai auzit că arhiereul Caiafa a spus în văzul lumii că ucenicii aceia, oamenii aceia fără nici un căpătîi, au un amestec în înşelăciunea asta, ei fiind cei care L-au furat şi L-au ascuns pe Nazarinean.

— Vorba asta, rabi Saule, nu am auzit-o numai eu, ci şi alţii; unii o cred, dar eu zic că n-a fost cu putinţă.

— Ce te face să crezi?

— Ucenicii Lui sînt oameni fricoşi, Saule. în noaptea cînd L-au prins pe Nazarinean au fugit toţi, iar în vremea judecăţii nici unul nu I-a luat apărarea.

— Da, ştiu asta.

— Atunci, dacă L-au părăsit cînd era în viaţă, cum erau să-L fure pe Cel mort? Ce le-ar mai fi putut da un

mort? Ca să nu mai adaug că în noaptea învierii n-a fost de faţă, sau cu noi, nici un bărbat.

— De, ştiu eu? poate tocmai aici e taina.

— Dacă ar fi venit să-L fure, trebuia să atace straja care stătea de veghe.

— Se ştie doar că straja a fost cumpărată cu bani, Maria, socoti Saul.

— Cine a cumpărat-o? Ei, ucenicii?

— Ei, fireşte.

— Atunci de ce n-au cumpărat mai întîi, pe cei care L-au prins şi mai apoi şi pe judecători, cînd Nazarineanul era în viaţă? Orice s-ar zice, socotesc că eşti de părere că un om viu e mai de preţ decît unul mort.

— Aşa este, cum spui, numai că mortul de acum era un altfel de om, Maria.

— Adică, ce fel de om putea fi, rabi Saul?

— învăţătura Lui, faptele Lui nu-L arată un om deosebit, mai deosebit chiar decît profeţii noştri.

— E adevărat ce spui, Saule, e adevărat, căci Nazarineanului îi plăcea să se numească, din cînd în cînd Fiul lui Dumnezeu.

— Şi tu crezi aşa ceva?

— Poate că da,; poate că era, dar noi nu am avut cum şti, decît crezîndu-L pe El, Saule... şi eu, una L-am crezut, căci a fost măreţ şi de neîntrecut în tot ce a spus şi în tot ce a făcut.

— Nu, Maria, zise Saul încredinţat, El nu putea fi Fiul lui Dumnezeu, căci nu aşa arată Dumnezeul nostru.

— Dumnezeu ni se poate înfăţişa nouă aşa cum vrea El, Saule, nu cum dorim noi. Dar asta este altă poveste, iar eu vreau să te încredinţez că nu ucenicii L-au furat şi nici altcineva, ci că a înviat. Dacă ei L-au furat pe Nazarinean, te-ai întrebat dece au lăsat giulgiurile morţii în groapă şi nu le-au luat cu ei?

— Poate că nu au mai avut timp, nu crezi?

— Eu nu cred că era vorba de timp, de care, şi aşa au avut nevoie, căci pînzele, din pricina aromatelor, se lipiseră de trup. Deci, cum îţi explici că giulgiurile au rămas acolo, iar Cel îngropat nu?

— O conspiraţie bine pusă la punct, Maria, nu crezi?

— Nu, nu e cu putinţă aşa ceva, Saule, ca să nu

mai vorbim de piatra aceea de pe uşa mormîntului.
Cine ar fi putut-o da în lături?

— Cum, cine? Şi ei şi soldaţii.

— Ar fi acceptat straja şi asta, ce zici?

— Eu zic că da; cu bani poţi face orice. Nu ştii ce spune o vorbă: cu bani scoţi şi pe satana din iad.

— Aşa o fi, dar lumea spune că straja se îmbătase şi dormea. Noi am găsit-o acolo. Dar eu nu mai ştiu ce fel de oameni sînt ăştia care nu cred că Nazarineanul a înviat, o dată spun că straja a fost cumpărată cu bani, a doua oară că băuse şi că ucenicii L-au furat în timp ce ei dormeau. Nu crezi că era mai înţelept să se pună mai întîi ei de acord şi să nu spună fiecare ce-i taie capul? Deci, straja: ori dormea, cum au zis unii, ori a fost cumpărată, cum au susţinut alţii.

— Bineînţeles, straja a fost cumpărată şi asta a spus însuşi marele arhiereu, preciză Saul.

— Nu Caiafa sau sinedriul a făcut asta, ci ei, ucenicii, căci ei aveau interes. Nu socoteşti că e greu să dovedeşti aşa ceva şi, e cel puţin nepotrivit să susţii?

— Aceasta e o convingere la care nu renunţă nimeni: straja a fost cumpărată, Maria.

— Rabi Saule, continuă Maria cu aceeaşi însufleţire,, după cum ştii, legile militare sînt aspre şi de nesocotit: cum se face că straja, fie că a fost cumpărată cu bani, fie că dormea — nu a fost judecată şi pedepsită? După cum ştii nici o gardă nu se predă în mîna inamicului, căci n-ar sfîrşi bine... deci, nici o strajă nu poate să facă ceea ce se spune că a făcut straja de la mormîntul Nazarineanului.

— E drept, ceea ce spui, Maria, în ce priveşte straja aceea, se spune că a fost scoasă din Ierusalim şi trimisă nu ştim unde.

—eu socotesc, rabi Saule, că nu e de-ajuns. După cum vezi, s-au întîmplat atunci nişte lucruri destul de ciudate, nici straja nu e judecată — pentru că a primit bani sau pentru că nu şi-a făcut datoria şi nici ucenicii, care ar fi trebuit judecaţi pentru sacrilegiul adus celor morţi, precum şi pentru furt. Un astfel de proces ar fi pus capăt multor zvonuri, nu crezi?

— Cred că nu greşeşti, Maria, dar despre asemenea procese eu nu ştiu nimic.

— Nu ştii nimic, pentru că n-ar fi fost spre cinstea lor, trebuind să dovedească ori vina ucenicilor, ori vina strajei. Aceasta e vina pe care o aduc toţi, dar nu o poate dovedi nimeni. Din fericire, adevărul e altul, Saule şi acest adevăr, să recunoaştem, nu este pe placul iudeilor.

— Ce vrei să spui, de care adevăr zici? adulmecă Saul stăpînindu-se, ştiind bine că iarăşi i se va spune că Nazarineanul a înviat.

— De adevărul acela care i-a tulburat pe iudei, rabi Saule, adevărul învierii lui Iisus, răspunse ea liniştită.

Saul o privi lung, dar altfel de cum o privise pînă acum şi prinse a murmura nemulţumit: învierea... învierea Nazarineanului... unde te duci, unde te întorci nu auzi decît acelaşi lucru: învierea lui Iisus.

— Şi ce te face să nu crezi că e aşa?

— Am eu pricinile mele, Maria să nu cred. Dascălul meu Gamaliel mi-a dat un sfat bun: el mi-a spus că trebuie să mă feresc de aceşti oameni care cred în învierea Nazarineanului, căci sînt încăpăţînaţi şi primejdioşi.

— Eu nu cred că sînt aşa cum ai zis, rabi Saule. Eu zic altfel: dacă învierea lui Iisus e o înşelăciune şi o născocire a oamenilor, o vorbă ca asta se va risipi şi va fi uitată. Dar dacă aici e mîna lui Dumnezeu — şi eu asta cred că e rabi, -— e mai cuminte să ne vedem de treabă, ca nu cumva să devenim luptători împotriva lui Dumnezeu.

— E înţelept lucru ce spui tu, Maria, dar dacă Nazarineanul nu e Dumnezeu — şi eu asta cred — atunci nu pot fi luptător împotriva lui Dumnezeu, se apără el înverşunat. Eu ştiu

numai atît: misterul mormîntului gol trebuie dezlegat.

— Rabi Saule, crezi tu că e nevoie să faci lumină acolo unde nu e întuneric? Crede-mă, aici nu e vorba de un mister, de un furt, cum zici tu, ci de un adevăr: învierea lui Iisus, în care nu vrei să crezi.

— Vreau, dar nu pot.

— Saule, hai să vedem acest mormînt altfel: să punem în mormîntul gol pe Cel înviat.

192

— Şi ce am folosit cu asta?

— Adaugă că sinedriul ştia că Iisus va învia, căci doar asta e pricina pentru care el a cerut să se pună strajă la mormînt. Şi Nazarineanul învie, aşa cum spusese de atâtea ori, dar sinedriştii nu fac nimic, nu caută să vadă ei ce s-a întîmplat acolo în noaptea învierii, ci se mulţumesc să-i cumpere pe ostaşi, învăţîndu-i să spună că pe cînd ei dormeau, ucenicii au venit şi L-au furat. Adevărul acesta este: sinedriul i-a cumpărat pe străjeri, nu ucenicii, şi ei au lăsat lucrurile aşa,, ca să nu se facă o vîlvă şi mai mare în jurul învierii Nazarineanului. Nu crezi că aşa au stat lucrurile?

— Se poate şi aşa, cum spui tu, Maria, numai că e greu de crezut, răspunse, neclintit în convingerile sale.

— Nu văd nimic greu de crezut în toată întîmplarea. De ce să crezi că e vorba de o înşelăciune, de un furt cum zici tu, cînd nici justiţia romană şi nici judecătorii noştri nu au dovedit asta?

— Ascultă, Maria, o întrerupse, mînat de gîndul de a da o nouă întorsătură cercetărilor. Tu ştii că un oarecare Simon din Cirene L-a ajutat pe Nazarinean să-şi ducă crucea pînă la locul de osîndă?

— Ştie toată lumea întîmplarea asta. Nazarineanul era aşa de obosit că nu se mai putea duce nici pe Sine însuşi, dar crucea? întîlnindu-l pe acest Simon, ostaşii l-au silit să ducă crucea pe care urma să fie răstignit Iisus şi el s-a supus.

— Aşa a fost? întrebă el, zîmbind tainic şi, parcă, biruitor.

— Am spus doar că ştie toată lumea de acel Simon...

— Nu mai am nevoie de nimic, Maria, am dezlegat misterul.

— Care mister, rabi Saule?

— Misterul de care ţi-am vorbit pînă acum: Nazarineanul vostru n-a fost nici măcar răstignit.

— Ce zici, Saule, sau eu nu am înţeles bine: Iisus n-a fost nici măcar răstignit?

Ba ai auzit bine, Maria. Ai auzit exact, ceea ce şi eu tot atît de exact am spus: Nu Iisus a fost răstignit, ci acel Simon.

193

— E cu putinţă aşa ceva, rabi Saule? întrebă ea uimită.

— De ce nu? Nu uita, că în învălmăşeala aceea, Nazarineanul a putut să se strecoare printre oameni şi să-Şi piardă urma şi ostaşii l-au răstignit pe bietul Simon... s-au mai întîmplat de-astea.

— Saule, începu ea contrariată, cred că aşa ceva e cel mai absurd lucru pe care l-ar putea spune cineva.

-— Maria, crede-mă, s-a mai întîmplat aşa ceva.

— Oh! Saule, Saule, de ce ţi-o fi inima atît de înverşunată împotriva Nazarineanului? Noi care am fost acolo nu putem trece peste ceea ce ştim.

— Şi ce ştiţi voi?

— Noi L-am văzut murind pe cruce. Dacă l-ai căuta pe Simon, fii sigur că l-ai găsi sănătos şi poate puţin supărat. Noi l-am văzut şi pe Iosif şi pe Nicodim cînd l-au pus în mormîntul din livada Arimateianului şi am văzut şi straja la mormînt, deşi nu prea am înţeles noi ce căuta ea la căpătîiul unui mort. Şi tot noi L-am văzut înviat, cînd a vorbit cu noi.

Acestea sînt adevăruri de care, rabi Saule, nu poţi să nu ţii seama.

— L-ai văzut înviind?

— Nu, nu L-am văzut înviind, ci l-am văzut după aceea, adică înviat. Atunci a stat de vorbă cu noi şi ne-a spus să-i vestim pe ucenici să se ducă în Galileia, unde aveau să se întîlnească. Aşa ceva nu mai e un secret pentru nimeni, Saule, nici chiar pentru duşmanii Lui, sfîrşi ea liniştită.

— Maria, reluă Saul cu o ironie abil stăpînită, dacă iau seama bine, învierea asta a avut loc la o vreme de noapte. Ei bine, nu cumva ceea ce aţi văzut voi acolo, a fost o părere, o nălucă; doar noaptea omul are tot felul de vedenii şi acum ziceţi că a înviat şi vă amăgiţi şi voi şi amăgiţi şi pe alţii spunînd că a înviat.

— Nu, rabi Saule, nici o părere şi nici o nălucă, răspunse ea liniştită. L-am văzut şi am vorbit cu El: I-am văzut mîinile sîngerînd şi L-am auzit vorbind. Era El şi asta susţin chiar dacă m-ai bate cu scorpionul. O părere nu-ţi dă astfel de convingeri, iar o nălucă nu vorbeşte şi nu arată aşa. Am vrut să-I ating picioarele ca să mă încredinţez încă o dată că este El, dar nu mi-a

îngăduit. în schimb, s-a lăsat atins şi pipăit de unul din ucenicii Lui...

—vorbeşti de Toma Geamănul, interveni Saul, care cunoştea întîmplarea, căci îl cercetase şi pe el.

— De el; îl cunoşti? zise ea surprinsă.

— Da, l-am cunoscut în Ierusalim, răspunse el sec, ca unul care nu voia să găsească nici o legătură între acele răspunsuri atît de asemănătoare între ele.

— Ţi-a spus Toma că I-a pipăit rănile?

— Mi-a spus el ceva, dar nu m-a convins care e adevărul. Se pare că înşelătoria asta a fost bine ticluită.

— Oh! Saule, Saule, eu nu ştiu ce vrei tu!

— Adevărul... atîta vreau.

— Ţi l-am spus şi tu nu crezi. Acum vorbeşti de o nălucă. Aşa o fi, dar eu nu am auzit că o nălucă are trup şi vorbeşte ca mine şi ca tine... o nălucă nu mănîncă şi nu se plimbă cu oamenii ziua-n amiaza mare.

— Ceea ce aţi văzut voi atunci putea fi orice, Maria, stărui el, numai Nazarineanul nu.

— Atunci, ce a fost?

Dar cum tocmai se auziră nişte glasuri bărbăteşti ce veneau din partea cealaltă a curţii, bărbatul pleşuv şi cu înfăţişare urîtă privi în jurul său, ca şi cum s-ar fi temut de ceva, dar bărbaţii aceia — ce păreau a fi sosit de la un drum lung — îşi văzură în linişte de treburile lor, neînvrednicindu-i pe cei doi nici măcar cu o privire.

— îl cunoşti? întrebă ea.

— Eu, nu.

— Cel mai tînăr, Demeter, e fiul unui ostaş grec; e un om instruit şi slujitor de seamă la curtea procuratorului roman.

— Se poate... aşadar, Maria, continuă Saul, torturat de propriile lui nelinişti, în noaptea aceea voi nu pe Nazarinean L-aţi văzut, ci umbra Lui.

— Cum vine asta, rabi? Nu pricep ce vrei să spui.

— Vreau să spun că voi aţi văzut umbra acelui Iisus pe care L-aţi iubit şi de care v-a fost greu să vă despărţiţi. Pentru voi, el continua să trăiască. Dintr-o umbră, aţi făcut o poveste nouă şi un om care a înviat.

— Rabi Saule, reluă Maria obosită, tu mi-ai spus cînd una cînd alta, ceea ce înseamnă că singur nu ştii ce să crezi, în vreme ce şi eu şi alţii, ţi-am spus un singur lucru: Nazarineanul a înviat. Acesta-i adevărul, iar tu eşti liber să crezi sau nu.

— Nu pot să cred, pentru că nu acesta este adevărul, Maria, reluă el cu vocea puţin ridicată. înşelătorul acela a amăgit pe mulţi, dar nu va izbuti să mă amăgească şi pe mine. De va fi nevoie, îl voi căuta şi în gaură de şarpe. Cine ştie unde stă ascuns şi-şi bate joc de noi!

— Nu, rabi Saule, n-ar trebui să vorbeşti aşa, îl întrerupse ea.

— Nu uita, Maria dintre toate seminţiile pământului, Iehova numai cu noi a stat de vorbă. De aceea, noi ne numim seminţie aleasă, neam sfînt şi asta ne dă dreptul la o oarecare mîndrie şi, s-o recunoaştem, noi avem această mîndrie: o vezi în vorba noastră şi o simţi pe fruntea fiecăruia. Nu oricine i-a întins mîna lui Dumnezeu cum a făcut strămoşul nostru Moise. Şi Moise ne-a lăsat o lege pe care Nazarineanul vrea s-o înlăture. Ei bine, îl voi căuta pe acest înşelător şi nu voi avea linişte pînă nu voi da de El, viu sau mort. îi voi tîrî pe apărătorii Lui în toate temniţele şi-i voi pune în lanţuri pînă ce vor mărturisi totul, sfîrşi cu voce jalnică, în care nu mai găseai cuvîntul unui om înţelept, ci, mai curînd, cuvîntul unui om pe cale de a înnebuni.

Tăcută, Maria îl asculta, înţelegînd că orice vorbă, de acum, era de prisos. Palidă de mînie şi ură, socoti că nu mai avea ce vorbi cu Saul de îndată ce rămînea şi orb şi surd la tot ceea ce i se spunea. Şi totuşi, mai găsi un cuvînt, care, parcă, aducea o fărîmă de lumină şi nădejde în sufletul lui neliniştit, chinuit.

— Fă aşa cum îţi porunceşte conştiinţa, rabi Saule.

— Da, aşa voi face şi fără sfatul tău, răspunse el, ursuz. în noaptea asta voi pleca la Damasc; am auzit că acolo se găsesc mulţi din cei ce L-au cunoscut şi L-au iubit pe Nazarinean. Voi face totul să-L aflu şi crede-mă, nu voi ierta pe nimeni, chiar dacă ar fi să trec peste cadavrul mamei mele, sfîrşi prins de o nouă mînie.

196

— Fă cum crezi, rabi Saule, zise ea cu glas domol, neştiind ce mai avea să fie.

Apoi, omul cu mintea ageră şi înfăţişare urîtă, şi cu o fărâmă de semeţie ce venea din certitudinea izbânzii porni grăbit, în timp ce soarele apunea încet peste Betania, ca şi peste marele oraş ale cărui turle luceau aşa de strălucitor la lumina soarelui. Maria Magdalena privea tăcută în urma lui, prinsă de o uşoară tristeţe pentru obida ce Se va abate asupra celor din Damasc. O lacrimă se strivi uşor în geana ochilor în vreme ce buzele ei şoptiră:

— Vom vedea, rabi Saule!

10.

Roma era de o măreţie cu totul aparte, pe care Maria Magdalena nu o mai văzuse pînă atunci în nici un alt oraş. Aici totul o uimea: şi casele şi străzile şi oamenii, căci totul era măreţ, strălucitor, impunător. Întîlnind atîta neaşteptată frumuseţe, îi iertase faptul că oraşul era păgân. într-adevăr, marea metropolă era o minune cînd îşi amintea de ţinuturile ei barbare din care venise. Antonio şi Marcellinus aveau dreptate să vorbească aşa de frumos despre oraşul lor.

Privindu-l încă o dată, simţi nevoia să se oprească să-şi revină puţin din oboseala, dar şi din emoţia de care era stăpînită. Călătoria pe apă nu fusese nici uşoară şi nici lipsită de primejdii, căci corabia fusese, în cîteva rînduri gata să se sfarme de stînci. Văzuse, în drumul ei, o astfel de corabie zdrobită şi ştia ce înseamnă aşa ceva. Dar norocul şi întîmplarea fuseseră de partea lor. Meritul, măcar în parte, îi revenea şi bătrânului lup de mare, Aviranus, care se trezise la timp din beţia aceea straşnică de la Brindisi.

Oraşul era îmbrăcat în haine de sărbătoare şi asta dovedea multă bogăţie, dar şi multă risipă. Oamenii erau de o veselie puţin obişnuită. Pe cap sau în mîini aveau ghirlande de flori multicolore şi mergeau, cîntînd zgomotos, la noul spectacol pe care Cezarul Romei îl da în noul amfiteatru. Amfiteatrul, prin mărimea şi

197

frumuseţea lui, depăşea tot ceea ce omul de rînd şi-ar fi putut imagina şi ar fi avut dreptul să ceară în numele acelei legi, pîine şi jocuri".

La ridicarea lui lucraseră, zi şi noapte, mai bine de zece mii de sclavi şi o sută de arhitecţi sub supravegherea marelui Drusus. Aurul, fildeşul şi chihlimbarul îşi găsiseră o întrebuinţare pe care pînă acum nu le-o dase nimeni. Abundau într-o risipă uimitoare, vrednică întru totul de marea capitală a lumii vechi. Marele Drusus şi ajutorul său Celes aduseseră ceva nou uriaşei construcţii şi aceasta era ceea ce aţîţa aşa de mult curiozitatea şi entuziasmul spectatorilor... Amfiteatrul era prevăzut cu uriaşe canaluri care se alimentau cu apă rece de munte. Rostul lor era să menţină în timpul spectacolului o răcoare plăcută, alături de acel imens velarium care apăra circul de razele soarelui. Din loc în loc, printr-un dispozitiv special, o uşoară ploaie de verbine şi mirosuri aduse din îndepărtata Arabie, răspîndea un miros plăcut şi reconfortant.

Pentru jocurile — la care poporul asista ovaţionîndu-l cu recunoştinţă pe marele Cezar — din anul acela fuseseră aduşi lei şi tigri tocmai din Africa, prezenţa lor fiind ceva cu totul nou şi senzaţional. Luptele nu se dădeau acum numai între luptători — oameni cu nervi tari şi muşchi oţeliţi — ci între ei şi aceste fiare sălbatice, care, despărţite de pădurile lor nesfîrşite păreau de o cruzime ce înspăimînta pe mulţi. Felul acesta de a petrece depăşise orice închipuire în imaginaţia spectatorilor care discutau cu o neobosită însufleţire despre frumuseţea acestor spectacole. Faima lor făcuse demult înconjurul marelui imperiu. Se făceau pariuri pe sume fabuloase, deşi se ştia din capul locului că între om şi animal, în cele mai multe cazuri, cel din urmă ieşea învingător.

Acum, Calea Triumfală gemea de aceşti oameni care huzureau toată ziua, dar care, în schimbul hranei şi petrecerilor, ştiau să lupte şi să moară pentru împăratul lor.

Maria Magdalena privea uimită, aproape speriată, spre această lume lipsită de griji, dar preocupată de petreceri şi jocuri şi îşi aminti din nou de Antonio care-i

spusese cîndva, mai mult în glumă, că Roma se apropie de sfîrşitul puterii cu fiecare spectacol pe care-l dă.

— De ce crezi asta?

— Pentru că nu este de-ajuns numai să cucereşti; trebuie să ştii să şi stăpîneşti, spusese el.

Puhoiul de oameni care venea dinspre calea lui Apolo, creştea mereu. Treceau încet sau în grabă, îmbrîncindu-se unii pe alţii şi lăsînd în urma lor un murmur nedesluşit. Treceau sclavi purtîndu-şi stăpînii în lectice bogate, strecurîndu-se grăbiţi printre bărbaţi, femei şi Copii. Din loc în loc, garda pretorienilor stătea de pază. Ordinea şi liniştea oraşului fiind pe seama lor. Nu de puţine ori, garda era nevoită ca în astfel de împrejurări să intervină în micile încăierări care se năşteau din te miri ce. Treceau şi dănţuitorii şi dănţuitoarele, îmbrăcaţi în haine ciudate şi urmaţi de tineri care cîntau din lăute şi harfe, unii avînd torţele aprinse încă de pe acum. Chefliii şi beţivii oraşului, se înţelege, erau şi ei prezenţi, căci nu se putea ca tocmai ei să lipsească de la o asemenea petrecere.

Maria Magdalena se opri şi întrebă pe unul din oamenii aceştia care i se păruse a fi cumsecade, unde l-ar putea găsi pe slăvitul Cezar Tiberius.

— biberius Mera? răspunse omul zîmbind şiret.

— Eu nu ştiu dacă i se spune aşa, reluă Maria Magdalena, neînţelegînd jocul de cuvinte al interlocutorului glumeţ.

— Dar de unde eşti frumoaso? o iscodi el, privind-o de data asta cu alţi ochi.

—din Palestina, dar nu despre asta e vorba; ţi-am cerut să mă duci la împăratul vostru, ceru ea cu glas grav.

— Din Palestina, zici? reluă el cu o vorbă tărăgănată. Dar ce, Palestina asta face parte din imperiul nostru?

— Face, desigur.

— Bine, bine, zise el cătînd în preajmă-i. Şi, nevăzînd pe nimeni, adăugă:

— Se vede că nu eştide pe aici; altminteri ai fi ştiut şi tu cît bea împăratul nostru. Noi,

romanii, nu-i zicem Tiberius, ci Biberius, ceea ce, află, nu e tot una...
199
— Se poate, rosti ea neimpresionînd-o acest amănunt din viaţa particulară a împăratului.

— Dacă e aşa, vezi că trebuie să se întoarcă prin Via Appia cu augustanii săi. A fost la Capitol, să mulţumească zeilor şi să le aducă jertfe.

Femeia mulţumi şi porni spre Via Appia, strecurîndu-se cu multă băgare de seamă printre furnicarul acela de oameni. Cineva o îndreptă spre palatul de vară al împăratului şi ea se grăbi emoţionată şi totuşi stăpînă pe ea însăşi. Gîndul că Tiberiu s-ar fi putut îndrepta de la Capitol spre marele amfiteatru o tulbură preţ de cîteva clipe, căci ar fi însemnat să nu-l găsească, împăratul mergînd adeseori la serbările oraşului. Cu toate acestea, nu-şi încetini mersul, căci trebuia să-l vadă pe marele Cezar ca să-şi poată mărturisi toată obida ce o avea împotriva procuratorului Pilat care adusese numai supărare şi necazuri peste ţărişoara ei mică şi barbară.

Grădina palatului se întindea pe o suprafaţă imensă şi ea o găsi nespus de frumoasă. Zidurile şi porţile palatului erau acoperite cu iederă şi mirt. Aleile imense erau pline de flori exotice pentru îngrijirea cărora lucrau mai bine de două sute de slujitori. Coloane de marmură albă — de care atîrnau bogate ghirlande de viţă sălbatică — dădeau o înfăţişare somptuoasă şi plină de farmec. în jurul fiecărei coloane atîrnau zeci de opaiţe care, noaptea, ardeau, împrăştiind o lumină plăcută în toată această împărăţie a florilor.

De o parte şi de alta a aleii principale, în uniforme pompoase şi impunătoare, garda personală a lui Tiberiu sta de veghe. Un ofiţer o întrebă ceva, zîmbindu-i prietenos şi ea îi împărtăşi dorinţa că ar vrea să vorbească cu împăratul.

— Nu-i chiar aşa uşor să vorbeşti cu Cezarul nostru, dar fiind o străină, să încercăm, se îndură acesta Îndeajuns de binevoitor.

O însoţi pînă la uşa palatului, unde un curtean o primi cu o politeţe rece, introducînd-o într-o sală de o mărime uriaşă. Marele atrium al palatului, ai cărui pereţi erau drapaţi cu purpură albastră, era luminat ca ziua. în lampadarele cu douăsprezece şi douăzeci şi patru de
200
braţe — avînd forma unor vase, arbori sau păsări — ardeau uleiuri scumpe, împrăştiind o lumină plăcută dar, în acelaşi timp şi un miros plăcut. Sculptate în lemn rar de artiştii vremii, lampadarele dădeau o impresie de fast şi lux de care Roma nu avea decît să fie mîndră. Nenumăratele statui de marmură multicoloră şi bronz Corintian făceau ca impresia asta de fast şi lux să crească şi mai mult în ochii străinilor. într-unele din acestea Ardeau toată vremea miresme de nard şi parfum pe care marele imperiu le aducea tocmai din îndepărtata Arabie.

Părăsind templul, augurii ceruseră slăvitului Cezar ca în ziua aceea să nu iasă din palat.

— Iarăşi e vorba de o primejdie? a întrebat el, supărat că nu putea lua parte la marile serbări. închipuite sau nu, primejdiile acestea erau o obsesie pentru Tiberiu, Care vedea duşmani pînă şi în cei mai apropiaţi sfetnici ai săi, de ajunsese să se teamă şi de umbra sa. Slujitorii templului cunoşteau această împărătească meteahnă şi ştiau că în nici un mod nu-i puteau fi mai pe plac decît vorbindu-i de nişte închipuite primejdii. Aşa fiind, în ziua aceea Tiberiu fusese nevoit să nu se ducă la jocuri, printre care cel mai frumos rămînea lupta dintre om şi fiară.

când marele ofiţer îl vesti că o femeie vrea să-i vorbească, împăratul ieşi din camera de lucru nerăbdător, dar şi furios în acelaşi timp. Cu vocea lui piţigăiată, întretăiată uneori de accese de furie, o întrebă:

— Cine eşti tu, femeie?

— Ave Caezar, răspunse ea sfioasă... Sînt Maria Magdalena.

— Maria Magdalena? îi repetă el numele, căutînd să-şi amintească dacă a mai întâlnit acest nume şi unde. Dar dîndu-şi seama că n-a mai văzut-o niciodată, privind-o atent, o întrebă iarăşi:

— Eşti sora regelui din Bitinia?
— Nu, slăvite împărate.
— Atunci cine eşti?
— Maria Magdalena...
— Am auzit; atunci, de unde vii?
— Din Palestina...
201
— Din Palestina? repetă el cuvîntul încercînd să-şi amintească nişte lucruri de care avea nevoie, după care continuă:
— Da, acolo e Vitelius...
—... şi el, şi procuratorul Pilat...
—...Ponţius Pilat, vrei să zici, fiul bravului luptător Marcus Ponţius, cel care a luptat cu cantabrii.
— Da, augustule Cezar, cred că aşa este cum spui tu. Eu ştiu numai că el este procuratorul Iudeii din mila Romei...
— îl ştiu, cum nu, femeie. Soţia lui se numeşte Claudia Procula şi e nepoata augustei noastre împărătese.
— Ea e o femeie de toată isprava şi noi o cunoaştem îndeajuns de bine, răspunse Maria gândind cît de zadarnică şi fără rost i-a fost venirea aici, de îndată ce Pilat nu era numai reprezentantul Romei, ci şi nepotul împăratului. Totuşi, nu-şi pierdu cumpătul aflînd şi acest amănunt şi cu un curaj de care nu se crezuse încă în stare, continuă:
— Ei bine, slăvite împărate, eu am venit de acolo spre a-ţi spune că ar putea lipsi şi Roma şi Iudeia de un astfel de slujitor.
— Şi pentru care pricină, Plautina?
— Nu mă cheamă Plautina; eu sînt Maria Magdalena.
— Fie, răspunse Tiberius însoţindu-şi cuvîntul cu un gest larg al mîinii. Şi ce rău v-a făcut vouă acest Pilat?
— Oh! mult rău, mult rău...
— Şi voi n-aţi făcut nimic rău acolo?
— Caută şi cercetează şi vezi cine a făcut mai mult rău în Iudeia noastră.
— Tu ce zici, tu socoteşti că toată lumea e mulţumită că imperiul roman e aşa de mare, că în el nu apune niciodată soarele?
— Eu nu ştiu asta; eu sînt femeie şi nu mă pricep la astfel de treburi. Augustul împărat al Romei ştie mai bine ce se întîmplă cu supuşii săi. Eu vreau să-ţi spun şi să te fac să mă crezi că procuratorul Pilat nu mai are ce căuta în Ierusalim.
— Spune-mi, care e vina lui?
— Nu e numai una. Dacă i se poate ierta că a furat banii templului, sau i se pot uita crimele comise împotriva
202
iudeilor, crima că L-a ucis şi pe Iisus Nazarineanul, nu i se mai poate ierta.
— Iisus Nazarineanul, zici? Nu cumva este vreunul din aceia care, cînd şi cînd ridică braţul împotriva Romei?
— Nu, augustule Cezar. Şi El tot un fel de erou ar putea fi socotit, dar un erou blând. El nu avea nimic cu Roma, pentru că El era un prooroc. Un prooroc pe care Dumnezeu l-a făgăduit strămoşilor noştri şi pe care noi l-am aşteptat de cîteva mii de ani.
— Despre ce Dumnezeu şi despre ce prooroc vorbeşti tu, femeie? zise Tiberiu surprins, auzind că i se vorbeşte de lucruri cu totul noi pentru el. E drept, în ultima vreme îl preocupau unele probleme spirituale oculte, deşi rămăsese acelaşi statornic închinător zeilor săi, pe care îi cercetase chiar în ziua aceea. Nu demult, cineva îi vorbise de nişte supuşi de-ai săi care se închinau soarelui şi acum femeia asta îi vorbea de un alt Dumnezeu şi de un prooroc care

poate vorbi ori cînd cu acest Dumnezeu.

-— Aşadar, mai sînt şi alte credinţe în lume, îşi zise el, nemulţumit. Oare, omul nu vede că sînt prea multe religii pentru a stabili o legătură între el şi divinitate? Şi, pînă la urmă, cărui Dumnezeu e bine să i te închini? Aşa fiind, socoti că nu era rău să afle ceva amănunte şi despre noii închinători şi despre religia lor, dacă, într-adevăr,, au una.

— Şi cine a fost acest Iisus de care vrei să vorbeşti? întrebă el cu interes. Cum întrebarea i se păruse sinceră, fără ascunzişuri, Maria Magdalena începu să vorbească despre Nazarinean cu o însufleţire nouă, arătîndu-l ca pe un părinte care dă sfaturi copiilor ce ar trebui să facă în viaţă, învăţîndu-i cum să trăiască.

— Şi ce v-a învăţat să faceţi proorocul vostru?

. — Oh! slăvite Cezar, ne-a învăţat o mie de lucruri,
mai bune unele ca altele. Ne-a învăţat să ne ferim de ură şi trădare, să fim buni şi iertători cu toţi semenii noştri, căci toţi sîntem fiii aceluiaşi Dumnezeu. Ne-a cerut să rostim adevărul şi numai adevărul, să ne supunem statului-şi să nu uităm că rostul vieţii noastre aici pe pămînt este acela de a ne pregăti pentru viaţa de după moarte.

— Pînă acum, nimic nou, răspunse el oarecum încurcat. Asemenea sfaturi le-am mai auzit şi de la alţii: stoicii

şi cinicii noştri cer cam acelaşi lucru. Şi ei pun preţ pe virtute, pe înfrânare şi sărăcie. Şi nu e aşa că nici ei nu au cerut ceva rău?

, — Fireşte că nu e rău ce au cerut ei omului, dar spune-mi, slăvite Cezar, ei i-au cerut omului să-l iubească pe vrăjmaşul său şi să-i facă bine celui ce i-a făcut rău?

— Nu; aşa ceva nu e cu putinţă, căci eu socotesc că e drept ca la rău să răspunzi cu rău şi la nedreptate cu nedreptate.

— Dacă ar fi aşa cumzici, atunci ar trebui ca lumea să trăiască într-o hărţuială veşnică şi o ură ce nu se va mai stinge niciodată şi aşa ceva ar fi un adevărat iad. Dar, spune-mi slăvite împărate, stoicii ăştia ştiu ei ceva despre viaţa de după moarte?

— Cum, Maria, zise Tiberiu surprins, acest Iisus credea într-o viaţă viitoare?

— Da, o viaţă ce va avea loc după aceea de aici, care se sfîrşeşteprin moarte, cum ştii.

— Şi tu crezi în această viaţă?

— Fireşte că eu cred în această viaţă viitoare pe care Nazarineanul pune mare preţ. Fără ea, viaţa de aici nu are sens.

— Iată ceva nou pentru mine ceea ce spui, Maria. Noi, romanii, credem că totul e aici, totul începe aici şi sfîrşeşte aici, în această viaţă, moartea fiind aceea care pune capăt tuturor lucrurilor. De altfel, eu zic că pricina pentru care omul este nefericit aici stă tocmai în faptul că este stăpînit de ideea de moarte. Dacă această teamă ar fi înlăturată din mintea omului, atunci el ar fi altul. Iar răul aici este: teama nu poate fi îndepărtată din el.

— Vezi, augustule stăpîn, răspunse ea liniştită, pentru, noi care credem în acest Nazarinean, nu există teama de moarte, moartea fiind începutul altei vieţi. Pentru voi, moartea este sfîrşitul vieţii, ceea ce nu e totuna.

— întocmai, Maria, ce te face să crezi că nu este aşa?

— Pentru că noi credem că moartea este abia începutul vieţii viitoare, unde fericirea sau nefericirea omului devin veşnice.

—ai tu vreo dovadă despre asta?

— Cum nu. O dovadă pe care ne-a dat-o El însuşi, înviind.

— Cum, Maria, întrebă împăratul contrariat, acest prooroc a murit o dată şi apoi a înviat?

— Da, a înviat şi lucrul acesta îl ştie toată Iudeia.

-— Iată ceva ce nu s-a mai pomenit. Eu zic că Nazarineanul tău ori n-a murit cu adevărat — şi atunci voi ziceţi că a înviat — ori a murit într-adevăr şi învierea rămîne un basm în care

crede cine poate. Un om mort e un om mort şi pace...

— Şi totuşi adevărul acesta este: Nazarineanul a înviat. Aşa ceva a fost cu putinţă căci El era Fiul lui Dumnezeu şi despre asta ne-a încredinţat prin tot ce-a învăţat şi a făcut.

— Dacă tu zici că El a fost fiul lui Dumnezeu, pentru ce L-a ucis procuratorul nostru?

— Oh! slăvite Cezar, tocmai în asta stă greşeala lui Pilat. Nazarineanul n-a fost pe placul iudeilor şi I-au căutat pricini peste pricini ca Să scape de El. Şi cînd L-au găsit, L-au dat pe mîna procuratorului, care, necrezînd în Iisus, L-au condamnat la moarte prin răstignirea pe cruce.

— Dacă Pilat L-a condamnat la moarte, tu crezi că omul ăsta n-a săvîrşit nici un rău? socoti împăratul ca unul care să-i ia apărarea slujitorului său.

— Nu numai lui Pilat, dar nimănui nu i-a făcut nici cel mai mic rău, dacă se poate vorbi astfel. El nu era în stare de aşa ceva. Un om care a fost prietenul celor necăjiţi şi a tămăduit bolnavi al căror număr nu-l mai ştie nimeni nu poate fi un om rău, socoti Maria Magdalena la rîndul ei.

— Dar ce, Nazarineanul tău era medic?

— Nu, răspunse ea zîmbind pentru întrebarea ce-i fusese pusă.

— Atunci omul ăsta a fost un vrăjitor, Maria, reluă aţîţat Tiberiu.

— Vrăjitor? repetă Maria contrariată de vorba împăratului. Nu, slăvite împărate, un vrăjitor nu arată aşa. El avea ceva cu totul aparte; era măreţ, sublim şi dumnezeiesc în tot ce spunea şi în tot ce făcea. Un vrăjitor nu poate arăta cum arăta El. Mulţi dintre noi L-au preţuit şi L-au avut ca pe cel mai mare prooroc al nostru. Pilat nu L-a preţuit şi L-a ucis. Dacă el ar fi vrut să-L scape, ar fi putut. Numai El e vinovat de moartea lui

Iisus. El L-a ucis şi a pus să-L răstignească pe dealul cel mare din afara Ierusalimului. A fost înmormîntat tot acolo şi seara, cu înţelegerea lui Pilat, iudeii au adus şi strajă.

Auzind ce se întîmplase, surprins, Tiberiu prinse a zîmbi neîncrezător, întrebînd:

— Strajă, zici? Dar ce căuta straja să păzească un mort? Nu găseşti că e ceva nepotrivit, ceva ciudat să păzeşti un mort, Maria?

—bineînţeles că e ceva ciudat a pune strajă la căpătîiul unui mort. Pricina era că Nazarineanul spusese că dacă va fi să moară, va învia din morţi şi o vorbă ca asta nu putea fi crezută de toţi. Mai marii noştri au socotit că Nazarineanul nu va învia, ci vor veni prietenii Lui, noaptea, să-L fure putînd spune apoi că a înviat.

— Şi n-a fost aşa? întrebă împăratul din ce în ce mai curios, găsind că întîmplarea de care i se vorbea era ceva neobişnuit.

— Şi nu s-a întîmplat aşa?

— Nu slăvite Tiberiu, prietenilor Lui nici că le trecuse prin cap să fure un mort. Ce ar fi făcut cu El? Şi cum ar fi putut să facă aşa ceva cînd straja era acolo?

— Atunci, ce s-a întîmplat, Maria?

— Nimic deosebit: Nazarineanul a înviat, aşa cum spusese.

— Da! făcu Tiberiu, neîncrezător. A înviat! a înviat! L-a văzut cineva după înviere?

— Cum nu... mai întîi, eu, răspunse ea prompt.

— Tu? zise Tiberiu apropiindu-se de ea şi cercetînd-o bănuitor. Spune-mi, femeie — adăugă el ironic, într-o cascadă de rîs nestăpînit — spune-mi, cînd ai fost beată: atunci sau acum?

— Nici atunci şi nici acum, se apără ea îndîrjită de vorbele împăratului. Apoi continuă:

— L-am văzut în noaptea aceea şi eu şi alţii ca mine. Ne dusesem, după obiceiul nostru, cu mirodenii la mormîntul Lui. Dar acesta era gol, înăuntru fiind numai giulgiul în care fusese înmormîntat. Un înger ne-a spus că Nazarineanul a înviat; cînd să plecăm, L-am întâlnit în preajma mormîntului.

— Ascultă, Maria, zise împăratul puţin tulburat, nu crezi că toate astea ţi s-au părut, doar s-au întîmplat noaptea?

— Nu, auguste împărat, nici mie şi nici celorlalte femei nu ni s-a părut nimic... un om cu care vorbeşti şi care-ţi vorbeşte, nu este o părere, chiar dacă era noaptea. — De necrezut, femeie, de necrezut tot ce îmi spui, spuse Tiberiu cercetînd-o cu luare aminte: femeiapărea în toate minţile şi nici beată nu era. Ceea ce-i spusese erau cuvintele unui om întreg. Că ele erau puse la îndoială, într-un fel, asta era altceva. Iar vina nu era a ei. Iată, un om care moare şi învie, un om care se joacă cu viaţa şi cu moartea îşi zise el vădit tulburat. Iată ceva vrednic să ştie şi augustanii mei... astă seară le voi spune... vestea e prea mare ca să afle şi ei... dacă voi găsi măcar unul care să creadă aşa ceva, voi pune să-l ardă de viu în faţa poporului. Maria Magdalena continuă:

. — Acesta este adevărul şi aşa s-au întîmplat lucrurile în noaptea aceea. De altfel, nici din prietenii Lui n-au crezut toţi. Unul a spus că nu va crede învierea Nazarineanului decît dacă va pipăi el cu mîinile sale semnul rănilor şi al cuielor din trupul Lui.

— Iată un om înţelept; să crezi în numai ceea ce vezi, Şi?

— L-a văzut şi el. Şi nu era singur; mai erau şi alţii. Şi ca să-l încredinţeze şi pe necredincios că este El, Nazarineanul le-a cerut să-I dea ceva de mîncare.

— Şi? făcu acesta, zîmbind curios.

— Şi ei I-au dat şi au mîncat împreună.

— Ciudată poveste, zîmbi împăratul, strîmbîndu-şi nasul.

— Şi El a mîncat cu ei, ceea ce, se înţelege, o nălucă nu poate face asta, preciză ea cu oarecare îndrăzneală.

— De, ştiu eu ce să zic? răspunse el încurcat. Eu zic că omul, odată ce a murit, nu mai poate învia. Materia nu mai capătă viaţă. E drept, filozoful Lucian şi poetul Lucan proslăveau o metempsihoză a omului, dar asta este cu totul altceva. După moarte, omul trece dintr-o stare într-alta, făcînd acest drum cînd într-un animal, cînd într-o pasăre sau o plantă, dar asta este altceva.

207

— Nu, împărate, asta nu s-a întîmplat cu Nazarineanul nostru. El a înviat şi era acelaşi trup pe care l-a avut în clipa morţii. Pentru noi, învierea Lui e o chezăşie că şi noi vom învia, noi care credem în El.

— Cînd veţi învia? întrebă el curios, nădăjduind, într-un fel şi el în posibilitatea unei învieri.

— La judecata de apoi.

— Şi când va fi această judecată?

— Eu n-aş putea spune cînd o să fie această judecată, dar dacă tu vrei să ştii, îţi voi trimite pe unul din prietenii Nazarineanului şi el te va iniţia în tainele acestei învăţături.

— Vezi bine că vreau, spuse el grăbit. M-ar interesa şi pe mine această înviere.

— E bine ce spui.

— Dacă e adevărat ce spui şi eu sînt gata să cred în Nazarineanul tău, căci aş vrea să revin după moarte în împărăţia mea.

— La ce ţi-ar folosi asta?

— Vezi tu, Maria, tu eşti femeie şi nu prea te pricepi la astfel de chestiuni. O împărăţie ca a romanilor e o mare putere în lume; te-ai întrebat tu ce s-ar face supuşii mei fără mine? răspunse Tiberiu cu mîndrie ca unul care avea sentimentul că este de origine divină.

— Deşertăciune şi umbră puterea omului aici, slăvite Cezar.

— Nici una, nici alta, Maria. Puterea pe care o are împăratul Romei nu o are nici o fiinţă în lume. Puterea romană nu se teme de nimic. Iar dacă voi de acolo, din marginea împărăţiei mele, vreţi să vă împotriviţi puterii noastre, n-aveţi decît. Dar nu uitaţi că Roma este puternică, şi că dacă vrea, vă poate cuminţi atît cît o fi nevoie. Nu cumva acest Nazarinean al

tău a încercat şi El să înlăture stăpînirea noastră? întrebă Cezarul îndeajuns de tulburat.
— Cîtuşi de puţin, împărate. E drept, Nazarineanul vorbeşte despre o împărăţie, dar ea nu-şi are locul aici.
—dar unde, dacă nu aici?
— în lumea viitoare; şi locul ei este în împărăţia cerurilor.
208
— Oh! Ce basme frumoase de adormit copiii ştii tu, Maria, luă el seama zîmbind ironic. Nu cumva acest Nazarinean al tău era vreo fire poetică, vreun visător?
— Nu cred...
— Şi avea mulţi credincioşi acolo în Iudeia?
— Nu cunosc numărul lor, dar erau mulţi, foarte mulţi şi printre iudei şi printre străini.
— Şi printre romanii mei? întrebă el cu oarecare strîngere de inimă.
— Poate că da; şi printre ei şi printre greci.
Bănuitor, Tiberiu rămase pe gînduri; răspunsul mariei îl pusese în încurcătură: nu cumva şi romanii lui se aflau de partea acestui profet? Mai cumpăni o dată cele auzite şi bănuind un complot în toată legea, o iscodi cu viclenie:
— Dar pentru care pricină Nazarineanului nu-i era pe plac stăpînirea noastră?
— Nu, augustule Cezar, Nazarineanul nu are nimic cu Roma. Nimeni nu L-a auzit spunînd vreun cuvînt împotriva voastră. Pe El nu L-a interesat niciodată ce faceţi voi. El ne vorbea cu totul altceva.
? — Dacă e aşa, atunci Nazarineanul tău nu era un om rău şi nu înţeleg pentru care pricină Pilat L-a omorât.
— Dintr-o singură pricină: el nu credea în Nazarinean.
— Numai pentru atît? se miră, zîmbind ironic.
— Da, numai pentru atît. El putea să refuze plângerea iudeilor împotriva Nazarineanului, răspunse ea liniştită. Singur e vinovat de moartea profetului nostru şi iată de ce vrem să ne lipsim de el.
Preţ de cîteva clipe, Tiberiu cumpăni toate veştile pe care Maria Magdalena i le adusese. Poate că femeia avea dreptate. Socoti că e vremea să ia o hotărîre, nădăjduind că Pilat l-ar face să înţeleagă mai bine ce se întîmplase acolo. Aşa fiind, nu-i rămînea decît să-l cheme pe procurator la Roma, cu care va porni pe urma Nazarineanului. Şi vrînd să fie pe placul femeii care făcuse o cale atît de lungă, îi spuse cu glas domol:
— Bine, Maria, poţi pleca... procuratorul Iudeii va fi chemat la Roma. Şi căutîndu-l pe tribunul care stătea de pază, la uşă, îi zise:
209
— Tuscus, trimite o gardă în Palestina cu poruncă ce nu poate fi ştirbită ca Ponţiu Pilat să se înfăţişeze înaintea noastră. Corabia să plece mîine în zorii zilei. Şi ia aminte, ofiţerul va avea grijă ca această femeie să ajungă cu bine în ţara ei.
Maria Magdalena se înclină în faţa împăratului care dispăru în spatele unei draperii bogate, continuînd să se întrebe neliniştit:
— Cine o mai fi şi Nazarineanul ăsta? Asta nu mi-ar putea-o spune decît Ponţiu Pilat.

PARTEA a III-a

11

Soarele de amiază pripea uşor, în ciuda vîntului de toamnă — un vînt cu adieri abia simţite —care spulbera praful de pe străzile oraşului galic. Marele oraş purta încă vestigiile triste ale războiului pe care romanii îl duseseră împotriva galilor. Aquila romană ieşise biruitoare, iar romanii ştiuseră să pedepsească pe cei ce se răzvrătiseră spînzurîndu-i în faţa unei mulţimi înspăimântată şi neliniştită.

Trupurile goale ale celor ucişi atîrnau ameninţător, dar şi pilduitor, pentru cei ce nu înţelegeau să respecte ordinea romană. Oamenii oraşului învins treceau cu grabă şi sfială,

jurînd, în taină, o cruntă răzbunare în ziua teribilei judecăţi care, cel puţin deocamdată nu-şi arăta zorile.

Pe terasa bogat împodobită cu viţă de vie — prin care rugina toamnei apăruse ici-colo — a bravului Ionatan cel
210
şchiop şi scurt la limbă, doi oameni îşi depănau amintirile în faţa unui pahar de vin pe care amfitrionul îl păstra numai pentru anumiţi oaspeţi. Cei doi purtau frumoase uniforme romane de aceeaşi culoare cenuşie. Le deosebea totuşi ceva, şi acest ceva era destul de mult: toga celui mai în vîrstă era de o culoare mai ştearsă, deşi omul păstra încă o ţinută care vădea de departe că era vorba de cineva care altădată fusese demnitar de vază. Dacă pe atunci cineva i-ar fi spus că va înfrunta vremea şi că numele lui va rămîne în istoria lumii pînă la sfîrşit de veac, ar fi cerut să se aplice cele patruzeci de lovituri fără una ale legii iudaice. Iar dacă n-ar fi făcut asta şi nu i-ar fi întors nici spatele, l-ar fi privit lung şi şi-ar fi manifestat dispreţul pentru o asemenea vorbă, tăcînd, căci omul acesta nu era altul decît fostul procurator roman Ponţiu Pilat. Cam gras, cu părul cărunt şi o tristeţe Veşnică în ochi, îşi trăia zilele în exil în Lugdunum— Lyon de mai tîrziu — oraş supravegheat acum de legionarii romani din porunca lui Cismuliţă, augustul tiran al Romei căruia supuşii îi ziceau, uneori, şi Caligula. Celălalt era Antonio, distinsul Antonio, pe care viaţa l-a scos din Colonich spre a-l aduce aici comandant al garnizoanei. Şi tot viaţa îi adusese din nou în faţă, în acelaşi oraş: unul, proscris, celălalt încărcat cu onoruri şi demnitate în slujba puterii romane.
Ionatan cel şchiop şi scurt la limbă îi întîmpinase cu reverenţă şi-i salutase plecîndu-se pînă la pămînt şi — fără să i se fi spus ceva — se înfăţişase singur cu vinul rubiniu pe care el îl păstra pentru anumiţi oaspeţi. După ce rîndui cele ce erau de datoria sa, Antonio îi făcu semn cu mîna să se depărteze şi omul înţelese că nu mai era nevoie de el. Apoi dădu un ordin soldaţilor care-l însoţeau şi după ce aceştia se depărtară puţin, prinse a se
adresa lui Pilat: —
— Acum, vorbeşte, procuratorule; te ascult...

Ponţiu Pilat îl privi, parcă bănuitor, căutînd să înţeleagă dacă Antonio rostise cuvîntul în glumă sau în batjocură. Dar îşi dădu seama că nu fusese nici una, nici alta şi-i întoarse cuvîntul cu o tristeţe amară în glas:

—procurator, zici?... Oh! Antonio, doar ştii bine că nu mai sînt demult.
211
— Eu aşa te-am cunoscut şi pentru mine aşa ai rămas, zîmbi el.

— Ascultă-mă, Antonio, ceru el sorbind din rubiniul lui Ionatan. Nenorocirea mea tocmai de aici începe... din ziua în care am acceptat numirea asta de procurator al Iudeii.

— De ce? întrebă Antonio surprins.

— Pentru că nu trebuia să primesc.

— După cîte ştiu eu, era o demnitate la care rîvneau şi alţii, dar sorţii au fost de partea ta.

— Din întîmplare, aşa e. Dar sorţii au fost mai de grabă, de partea Claudiei Procula.

— De ce aşa?

— Cum ştii, Claudia Procula aparţinea familiei imperiale, era ruda lui Tiberiu...

— Iată un amănunt pe care-l uitasem demult.

— Da, reluă el domol, era ruda lui Tiberiu, iar Iudeia şi Samaria au fost darul imperial de nuntă. Dar nu trebuia să primesc, Antonio...

— Nu puteai refuza ordinul împăratului, observă acesta cu aer parcă absent.

— Poate că aş fi izbutit, dacă în ziua aceea mi-aş fi adus aminte de bunul meu dascăl şi protector, Seneca, cel care, odată, la lecţiile sale de istorie, ne-a spus că nu cunoaşte în lume o naţie mai blestemată şi un popor mai afurisit decît cel iudaic... sceleratissima gens îl numea el.

— Da, aşa îl numea, încuviinţă Antonio.

— Şi numindu-l aşa, nu s-a înşelat.

— Nu uita, procuratorule, că şi eu am avut multe de pătimit din pricina lor, mărturisi cu greu oftat.

— Nu numai tu sau eu, sau numai noi romanii, ci toţi străinii cu care, într-un fel sau altul, au avut de-a face.

— Eu socotesc că asta se întîmplă cu toate popoarele lumii. Fii sigur, procuratorule, nici celui mai umil gal nu-i convine să vadă fluturînd pajura noastră peste cetatea lor. Aceasta este o mîndrie de care nu scapă nimeni, orice ai zice. Dacă ei ar fi fost cei tari, cum crezi că ar fi stat lucrurile cu Roma noastră?

— Exact cum stau acum, numai că altele ar fi fost rolurile.

— E drept ce spui, numai că nu există putere în lume care să-şi măsoare armele cu neînvinsa noastră Romă.

— Da, încuviinţă trist proscrisul, privind trist peste umărul celuilalt. Apoi, reluă:

-— Poate că vina este mai mult a lui Seian.

— Seian, numit şi ucigaşul evreilor?

— El m-a iniţiat în treburile politice, el m-a crescut în ura împotriva iudeilor, căci Seian, îţi aminteşti asta, era totdeauna pornit împotriva a tot ce nu e roman,pe toţi ceilalţi tratîndu-i cu un dispreţ rar.

— Eu cred că şi cu Seian şi fără Seian, şi, cu Seneca sau fără Seneca, tot aici ai fi ajuns, căci iudeii niciodată nu s-au împăcat cu stăpînirea străină.

, — Ştiu eu? Poate că una este părerea noastră despre oameni şi alta este viaţa între ei, sau alături de ei. împăratul a vrut să facă o bucurie Claudiei Procula, dar a vrut, în acelaşi timp, să răsplătească şi vitejia bravului meu părinte Marcus Ponţius pentru luptele câştigate împotriva cantabrilor. Poate că, tot datorită acestei biruinţe, am ajuns şi eu nepotul lui Tiberiu. Amintindu-şi de Claudia Procula, omul se simţi stăpînit de o melancolie uşoară, care, de altfel era destul de firească şi potrivit ori de cîte ori îi pronunţa numele. Apoi, după cîteva clipe de tăcere grea, furat de amintiri reluă trist:

— A fost o femeie bună. Parcă vorbise cu sine însuşi şi ochii i se umeziră deodată.

-—... a fost o femeie frumoasă şi cinstită, adăugă Antonio sincer.

— Frumoasă, da, sublinie fostul procurator, dar cinstită, nu ştiu ce să zic, Antonio. Eu nu ştiu nimic rău de ea, dar mi-ar fi greu să uit ce spunea tot Seneca al nostru: la Roma găseşti mai uşor o mîncare cu ciuperci de Norica, decît o femeie cu un singur bărbat. Ce zici, o vorbă ca asta nu le priveşte şi pe femeile noastre? sfîrşi el trist şi parcă împăcat şi cu acest gînd.

— Nu, procuratorule, stărui comandantul garnizoanei, crede-mă ce-ţi spun: Claudia Procula a fost o femeie cinstită şi frumoasă.

— Eşti un om bun, Antonio, sublinie el zîmbind trist.

Lasă-mă să văd în vorbele tale un elogiu adus bunei mele Claudia Procula, dar şi o mîngîiere pentru mine şi pentru zilele mele triste şi singure. Apoi, continuă:

— Şi, cum îţi spuneam, am primit slujba asta datorită şi stăruinţelor ei. Claudia auzise prea multe vorbindu-se despre aceşti barbari rebeli şi ardea de nerăbdare să-i cunoască. Şi, fie de dragul lor, fie că voia să scape de gîlcevile de la Roma, sau de închipuitele comploturi de care se temea împăratul, iată-mă hotărît să-i fac voia, acceptînd o slujbă ce, din capul locului, nu-mi era pe plac.

— Cît priveşte acele comploturi de care zici, cred că se întîmplau nu în realitate, ci numai în mintea împăratului.

— Aşa am ajuns procurator al Iudeii. Şi iată-mă, stând într-o reşedinţă de o bogăţie fără seamăn, cu nimic mai prejos decît un palat roman: doar locuiam în fostul palat al marelui Irod.

— Da, procuratorule, ştiu totul pînă în cele mai mici amănunte; palatul era de un lux pe care numai Roma şi-l poate îngădui.

— Ai dreptate, Antonio: palatul era de o bogăţie puţin obişnuită. Avea două aripi de marmură albă şi între ele, sus, se afla un spaţiu prevăzut cu o terasă splendidă, de pe care se vedea apa Chedronului cu frumoasele împrejurimi ale Ierusalimului.

— Ştiu totul, procuratorule, de parcă a fost ieri. De cîte ori n-am făcut eu drumul pînă acolo, trecînd prin primejdii de care mi se face scîrbă numai amintindu-mi... uite, vezi braţul stâng? zise el, întinzîndu-şi mîna. Priveşte: uite semnul unei săgeţi cu care un fanatic era să-mi străpungă pieptul, la apa Chedronului... fireşte, l-am prins şi nu l-am cruţat... eu însumi i-am tăiat capul şi i l-am spînzurat la marginea drumului, spre învăţătură şi altora.

— Şi tu şi alţii ca tine aţi păţit aşa ceva, Antonio, ţin minte. Multe dureri de cap şi multe necazuri am avut din pricina acestor oameni, egoişti, invidioşi şi lacomi, mîndri, avari, şireţi şi zgîrciţi, ascunşi, răzbunători, perverşi şi primejdioşi în aceeaşi măsură, fie că

tac şi te privesc pieziş, fie că-ţi zîmbesc şi-ţi vorbesc spunîndu-ţi una şi gîndind alta.

Fostul procurator se opri spre a mai sorbi o înghiţitură din rubiniul cel proaspăt pe care Ionatan cel şchiop abia-l adusese, ştiind bine că cel care fusese îşi făcuse loc acolo unde ştia că se cuvine să stea unor oameni ca aceştia, care se găsiseră la un ceas de mare spovedanie, după nu semai ştie cîtă vreme. Apoi, Pilat continuă pe acelaşi ton:

— Ei bine, Antonio, acel palat îi plăcea deosebit de mult Claudiei mele. Se simţea aşa de bine în el, încît i se părea că se născuse acolo. Parcurile lui frumoase, mozaicurile lui scumpe, sălile lui mari, somptuoase, de un lux pe care numai Cezarul Romei şi-l mai putea îngădui, erau de o măreţie şi de o frumuseţe unică, nevisată de fiul unui militar curajos, dar sărac. Faptul că palatul era înconjurat de ziduri înalte şi păzit de oşteni romani ne ameţea pînă într-atîta încît uitasem de-a binelea ce mă învăţase Seneca despre aceşti supuşi ai mei.

— Chiar dacă n-ai fi uitat tot nu ţi-ar fi folosit la ceva sfaturile filosofului din tinereţe, sublinie el, zîmbind bine dispus.

— S-ar putea să ai dreptate, încuviinţă Pilat, cu indiferenţă parcă. Crescută în spiritul Romei şi al castei imperiale, ea, într-o bună zi, făcu marea greşeală că îmi ceru ca vulturii romani şi insignele puterii noastre, care se găseau la Cesareea, să le aduc la Ierusalim.

— Şi ce era rău în asta?

— Fireşte, pentru noi, ca fii ai Romei, nu era nimic rău, căci doar Roma este stăpînă şi peste Iudeia şi găseam că este firesc ca semnul puterii romane să fluture şi în această provincie. Ori, răul abia atunci a început şi odată cu el şi partea de dreptate a lui Seneca.

-— Asta înseamnă, procuratorule, că dascălii noştri au întotdeauna dreptate, luă el seama.

— Se vede că da... soldaţii noştri primiseră porunca să ridice vulturii de argint şi insignele puterii noaptea şi tot noaptea să le pună în faţa templului din Ierusalim. Astfel, dimineaţa cei din Cezareea se treziră fără aceste simboluri, iar în dimineaţa următoare cei din marele oraş se treziră cu vulturii noştri în faţa templului.

— Şi?

— Acest lucru i-a scos din fire şi pe unii şi pe alţii. Şi în semn de protest, ca unii care socoteau o jignire adusă conştiinţei lor şi o profanare, timp de cinci zile şi cinci nopţi au îngenuncheat în faţa palatului meu, implorându-mă să scot de acolo insignele, care pentru noi erau o mîndrie, iar pentru ei o umilinţă şi o ruşine.

— Aşa stau lucrurile, procuratorule, de cînd e lumea: nu toţi vedem, nu putem vedea la fel, căci una e a fi învingător şi alta e a fi învins, luă seama Antonio, pe bună dreptate.

— Şi aşa, am tot ascultat rugile lor plîngăreţe, minunîndu-mă şi mirîndu-mă de cerbicia lor îndărătnică, înconjuraseră palatul, lăsînd impresia că vor să asedieze reşedinţa, neluînd seama că soldaţii noştri erau acolo, avînd ordinul ca nu ei să lovească cei dintîi. Dar s-a

întîmplat ceva ce nu putuse să prevadă nimeni: o coloană din piatră a fost dărîmată, prinzînd şi strivind vreo douăzeci de evrei. Această nenorocire a însemnat ameninţarea mea şi Claudia Procula se simţea vinovată, căci ea ceruse aşa ceva, nebănuind cum avea să se sfîrşească povestea asta.

— De la asemenea supuşi, te poţi aştepta la orice, luă seama Antonio.

— Da, continuă el liniştit. în ziua a şasea încă erau acolo, deşi între timp, armata noastră primise noi întărituri. I-aş fi putut măcelări să nu rămînă unul, dar n-am făcut-o. Mă prinsese mila de soarta lor: ba, îmi părea rău şi de cei ce muriseră striviţi de coloana de marmură.

— Şi?

— Am ieşit în faţa lor, deşi Claudia se împotrivise. Un bărbat — cu privire sălbatică şi înfăţişare urîtă — ieşi din rîndurile lor şi îmi spuse pe un ton poruncitor să ridic vulturii din faţa templului.

— Şi care e răul că stau acolo? îl întrebai eu.

— Nu se poate, căută el să mă convingă; templul e casa lui Iahve şi Iahve nu îngăduie lucruri păgîneşti în preajma sa.

-— Şi ce-ai făcut?

— Am acceptat, dar asta a fost o înfrîngere şi o ruşine pentru mine. Înfrîngerea a trezit un nou dispreţ şi nouă ură împotriva lor. Cred că nimeni nu i-a dispreţuit şi nu i-a urît atît cît am făcut-o eu. Aceasta, cu atît mai mult, cu cît la Roma lucrurile ajungeau denaturate, pricină pentru care Tiberiu începuse să mă urască.

— îmi amintesc de aşa ceva, încuviinţă prietenul din vremea petrecută împreună, prinşi de aceleaşi treburi şi urîţi de aceiaşi oameni.

— Da, Antonio, erau habotnici şi îndărătnici, răi şi vicleni, dar erau bogaţi: ştiau să scoată bani cu o iscusinţă pe care nici piraţii nu o cunosc.

— E drept ce spui. Asta înseamnă că i-ai cunoscut bine. într-adevăr, erau bogaţi. îmi amintesc de soţia unui arhiereu, Caiafa pare-mi-se, a primit ca dar de nuntă un milion de dinari de aur.

— De unde atîţia bani?

— E greu să ştii vreodată de unde scoteau oamenii ăştia atîţia bani, atîta aur. Şi tot soţia lui Caiafa a cerut în ziua nunţii ca drumul de la casa ei şi pînă la templu să fie împodobit numai cu covoare de Damasc.

— Şi pentru ce atîta risipă?

— Din orgoliu, precum şi din ambiţie împotriva rivalei sale, care, fiind ceva mai săracă, nu i-a putut face lui Caiafa asemenea dar.

— Răzbunări josnice de femei capricioase.

— Dar ar trebui să mai ştii ceva: cît de trist a murit femeia asta!

— Nu-i rău să ştii prea multe, Antonio.

— Da, încuviinţă el trist. A murit în mizerie şi decrepitudine: culegea seminţele de grîu din balega de cal, ca să se hrănească.

— Oh! făcu acesta dezgustat. Eu cred că nu e nimic mai dureros decît ca în zilele de amărăciune şi mizerie să-ţi aduci aminte de zilele cînd ai fost fericit.

într-un fel, acest adevăr îl privea pe el însuşi şi nu se ştie dacă nu spusese asta gîndindu-se la propria lui soartă. Da, chiar aşa fusese, căci după o clipă de tăcere, Pilat adăugă cu vorbă ştearsă:

— Poate că n-ar fi trebuit să mai ştiu şi asta, Antonio, căci ea îmi aminteşte de mizeria exilului în care mă găsesc din ordinul împăratului, bătrîn, bolnav, singur, uitat şi părăsit.

— Oh! bunul meu prieten, crede-mă, n-am vrut să-ţi fac nici un rău, neluînd seama că prin asta-ţi aduc aminte de suferinţa ta.

Pilat, împăcat cu sine însuşi, făcu un gest cu mîna, gest care voia să însemne că nu mai

are nici o importanţă ceea ce a fost. Tăcut, întinse o mînă uşor tremurîndă spre vinul care-l aştepta pe masa de piatră. Cu o mişcare înceată umplu cupa de metal preţios şi o duse la gură. Sorbi cu sete licoarea rubinie şi privind în zare, fără să vadă ceva, continuă cu o voce joasă:

— Dar nu despre asta era vorba, Antonio. Spuneam că erau bogaţi şi că ştiau să scoată bani din te miri ce. Erau bogaţi, deşi trăiau într-o ţară săracă. De aceea, după întîmplarea nenorocită cu semnele puterii romane, mi-am pus în gînd să jefuiesc vistieria templului în care s-ar fi aflat mult aur, păstrat într-o cutie mare, lucrată din fildeş şi aur şi împodobită cu pietre scumpe.

— Spune, procuratorule, spune. îmi aduc bine aminte că s-a vorbit de aşa ceva, dar nu cunosc amănuntele.

— Ştiam bine că era aur mult şi eu aveam nevoie de el. Nu pentru mine. ci pentru împărat, vrînd să-i cumpăr tăcerea şi bunăvoinţa. Voiam să-i fac un dar de anul nou, aşa cum ştii că Roma face asta de la întemeierea ei. De altfel, ştii că şi împăratul, la rîndul său, face daruri supuşilor săi.

— Da, obicei de demult, numai că Tiberiu primea de patru ori mai mult decît da, preciză el, zîmbind cu reţinută ironie.

— Da, Tiberiu era un risipitor, dar numai de ziua lui nu... dar, spune-mi, este adevărat ce se spune despre Caligula şi calul său?

— Ce vrei să spui? a murit Incitatus? întrebă cu aceeaşi ironie.

— Nu, n-a murit, Antonio. Aud că a fost numit senator sau consul. Şi cînd cineva i-a atras atenţia că nu se cade aşa ceva, fiul bravului Germanicus i-a întors vorba spunîndu-i că dacă poporul are un cap, să înveţe să şi-l păstreze. Iar dacă nu poate, să nu uite că zeii au

pus acest cap pe umeri ca sabia împărătească să-l găsească mai repede.

— Te vor urî, i-a atras altcineva atenţia. Să mă urască, dar să se teamă, le-a spus el la rîndul său. De altfel, întreabă-ţi soldaţii şi dacă au curaj, îţi vor spune, rosti Pilat cu aer grav. Apoi continuă pe acelaşi ton:

— Aud că de anul nou, în loc să primească el personal darurile supuşilor, sau să lase scaunul imperial în locul său a pus una din cizmele sale spre stupefacţia curţii zicînd: lăsaţi-o şi imbecilii se vor prosterna înaintea ei ca şi cum aş fi eu însumi acolo.

— A făcut Caius asta? întrebă Antonio surprins.

— în definitiv, nimic altceva decît o cizmă de-a lui Cismuliţă?...

— în acest caz am destule pricini să cred că împăratul nu va sfîrşi cu bine. Dar, să nu uităm întîmplarea cu darul pe care ai vrut să-l faci lui Tiberiu.

— A, da, făcu el. Am vrut să fur vistieria templului şi într-o noapte mi-am îmbrăcat cîţiva soldaţi cu haine iudaice, înarmîndu-i pe dedesubt cu săbii şi pumnale. Şi, sub pretextul rugăciunilor de noapte, au intrat în templu şi prinzîndu-i pe paznici, i-au măcelărit pînă la unul. Apoi au luat banii şi au dispărut. Cînd s-a aflat, era prea tîrziu, iar ostaşii noştri n-au scos un cuvînt.

— Frumoasă treabă, observă Antonio.

— Frumoasă, nu zic.

Ionatan cel şchiop şi scurt de limbă îşi făcu apariţia, ieşind de undeva de parcă ar fi stat ascuns. Omul auzise ceva, dar cu aerul de a nu fi auzit nimic şi cu-nfăţişarea celui care ştie să preţuiască nişte oameni de cinste, se făcu a nu lua seama la astfel de lucruri. Mai aduse o stacană mare de rubiniu proaspăt, apoi se retrase salutînd cu aceeaşi reverenţă. Fostul procurator sorbi o înghiţitură bună, privind cerul, care se mai liniştise între timp. La rîndul său, comandantul garnizoanei din Lugdunum făcu acelaşi lucru, sorbindu-şi cupa pînă la fund. Vremea era încă frumoasă şi paharul de vin în tovărăşia vechiului prieten îi trezea amintiri în lumea cărora se simţea aşa de bine.

— Da, dragul meu Antonio. Barbarii aceia îmi dădeau mult de lucru. Adeseori prindeam şi

cîte unul din
219
cei ce se răzvrăteau împotriva noastră şi-ţi închipui, eram nevoit să procedez cu toată asprimea. Dacă voiam uneori să fiu blând trebuia să îndur mustrările Romei, iar dacă eram neînduplecat, suferearn din pricina lor. Eu cred că Roma ar fi mai liniştită dacă ar scăpa de aceşti oameni.

— Poate că asta e mai greu. Imperiul are nevoie de venituri mari şi fără aceşti barbari inculţi şi nătîngi, ar pieri... cum ştii şi eu am pătimit din pricina lor, şi eu i-am urît...

— Mai în fiecare an cîte o pîră ajungea la urechile lui Tiberiu, care ajunsese să cunoască mai bine ce se întâmpla în Iudeia decît în Roma. Dar ceea ce a dus la îndepărtarea mea este un fapt care merită să fie ascultat.

— Spune, prietene, sînt gata să te ascult, răspunse Antonio sorbind liniştit rubiniul lui Ionatan.

— într-o zi, un oarecare Simon veni la mine să-mi spună că pe muntele Garizim se află templul samarinenilor. Şi tu ştii că între iudei şi samarineni era o mare dezbinare din pricina acestui templu. Ei bine, acest Simon se jură pe toţi zeii lui că în templul din Garizim se află chivotul de aur şi vasele sfinte de care se servise proorocul lor, Moise. îşi ceru partea ce i s-ar fi cuvenit dacă aş fi dat peste ele şi mă convinse să pornesc la lucru, luînd parte eu însumi la acest jaf, deşi Claudia Procula se împotrivise de data aceasta.

— Interesant... şi?

— Simplu; mi-am îmbrăcat soldaţii şi pe cei cîţiva iudei în haine femeieşti, înarmîndu-ne pe dedesubt. în ziua aceea erau numai cîţiva paznici în templu şi nu ne-a fost greu să scăpăm de ei. I-am ucis şi ne-am apucat de lucru, dar n-am găsit nimic. Asta i-a îndîrjit nu glumă pe iudei, care socotindu-se minţiţi şi înşelaţi de Simon, l-au ucis, şi l-au îngropat în locul săpat de el însuşi. între timp, samarinenii au aflat şi ei ce se întîmplase, avînd loc o învălmăşeală crîncenă în care au pierit mai bine de o sută de oameni.

— Dar tu, tu cum ai scăpat?

Pilat zîmbi uşor, amintindu-şi ce făcuse ca să poată scăpa de primejdia prin care trecuse.
220

— şi eu şi ofiţerul care-mi purta de grijă, ne travestiserăm în haine femeieşti şi aşa ne strecurarăm spre valea Iordanului unde se afla armata noastră.

La rîndul său, Antonio zîmbi în acelaşi fel, parcă puţin înveselit de întîmplarea lui Pilat, care cu o oarecare amărăciune în glas, adăugă:

— Aceasta a fost cea din urmă întîlnire a mea cu ei. Seneca nu greşea cînd îi numea gens sceleratissima...
(neam blestemat şi afurisit, neam păcătos ca puţine alte neamuri în lumea asta, căci samarinenii s-au plîns lui Lucius Vitelius, legatul Siriei, cu care eu mă găseam într-o veche neînţelegere. Şi Vitelius a trimis plîngerea lor lui Tiberiu, care m-a chemat la Roma, pentru judecată... şi tu, sper, ai auzit cîte ceva despre judecăţile lui... — Da... şi? făcu acesta, urmărindu-l atent.

— Am plecat, deşi ştiam ce mă aşteaptă. Numai că nenorocirea cea mare nu a fost asta, preciză el cu o voce scăzută şi parcă sugrumată de o emoţie greu stăpînită.

— Ce s-a mai întîmplat? Nu era de-ajuns ce făcuse Vitelius?

Fostul procurator continuă cu acelaşi glas:

— Se vede că nu. Şi se mai vede că omul una gîndeşte şi soarta lui altceva îi dă: venisem cu Claudia Procula şi acum mă întorceam singur.

— Ce vrei să spui? Claudia a murit? întrebă acesta cu mirări noi, nestăpînite, ca unul care nu ştia nimic despre ea de multă vreme.

— Dacă ar fi murit, n-ar fi fost nimic rău în asta, căci fiecare sîntem datori în faţa vieţii cu o moarte. Ceea ce a făcut Claudia, e mai mult decît atît.

— Ce vrei să spui, omule, fă-mă să înţeleg, ceru Antonio arzînd de nerăbdare.

— M-a părăsit.

— Cum? Şi pentru ce?

— A plecat fără să-şi ia măcar rămas bun de la mine, răspunse el cu o nouă tristeţe în glasul lui moale. într-o bună dimineaţă mă trezii fără ea şi fără Naomi, slujnica ei.

Antonio primi vestea cu strîngere de inimă şi cu mirare, ca unul care, abia acum auzea de această întîmplare.

221

îl ştiuse pe procurator în bune relaţii cu Claudia şi de aceea vestea năştea confuzie şi neînţelegere. El nu înţelegea cum o femeie bună, cuminte, frumoasă şi înţeleaptă ca ea săvîrşise o faptă atît de nesocotită, fugind fără ca măcar să-şi ia bun rămas.

— Ai căutat-o?

— Fireşte... Claudia Procula mi-a fost deosebit de dragă... am aşteptat-o să se reîntoarcă ea singură... i-aş fi iertat orice, numai să revină dar n-a mai venit...

— Ciudat, prietene, ciudat...

— Desigur că-i ciudat, cu atît mai mult cu cît am auzit că ar fi plecat cu nişte adoratori ai unui profet ce s-ar fi ridicat de prin părţile Galileii.

— Nu cumva vorbeşti de acel Nazarinean? întrebă neliniştit Antonio.

— Nu ştiu de care Nazarinean vorbeşti tu. Ştiu că am căutat-o peste tot, dar n-am găsit-o. De atunci nu mai ştiu nimic de ea. Uneori îmi vine să cred că a fost răpită şi ucisă de aceşti ticăloşi, rosti el înfrînt, sub povara unei tristeţi grele, lăsîndu-şi privirile să alunece peste cîteva frunze veştede risipite la picioare.

— Iată ceva ce nu m-ar mira să aflu, căci oamenii ăştia erau în stare de orice. Dar, spune-mi, cu Tiberiu ce-ai făcut?

— Ceea ce vezi. întîmplarea a făcut ca el să moară înainte de a ajunge eu la Roma. Poate că, datorită acestei morţi neaşteptate, sînt acum în viaţă, dar Cismuliţă a hotărît exilarea mea aici. L-am rugat în cîteva rînduri să-mi prescrie pedeapsa şi să-mi dea o slujbă oarecare, dar nici n-a vrut să audă. în ochii lui e mai de preţ un cal decît un om. Iată, deci, bunul meu Antonio, cui datorez eu nenorocirea de acum, sfîrşi el trist, şi eu nu uit că acest neam afurisit de oameni îşi deschideau mai degrabă pieptul în faţa lăncii romane decît să-şi plece grumazii în faţa aquilei noastre.

Cei doi prieteni tăcură o vreme. Vinul era un bun sfătuitor într-o împrejurare ca asta căci pe cei doi îi legau multe amintiri, dintr-o provincie săracă, rebelă, răzvrătită şi ticăloasă care, cînd şi cînd, îi cerea fostului procurator condamnarea vreunui răzvrătitor ce le tulbura viaţa cu vorbele lui. De altfel, se pare că aceşti rebeli

222

trăiau numai pentru răscoale, pricină pentru ca lancea romană să stea de veghe zi şi noapte şi să-i treacă pe ei prin foc şi sabie, fără milă.

Odată, — Pilat n-a uitat nici asta — nişte greci au ars o oală în faţa templului şi după aceea au adus jertfă nişte păsări spurcate, simuLînd un dans de-al lor. Cum parodia grecilor făcea aluzie la mitul străinilor care spunea că iudeii ar fi un neam de leproşi — simţindu-se jigniţi au vrut să-i ucidă pe greci. A intervenit armata romană, al cărei comandant hotărî ca iudeii să plătească douăzeci de talanţi din corbanaua templului, în folosul împăratului. Aşa ceva însă însemna o nouă ofensă şi atunci mi s-au adresat mie.

— Plătiţi, căci aveţi de unde, am cerut eu.

— Nu e cu putinţă, ar însemna să-l mîniem pe Iehova, S-a opus cineva.

— Dar cînd aceşti bani intră pe mâna marelui vostru pontif, Iehova nu se mînie? i-am înfruntat eu.

! Au tăcut, dar n-au plătit. Şi cînd te gîndeşti bine, nu era o sumă prea mare. Iată pentru care pricină au fost în stare să se răscoale şi să ne ameninţe şi asta a fost greşeala lor, căci armata

noastră i-a prins pe capii răscoalei şi după ce i-a biciuit, i-a spînzurat de zidul cetăţii, iar pe ceilalţi, mai bine de zece mii de oameni, i-a trecut prin foc şi sabie. A doua zi, şase mii de iudei porneau spre Corint la săpăturile noului apeduct. Spre a scăpa, mulţi din ei îmbrăcară vestminte femeieşti, dar cineva îi trădă, aşa că armata noastră îi măcelări pînă la unul şi trupurile goale au fost zvîrlite dincolo de zidurile cetăţii, spre a fi mîncate de cîini şi şacali.

— Cînd ai venit tu, reluă Antonio cu voce domoală, eu eram în Cezareea apoi, am trecut în Tiberiada, pe lîngă Irod Antipa.

— A, da, Irod Antipa, făcu îngîndurat Pilat. Ce mai ştii de frumosul prinţ? O! ce mult mă ura pe mine acest Irod... am impresia că toată viaţa m-a urît, adăugă cu o ciudată posomorîre a chipului.

— Cred, căci socotesc că nici cu mine nu a fost altfel. Ne suporta, nu pentru că îi eram dragi, ci pentru că se temea de noi. Se spune că nu el domnea, ci împărăteasa, Irodiada.

223

— Da, o ştiu; femeia cu gusturi romane, luă seama Pilat. Ce ştii de ei? pe unde mai sînt, căci sînt încredinţat că şi ei şi-au pierdut tronul.

— Curînd după chemarea ta la Roma, a fost chemat şi el. Şi în înţelepciunea lui, Cezarul Romei l-a exilat şi pe el, tot prin aceste părţi ale Galiei.

— Acelaşi destin, aceeaşi judecată, suspină Pilat, ca unul care nu putea pricepe ce legi se află dincolo de noi care întocmesc astfel de orînduiri pe care nici nu le poţi prevedea şi nici ocoli.

— Ştiu eu? răspunse la rîndul său Antonio, gîndind la hotărîrile de nepătruns ale destinului omenesc. Apoi, după o tăcere de cîteva clipe, continuă:

— Am cunoscut-o pe fiica lui Antipa, adică a Irodiadei. O chema Salomeia: era o fetişcană drăguţă, nu prea înaltă şi plină de temperament. Avea un trup minunat şi cînd dansa — Irodiada o lăsa deseori să facă asta — era de o graţie desăvîrşită. Eu însumi am văzut-o de multe ori la ospeţele Irozilor.

— într-adevăr, se spunea că Irozii ăştia ştiau să petreacă.

— Nu era o minciună o vorbă ca asta; Irozii ştiau să petreacă, mai ales de cînd cu romanca", cum i se mai zicea împărătesei. Ea adusese obiceiuri noi de la Roma pe care uşuraticul Antipa le acceptase fără nici o împotrivire... am auzit, nu demult, că tînăra Salomeia ar fi murit şi ea.

— Cum? întrebă Pilat parcă trezit dintr-o altă lume.

— Oricum ar fi murit, eu cred că moartea este aceeaşi pentru toţi.

— Fireşte că da, Antonio, indiferent cum moare omul, ea rămîne aceeaşi.

— Se spune că în exilul lor spre Galia, Irozii au fost nevoiţi să treacă apa unui rîu, într-o zi de iarnă. Salomeia rămăsese ceva mai în urmă; gheaţa s-a spart sub picioarele ei şi fata s-a scufundat.

— Urîtă moarte, şopti pentru sine Pilat.

—da... capul îi rămăsese afară. Ea ţipa, îngrozită, cerînd ajutor, dar convoiul se depărtase; un sloi de gheaţă trecu şi-i reteză capul. Trupul se duse la fund, capul pluti pe deasupra gheţii şi se pierdu cine ştie unde şi el.

— Ce moarte, Doamne, ce moarte! rosti Pilat oftînd cu un suspin lung.

— Da, într-adevăr, îngrozitoare moarte, repetă la rândul său Antonio.

Ionatan cel şchiop apăru la timpul potrivit; rubiniul se sfîrşise şi el o dată cu nefericita fiică a Irodiadei. Umplu stacana goală de pe masă cu acelaşi rubiniu de un gust minunat. îl puse tăcut pe masă şi cercetîndu-şi oaspeţii numai cu un ochi, înţelese că este de prisos. Bănuise bine că ei mai aveau ceva să-şi spună şi ca atare, fără să rostească un cuvînt, se retrase cu o reverenţă greoaie, dar ceremonioasă.

— îl vezi? zise Antonio, privind în urma lui Ionatan.

— Pare un om cumsecade.

— Ai zis bine pare", căci este un ticălos care trăieşte de pe urma celor de un sînge şi un neam cu el.
? — Urît lucru, observă Pilat, cu o umbră de amărăciune în glas.
— Da, urît lucru, dar are şi ceva bun, zîmbi Antonio cu subînţeles.
— Fără îndoială, acest vin, nu e aşa?
— Ai ghicit... deci să bem, procuratorule, ceru el cu voioşie. Şi cei doi goliră cupele argintii cu vinul cel înţelept şi făcător de vorbă al lui Ionatan cel şchiop. Apoi, Antonio continuă:
— îţi mai aduci aminte de Casius?
— Casius, comandantul garnizoanei romane? zise Pilat.
— El...
— Cum nu, eram prieteni. Doar nu vrei să-mi spui că este şi el pe aici.
-— Nu;., el a rămas acolo, răspunse Antonio cu o emoţie ciudată în glas, schimbare care-l făcu pe celălalt să-şi dea seama că şi lui i s-a întîmplat ceva. Şi socotind
225
că fostul comandant căzuse în vreo rebeliune, zise:
— Nu cumva l-au ucis iudeii?
— Nu... Casius avea una din cele mai bune garnizoane.
— Atunci?
— Casius s-a sinucis, răspunse el cu un aer grav, trist.
— Cum, Casius s-a sinucis? repetă celălalt mirat. Era un ofiţer chefliu, vesel şi mereu îndrăgostit... cum s-a întîmplat? Crede-mă, nu ştiu nimic.
— Simplu: s-a omorât din pricina unei femei.
— Vreo evreică, nu?
— Da, încuviinţă el. S-a omorât din pricina mariei Magdalena, sublinie el, rostindu-i numele cu o melancolie uşoară în glas, lucru pe care fostul procurator îl observă de îndată.
Îl privi lung, înduioşat, căci îşi reaminti că şi el, Antonio, fusese îndrăgostit de ea şi cu glas grav, întrebă:
— Frumoasa din Magdala, nu-i aşa?
— Da, procuratorule, ea, Maria din Magdala.
Amintirile fostului procurator făcură cale întoarsă spre zilele acelea. Şi în închipuirea lui de om trist şi părăsit, întâlni pe femeia aceea pe care nu era om să nu o ştie. îşi reaminti că el însuşi o admirase cu pasiune; chiar cu o vinovată pasiune de care candida şi buna Claudia Procula nu ştia nimic. Şi sub povara dulce a amintirilor, într-o tăcere desăvîrşită, Pilat îi mai admiră odată glezna piciorului frumos şi subţire cu mers de ciută sălbatecă. Ochii adumbriţi de privirea cu mirări vii, deschise spre viaţă, îi zîmbiră trişti. Chipul ei măsliniu şi curat avea acum o paloare ciudată şi asta-l impresiona mult. îşi aminti de podoabele ei bogate care-i împodobeau capul şi mîinile, dar i se păru că acum nu le mai avea. Se miră chiar că braţele acelea care pe atunci ştiau să dezmierde cu mult mai bine decît braţele frumoasei Claudia Procula, acum purta o
226
haină aspră, ştearsă şi iar nu înţelese de ce. îşi aminti dansul ei neastîmpărat, de cîntecul ei puţin răguşit de parfumul acela pe care ştia că-l poartă numai Irodiada şi chipul lui căpătă, deodată, o melancolie grea, plină de omenească duioşie.
— Cum s-a întîmplat asta, Antonio? zise el, liniştit, visător. După cîte îmi mai amintesc, erai prieten cu el. Nu?
—da, Casius îmi era prieten, deşi aveam motive să ne urîm, căci amîndoi eram îndrăgostiţi de aceeaşi femeie. Întîmplarea a făcut însă ca ea să nu-i rămînă nici lui şi nici mie credincioasă. Pe mine mă înşela cu el şi pe amîndoi cu alţii.
— Am auzit, dar se spunea că nimeni nu se supără pe ea din pricina asta, observă Pilat.

— Şi totuşi, într-o vreme am socotit că Maria Magdalena îmi rămăsese mie credincioasă. Cînd cu numirea mea la Colonich, izbutisem s-o conving să mă urmeze, căci doream cu orice chip ca ea să rămînă numai a mea. Ştiam că risc mult dacă afla Casius. Şi am riscat, înduplecînd-o să rămînă cu mine. A doua zi trebuia să plecăm. Aici, Antonio tăcu preţ de cîteVa clipe. Apoi, cu o tristeţe gravă şi înduioşătoare, privind undeva unde nici el nu-şi da prea bine seama, zise:

— Da, a doua zi trebuia să plecăm; am aşteptat-o... dar n-a mai venit.

— Ce se întîmplase?

— Pur şi simplu, mă părăsise. Dar nu mă părăsise numai pe mine; îl părăsise şi pe bietul Casius care ştiam bine, nu putea trăi fără ea. îl credeam, fireşte, şi am încercat să-l fac s-o uite, dar n-a fost cu putinţă. Disperat şi înnebunit de dorul ei, bietul om, spre nedumerirea noastră, s-a sinucis.

— Şi Maria?

— Cîtăva vreme n-am ştiut nimic de ea, iar cînd am auzit, era prea tîrziu: acum făcea parte din rîndul

227

acelora care-l urmau pe un prooroc de prin părţile Galileii şi căruia oamenii îi ziceau Iisus Nazarineanul. Era un om care predica o nouă lege şi care a făcut multe minuni. Avea mulţi prieteni dar şi mulţi vrăjmaşi, mai ales printre iudei. Asta, pentru că el spunea despre sine însuşi că este fiul lui Dumnezeu, dar cei mai mulţi îl numeau Iisus Nazarineanul.

— Iisus Nazarineanul? repetă Pilat, încercînd să-şi amintească de el.

— Da, aşa se numea. Tu nu-ţi mai aminteşti de acest om? Pilat mai încercă o dată să-şi aducă aminte de el, făcînd un efort vizibil, dar Antonio nu luă seama la aceasta şi continuă:

— Nazarineanul ne-a dat de lucru şi nouă, nu numai iudeilor. Şi eu l-am căutat şi am vrut să mă răfuiesc cu El pentru ademenirea mariei Magdalena, dar, între timp, Roma m-a luat de la Colonich spre a mă trimite aici la Galia. Cît despre acel Nazarinean am auzit că nici El nu a sfîrşit bine: a fost condamnat la moarte, prin răstignire pe lemn, pentru nu ştiu ce crimă. Tu, Pilate, nu-ţi mai aduci aminte de acest om?

Fostul procurator, dus pe gînduri, privi îndurerat cerul cenuşiu ce se profila spre apus. Soarele apunea grăbit peste melancolia toamnei şi peste spovedaniile dintr-o lume care a fost, a celor doi. Omul care-şi trăia exilul mai mult din aduceri aminte, îşi duse mâna la frunte, ca şi cum ar fi vrut să caute ceva. Cîteva clipe căută acolo ceva, dar negăsind, şopti cu un glas ce parcă nu mai era al său:

— Iisus... Iisus Nazarineanul?... nu, nu-mi mai aduc aminte de dînsul, Antonio.

— E firesc să fie aşa, procuratorule: care judecător din lume îşi mai aduce aminte de cel împotriva căruia a dat o sentinţă de condamnare?

— Poate că ai dreptate... eu nu ştiu nimic de acest Nazarinean, răspunse, părînd absent şi parcă puţin tulburat.

228

— Iar despre ea, am aflat, nu demult, de la un om ce se numeşte Marcu, de prin părţile Iudeii, care şi el l-a urmat pe acest Nazarinean.

— şi ce ţi-a spus de Maria? întrebă stăpînindu-şi tulburarea.

—oh! Pilat, asta ne este soarta: ne naştem, trăim, murim şi nu rămîne nimic în urma noastră. Din pricina iudeilor de la Ierusalim care o sîcîiau şi voiau s-o Ucidă cu pietre, Maria Magdalena s-a retras la Efes, unde a murit de curînd. Au îngropat-o acolo şi cineva ii-a făcut un mormînt frumos care a costat nu ştiu câte drahme.

— Destul de firesc, bunul meu Antonio. Şi noi vom muri într-o bună zi, fiecare la rîndul său. Şi cînd vremea va trece şi lumea va fi alta, crezi tu că o să mai ştie Cineva de noi? Va mai şti cel de mîine, că astăzi noi am visat şi ne-am bucurat, am plîns şi am iubit... cine crezi tu că mîine va mai şti de tine, de mine sau de Maria Magdalena?

— Ştiu eu? zise Antonio cu glas trist. Apoi tăcu.

Stăpînit de nostalgia dragostei lui, privea îndărăt acolo, pe ţărmul Tiberiadei unde o întîlnise pe frumoasa din Magdala. Fostul procurator, la rîndul său, cuprins de o duioşie tristă, privea fără să vadă un punct greu de definit dincolo de zare.

Vîntul adia uşor printre ramuri pe terasa pe care cei doi îşi beau într-o tăcere grea rubiniul lui Ionatan cel şchiop, înviind o lume care fusese şi nu mai era. Luna privea, parcă, cu chip de aur printre pomii desfrunziţi, punînd beteală de argint nopţii de toamnă, dar şi unei poveşti de iubire care a tulburat pe mulţi şi pe care Antonio încă nu o uitase. Numai Maria Magdalena continua să trăiască aievea în sufletul şi în inima tristă a celor doi întîrziaţi şi nefericiţi adoratori, în oraşul cu înfăţişare urîtă, bogat în praf şi sărac în taine, în faţa rubiniului lui Ionatan cel şchiop şi scurt de limbă.

POSTFAŢĂ

Din străfunduri de veacuri, din istoria de două ori milenară a creştinismului şi din dumnezeieştile pagini ale evangheliilor, chipul mariei Magdalena se răsfrânge cu o impetuozitate aparte, proiectîndu-şi icoana într-o desăvârşită admiraţie pe fundalul de aur al spiritualităţii creştine. Ea continuă să rămînă şi astăzi pildă de viciu şi virtute,, sau simbol între păcat şi sfinţenie şi în jurul ei s-a adus o adevărată bătălie.

În evanghelie găsim că în afară de Fecioara Maria au mai fost şi alte femei care au purtat acest nume: Maria din Betania, Maria din Magdala, Maria din Cleopa, dar pe noi nu ne-a interesat decît Maria din Magdala. Prin toate acestea unii au văzut trei femei, două sau una, în rândurile lor figurând şi femeia păcătoasă din evanghelia lui Luca, el amintind numai faptul, nu şi numele ei. E cunoscutul episod atît de tălmăcit şi răstălmăcit, că nu e om care să nu-l cunoască.

Despre Maria Magdalena se ştie cert că era din micul orăşel Magdala, situat în preajma mării Tiberiadei. Cînd Marcu şi Luca vorbesc de ea, nu uită să adauge şi un amănunt, deloc măgulitor: Femeia din care Iisus scosese şapte draci“. Despre ea nu se ştiu prea multe lucruri.

Dacă se cade să dăm crezare artiştilor care şi-au încercat penelul lăsînd pînze celebre, atunci ea a fost o femeie deosebit de frumoasă, reprezentînd prototipul femeii

orientale, a unei Sulamite a vremurilor mesianice. Căsătorită de tînără cu iudeul Pappus ben Iuda — un om cu o bună situaţie materială — n-a putut rămîne străină de viaţa luxuriantă şi frivolă pe care împărăteasa Irodiada a adus-o de la Roma şi noul ei soţ Irod Antipa pe care evanghelistul îl numeşte vulpoiul". A fost o căsătorie scurtă, poate chiar nefericită şi după despărţire, Maria Magdalena cunoaşte, mai întâi, pe ofiţerul roman cu nume grecesc, Pandera. Ce a făcut ea de acum înainte, e liber fiecare să-şi imagineze ce crede şi ce vrea, dar o piatră rostogolită din munte cade şi alunecă din ce în ce mai jos, până se opreşte. Până unde a căzut şi a alunecat ea, noi nu mai ştim. Istoricul Luca a ştiut, dar a preferat să tacă, socotind că aceste amănunte nu mai interesau la data când el îşi scrie cartea.

Ofiţerul roman cu nume elenizat, fără doar şi poate e cel care o introduce la curtea uşuraticului Irod Antipa, în reşedinţa de pe malul Tiberiadei.

În vremea asta, Iisus Hristos împlinise treizeci de ani şi numele Său începuse să fie cunoscut şi rostit de mulţi. Nu prea departe de marea Tiberiadei, pe Muntele fericirilor", într-o cuvîntare de o grandoare unică, rostise marele catehism al împărăţiei pe care venise s-o întemeieze pentru om.

Pe ţărmul mării, El vorbi despre bine şi rău, despre post şi rugăciune, despre marea lege a carităţii creştine, şi despre noua poruncă a dragostei, cea cu chip dumnezeiesc.

Pe ţărmul mării, El rosti acele minunate fericiri pentru desăvîrşirea omului, desăvîrşire desprinsă nostalgic din dorul de mîntuire care a frămîntat tragic omenirea în lunga ei goană după descoperirea lui Dumnezeu.

Pe ţărmul mării şi inspirat din viaţa ei rosti Iisus cunoscutele parabole ale mării: a

năvodului şi a peştilor cu care-i aseamănă pe oameni, precum şi cea a semănătorului.

Pe ţărmul mării sătura Iisus în două rînduri mulţimea aceea de cîteva mii de oameni — în afară de femei şi copii — cu cîţiva peşti şi cîteva pîini.

232

Pe apele Tiberiadei era să se scufunde corabia în care se găseau Iisus şi ucenicii, din pricina valurilor, şi pe acestea El le certă şi le potoli numai cu cuvîntul, că se mirau toţi de puterile Lui.

Şi, se ştie, tot de pe malul mării erau şi ucenicii Săi, unii din ei simpli pescari, care îl vor însoţi, îl vor iubi ş[i] vor duce mai departe învăţătura Lui.

Ştia Maria Magdalena toate acestea? Era ea străină de aceste lucruri care se petrec în cel de al doilea an al activităţii lui Iisus, adică în primăvara anului 28 al vremii creştine? Să nu fi auzit ea nimic despre minunea de la nunta din Cana Galileii, orăşel foarte apropiat de al ei? Să nu fi auzit nici de întîmplările de pe mare, întîmplări care, de obicei, se află repede printre oameni pretutindeni? E greu să răspundem: nu! Dacă nu uităm că aceste întîmplări au ceva neobişnuit în ele şi că ele creaseră o faimă — plină de admiraţie, dar şi de vrăjmăşie lui Iisus, afirmăm cu certitudine că Maria Magdalena auzise de El. E drept, despre aceasta nu ne vorbeşte nici un evanghelist, dar o lipsă ca aceasta nu trebuie să ne surprindă: evangheliile nu sînt cronici istorico-biografice nici chiar pentru Iisus Hristos, şi deci cu atît mai mult pentru cei din jurul Său.

Să nu uităm încă un amănunt de preţ: prezenţa ostaşului roman în viaţa ei explică multe, căci garnizoana romană avea doar misiunea de a păstra ordinea şi liniştea în această îndepărtată provincie a marelui imperiu. Ori, un profet ca Iisus care tulbură ordinea morală şi spirituală a iudeilor, nu putea trece neluat în seamă tocmai de garnizoana romană. Pe romani îi interesa o anumită ordine: ordinea de stat, de care Iisus nici nu se atinsese. Ba, chiar El o respectase şi îndemnase şi pe alţii să facă acelaşi lucru, cerîndu-le să-i dea Cezarului ce este al Cezarului şi ce este al lui Dumnezeu, lui Dumnezeu.

Aşa fiind, iată prima certitudine: Maria Magdalena ştia despre Iisus Hristos cel puţin atît cât ştia orice cetăţean iudeu.

Ce a determinat-o pe Maria Magdalena să renunţe la viaţa ei şi care au fost împrejurările ce au silit-o să

233

plece, sînt întrebări fireşti; e greu să răspundem astăzi, ştim bine, omul a fost totdeauna curios să cunoască toate aceste intrigi şi decepţii prin care a trecut Maria Magdalena, dar e cu neputinţă să mai poţi afla vechi taine după atîta vreme. E drept, legenda Sfintei Maria Magdalena a adăugat prin veacul X—XII elemente apocrife, de care s-a ocupat scriitorul francez Voragine la începutul acestui veac, dar nu totul poate fi crezut, verosimil.

Să se fi datorat convertirea ei pioasei Veronica — de fel din Capernaum, şi deci aproape de Magdala, cum susţine o tradiţie? Pentru cartea de faţă, această tradiţie —de altfel, ca şi altele — a rămas un punct de plecare şi în jurul ei s-a întîmplat totul. Era un punct de plecare care era deosebit de preţios şi eu nu am putut renunţa la el.

O altă tradiţie — acceptată de unii scriitori şi sfinţi ai bisericii creştine, ne încredinţează că femeia păcătoasă de care vorbeşte evanghelistul Luca, este Maria Magdalena. Nu e om care să nu cunoască întîmplarea din casa fariseului Simon, sau aşa cum scrie Giovanni Papini: Imaginea plîngătoarei cu fuiorul părului despletit pe picioarele drumeţului a supravieţuit în toate fanteziile“ într-adevăr, poeţii au cîntat-o,în versurile lor de atlas, pictorii în mătasea culorilor lor idealizând eternul feminin, sculptorii în pietrele lor de marmură şi, laolaltă, arta şi muzica şi-au creat o nemurire din nemurirea femeii rămasă în istoria spirituală a omenirii cu numele de Maria Magdalena.

Să fie ca femeia din episodul pe care ni l-a păstrat Luca într-o relatare atît de frumoasă?

Dacă aşa afirmă tradiţia, ne-ar fi greu să credem altfel, aceasta însemnînd a nesocoti una

din cele două temelii — am numit Sfînta Scriptură şi Tradiţia — pe care se reazemă biserica creştină.

Apoi, iertată şi pocăită, umilită şi recunoscătoare, credincioasă şi devotată, Maria Magdalena rămîne alături de Iisus, pentru ca, împreună cu celelalte femei, să-L slujească, cu grijă şi dragoste, din agoniseala mâinilor lor.
234
L-a urmat peste tot, vreme de doi ani şi mai bine şi i-a păstrat o dragoste curată, curată cum numai lui Dumnezeu i se poate dărui. Am putea-o numi, folosind o expresie poetică, o dragoste curată ca roua dimineţii.

L-a urmat cu o statornicie rară şi L-a slujit cu un devotament şi o pasiune de care numai ea era în stare. Ea şi celelalte femei cărora istoria le-a păstrat,numai în parte, numele: Ioana, soţia lui Cuza sau Husa ispravnic de seamă al lui Irod Antipa, Salomeia — soţia lui ZeVedeu şi mama lui Iacob şi Ioan evanghelistul — Suzana, Maria lui Cleopa şi Marta şi Maria surorile lui Lazăr din Betania.

Şi ele L-au urmat şi L-au iubit, L-au îngrijit şi L-au hrănit cu mîinile lor şi El nu le-a oprit şi nu s-a ferit de ele, ci le-a lăsat să-L însoţească şi să-L urmeze în ciuda celor ce-L urau cu atîta înverşunare.

Sînt de faţă la patimile Lui, la răstignirea pe cruce, la punerea în mormînt, dar sînt de faţă şi la învierea Lui, cea dintîi care-L vede înviat fiind ea. E drept, mormîntul gol o sperie şi o face să creadă că Nazarineanul a fost furat de ucenici, cum se spusese. Dar mormîntul gol e urmat de arătările lui Iisus, văzându-L — după înviere — atîţia şi atîţia oameni. Sau aşa cum spunea fostul meu dascăl de teologie şi mentor, Gala Galaction Arătările lui Iisus fără mormîntul gol ar fi rămas halucinaţie şineant, iar mormîntul gol fără aceste arătări ar fi fost cel mult o întîmplare bizară".

Potrivit unei tradiţii creştine — şi noi nu avem pricini să credem că nu este aşa — Maria Magdalena fiind încredinţată de nevinovăţia lui Iisus, a socotit că vina morţii Sale îi revine numai lui Ponţiu Pilat. De aceea, ea îl reclamă lui Vitelius, pretorul Siriei de care, din punct de vedere al jurisdicţiei romane, depindea Iudeea. Vitelius l-a destituit şi în martie — anul 37 — îl trimite la Roma să se disculpe pentru toate actele lui de cruzime şi violenţă pe care le-a săvîrşit aici vreme de zece ani. Şi cu sprijinul aceluiaşi Vitelius ea s-a dus şi la Roma, spre a se plînge personal împăratului şi a cere condamnarea lui Pilat. Socotind că procuratorul va da mai multe amănunte, Tiberiu hotărî ca Pilat să fie adus la
235
Roma. Vitelius îl trimite sub escortă, dar împăratul muri înainte de sosirea lui Pilat. Procesul a avut totuşi loc şi Pilat a fost găsit vinovat. După afirmaţia istoricului Eu sebiu de Cezareea, Pilat a fost condamnat cu exilarea într-unul din oraşele vechii Galii, Lugdunum — Lyon de azi — unde s-a sinucis din disperare şi mizerie.

De acum, datele despre Maria Magdalena sînt şi mai puţine şi deci, întrebarea: ce s-a întîmplat după aceea este firească.

Se ştie că, după înălţarea lui Iisus la ceruri, au luat naştere prigonirile împotriva adepţilor Săi: le-au început, mai întâi, iudeii şi lor mai apoi, li s-au asociat şi romanii. S-au petrecut acte de o cruzime înfiorătoare şi de aşa ceva a fost în stare numai păgînătatea. Martirologiile creştine au păstrat numai în parte asemenea întâmplări şi cruzimi în care, vreme de cîteva secole numai, au căzut mai bine de douăzeci şi cinci de milioane de creştini. Primul martir a fost arhidiaconul Ştefan, la a cărui ucidere cu pietre a luat parte şi marele Pavel, pe atunci adversar al creştinilor.

În ciuda prigonirilor dezlănţuite pe faţă sau în ascuns, apostolii au dus mai departe învăţătura primită de la Iisus Hristos, din oraş în oraş, întemeind câte o comunitate creştină şi câte o biserică, de obicei subterană, de teama vrăjmaşilor, l-a însoţit pe vreunul din ei Maria Magdalena? Nu ştim, dar e greu să spunem nu, când ea se învrednicise să-L vadă — cea

dintâi — pe Iisus, după înviere. Putea să nu spună ea nimic despre noaptea aceea care nu va fi uitată până la sfîrşit de veac. noaptea aceea fiind noaptea care a dăruit lumină vieţii şi a mîntuit lumea? Putea tace o asemenea femeie şi să nu spună ceea ce a văzut? Nu, hotărît că nu. De aceea, L-a propovăduit pe Iisus cu o ardoare de care numai ea a fost în stare. Numai că ea n-a scris nimic, cum au scris unii din ucenici. Nicăieri nu se află scris acest lucru, căci — potrivit spiritului acestor vremuri — mărturia femeii nu era luată în consideraţie. Codul Justinian avea să legifereze aşa ceva mai tîrziu, înlăturînd mărturia femeii,,propter imbecilitate sexu“, adică din pricina slăbiciunii ei. De aceea, când Pavel vorbeşte despre arătările

de după înviere ale lui Iisus, nu spune că s-a arătat mai întîi mariei Magdalena şi nici că s-a arătat şi mamei Maria cum ne spune o altă tradiţie păstrată într-o cîntare a Paştelui creştin. Nu spune, pentru că el scriind păgânilor precum şi unor oameni culţi, nu-şi putea sprijini afirmaţiile tocmai pe ceea ce adversarii săi ar fi putut ataca aşa de uşor.

După toate probabilităţile, a murit în preajma anului 65, în vîrstă de aproximativ şaizeci de ani. Se ştie sigur că în veacul al şaselea i s-a descoperit mormântul în Efes. Ce căuta ea în Efes?

Sînt două răspunsuri probabile:

A putut veni aici singură, sau însoţind pe vreunul din ucenici, părăsind Ierusalimul şi din pricina tulburărilor religioase, dar şi din dorinţa de a-L mărturisi în această latură a Asiei Mici. S-a putut stabili aici şi a murit ca orice muritor, efesenii ridicîndu-i un mormînt şi o biserică în care i se proslăvea memoria.

Dar a putut să lucreze şi să moară şi în altă parte şi trupul să-i fie adus în Efes, în semn de preţuire, unde era mai la adăpost de profanare sau distrugere de către iudeii şi păgânii din Ierusalim şi laturile lui.

La rîndul lor, istoricii bizantini ne informează că împăratul Leon al VI-lea în anul 899 a luat cu mare pompă moaştele sfintei şi le-a aşezat într-una din bisericile din Constantinopol. Dar Igumenul Daniil, pretinde că în anul 1106 i-a văzut mormîntul în Efes, în care se găsea numai capul. Să fie o neînţelegere, o confuzie, o contrazicere între el şi istoricii bizantini? Sau trebuie să credem că împăratul Leon a luat numai trupul sfintei, lăsîndu-le efesenilor capul mariei Magdalena? Prin împrejurări rămase încă necunoscute, din Constantinopol trupul sfintei ajunge în Franţa. Să se fi întâmplat asta datorită cruciaţilor al căror drum spre Sfinţitul Mormînt fusese prin Efes? Cine ştie?

În veacul al XII-lea, călugării din Vezelay pretind că trupul sfinţit se află chiar în mănăstirea lor, în vreme ce un manuscris provencal al martirologului din Adon — care datează din primii ani ai veacului al XII-lea şi

care este în uzul bisericilor din regiune Arbes et Avignon — ne informează că trupul sfintei din Magdala se găsea într-o mănăstire din împrejurimile Marsiliei. Care e adevărul?

Ultima ştire se pierde în anul 1233, an la care, se spune că trupul sfintei se găsea în mănăstirea Sfântului Maxim din Provence. De atunci nu se mai ştie nimic: nici de capul sfintei — a cărui urmă s-a pierdut, probabil, tot în Efes — şi nici de trupul sfintei, pierdut pe undeva prin Europa. Să nu uităm, aceasta e vremea marilor prefaceri ce au frământat Europa, dar şi a unor regretabile tulburări aduse de războaiele cruciaţilor. Aşa fiind, nu e de mirare ca în lupta de eliberare a Ierusalimului — unde se afla Sfântul Mormînt— cineva să fi luat trupul mariei Magdalena spre a fi adus acolo unde fusese altădată şi astfel să se fi pierdut pentru totdeauna.

Dacă istoricii moderni au fost nevoiţi să se oprească aici în cercetările lor, oamenii de credinţă au mers mai departe: au acceptat-o pe Sfînta din Magdala în limita puţinelor date pe care vremea ni le-a păstrat.

Şi dacă ea continuă să rămînă pildă de viciu şi virtute şi simbol pentru păcat şi sfinţenie, să nu se uite că a urcat în toate veacurile şi pe toate altarele bisericii creştine cu o vrednicie ce nu mai poate fi tăgăduită şi, ca atare, omul nu mai poate discuta ceea ce Dumnezeu a iertat şi a îngăduit.

E drept, omenirea merge înainte grăbită, dar ea nu poate uita în drumul ei pe Maria Magdalena. De aceea, şi dalta şi penelul şi condeiul s-au oprit cuprinse de emoţie şi admiraţie în faţa ei şi i-au adus imnuri şi laude care nu au hotare nici în timp şi nici în spaţiu. E drept, această omenire a pierdut umbra omenească a sfintei din Magdala pe undeva prin Europa sau Asia Mică, dar geniul moral, puritatea şi sfinţenia ei au rămas o icoană vie de care biserica creştină nu se mai poate despărţi.

Şi astfel, adorată — dar şi defăimată în acelaşi timp — Maria Magdalena, din străfunduri de veacuri şi din istoria de două ori milenară a creştinismului, îşi proiectează

chipul sfînt într-o desăvîrşită icoană plină de grandios şi sublim pe fundalul de aur al tuturor veacurilor în sufletul bisericii lui Hristos pînă la sfîrşit de veac.

Este ceea ce şi noi am încercat în cartea de faţă, nădăjduind că am aprins o luminiţă în razele căreia chipul sfintei din Magdala a căpătat aureola pe care i-o aduce întreaga creştinătate. Şi dacă din slaba pâlpîire a acestei lumini se va aprinde o alta care să lumineze sau care să desăvîrşească ceea ce noi am conturat numai, truda de a o fi scris rămîne şi ea o mîngâiere căreia îi sîntem umil şi statornic slujitor.